Det kongelige danske
Landhusholdningsselskab.

OM

LANDBRUGETS KULTURPLANTER

OG DERTIL HØRENDE

FRØAVL.

BERETNING

OM

FRØAVLERFORENINGENS VIRKSOMHED

I AARENE 1876—78.

UDGIVET

AF

BESTYRELSEN

FOR

FORENING FOR INDENLANDSK FRØAVL.

KJØBENHAVN.

TH. LINDS BOGHANDEL.

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO.

1879.

Sag-Fortegnelse.

Side.

Foreningens Stiftelse . . . . . 1.
Rodfrugt-Udstilling paa Landbohøjskolen, 1876 . . . . . 4.
Forsøg med Rodfrugter . . . . . 7.
Forsøg med Frøavl . . . . . 11, 33.
Botaniske Rejser.
Beretning af Joh. Lange . . . . . 16.
— — E. Rostrup . . . . . 19.
— — P. Nielsen . . . . . 32.
Udstillingen i Svendborg, 1878 . . . . . 52.
Udstillingen i Tivoli, 1878 . . . . . 53.
Skemaer . . . . . 55.
Bekjendtgjørelse . . . . . 55.
Præmieringen . . . . . 56.
Katalog . . . . . 61.
Udstillingen . . . . . 62.
A. Sædarter . . . . . 64.
B. Bælgsæd, Boghvede, Handels- og Fabrikplanter . . . 79.
C. Hjemmeavlet Frø . . . . . 85.
D. Grønfodringsplanter . . . . . 90.
E. Foderkaal . . . . . 96.
F. Rodfrugter . . . . . 97.
G. Kartofler . . . . . 119.
V. Steins Beretning . . . . . 129.
H. Syge Kulturplanter . . . . . 131.
I. Ukrudtsplanter . . . . . 138.
Plante-Fortegnelse . . . . . 142.
Frø-Indførsel . . . . . 144.
Forsøgshave . . . . . 145.
Plantesamling . . . . . 146.

Side
Udvalg . . . . . 146.
Generalforsamlinger . . . . . 147.
Regnskab . . . . . 148.
Medlemsliste . . . . . 149.
Katalog.
Efterskrift.

Rettelser.

S. 65, 17 Linje fra oven bedes lollansk rettet til lollandsk.
S. 94, 18 — — — kalkjordig — kalkholdig.

Frøavlerforeningen stiftedes ved et Møde paa Landbohøjskolen d. 27. Marts 1876, efter at et forberedende Møde havde været afholdt d. 15. s. M., hvori en Del af de konstituerende Medlemmer havde taget Del, for at drøfte Planen og foreslaa de Mænd, man yderligere maatte ønske at opfordre til at tiltræde den foreløbige Bestyrelse. Denne kom derefter til at bestaa af:

Kammerraad J. B. H. Andersen, f. T. Sct. Knudsvej 5, Kjøbenhavn. V.
Kammerherre Berner-Schilden, Clausholm, Randers, som Formand.
Inspektør N. P. J. Buus, Rosvang, Thisted.
Gartner G. J. Bøgh, Horsens.
Jægermester Johannes Friis, Lyngbygaard, Aarhus.
Proprietær H. Heide, Kjærsgaard, Horsens.
Etatsraad N. E. Hofman (Bang), Hofmansgave, Odense.
Redaktør Chr. P. Jacobsen, Amaliegade 8, Kjøbenhavn, som Kasserer.
Professor B. S. Jørgensen, Thorvaldsensvej 12, Kjøbenhavn. V, (fra 1878: Næst-Formand).
Professor Johan Lange, Thorvaldsensvej 5, Kjøbenhavn. V.
Redaktør E. Møller-Holst, Frederiksberg Allee 15, Kjøbenhavn. V., som Sekretær.
Lærer P. Nielsen, Ørsløv, Skjelskør.
Seminarielærer E. Rostrup, Skaarup, Nyborg.
Etatsraad E. Tesdorpf, Ourupgaard, Nykjøbing p. F.
Gartner Frantz Wendt, Sct. Jørgensbjærg, Roskilde.

Bestyrelsen kom saaledes til at bestaa af 3 Botanikere, 3 Frøhandlere og 9 Landmænd; af disse ere 5 bosatte i Jylland, 5 paa Øerne (udenfor Kjøbenhavn) og 5 i Kjøbenhavn. Denne Bestyrelse er forbleven uforandret i de forløbne 3 Aar.

Foreningens Vedtægter fastsattes, som følger, paa Mødet den 27. Marts 1876:

1. Foreningens Formaal er at støtte og fremme den indenlandske Frøavl.

2. Foreningen vil ved de Midler, som den maatte finde tjenlige, ved at indsamle Oplysninger om den stedfindende Frøavl, ved at lede omhyggelig anstillede Forsøg o. s. v., bidrage til at vejlede Frøavlerne baade i Valget af de mest lønnende Frøsorter og i disses rette Behandling.

3. Foreningen vil, uden selv at optræde som Kjøber og Sælger, være Frøavlerne behjælpelig med Indkjøb af det bedste og paalideligste Frø til Avl.

4. Foreningen modtager ved sine Medlemmer Tilbud fra indenlandske Frøavlere om hjemmeavlet Frø, med Opgivelse af det Areal, der er besaaet eller beplantet med den opgivne Frøsort. Tilbudene indsendes inden d. 1. Juni i det Aar, hvori Frøet ventes avlet, og Foreningen underrettes dernæst om, naar Planterne staa i fuld Vækst eller Blomstring. Bestyrelsen vil da bestræbe sig for ved sagkyndig Undersøgelse, enten paa Stedet eller ved indsendte Prøver af Planterne, hvortil Medlemmernes Bistand forventes, at skaffe sig fuldstændig Kundskab om Avlens Beskaffenhed og de Forhold, under hvilke den udvikler sig. Naar de modtagne Oplysninger ere tilfredsstillende, erklærer Foreningen sig villig til at anbefale Frøet og at medvirke til dets Afsætning. Den maa i saa Fald udbede sig snarest muligt efter Indhøstningen, foruden Prøve af Avlen til Undersøgelse, nøjagtig Opgivelse af Avlens Störrelse og navnlig af det Kvantum, der stilles til Foreningens Raadighed, ligesom af den laveste Pris, for hvilken den maa afhændes. Efter Varens Godhed vil Bestyrelsen da søge at skaffe Frøavlerne den højst mulige Pris, dersom Frøet efter Indhøstningen overhovedet viser sig at svare til Forventningerne. Naar Frøet sælges efter Bestyrelsens Anvisning, maa Frøavlerne selvfølgelig indestaa for, at Varen fuldstændig svarer til Prøven, og at det udleverede Frø udelukkende skriver sig fra det godkjendte Stykke.

5. Det Foreningen tilbudte og af den godkjendte hjemmeavlede Frø foranstalter den fordelt fortrinsvis til Foreningens Medlemmer, naar disse forud derom have henvendt sig til Foreningen.

6. Medlemsbidraget er 3 Kroner aarlig.

7. En Generalforsamling afholdes aarlig, senest i Juni eller Juli Maaned, helst paa vexlende Steder og fortrinsvis i de Egne af Landet, hvor Foreningen fornemmelig maatte finde Tilslutning.

8. Aarlig udtræder efter Tur en Trediedel af Bestyrelsens Medlemmer, der erstattes ved Valg af Generalforsamlingen. Skriftlige Stemmer kunne indsendes. Antallet af den fremtidige Bestyrelses Medlemmer og den Orden, hvori disse fratræde, vil blive bestemt af den første Generalforsamling.

Foreningen agter strax at træde i Virksomhed, og hver af undertegnede (S. 1, nævnte) Indbydere, der i det første Aar ville lede Foreningens Anliggender, modtager Indmeldelse af tiltrædende Medlemmer.

I Henhold til §§ 3—5 nedsattes i første Bestyrelsesmøde 2 Udvalg, hvert bestaaende af 4 Medlemmer, foruden Sekretæren. Der valgtes:

a) til Besørgelse af Anmeldelser om Indkjøb og Salg af Frø: Kammerherre Berner-Schilden, Gartner Bøgh, Redaktør Jacobsen og Gartner Wendt;

b) til Bedømmelse af Afgrøder paa Marken til Frøavl: Professor Jørgensen, Professor Lange, Lærer Nielsen og Seminarielærer Rostrup.

Sidstnævnte Udvalg begyndte sin Virksomhed med at udarbejde og lade trykke et Skema til Udfyldning ved Undersøgelsen af en til Frøavl bestemt Afgrøde. Skemaet er ledsaget af efterstaaende Bemærkninger, der ere beregnede paa at sætte den, til hvem Udvalget i det enkelte Tilfælde maatte overdrage Undersøgelsen i Marken, ind i Planen og Formaalet med Undersøgelsen.

Ved Undersøgelsen bedes Opmærksomheden særlig henvendt paa:

A. Afgrødens Renhed, hvorved forstaas ikke blot, hvorvidt den er fri for indblandet Ukrudt, hvilket i modsat Fald ønskes særlig specificeret, men ogsaa mulig Indblanding af nærstaaende (beslægtede) Former, som det da ikke bliver af mindre Vigtighed at bestemme.

Ved Iagttagelsen af de for Afgrøden fremmede Plantearter bliver det navnlig: a) for Kløverens og Hørrens Vedkommende af Vigtighed at lægge Mærke til Kløver- og Hørsilkens Forekomst, i hvilket Omfang dette muligvis er Tilfældet; b) for Korn- og Græsmarkernes Vedkommende, om Planterne lide af Rust, Brand eller Meldrøje, og i hvilken Grad; c) om der blandt Ukrudtet findes Planter, der kunne tjene til at opklare Sædefrøets Herkomst, forsaavidt dette har været indført.

B. Er Afgrøden af tilfredsstillende Godhed og Renhed, vil det have Interesse: a) for Kornsorternes Vedkommende at erfare Sædekornets Behandling (hvilken Grad af Rensning), Straaets og Axets (Toppens) gjennemsnitlige Længde, Antal Planter og ax- (eller top-) bærende Skud pr. □ Fod, helst ved 3 Maalinger*) paa forskjellige Steder af Marken af Middelgodhed. b) I Græsmarken noteres efter mindst 3 Maalinger det gjennemsnitlige Antal Planter pr. □ Fod, med Opgivelse af de enkelte Plantearter, Middelhøjden og Forholdet mellem topbærende og golde Skud for hver Planteart, og Arternes procentiske Forhold til hverandre. c) For Rodfrugternes Vedkommende vil Undersøgelsen kræve særlig Omhu, og et dobbelt Eftersyn være ønskeligt: første Gang om Efteraaret, naar Roerne ere udviklede, idet det nøje iagttages, om en bestemt Form er fremherskende, hvilken da beskrives (Rodfrugtens Farve, Form, Længde og Bredde, dens Voxemaade, Bladfylde o. s. v.); anden Gang undersøges de til Frøavl udtagne Roer under deres Blomstring næste Sommer, hvorved Opmærksomheden da paany maa være henvendt paa Afgrødens Ensartethed, og om den er fri for Naboskab af beslægtede Former, der kunne antages at ville medføre gjensidig Befrugtning.

C. Ved enhver Afgrødes Bedømmelse vil det være ønskeligt at kjende dens Plads i Sædskiftet, Jordens Behandling hertil, Sædefrøets

---

*) Maalingen foretages lettest med 2 Tommestokke à 24 Tmr., der samles til at danne 1 □ Fod.

Historie, dets Vægt pr. Td. og Antal Korn pr. Pd., for saa vidt Oplysning herom haves, Udsædens Størrelse m. m.

D. Arealets Størrelse. Dets Længde og Bredde bestemmes for mindre Stykkers Vedkommende med ønskelig Sikkerhed ved Hjælp af Favnemaalet.

E. Prøver af den undersøgte Afgrøde og dens væsentlige Indblandinger bedes indsendte tillige med de forventede Oplysninger, der kunne meddeles ved Udfyldning af hosstaaende Skema, til . . . .

I Løbet af Sommeren 1876 udstedte Bestyrelsen offentlige og private Opfordringer til Rodfrugtavlere til at deltage i en Rodfrugt-Udstilling, som derefter afholdtes paa Landbohøjskolen d. 12—14. Oktbr. s. A., for, som det hed, at komme til Kundskab om de Sorter, der dyrkes her i Landet, om deres Udbredelse og Behandling. Trods det fordringsløse Præg, denne Udstilling havde — Adgangen var fri —, og uagtet Aaret ingenlunde var gunstigt for Rodfrugtavlen, var Udstillingen dog meget tilfredsstillende, saa at alle Former af virkelig praktisk Betydning for Landbruget af Runkelroer, Gulerødder og Rodkaal vare vel repræsenterede, foruden at ikke faa, mindre sædvanlige Former fandtes i Gartnerne Bøghs og Wendts righoldige Samlinger. Bidrag modtoges fra 45 Udstillere, hvoraf 27 fra Sjælland, 3 fra Lolland, 5 fra Fyn og 10 fra Jylland. Der uddeltes ingen Præmier, og ingen offentlig Bedømmelse foretoges. Derimod blev Udstillingen underkastet en ret omhyggelig Undersøgelse fra Bestyrelsens Side, og navnlig, foruden af Sekretæren, af Gartnerne Bøgh og Wendt. Udbyttet heraf forelaa endnu samme Efteraar i et Par Artikler i „Ugeskr. f. Landmd.“, 1876, 2. B. S. 591 og 617, hvoraf Expl. i Særtryk omsendtes i Begyndelsen af Dec. Maaned til Udstillerne og Foreningens Medlemmer umiddelbart før Beretningens Optagelse i Ugeskriftet. Beskrivelsen af de fra Udstillingen kjendte Former ledsagedes af omhyggelige, i Omrids gjengivne Afbildninger af de vigtigste Former, støttede paa Middeltal, som uddroges af talrige Afrids og Maalinger af de udstillede Former. Denne Beretning, der tillige indeholdt et Uddrag af de samtidig indsendte Meddelelser om Indsendernes Erfaringer, vedrørende deres Rodfrugter, er det første Grundlag i vor Literatur til en paalidelig Beskrivelse af de her i Landet dyrkede og yndede Rodfrugtformer. Men det hedder udtrykkelig i Begyndelsen af Beretningen, at et fuldstændigt Kjendskab til vor Rodfrugtavl ikke med Billighed kan ventes indsamlet fra en enkelt Udstilling. Det var fra Begyndelsen af Tanken kun at betragte denne Udstilling som Forløber for en fyldigere, alle Landbrugsplanter omfattende Udstilling, som det ogsaa lykkedes Foreningen at afholde i Efteraaret 1878, hvorom nærværende Beretning indeholder nærmere Oplysning.

For at komme i Forbindelse med Frøavlere og Frøhandlere og faa Lejlighed til at indvirke paa den indenlandske Frøavl og Rodfrugtavl, udsendte Bestyrelsen følgende Skrivelser*):

1. Henvendelse af 1. Dec. 1876 til de Bestyrelsen bekjendte Frøhandlere og Frøavlere om at støtte Foreningen og benytte dennes Medvirkning ved Udarbejdelsen af Frø-Fortegnelser, saalydende:

Bestyrelsen har herved den Fornøjelse at tilstille Dem vedlagte Beretning om den af „Forening for indenlandsk Frøavl" besørgede Rodfrugt-Udstilling. Det er Bestyrelsens Haab, at ogsaa Dhrr. Frøhandlere og Frøavlere heri ville finde nogen Vejledning til Indførelsen af gode Rodfrugtformer og til passende og rigtige Benævnelser, og at Dhrr. ville medvirke til disses Udbredelse blandt Landmændene.

Det vil derfor ogsaa være Bestyrelsen velkomment, om Dhrr. Frøhandlere og Gartnere, ved at indmelde sig som Medlemmer af Foreningen, ville dels give Bestyrelsen Lejlighed til at drage sig Dhrr.'s Erfaring og Sagkundskab til Nytte, dels herved tilkjendegive Deres Beredvillighed til at medvirke til at vække Opmærksomheden for gode Varer, saavel af det indførte som af det hjemmeavlede Frø.

Bestyrelsen tror ogsaa, ved sine botaniske Medlemmers velvillige Bistand, at kunne tilbyde Dhrr. Frøhandlere sin Medvirkning ved Udarbejdelsen af Frø-Fortegnelser, for saaledes at vænne Jordbrugerne til at benytte rigtige og overensstemmende Navne og fjærne de vildledende eller urigtige, som nu altfor ofte forekomme.

2. Opfordring af 2. Febr. 1877 til Rodfrugtavlere om at meddele Foreningen Resultaterne af de Forsøg, der maatte blive anstillet. Skrivelsen, der optoges i „Ugeskr. f. Ldmd.", 1877, I. Bd., S. 162, lyder saaledes:

I Betragtning af, at Rodfrugtdyrkningen frembyder mange Spørgsmaal, der trænge til Opklaring, og at enkelte og spredte Forsøg vanskelig kunne tjene til Grundlag for sikre Resultater, ønske vi at samle og ordne de Erfaringer, som maatte blive os meddelte, og vi anmode derfor Dhrr. Rodfrugtdyrkere, som maatte være tilbøjelige til at anstille nogle Forsøg, om at anmelde disse til „Forening for indenlandsk Frøavl" og senere at meddele Udfaldet heraf ved Udfyldning af et Skema, som vi i dette Øjemed skulle tillade os at tilstille Dhrr., der anmelde Forsøgene.

De sammenlignende Forsøg behøve ikke at have nogen stor Udstrækning, om ogsaa større Forsøg maa anses for velkomne, naar disse kunne foretages under tilstrækkelig ensartede Forhold. Men selv mindre Forsøg, hvert paa 2—3 Rader, maa kunne tjene til at berige vor Erfaring, naar de udføres med fornøden Omhu og Upartiskhed, og navnlig ville de være belærende, naar de samtidig udføres paa forskjellige Steder i Landet.

De Spørgsmaal, paa hvilke vi for Tiden skulle tillade os at henvende Opmærksomheden, ere:

1. Dyrkes Rodfrugterne med størst Fordel paa opkammet eller paa flad Jord, under hvilke Forhold og for hvilke Rodfrugter er den ene Fremgangsmaade at foretrække for den anden?

---

*) Lignende Henvendelser findes gjentagne i „Ugesk. f. Ldmd.", 1877, 1. Bd., S. 245; 2. Bd., S. 588, og 1878, 1. Bd., S. 405.

2. Giver Saaning paa Voxestedet eller Udplantning Udsigt til det største eller sikreste Udbytte, og da for hvilke Rodfrugt-Arters eller Sorters Vedkommende?

3. Hvilke Slægter, Arter eller Afarter af Rodfrugter give det bedste og sikreste Udbytte, og under hvilke Forhold?

Denne sidste Rubrik omfatter en vid Mark for Undersøgelse og maa vel anses for et staaende Spørgsmaal. Dog antages omhyggelig anstillede Forsøg at kunne føre til et strængere Udvalg af de virkelig værdifulde Frøsorter, paa hvis Anskaffelse der da kan anvendes desto større Omhu.

I Henhold til denne Opfordring og for at medvirke til mere ensartede Forsøg, har Foreningen ladet trykke et Skema, der paa Forlangende tilstilles de Rodfrugtavlere, som herom henvende sig til Foreningen.

3. Henvendelse af 10. Febr. 1877 til et større Antal Landmænd med Tilbud om gratis Uddeling af Frø og senere om Udlaan af Saald til Frøets Rensning til saadanne mindre Jordbrugere, der ville gjøre Forsøg med Frøavl. Skrivelsen er saa lydende:

For at medvirke til, at Frøavlen kommer til at indtage den Plads i vort Jordbrug, som der efter de givne Forhold tilkommer den, ønsker „Forening for indenlandsk Frøavl" at blive bekjendt med det Trin, hvorpaa den for Tiden staar i Landets forskjellige Egne og, samtidig med at den samler Oplysninger herom, at medvirke til, at enhver Avl drives paa den hensigtsmæssigste og mest indbringende Maade.

Der er navnlig Grund til at antage, at Frøavlen i mange Tilfælde vilde give langt gunstigere Resultater, naar de mindre Jordbrugere hertil benyttede vel renset Jord og til Udsæd kun brugte Frø af bedste Kvalitet, ligesom der ogsaa tør forventes ulige bedre Pris for det hjemmeavlede Frø, naar det kan leveres i Handelen i fuldt renset Tilstand.

Vi tillade os derfor at anmode om at have Opmærksomheden henvendt paa, hvorvidt der i Deres Nærhed findes saadanne mindre Jordbrugere, som allerede avle eller kunde ønske at avle Frø, og som ere fortrolige med at holde deres Jord ren og i fornøden Kraft.

„Forening for indenlandsk Frøavl" er villig til, naar den modtager fornøden Oplysning herom, og saavidt dens Pengemidler strække til, gratis at levere saadanne mindre Jordbrugere, der forpligte sig til at avle Frø, det fornødne Frø til Udsæd og senere, naar Avlen lykkes, at levere dem passende Saald til Frøets Rensning. Dog forudsættes det, at de Landmænd, der gjøre Anmeldelse herom, ere villige til at føre Tilsyn med Jordens og Afgrødernes Behandling, og at Frøavlerne underkaste sig dette Tilsyn. Foreningen vil da tillige i sin Tid efter Evne medvirke til den fordelagtigste Afhændelse af det avlede Frø. Foreningen er selv ikke forsynet med Frø af bestemte Frøsorter og tør ikke, efter de foreliggende, begrænsede Erfaringer, udtale, hvilke Frøsorter der dyrkes med størst Fordel. Den agter derfor i det enkelte Tilfælde at anskaffe det bedst mulige Frø til Udsæd af den eller de Sorter, der maatte ønskes. Dog antages af Kløversorterne: Alsikekløver og af Græsserne: Hundegræs at kunne dyrkes med særlig Fordel. Da Rodfrugtavlen ikke noksom kan anbefales enhver mindre Jordbruger, og da mange Sorter heraf kunne anses for vel

skikkede for Hjemmeavl, er Foreningen ogsaa tilbøjelig til at levere Frø til saadanne Jordbrugere, der hidtil ikke have dyrket Rodfrugter, og som forpligte sig til at overvintre til Frøavl til næste Aar et mindre Antal af de bedst formede og middelstore Roer, som udsøges i dette Øjemed.

Bestyrelsen tillader sig ærbødigst at anmode om godhedsfuldt at ville indsende til „Forening for indenlandsk Frøavl", Kjøbenhavn V., med Opgivelse af fuldstændig Adresse, Oplysning om de tilstedeværende Betingelser for et heldigt Udfald, den eller de Frøsorter, som ønskes, og det Areal, saa nøjagtig som muligt opgivet, der agtes benyttet til Avlen.

Foreningen skal da saa hurtig som muligt meddele Vedkommende, hvorvidt den kan levere Frøet, og fra hvilken Frøhandler det vil blive afsendt.

Forsøg med Rodfrugter. Der indkom i 1877 3 Begjæringer om Skema til Udfyldning, 2 fra Jylland og 1 fra Sjælland, men Forsøget fra Sjælland (Nærheden af Kjøbenhavn) maatte opgives paa Grund af mislykket Avl, og fra Jylland indsendtes kun Beretning om det ene Forsøg, ledsaget af Afrids og Beskrivelse af de høstede Rodfrugtformer, nemlig fra Bestyrer Th. Nielsen, Gimsing Fattiggaard ved Hjerm, der findes meddelt i „Ugeskr. f. Landmd." 1878, 1ste B., S. 664. De nærmere Omstændigheder vare følgende:

De enkelte Forsøg foretoges paa Arealer af $^1/_{100}$ Td. Ld. af lermuldet Jord med fedt Ler i Undergrunden, der Aaret i Forvejen havde baaret Rug, hvortil der var gødet godt i det forudgaaende Brakaar. Alt Frøet var saaet paa Blivestedet og med Wistofts Saamaskine i 1 Alens Afstand mellem Rækkerne.

Til Gulerødder og Runkelroer var der gødet med 18 Læs Staldgødning og 300 Pd. Opløst Peru-Guano pr. Td. Land. Forsøgene med disse 2 Slags Rodfrugter gjaldt Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af at saa paa flad Jord eller paa Kamme.

1. Gulerødder. Saatid: 30. April, Frømængde: $4^1/_2$ Pd. pr. Td. Ld. Forsøgene anstilledes med 3 Sorter, alle lange, nemlig a. hvide, b. gule, c. røde (Surrey).

	Paa flad Jord.	Paa Kamme.
De hvide gav pr. $^1/_{100}$ Td. Ld.	576 Pd.	468 Pd.
— gule — —	440 —	360 —
— røde — —	288 —	292 —

De hvide og gule gav saaledes henholdsvis 21 og 22 pCt. større Udbytte paa flad Jord end paa Kamme, hvorimod de røde havde givet en lille Overvægt paa Kamme. Om disse hedder det ogsaa, at Toppen ikke fuldt havde dækket Jorden, hvorimod dette var Tilfældet med de hvide og gule.

2. Runkelroer. Saatid: d. 5. Maj, Frømængde: 6 Pd. pr. Td. Ld. Forsøgene anstilledes med 2 lange: a. rød (Elvetham) og b. gul (urigtig kaldet „ægte Pohls-",) og en halvlang Form: c. rød Flaske. Udbyttet var for:

	Paa flad Jord.	Paa Kamme.
lang rød pr. $^1/_{100}$ Td. Ld.	440 Pd.	308 Pd.
— gul — —	264 —	260 —
halvlang rød — —	264 —	264 —

Elvethamroen gav saaledes 42 pCt. større Udbytte paa flad Jord end paa Kamme; men det oplyses, at Roerne her stod i 8 Tmr.s Afstand i Raderne imod 15 Tmr. hos den samme Form paa Kamme og hos de næste 2 Sorter. Muligvis kan det større Udbytte paa flad Jord i dette Tilfælde forklares heraf, og de to andre Forsøg give ikke Fortrinet til nogen Side. Toppen af begge de lange Former havde fuldt dækket Jorden, hvilket derimod ikke var Tilfældet med rød Flaske. Om denne og den lange gule hedder det, at de kom for tyndt op paa flad Jord, men i rigelig Mængde paa Kammene. Da Udbyttet var ens paa begge Steder, har dette dog ikke medført nogen Ulempe for dem.

3. Turnips. Til Forsøgene benyttedes Jord med dyb Muld, der var tilbøjelig til at give Lejesæd, men med Ler-Underlag. Der gødedes til dem kun med Staldgødning, som ved de foregaaende Forsøg, men uden Tilskud af Handelsgødning. Forsøgene anstilledes paa Kamme, med 4 Sorter, alle hørende til de runde, nemlig 2 hvidkjødede og 2 gulkjødede. Udbyttet var:

	af de hvidkjødede:			
a.	Grey Stone (med rødbrunt Hoved)	pr. $^1/_{100}$	Td. Ld.	560 Pd.
b.	Red Lincolnshire (do.). . . .	—	—	440 —
	af de gulkjødede:			
c.	Dales Hybrid (med gulgrønt Hoved	—	—	384 —
d.	Skirving's improved (med mørkerødt Hoved)	—	—	380 —

De hvidkjødede havde en kraftig Top, der dækkede Jorden, hvorimod de gulkjødede havde en svagere Top, der ikke fuldt dækkede den. Udbyttet af de hvidkjødede var ogsaa 31 pCt. større end af de gulkjødede, men da hine vare mere svampede (og mindre holdbare), behøver Udbyttet af de gulkjødede ikke at have staaet tilbage for de andre i virkelig Næringsværdi, hvad i alt Fald kun den kemiske Analyse vilde kunne afgjøre.

I 1878 var der ligeledes forlangt 3 Skemaer til Udfyldning, 1 fra Jylland, som dog ikke tilbagesendtes, og 2 fra Sjælland, af følgende Indhold:

a. Husmand Jens Larsen, Jyderup, Faarevejlekro, havde dyrket paa let Jord forskjellige Roesorter, men kun indsendt Afrids af Lang hvid, grønhovedet Gulerod og Elvetham-Runkelroen. Frøet var saaet paa Kamme, med 21 Tom. Afstand og 6—7 Tom. mellem Planterne. Gulerødderne vare saaede dels i enkelte, dels i dobbelte Rækker paa hver Kam; de dobbelte Rækker havde givet 1 ℔ Gulerødder mere pr. løbende Alen, hvad der, med en Tøndevægt af 140 ℔, svarer til 100 Tdr. mere pr. Td. Ld. Efter $^1/_2$ ℔ Udsæd paa 1000 □ Al. var der avlet $14^1/_2$ Td., hvilket svarer til det tarvelige Udbytte af 203 Tdr. Gulerødder pr. Td. Ld. Den stærke Udsæd (7 ℔ pr. Td. Ld.), der kun passer til dobbelte Rækker, havde imidlertid i dette Tilfælde betalt sig godt. Elvetham-Runkelroen var avlet dels efter indført Frø, under Navn af Elvetham, dels efter Frø

fra Egnen, under Navn af Kohorn, som synes at være den gængse folkelige Benævnelse for den lange Runkelroe. Af det indførte Frø var der brugt $^1/_2$ ℔ til 1000 □ Al., med et Udbytte af 12 Tdr., hvad der svarer til 168 Tdr. Roer efter 7 ℔ Frø pr. Td. Ld. Roerne stode heller ikke godt, da der var mange Spring i Raderne, som udfyldtes med Turnips. Af det hjemmeavlede Frø var der kun saaet $^1/_4$ ℔ paa 1000 □ Al., Udbyttet var 8 Tdr., altsaa kun 112 Tdr. Roer efter $3^1/_2$ ℔ Frø pr. Td. Ld. Forøvrigt vare Roerne vel udviklede, i Gjennemsnit af en Vægt af $2^1/_2$ ℔, medens Roerne efter det fremmede Frø havde en Gjennemsnitsvægt af 2 ℔.

b. Gaardmand Lars Christoffersen, Sibberup, Skjelskør, havde dyrket Runkelroer paa Lerjord og avlet efter en Udsæd, beregnet pr. Td. Ld., af 9 ℔ indført Frø, saaet paa Kamme, 435 Tdr. af Elvethamroen og 417 Tdr. af Barresroen, begge Former vel udviklede, efter de modtagne Afrids at dømme. Elvethamroen havde en Gjennemsnitsvægt af $5^1/_4$ ℔, men vejede indtil 18 ℔ pr. Stk. og havde rigelig Bladfylde. Barresroen vejede gjennemsnitlig 4 ℔ pr. Stk. indtil 14 ℔, med mindre rigelig Bladfylde. Hvert Forsøg var anstillet paa et Areal af omtr. 4000 □ Al.

— Fra Gartner G. J. Bøgh, Horsens, foreligger en Række Forsøg fra Somrene 1877 og 1878, meddelt i „Ugeskr. f. Landmd." 1877, 2det B., S. 635, 1878, 1ste B. S. 41, 115 *), 1879 1ste B., S. 202, 256, 303. Disse Forsøg havde navnlig til Opgave at prøve de forskjellige Formers gjensidige Ydeevne eller Overensstemmelsen mellem de forskjellige Benævnelser eller Forholdet mellem Afgrøder efter Frø fra forskjellige Lande, for at lære at kjende de bedste Kilder til Indforskrivning af Handelsfrøet. G. J. Bøgh anbefaler til Rodfrugter, foruden Staldgødning, et Tilskud af Handelsgødning, navnlig Opløst Peru-Guano, men bredsaaet, ligeledes Saaning paa flad Jord fremfor paa Kamme og Saaning fremfor Plantning (for de Rodfrugters Vedkommende, som overhovedet kunne taale at plantes, som Rutabagen og de kortere Runkelroeformer), medmindre Jordens Urenhed lægger Hindringer i Vejen for Saaning i rette Tid. For at sikre Fremkomsten af Planterne, lægges Frøet af Gulerødderne i 24 Timer i Blød, hvorefter Vandet trykkes af, og Frøet henligger 1—2 Dage i Skygge, inden det udsaas, blandet med Sand. Frøet af Runkelroer lægges 3 Døgn i Vand og henligger derpaa ligeledes et Par Dage i Skygge før Udsaaningen. Af Rodkaalen bør Rutabagen ikke saas senere end i Begyndelsen af Maj, hvorimod Turnips saas i de første Døgn af Juni, særlig de gule, medens de hvide

*) Enkelte Expl. af denne Forsøgsrække kunne paa Forlangende faas hos Frøavlerforeningen.

endnu med Nytte kunne saas indtil henimod Sct. Hansdag. — Det er af stor Vigtighed for Udbyttet, at Udtyndingen foretages tidlig, for Gulerøddernes Vedkommende første Gang, naar de unge Planter netop have skiftet Blade; anden Gang efter Behov for senere opkomne Planters Skyld. Som passende Plads for de enkelte Planter anbefales:

	Afstand mellem Raderne og Planterne.		Plads pr. Plante.
Gulerødder, lange	12 Tm.	4—6 Tm.	$^1/_3$—$^1/_2$ □ Fod.
— halvlange	12 —	3—4 —	$^1/_4$—$^1/_3$ — —
Runkelroer	12 —	12 —	1 — —
Rutabager	18 —	18 —	$2^1/_4$ — —
Turnips	15 —	15 —	$1^1/_2$ — —

Af Gulerødder have den lange hvide grønhovede og den halvlange hvide Vogeser givet det bedste Udbytte. Af Runkelroer ere til Saaning paa Blivestedet de lange røde og gule fortrinlige; men af begge Aars Forsøg fremgaar, at de halvlange gule kunne give det største Udbytte paa god Jord. — For Rutabagens Vedkommende vise Forsøgene, at Saaning paa Blivestedet inden den 8. Maj har givet det bedste Udbytte. Ved Udplantning blive Roerne let mere grenede. Af Turnips taaler den runde hvidkjødede rødhovede *(Grey Stone)* bedst en sildig Udsæd, og dette gjælder maaske i endnu højere Grad om den lange gulkjødede grønhovede (Mark-Bortfelderroen),

Knudekaal, *large late green*, gav kjendelig større Udbytte ved at blive udsaaet den 1. April og udplantet den 8. Maj i 18 Tom. Afstand, end ved at udsaas den 8. Maj og senere udtyndes til 18 Tom. Afstand. Det er en haardfør Plante, der bruges et enkelt Sted i Jylland til Efteraarsfoder for Faar og til Vinterfoder for Dyr og Harer, men Udbyttet er i Reglen for ringe til Dyrkning som Kreaturfoder.

— Fra Gartner Franz Wendt, Roeskilde, foreligger i „Ugeskr. f. Landmd." 1879, 1ste B., S. 333, Meddelelse om Dyrkningsforsøg i 1878 med et ret anséligt Antal Sorter af de forskjellige Rodfrugtarter, dels for at prøve de enkelte Sorters indbyrdes Ydeevne eller Godhed efter Avlsstedet, dels ogsaa for at prøve Udbyttet af Plantning ved Siden af Saaning for Rutabagers og de kortere Runkelroers Vedkommende; i disse Forsøg har Plantningen havt Fortrinet, hvad der dog maaske for en Del maatte tilskrives det gunstige Aar. Af Turnips havde de lange hvidkjødede givet det største Udbytte, de lange gulkjødede det næststørste, derefter de runde hvidkjødede, og nederst i Rækken komme de runde gulkjødede, hvorimod disse ere de fasteste og mest holdbare.

Forsøg med Frøavl. Bestyrelsen havde bestemt i Vinteren 1876—77 at anvende indtil 600 Kr. til Indkjøb af Frø til Fordeling blandt mindre Jordbrugere, som vilde gjøre Forsøg med Frøavl. Der blev dog kun Brug for 111 ℔ Frø til Beløb 124 Kr., hvoraf langt den største Del, efter Opfordring af Maribo Amts økonomiske Selskab, anvendtes til Husmænd paa Lolland-Falster, der i Forvejen havde gjort sig bekjendte som omhyggelige Jordbrugere. I Aarene 1877—78 og 1878—79 ere endnu langt færre Anmodninger om Frø til Avl indkomne, nemlig henholdsvis om $9^1/_2$ ℔ til Beløb $13^1/_2$ Kr. og $4^1/_3$ ℔ til Beløb $1^1/_2$ Kr. En Del af Frøet kunde i Aar leveres uden Udgift for Foreningen.

Af de fra Frøavlere indkomne Meddelelser anføres her følgende, der kunne tjene til Oplysning om Frøavlens nuværende Standpunkt her i Landet.

Proprietær Fogtmann, Pilegaardsmølle ved Brønderslev St., agtede i 1877 at saa 3 Tdr. Ld. med Rodfrugt- og Græsfrø til Frøavl, hvortil han kjøbte Frøet efter Anvisning fra Foreningen. Avlen er i 1878 lykkedes ret godt, og Foreningen har senere havt Lejlighed til at give Anvisning paa passende Saald til Rensning af Rødkløver, Alsilkekløver og Hundegræs, nemlig 3 Zinksaald med runde Huller, henholdsvis 1, 1,3 og 2 Millimeter, hvorved alle 3 Frøsorter fuldstændig vilde kunne renses, forudsat at Alsilkekløverfrøet var tilstrækkelig storkornet, som det hjemmeavlede Frø plejer at være.

Husejer J. A. Krull, Ø. Svenstrup, Aabybro, meddeler ($^{10}/_2$ 78), at han for 10 Aar siden begyndte med at avle Rodfrugter i sin Have og senere udvidede denne Avl til hele sin Lod, skiftevis med Korn. Han har indrettet sig en Maskine til at saa Gulerod- og Runkelroefrø med og hjælper tillige Naboer hermed. I de senere Aar har han begyndt at avle Rodfrugtfrøet selv, „da det fremmede, indførte Frø ofte er upaalideligt“, og han har udvidet denne Avl, „da der er god Afsætning derfor i hans Egn“.

En Mand i Lemvig-Egnen tilbød afvigte Vinter Foreningen et Parti paa 100—150 ℔ Frø af Stensballe-Guleroden. Frøavleren maatte imidlertid henvises til at sælge sit Frø i det sædvanlige Frømarked, da Avlen var aldeles ukjendt for Foreningen, og ikke engang Prøve af Frøet medfulgte.

Husmand Chr. Rasmussen, Tebstrup Mark ved Skanderborg, fik i 1877 noget Frø fra Foreningen; han avlede i 1878 100 ℔ Hundegræsfrø paa 3 Skp. Ld. efter en Udsæd af 5 ℔, og det solgtes til 60 Øre pr. ℔. Dette svarer pr. Td. Ld. til 266 ℔ af Værdi 160 Kr. efter en Udsæd af 13,3 ℔. Udbyttet tegner til i Aar at blive bedre, hvad der ogsaa maatte ventes. Avlen af Rodfrugtfrø faldt mindre gunstig ud, da Oldenborrerne ødelagde Afgrøden i 1877

saaledes, „at det var vanskeligt at faa ret mange velskabte Rødder til Frøavl". 1000 Planter af Stensballe-Guleroden gav 30 ℔, der solgtes til 166 Øre pr. ℔, 50 Stkr. Elvetham-Runkelroer gav 10 ℔ à 55 Øre pr. ℔, 25 Stkr. Bangholm-Rutabage gav 6 ℔, der solgtes til 66 Øre pr. ℔. 25 Stkr. af lang hvidkjødet rødh. Turnips gav $^3/_4$ ℔ Frø. Der opgives ikke, hvor megen Plads Planterne have optaget, men i ethvert Tilfælde synes Udbyttet at være tarveligt. Frøets Kvalitet kjende vi ikke, og dog meddeler Chr. Rasmussen, at han antager, at ingen Kornafgrøde kan maale sig med Frøavl af Gulerod, Runkelroe og Rutabage, kun Udbyttet af Turnips finder han tarveligt. Han har i Aar udvidet sin Frøavl og plantet 3000 Stkr Rodfrugter, da han indser, at Frøavlen godt kan betale sig.

Efter Opfordring af Godsejer Bech, Engelsholm ved Vejle modtog 3 Husmænd i hans Egn nogle Pund Frø af Sildig Rødkløver og Hundegræs. Prøver af det avlede Rødkløverfrø ere indkomne fra de 2 Husmænd, hvoraf Jens Bruuns (Nørup) Prøve ganske svarede til en middelgod Vare, medens Niels Jørgensens (Lillehus) i alle Henseender svarede til det bedste Handelsfrø. Ingen af Prøverne udmærkede sig ved Storkornethed; den middelgode maatte snarere kaldes smaakornet.

Forstander H. Iversen, Dragebjærggaard ved Faarevejlekro, meddeler om sin Frøavl i 1877 følgende: „Den Runkelroesort, som her fortrinsvis benyttes til Frøavl, er den aflange røde flaskeformede. Frøet avles væsentlig til eget Brug, for at være sikker paa Kvaliteten og Arten. — Vi have prøvet andre Sorter sammen med denne, saasom Elvetham, Mammouth o. fl., hvilke Sorter foretrækkes af andre Roedyrkere, men her paa Gaarden have de ikke havt noget Fortrin. Dette skyldes maaske, at Roedyrkningen her ikke indskrænker sig til de bedre Dele af Marken, men indtager et helt Skifte, altsaa den mindre gode Del af Marken sammen med den bedre. Og da Gødningskraften saavel som den dybere Bearbejdning endnu staar en Del tilbage, er det næppe noget Tilfælde, at en velformet mindre Runkelroe giver det bedste Resultat.

Frøroerne, c. 1000 Stkr., bleve udsøgte paa Roemarken i Efteraaret 1876 umiddelbart før Optagningen. Alle grenede eller uregelmæssige Former vragedes, og kun de smukkeste og mest veldannede Roer lagdes til Side til Frøavl.

Overvintringen skete i let Jord paa aaben Mark. Her gravedes en lang Kule, 5 Fod bred og et Spadestik dyb. Den udgravede Jord lagdes i to Volde, en paa hver Side af Kulen. I denne Kule bleve Frøroerne, efterat den halve Top var afskaaret, anbragte i Rækker paatværs med et lille Lag Jord imellem, saa at alle Aabninger bleve udfyldte.

Kulen stod aaben, saa længe vi havde Tøvejr. Ved indtrædende Frost lagdes 8—9 Tom. Halm umiddelbart paa Roerne. Senere røg Kulen fuld af Sne, og under dette Dække holdt Roerne sig godt. Henad Foraaret toges først en Del af Halmlaget bort, og senere Resten.

Udplantningen skete i April i et Stykke Jord, der samtidig toges ind til Haven. Jorden var kort i Forvejen kulegravet, af let muldet Beskaffenhed og, som Havejord betragtet, i ringe Gødningskraft. Roerne plantedes i Rækker med $2^1/_2$ Fods Afstand og 2 Fod mellem Planterne. Stedet havde en aaben Beliggenhed og udsat for de fleste Vinde. Den forholdsvis indskrænkede Voxeplads valgtes af Hensyn til Jordbunden og Beliggenheden.

Pasningen i Sommerens Løb indskrænkede sig til gjentagne Rensninger med Hakke og Jordgreb. For at støtte Planterne mod Vinden, blev der nedstukket nogle stærke Ærteris ved de svageste og mest udsatte Planter. Stokke med Snorer benyttes ikke, fordi det ofte hænder, at Stænglerne knække over Snorene. Vinden ødelagde alligevel nogle Planter paa de mest udsatte Sider.

Høsten trak ud mod Slutningen af September. Frøet var til den Tid modent, uagtet mange Planter endnu havde det grønne umodne Præg. En Undersøgelse af Frøhovederne med Kniv viste nemlig, at de egentlige Frø vare brune og melede, og Skallen haard som paa modent Frø. Det grønne Udseende skyldes de smaa Dækblade, der ofte ikke visne, inden Frøet er overmodent og udsat for at falde af, noget, man bør være opmærksom paa, da det som Regel er det bedste Frø, der falder først. Bjergningen iværksattes ved, at Stænglerne bleve skaarne af tæt ved Jorden og lagte i smaa Hobe paa Stedet, for at visne, falde noget sammen og vejres lidt. Et Par Dage senere blev Hobene taget ind paa en Lo og stillet op for aabne Porte, da vedholdende fugtigt Vejr vanskeliggjorde Vejringen i det Fri. Saasnart det var muligt, blev det tærsket med Plejl, foreløbig renset for Blade og Stilke og bredt ud paa et Loft 2—3 Tom. tykt, hvor det i den første Tid daglig blev rørt med en Rive.

Rensningen skete hen paa Vinteren. Frøet blev taget ned paa Loen og gik først over en almindelig Kastemaskine i langsom Bevægelse og til Slutning sorteret paa et Saald med Masker af passende Størrelse, hvorved dog et stort Antal mindre Frøhoveder gik tabt, saa at

Udbyttet af c. 900 Planter med et Areal af 1125 □ Al. gav 184 ℔ fortrinligt Frø, der dels brugtes her paa Gaarden og dels solgtes til Omegnen for 65 Øre Pundet. Udbyttet maa kaldes tilfredsstillende, naar Hensyn tages til 1) at Jorden var af mindre god

Beskaffenhed, 2) at flere Planter ødelagdes af Vinden, og 3) at en Del Frø tabtes i det uheldige Vejr. Lægges det anførte Udbytte til Grund, kan der paa 1 Skp. Land høstes 286 ℔ Frø, som, solgt til ovennævnte Pris, vil give en Brutto-Indtægt af Kr. 185,90.

Et mindre Forsøg med Gulerødder til Frø mislykkedes, i det mange Planter, efterat de vare komne godt frem, begyndte at sygne og tilsidst visnede. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Roden var raadden. Forraadnelsen syntes at begynde i Rodens Axe og derfra brede sig ud efter. Enkelte af de syge Rødder havde endnu en ganske tynd frisk Skal, da de bleve opgravede og undersøgte.

I 1878 var Resultatet næppe saa godt, da en Del Roer gik tilgrunde efter Udplantningen. Nogle Forsøg med Avl af Græsfrø: Ital. Rajgræs, Hundegræs og Agerhejre gav noget Frø til eget Brug, men Rensningen blev ikke udført godt, af Mangel paa Redskaber. Runkelroefrøet dyrkes fremdeles til eget Brug.

Hjemmeavlet Frø viser sig ganske anderledes sikkert paa Roemarkerne end det fremmede, saa at man er fri for „Spring" i Raderne, hvad der ellers ofte har været Tilfældet. Frøavlen breder sig i Egnen, men er kun faa Aar gammel, og der avles kun en Brøkdel af hvad der bruges."

— Af Frøavlere i Sjælland, der have henvendt sig til Foreningen, for at faa Anvisning paa Saasæd eller Valget heraf eller for at laane Saald til Rensning af Frøet eller for at benytte Foreningens Mellemkomst til Salg af Frøet, kunne nævnes: Husmand Jens Larsen, Jyderup, Faarevejlekro; Lærer Lund, Bromme ved Sorø, der i en Aarrække har været en flittig Dyrker af Kommen og senere har gjort Forsøg med Rødkløver; Kjøbmand Anton Rasmussen, Terslev ved Haslev og Prokurator Freuchen i Faxe. Denne havde gjort Forsøg med Avl af Rødkløverfrø, dog med et mindre tilfredsstillende Udfald. Udbyttet var stærkt trykket dels af Snudebiller dels af Hagelvejr. Frøet var, maaske som Følge af disse Uheld, ingenlunde smukt, derimod usædvanlig storkornet.

Lolland-Falster synes at høre til de Egne af Landet, der fortrinsvis ere skikkede til Frøavl, og hvor der navnlig længe har været avlet en Del Kløverfrø. Husmand L. Pedersen, Heiringe ved Nakskov, havde avlet i 1878 50 ℔ godt Frø efter 300 Runkelroer paa 150 □ Al. eller 33 Kvint pr. □ Al. Planterne have her øjensynlig staaet for tæt, og Udbyttet kan heller ikke anses for tilfredsstillende. For Frøet var budt 50 Øre. pr. ℔. En Forespørgsel, om Foreningen vilde anbefale Salg til denne Pris, maatte besvares derhen, at da Foreningen ikke kjendte Afgrøden eller Frøet, kunde den ingen Mening have om dettes Værdi. Husejer I. Hintse, Vesterborg ved Nakskov, havde avlet 32 ℔ Runkelroefrø paa 150 □ Al.

eller 21 Kvint pr. □ Al., heraf 21 ℔ Rød Flaske og 11 ℔ Elvetham. Frøet ønskedes solgt ved Foreningens Mellemkomst, men de 2 Sorter vare dyrkede jævnsides, i Følge Meddelelse af E. Rostrup, og kunde saaledes ikke anbefales til Avl. Frøet solgtes derefter i Egnen.

Skomager R. Hvid, Saltvig ved Bandholm, har paa 355 □ Alen avlet 138 ℔ Frø af Elvetham-Runkelroen, eller 39 Kvint pr. □ Al. og paa 20 □ Al. 10 ℔ Pohls Kæmpe, eller 50 Kvint pr. □ Al. Afgrøden var anbefalet af E. Rostrup, men ved en Misforstaaelse kom Foreningen for silde med sit Tilbud om Hjælp til Rensning og Salg af Frøet.

Vejmand Rasmus Hansen i Kjettinge ønskede solgt 25 ℔ Gulerodsfrø og 25 ℔ Ital. Rajgræs. Dette var en god Brugsvare til Græsmarker, men egnede sig ikke til Frøavl. Gulerodsfrøet havde en ringe Spireevne, og der var intet opgivet om Sorten. Frøet maatte derfor sælges under Haanden.

Husmand Poul Jørgensen, Kistofte, havde indsendt meget smukke Prøver af Ital. Rajgræs af 1. og 2. Slæt. Det sidste gav det vægtigste Frø. En Prøve Hundegræsfrø bestod af 62 pCt. alm. Rajgræs og kun 26 pCt. Hundegræs, der forøvrigt var meget godt. En Prøve Fløjelsgræsfrø kunde kun regnes til middelmaadig Handelsvare, skjønt Renheden var forholdsvis god, nemlig 85 pCt. Om Udbyttet eller Salget vides intet.

Husmand M. Pedersen Blands, Godsted, havde efter sidste Aars Avl solgt 50 ℔ 2-radet Byg à 10 Øre pr. ℔, 2 ℔ Frø af Barres-Runkelroen à 100 Øre pr. ℔, 20 ℔ Bønner (Dværgbønne) à 50 Øre pr. ℔. Han havde ogsaa avlet 10 ℔ Sukkerærter, 8 ℔ Ital. Rajgræs og 7 ℔ Hundegræs, der solgtes i Egnen. Frøet, der indsendtes til Undersøgelse baade af Barres-Runkelroen og af Ital. Rajgræs, var fortrinligt.

Husmand Povl Hansen, Slemminge, havde høstet meget smukke graa, gule og ægyptiske (sortnavlede) Ærter, ligeledes fortrinligt Frø af Alm. Rajgræs og Ital. Rajgræs, godt Frø af Draphavre, derimod mindre godt af Hundegræs. Frøet solgtes i Sognet.

Skomager P. Hansen, S. Ørslev ved Nykjøbing, havde i 1878 avlet 1 Td. Runkelroefrø, gul Flaske, paa 2300 □ Al., 1 Td. Ital. Rajgræsfrø paa $^1/_2$ Skp. Ld. og $^1/_2$ Td. Rødkløverfrø paa $^1/_2$ Td. Ld. Til Rensning af dette Frø ønskede P. Hansen at laane de fornødne Saald. Der sendtes ham hertil Traadsaald Nr. 13 og 22 og Zinksaald med runde Huller af henholdsvis $3^1/_2$, 2 og 1 $^1/_4$ Millm. Størrelse tillige med Anvisning til deres Benyttelse. Af det urensede Frø vare Prøver indsendte, der for alle Frøsorters Vedkommende viste en særdeles god Spireevne. Hertil hørte ogsaa en Prøve Gulerodsfrø fra en Nabo. Frøet kunde let afsættes i Egnen.

Husmand R. Chr. Rosenkilde, S. Vedby ved Nykjøbing, havde avlet 16 ℔ Elvetham-Runkelroefrø og 16 ℔ Eng-Svingelfrø. Afgrøderne anbefales af E. Rostrup. Frøet var ret godt, men ikke fortrinligt. Det solgtes ved Foreningens Mellemkomst for henholdsvis 38 og 60 Øre pr. ℔. Selv kunde Frøavleren kun faa 35 Øre pr. ℔ for Runkelroefrøet, men intet Bud paa Eng-Svingelfrøet.

Husmand H. S. Riemann, Gunsløv ved Alsløv, havde avlet 20 ℔ Elvetham-Runkelroefrø paa 24 □ Al. eller 83 Kvint pr. □ Al. Afgrøden anbefaledes af E. Rostrup, og Frøet viste sig ved Analysen fortrinligt. Der kunde ved Foreningens Mellemkomst kun opnaas 45 Øre pr. ℔, hvortil ogsaa bidrog, at Frøavleren meget sent havde henvendt sig til Foreningen. Han opfordredes derfor til at sælge Frøet til Forbrugere i Egnen, hvor han ogsaa opnaaede 80 Øre pr. ℔.

Som Vidnesbyrd om den voxende Stemning for Frøavl kan anføres, at Forp. Bagger, Aalstrup ved Søllested Station, efter en Henvendelse til Frøavlerforeningen og som Følge heraf efter Raadføring med P. Nielsen, iaar har udlagt til Frøavl:

10 Td. Ld.	med pr.	Td. Ld.	16 ℔	tidlig Rødkløver	+ 2 ℔ Hvidkløver og 4 ℔ Timothé.
4	—	—	—	16 - sildig Rødkløver	+ 2 ℔ Hvidkløver og 4 ℔ Timothé.
6	—	—	—	12 - Alsikekløver.	
6	—	—	—	12 - Hvidkløver.	
6	—	—	—	20 - Humle-Sneglebælg	+ 2 ℔ Hvidkløver og 2 ℔ Thimothé.

Timothéfrøet skal dog først saas i Efteraaret 1880.

For Fyns Vedkommende skal endnu nævnes en usædvanlig Avl, nemlig Frø af Jordbærkløveren, der i 1878 var høstet paa Strandenge og af Etatsraad N. E. Hofman (Bang) indsendt til Tivoli-Udstillingen, hvor den var udbudt til 3 Kr. pr. ℔, men uden at der gjordes Bud paa den. Frøet solgtes ved Foreningens Mellemkomst for 6 Frcs. pr. Kilogr. til Vilmorin i Paris, som samtidig forespurgte sig om den sandsynlige aarlige Produktion.

Botaniske Rejser. Det har i Aarene 1877 og 1878 været overdraget til Bestyrelsens botaniske Medlemmer at foretage Rejser i forskjellige Dele af Landet, for at faa Lejlighed til at sætte sig i Forbindelse med Frøavlere, gjøre sig bekjendt med deres Afgrøder og efter Omstændighederne vejlede Frøavlerne i Valget af Frøsorter og i disses rette Behandling. Foreningen har derefter havt den Tilfredsstillelse at modtage efterstaaende Meddelelser. Det vil ses, at Dhrr. Botanikere have opfattet deres Hverv paa noget forskjellig Maade, hvad der ogsaa maatte anses for det ønskelige, saalænge det

endnu gjælder om at indsamle Erfaringer, hvorpaa en fastere Plan for Undersøgelserne kunde grundes.

Professor Joh. Lange meddeler for 1877: Jeg besøgte i Tiden fra 16de Juli til 12te August en Del af det mellemste Jylland (Mariager, Hobro, lille Vildmose, Aalborg, Buderupholm og Omegn, Rold Skov, Nørlund, Viborg- og Silkeborg-Egnen).

I enhver af disse Egne søgte jeg at træde i Forbindelse med Mænd, som jeg antog at ville interessere sig for Foreningens Formaal. Hos mange Landmænd har jeg sporet en velvillig Stemning for Sagen, derimod opdagede jeg intetsteds i de besøgte Egne, at de mindre Jordbrugere havde begyndt at avle Markfrø i større Maalestok som Handelsvare. Jeg kan altsaa ikke betragte min Rejse anderledes end som forberedende i denne Retning, og blandt Sædarter, som særlig maatte ønskes prøvede, opgav jeg Hundegræs, Alsikekløver og Seradel. — Paa en anden Maade troede jeg at handle i den indenlandske Frøavls Interesse, om end ikke strængt henhørende til Foreningens Program, nemlig ved at indsamle Frø (i Regelen i større Mængde) af et Antal indenlandske Planter (i Alt c. 120 Arter, og for en større Del Fodervæxter); disse Frøsorter ere afgivne til Udsæd i Universitetets og Landbohøjskolens botaniske Haver, idet jeg antager det for ønskeligt, om disse Haver stadig ere forsynede med Planter, opdragne af rigtig bestemt og paa de vilde Voxesteder i Danmark indsamlet Frø, saa at de, der maatte ønske en eller anden Art til Dyrkningsforsøg i det Større, kunne henvende sig der, for at erholde saadant.

— For 1878: Min Rejse førte mig i Sommer over Jyllands Højderyg ad Brande og S. Omme til Skjern, Varde og Esbjerg; senere besøgte jeg Strækningen mellem Veile, Fredericia og Kolding samt Egne af Fyns nordvestlige Del fra Middelfart til Aarup. Desuden har jeg i Sommerens Løb foretaget mindre Udflugter til forskjellige Egne af Sjælland.

I ingen af disse Egne har jeg kunnet bringe i Erfaring, at nogen har lagt Vind paa Dyrkning af Foderplanter til Frøavl ud over det egne Forbrug, og navnlig synes Husmændene, for hvem denne Anvendelse af Jorden især vilde lønne sig, at holde fast ved den traditionelle Drift. Forskjellige Landmænd, Havedyrkere og Botanikere, som jeg besøgte, lovede imidlertid velvillig Medvirkning til at formaa mindre Landbrugere, og særlig Husmænd, til at begynde en Drift, beregnet paa at avle Frø til Forhandling under Foreningens Tilsyn.

Blandt de Iagttagelser, jeg paa Rejsen havde Lejlighed til at gjøre, skal jeg nævne følgende som direkte eller indirekte vedrørende Frøavlen i Danmark:

Gule Lupiner til Nedpløjning i grøn Tilstand dyrkes nu ikke sjælden i det mellemste Jyllands sandige Egne. Flere Steder vare Lupinerne i særdeles kraftig Væxt, men ingen af de andre Lupinarter har jeg sét dyrket i disse Egne af Jylland.

Af tidligere sjælden dyrkede Sædarter fandt jeg paa nogle Steder i Vejle-Egnen Sværdhavren (*Avena orientalis*). Især tildrog en meget stor Mark, bevoxet med denne Art ved Lerbæk pr. Vejle, sig min Opmærksomhed; den stod i særdeles kraftig Væxt og syntes at love rigt Udbytte. Sværdhavren har tidligere været dyrket hist og her, men dens Dyrkning synes i flere Aar at være blevet sjælden.

Den under Navn af „Square-head" bekjendte Hvede-Varietet fandt jeg paa mange Steder, især i Vejle- og Fredericia-Egnen dyrket i større Maalestok. Den fortrinligste Hvedemark, jeg mindes nogensinde at have sét her i Landet, var en Mark ved Østedgaard pr. Fredericia (Propr. Lorenzen), lige udmærket ved Straaenes Højde, Axenes Størrelse og den regelmæssige Udvikling.

Af Foderplanter fandt jeg paa Rejsen ikke nogen sjældnere Art dyrket. Italiensk Rajgræs og Alsikekløver blive mere og mere almindelig udbredte, og begge Arter forekomme hyppig forvildede, saa at Enhver, der ikke vidste, at de for c. 25 Aar siden vare saa godt som ubekjendte her i Landet, vilde antage dem for fuldstændig tilhørende vor indenlandske Flora. — Seradellen søgte jeg forgjæves; de paa enkelte Steder foretagne Forsøg med denne Art bør utvivlsomt fortsættes i de magrere Egne af Jylland, thi der er næppe Tvivl om, at denne fortrinlige Foderplante, hvis Frø saavel i botanisk Have som ved Landbohøjskolen opnaar fuld Modenhed, ogsaa — i alt Fald med Undtagelse af enkelte ugunstige Aar — vilde lykkes i Jylland, saafremt den kan opnaa en tilstrækkelig lang Væxtperiode uden at skades af Foraars- og Efteraars-Nattefrosten.

Ukrudtsplanternes Fordeling er i forskjellige Egne af Jylland ikke lidet afvigende fra hvad der er sædvanligt paa Øerne. I Vest-Jyllands lettere Jordbund ere de almindeligste og besværligste Ukrudtsarter i Græsmarkerne: Vindax (*Agrostis Spica venti*), Stedmoderblomst (*Viola tricolor*), Blaamunke (*Jasione montana*) og Rødknæ (*Rumex Acetosella*). I Rugmarkerne er Alm. Hejre (*Bromus secalinus*) det almindeligste Ukrudt; hist og her indeholder en Afgrøde mere Hejre end Rug. Derimod er Klinten (*Agrostemma Githago*) i disse Egne sjælden i Vintersæden, men (ligesom i Egnen mellem Viborg og Aalborg) yderst almindelig i Vaarsæden, i hvilken ogsaa Kiddiken (*Raphanus Raphanistrum*) er et meget fremherskende Ukrudt, hvorimod Ager-Sennep og Agerkaal, der ere saa almindelige paa Øerne, her kun sjælden iagttages. I Kolding-Egnen

viste Ager-Sennep og Kiddike sig lige almindelige og forekomme især paa mindre Jordlodder i alt for stor Mængde, ligesom overhovedet i denne Egn Sædmarkerne fandtes besværede af uforholdsmæssig meget Ukrudt (de almindeligste, især i Vaarsæd, vare Kruset Skræppe, Agertidsel, Ager-Svinemælk).

I de mange smukke Engvandingsanlæg, som nu sés i Jylland, ere de to Sivarter: *Juncus conglomeratus* og *J. effusus* meget besværlige Ukrudtsplanter og optræde paa sine Steder i aldeles overvældende Mængde, hvorfor Opmærksomheden fortjente at henvendes paa disse besværlige Gjæsters Udryddelse.

Paa min Rejse har jeg indsamlet Frø af c. 200 indenlandske Arter, bestemte til at stilles til Disposition for Universitetes botaniske Have og Landbohøjskolens Have og Forsøgsmark.

— Seminarielærer E. Rostrup har for hvert af de 2 Aar indsendt en udførlig Beretning om sine Rejser paa Lolland-Falster, hvor han begge Aarene tildels har besøgt de samme Egne og de samme Mænd. For Oversigtens Skyld og for at undgaa Gjentagelser, har Hr. Rostrup velvillig sammenarbejdet Beretningerne for de 2 Aar, som følger:

De Egne, jeg besøgte i Slutningen af Juli og Begyndelsen af Avgust i begge de nævnte Aar, vare Partier af Stokkemarke, Vesterborg og Birket Sogne samt Omegnen af Maribo, Saxkjøbing, Rødby, Nykjøbing og Stubbekjøbing.

I Vesterborg besøgte jeg ($^{26}/_{7}$ 77) to Husmænd, som hørte til dem, der vare blevne præmiebelønnede af Amtets landøkonomiske Selskab for ypperlig Dyrkning af deres Lodder, og som i Foraaret havde modtaget Frø af Frøavlerforeningen. Hans Andersen Due har 3 Tønder Ld. god, dybmuldet Jord med Rødlers-Underlag; Jordsmonnet er aldeles plant og jævnt, i Nærheden af et dybt gravet Bækløb. Jorden syntes at være særdeles vel behandlet og er i en Række Aar bleven gravet, hvormed han ogsaa agtede at fortsætte. Han undværer ganske Brak, men dyrker i dens Sted Rodfrugter og anden Staldfodring; langstraaet Sæd tages ikke to Aar i Træk af samme Jord. Lodden er delt i 8 Skifter, og hans Drift er følgende: 1) Rodfrugter (Runkelroer, Gulerødder, Kartofler), 2) Byg, 3) Kløver, 4) Rug, 5) Roer og Staldfodring, 6) Byg, 7) Vikker, 8) Hvede. Gødningen syntes han at anvende forsøgsvis paa forskjellige Steder i Omdriften, og i foregaaende Aar havde han til Hvede anvendt 200 ℔ Kunstgødning. Han staldfodrede sine to Præmiekøer hele Sommeren. Due havde i Foraaret modtaget 1 ℔ Runkelroefrø, som var saaet i 1 Skp. Land; Roerne stode meget godt og ensartet; de vare holdte meget rent og bleve efterhaanden udtyndede og givne til Køerne. En Bunke nylig oprykkede Roer lignede hinanden som Vanddraaber;

det var den gule Flaskeform, Barresroen. Toppen var omtrent 20 Tommer høj, frisk grøn, aldeles fri for Angreb af Insekter og Snyltesvampe. Endel af Roestykket havde forrige Aar baaret Vikkehavre, et mindre Stykke Kartofler, men der var ingen Forskjel at se paa Roerne. Han havde netop i Aar „vendt hele Driften paatværs" fra Øst-Vest til Nord-Syd. Han havde endvidere faaet $^1/_2$ ℔ Gulerodsfrø, som var saaet i 1 Skp. Land. Planterne stode godt og ensformet, aldeles frie for Ukrudt, men trængte til mere Udtynding. De til Frøavl bestemte Runkelroer og Gulerødder skulde efter Overvintring næste Foraar plantes i de Agre, som nu bare Rug. — Endelig havde han ogsaa modtaget 1 ℔ Rødkløverfrø, som var saaet sammen med Byg, og som tegnede godt. — Han syntes at interessere sig meget for Frøavlen og at være en driftig og energisk Mand.

Paa samme Dag, Aaret efter, besøgte jeg atter samme Mand. Han havde da udplantet omtrent 150 af de nævnte Runkelroer i 10 Rader med 1 Alen mellem Raderne og $^3/_4$ Alen mellem Planterne i Rækken. De vare udplantede i Begyndelsen af Maj, vare for Øjeblikket i Blomstring, havde et ensformet Udseende, men vare ikke meget kraftige og noget tilbage i Sammenligning med andre Runkelroe-Frøplanter, som jeg saa i de nærmest følgende Dage. De Roer at den nævnte Sort, som Due havde opfodret, vare efter hans Udsagn meget afholdte af Kvæget og meget nærende. Han havde nu foretaget ny Udsæd af Runkelroer, men den største Del af dem stod saa tæt under de uundgaaelige kanadiske Popler („Graapile") med deres store, brede Kroner, som omgive og indestænge selv de mindste Lodder, at de vare langt tilbage i Væxt. Due havde endvidere omtrent 200 kraftige Gulerodsplanter til Frøavl; de stode lidt tættere i Raderne end Runkelroerne, vare fuldstændig rene for Ukrudt og tegnede godt. Han var forøvrigt fremdeles vel tilfreds med sit ejendommelige Sædskifte.

Husmand Jens Hintse bor i Nærheden af den nys omtalte Due. Han har ogsaa 3 Tdr. Ld., men af ringere Kvalitet. Jorden er stærkt gruset (hvorfor ogsaa Farve-Vau er en fremtrædende Ukrudtsplante), med Fald mod Syd ned til den langs Lodden fra Øst til Vest løbende Bæk, som kommer fra Gallemose. Den grusede Bund foraarsagede, at hans Bygagre allerede vare stærkt gulnende, medens denne Sædart ellers endnu var frisk grøn i hele Omegnen. I et Hjørne af Lodden, henimod Bækken, fandtes et lille, lavt beliggende Stykke Mosejord, som han ved Paakjørsel af forskjellig Slags Jord havde forbedret en Del. Her havde han i en halv Skp. Land saaet den største Del af det halve Pund Runkelroefrø, som han havde modtaget fra Frøavlerforeningen. Frøet var spiret godt, men derefter bleve Planterne saa stærkt angrebne af „en hvid Orm med

brunt Hoved" — formodentlig Oldenborrelarve — at han gravede det meste af Stykket om og saaede Vikkehavre i Stedet for. I sin Have, hvor Jorden var ret god og muldholdig, med stærkt Fald mod den ved Foden af Haven løbende dybe Bæk, havde han saaet Resten af Runkelroefrøet. Her stode Roerne fortrinlig, frie for hvert Spor af Ukrudt og i passende Afstand, af en allerede temmelig betydelig Størrelse og i vel formede Exemplarer, som synes at høre til Elvetham-Roerne. Han vilde næste Aar udplante disse til Frøavl. — I det ovennævnte Kærdrag dyrkede han iøvrigt en Del Gulerødder til sine Køer, og nogle Bede vare besaaede med Kommen, som han vilde have til Udplantning til Efteraaret og dyrke som Handelsplante, hvilket han ikke før havde forsøgt. Jeg foreslog ham at dyrke nogle Græsarter til Frøavl, f. Ex. Hundegræs, som jeg efter den frodige Udvikling, nogle forefundne Exemplarer havde, antog vilde trives godt paa denne Bund; men han turde ikke indlade sig paa at prøve flere Planter til Frøavl end Runkelroer; det kunde ikke lade sig gjøre, naar han holdt to Præmiekøer.

Da jeg næste Aar besøgte ham, havde han udplantet Runkelroer i Mosejorden langs den Bæk, som begrænser hans Lod mod Syd, nemlig 250 Elvetham og 50 Kvægklumper (Oberndorfer) i Rader med $^3/_4$ Alens Afstand mellem Raderne og 1 Alen mellem Planterne (jfr. S. 14). De vare efter Udluftning overvintrede i Kule, dækkede med Jord, liggende paa Halm, uden at en eneste var raadnet eller frossen, ligesom ogsaa samtlige udplantede Roer voxede villig. Udplantningen var foretaget midt i April i Huller, dannede ved at nedramme en tyk Pæl. Planterne vare for Øjeblikket af Mandshøjde eller derover, næsten ganske afblomstrede og meget rigelig ansat med Frugt. Dette lille Forsøg saa lovende nok ud, men jeg maatte navnlig anke over, at der, trods min udtrykkelige Advarsel forrige Aar, var udplantet to forskjellige Slags Runkelroer Side om Side til Frøavl. Hans nye Runkelroeplanter fra i Aar var Blandingsgods, opkommen af Frø fra en Handelsgartner.

Langs samme Bækløb, paa den nordlige Bred, med stærkt leret Jord, et heldigt Fald mod Syd og ved Foden af samme med et bredt Stykke Kærjord hen til Bækken, bo en Del Husmænd, som alle dyrke nogle Runkelroer og Gulerødder i Kærjorden til deres Køer og avle Kommen og Hør foruden de sædvanlige Markplanter. Flere af disse havde Lyst til at prøve Frøavl, saaledes navnlig Morten Olsen, som har 6 Tdr. Ld. Ager og Eng, hvilke han driver temmelig intensivt. Han var (den 28. Juli) ifærd med at banke Kommenfrø af paa Lærred; han avlede $7^1/_2$ Td., som solgtes for 35 Øre pr. ℔, i det følgende Aar dog kun $4^1/_2$ Td., som solgtes for 30 Øre pr. ℔.

Sidste Aar besøgte jeg ogsaa hans Nabo Lars Olsen, som har 5 Tdr. Ld., af hvilke han graver en Del, langs Bækløbet, med Spade i 11 Tommers Dybde. Han har efterhaanden forbedret hele sin Mosegrund med Ler og Kalk, som har havt fortrinlige Virkninger, og han dyrkede heri en forholdsvis betydelig Mængde Gulerødder og Elvetham-Runkelroer; han lovede det følgende Foraar at tage fat paa Frøavl af Runkelroer og Gulerødder.

I Stokkemarke Sogn og især i det tilgrænsende Sørup i Østtofte Sogn, i Strækninger, der for en stor Del ere opdyrkede Kærjorder, dyrkes fra gammel Tid en Del Kommen, som dog for Øjeblikket synes at være noget i Tilbagegang, idet man er af den Mening, at den i Længden ikke betaler sig, fordi den udpiner Jorden for meget. De fleste Husmænd dyrke her, ligesom næsten overalt paa Lolland, en Ager med Hør. I Almindelighed vare Høragrene holdt temmelig rene, kun enkelte Steder havde de talrige Ukrudtsplanter faaet aldeles Magt over Hørren, hvor den ikke var luget tilstrækkelig og i rette Tid. Enkelte Exemplarer af Hundehør eller Dodder og Hør-Rajgræs manglede aldrig, et enkelt Sted var Hørren stærkt angreben af Hør-Snerre, et Par Steder af Hørsilke, som havde trukket alle Hørstængler ned til Jorden, og imod Slutningen af mit Besøg paa Lolland var Hørren, paa Grund af det vaade Vejrlig, mere end sædvanlig medtaget af en for Hør ejendommelig Rustart, *Melampsora Lini*, der først danner gule Støvhobe paa Blade og Stængler, senere sorte, skorpeagtige Lag paa Stænglerne. Ligesom hist og her i de fleste Egne af Lolland dyrkes ogsaa af Gaardmændene i Stokkemarke Sogn noget Rødkløver til Frøavl, især anden Slæt af Sommerkløver, men Dyrkningen heraf er for det meste lejlighedsvis, naar det viser sig, at et enkelt Stykke af Kløvermarken er tilstrækkelig ren og frodig til at give et antageligt Udbytte.

I 1878 besøgte jeg Rasmus Pedersen Hvid i Saltvig, i Stokkemarke Sogn. Han har kun $^1/_2$ Td. Land, som han graver og behandler som Have, og han havde her et fortrinligt Stykke Runkelroer til Frøavl, paa 20 Alens Længde og 18 Alens Bredde, hvori var plantet 370 Elvetham-Runkelroer, altsaa omtrent 1 Plante i hver Kvadratalen. Planterne vare overordentlig kraftige og saa rigt besat med Frugt, som jeg intet andet Sted saa Mage til paa Rejsen. Hver enkelt af de stærkt buskede Planter vare afstivede med Halmsimer, bundne i Kvadrat til nedrammede Stokke. Han synes at være en særdeles virksom Mand og fortjener vistnok Opmuntring, f. Ex. i Form af Sigter til Frørensning, hvilke han ønskede sig.

I Birket Sogn saa jeg hos mange Gaardmænd større Partier Rødkløver, som var bestemt til Frøavl. Jeg besøgte her den som en særdeles driftig Husmand i Egnen vel bekjendte Smed Lars

Pedersen i Hejringe, som imidlertid til Efteraaret skulde afgive sin veldrevne Lod, hvilken han havde byttet mod en anden. Den Drift, han i en Del Aar havde anvendt, var følgende: 1) Kommen, 2) Rug (hvortil gødedes), 3) Byg, 4) Roer og Kartofler, 5) Byg (hvortil gødet med Kunstgødning), 6) Kløver, 7) Kløver, 8) plantes med Kommen. Han havde iaar modtaget Frø af 4 Slags Runkelroer til Forsøg, nemlig Elvetham, Pohls Kæmpe, Gul Flaske og Barres, som alle stode fortrinlig og vare særdeles kraftig udviklede og vel formede, men af hvilke dog Barres-Roen bar Fortrinet, saa at jeg raadede ham til at udplante og dyrke denne paa den nye Lod til Frøavl næste Aar, thi mere end én Slags Runkelroe vilde jo ikke være tilraadeligt at dyrke paa et saa lille Areal, hvor de ikke kunne komme i tilstrækkelig Afstand til at undgaa Krydsbefrugtning. Han havde iøvrigt i Aar et lille Stykke Timothé staaende til Frø, som syntes meget rent og af god Kvalitet. Han gravede for en stor Del sin Jord og havde i dette Øjemed konstrueret en særegen Spade, hvormed han behandlede Jorden med stor Lethed og Hurtighed og til større Dybde end sædvanlig. Ogsaa i andre Retninger virkede han med Energi, idet han f. Ex. havde sin Have fuld af Magasin-Bistader, som gav ham en god Indtægt.

I Maribo dvælede jeg nogle Dage og gjorde herfra Udflugter i Omegnen, men som sædvanlig blev der af den idelige Regn gjort megen Afbræk i mine Planer. Af de Herrer Landinspektør Scheby i Maribo, Forpagter Petersen paa Maribo Ladegaard og Forpagter Plesner paa Paarupgaard fik jeg adskillige Meddelelser om nogle mere end sædvanlig driftige Husmænd, hvem jeg ved senere Lejlighed haaber at kunne opsøge og paavirke med Hensyn til Frøavl. De fleste Huslodder, jeg besøgte, synes dog at være drevne temmelig ringe, og Husmændene have i Reglen ingen Anelse om hvad der kan bringes ud af et saadant lille Stykke Jord. Den sædvanlige Drift synes at være i 6 Skifter: 1) Brak, der først pløjes midt om Sommeren, 2) Rug eller Hvede eller begge Dele, 3) Byg, 4) Havre, 5) og 6) Græs og Kløver. Selv paa den bedste Hvedejord dyrkes oftest paa Huslodder mest Rug „da man dog ønsker at have det fornødne til Brødkorn“ uden Hensyn til, om Hveden vil lykkes og betale sig bedre. At der gives mange Undtagelser og mange andre Driftsmaader er en Selvfølge. Jørgen Thomsen i Sandager (3 Tdr. Ld.) har: 1) Brak (tildels med Kartofler), 2) Hvede, 3) Roer og Blandkorn, 4) Byg, 5) Et Aars Kløver. Sit Regnskab opgav han saaledes:

Indtægt:				Udgift:	
Koen . .	227 Kr.	Korn . . .	286 Kr.	Skatter	20 Kr.
Svin . .	58 —	Fiskeri . .	93 —	Afgift til Herskab	60 —
Høns . .	42 —	Havesager	46 —	Kjørsler	12 —
Kartofler	48 —	Frø	10 —	Pigeløn	28 —
			810 Kr.		120 Kr.

I Rødby-Egnen synes der, i Følge de Oplysninger, jeg kunde erhverve mig, ikke at være ret mange blandt Husmændene, der havde begyndt at behandle deres Jord paa en saadan Maade, at der kunde ventes noget Resultat af et Forsøg paa at opmuntre dem til Frøavl. Den eneste, jeg i denne Henseende kan fremhæve, er Jens Jørgen Jensen, Rødby Vestermark. Han har kun 3 Tdr. Land, men holdt for Øjeblikket ikke mindre end 4 Køer. Han har delt sin Lod i 6 Skifter: 1) Udlæg med Kartofler og Roer. 2) Vintersæd. 3) Gulerødder. 4) Blandkorn. 5) og 6) Kløver. Han gøder til Vintersæd og baade gøder og graver til Gulerødder, bruger iøvrigt Undergrundsplov. Han er en Vendelbo, har kun været her i nogle faa Aar, og Folk i Omegnen synes ikke om hans Driftsmaade, der er saa forskjellig fra hvad de ere vante til at se. Havren i hans Blandkorn var Sværdhavre, han vilde dog selv kun anse den for „svær" Havre. Han lod til at være en usædvanlig energisk og dygtig Mand og fik i saa Henseende det bedste Vidnesbyrd i Omegnen. Han havde stor Lyst til at tage fat paa Frøavl.

Skjønt det just ikke havde stor Betydning allerede det første Aar at bese Driften og Tilstanden hos de Husmænd, som i Foraaret fik Frø fra Foreningen, saa opsøgte jeg dog, da jeg var i Nærheden, Povl Hansen (Tysker) i Slemminge, som havde et ret interessant Jordbrug. Han graver al sin Jord, $2^1/_2$ Td. Ld., og har en Femmarks-Drift: 1) Hvede (og Rug), 2) Byg og Roer, 3) Roer og Byg, 4) Blandkorn, 5) Græs og Kløver. Han havde i Aar blandt forskjellige andre Hvedesorter en særdeles smuk Kolbehvede, og han havde avlet en halv Snes Pund Alm. Rajgræs af usædvanlig Skjønhed og Renhed. Et lille Parti Byg var til Forsøg bleven pletsaaet og bestod for Øjeblikket af kjendelig kraftigere Planter end det øvrige, men var nylig bleven temmelig stærkt angreben af Rust. Han havde modtaget Frø af forskjellige Græs- og Kløverarter, af hvilke navnlig Hundegræs og Alsikekløver tegnede godt. I Povl Hansens Have, hvor han havde endel Forsøgsplanter (Kornsorter, Roer m. m.) traf jeg ogsaa et lille Parti enaarige blaa Lupiner, *Lupinus angustifolius*, som Smaafolk der i Egnen hyppig dyrkede i deres Haver som Kaffe-Surrogat; at Mændene dog ikke synes ubetinget om denne Erstatning fremgaar af det Svar, man faar, naar man spørger om, hvortil den anvendes, nemlig at „det er den, Konen bruger til at fordærve Kaffen med."

Jeg besøgte ham atter i 1878. Med Hensyn til Udbyttet af det i 1877 fra Foreningen modtagne Græs- og Kløverfrø noteredes følgende: Af Italiensk Rajgræs havde han avlet lidt over 1 Lpd. paa 324 □ Alen. Paa et lignende Areal havde han avlet 8 ℔ Hundegræs, og lige saa meget havde han desuden indsamlet paa Forpagter Bokelmanns

Jorder langs Hegnene, hvor han ogsaa havde samlet 12 ℔ Draphavre, som han dog havde „vejet med en gammel dansk Bismer, som aldrig busser paa 10 ℔, men er for stiv for denne Vægt“. Den første Slæt Alsikekløver viste sig at være gold, anden Slæt var endnu langt tilbage, og med tvivlsom Udsigt til Udbytte af Frø. Rødkløveren viste sig, efter Povl Hansens Sigende, at være schlesisk, i Stedet for gammel dansk Kløver. Hans lille Gulerodsfrøavl var mislykket, i det mindste med Hensyn til Kvantitet, og hans lille Runkelroefrøavl i Haven uden Værd, da den var blandet med Sukkerroer og Rødbeder, som blomstrede samtidig. Han havde iøvrigt et meget smukt Stykke Kolbehvede, for en Del efter Udsæd af særlig dertil udsøgte Ax. Hans Byg var tildels radsaaet, et mindre Stykke var pletsaaet. En eneste isoleret Bygplante, som jeg undersøgte, havde skudt 50 Straa, hvoraf de 30 bare fuldt udviklede Ax, med 30—37 Korn i hvert Ax. I et Hjørne af Marken havde han et lille Stykke med Ærter, især Marrowfats, samt Graa Ærter, som han havde riset op med stedse længere Ris, saa at Ærterne havde naaet en Højde af 8—9 Fod.

Mine sidste Udflugter paa Lolland gjaldt Thoreby Sogn. Jeg besøgte her endel større og mindre Jordbrugere. Jeg fik dog det Indtryk, at der for Tiden næppe vil være synderlig Indgang for Frøavl i denne Egn. Dels synes Jordens Frugtbarhed at være noget ringere end sædvanlig paa Lolland, navnlig paa Fuglsang Gods (Byerne Thoreby, Flintinge og Nagelsti), hvor der findes store Strøg, hvis øverste Lag bestaar af en temmelig ufrugtbar, sort tørveagtig Muld, dels synes Bønderne at være temmelig konservative paa dette Omraade; de dyrke vel Jorden upaaklagelig efter gammel Skik, men tage næppe stort Hensyn til Nutidens Krav, og udenfor de almindelige Kornsorter og Foderplanter dyrkes saa godt som intet. Medens man tidligere dyrkede halvt Hvede og halvt Rug, bliver i de senere Aar hin noget fortrængt af denne, i alt Fald paa de ringere Strøg. Kun nogle ganske Faa avle en Smule Kløver- og Græsfrø, lejlighedsvis naar der viser sig en nogenlunde ren Plet i Marken, som uden for stort Besvær kan skaanes for Afgræsning. Roedyrkningen er endnu sjældnere, og enkelte, som havde begyndt derpaa, have atter opgivet samme. Af Hør saas i Reglen 1 Skp. Frø, af Kommen slet intet. Husloddernе drives forholdsvis daarligst, thi Husmanden driver sit lille Stykke Jord ganske som Gaardmanden og med dennes Heste. Hans Dagleje er hans væsentligste Indtægt, hans Avling er ham en Biting, og det maa indrømmes, at saa længe hans Jordlod ikke er i bedre Drift og Gødningskraft, end nu er Tilfældet, vil den ikke kunne afgive hans Hovedfortjeneste, saaledes som den ventelig kunde gjøre det ved Anvendelse af Spadekultur, Dyrkning af Handelsplanter

og Frøavl. Han mangler dels Forskud og Tid, dels tilstrækkelig Oplysning og Opmuntring til at afvige fra gammel Skik. Husloddernе have sædvanlig Femmarks-Drift (Rug, Byg, Græs, Græs, Byg), enkelte have Firemarks-Drift (Rug, Byg, Græs, Byg); i Grænge traf jeg flere Steder en Firemarks-Drift med 1) Rug eller tildels Hvede, 2) Byg, 3) halvt Græs og Kløver, halvt Vikkehavre, 4) Græs. De større Huslodder og Gaardene have Sexmarks-Drift, enten saaledes at den halve Del bærer Sæd, den halve Græs, eller hyppigere, at $3^1/_2$ Del saas, $2^1/_2$ Del ligger med Græs. Helbrak bruges kun til Hvede; Rug nøjes med Halvbrak, og Jorden pløjes ved Midsommer. Enkelte Husmænd bruge Halvbrak, men ved Fem- og Firemarks-Driften er der slet ikke Tale om nogen Form af Brak eller, hvad der skulde erstatte denne, en fornuftig Vexeldrift, hvorfor ogsaa Jorden som oftest er fuld af Ukrudt. Kun en eneste Husmand i Sognet (i Flintinge By) vides at have behandlet sin Jord med Spade, men har paa Grund af Svagelighed i de senere Aar maattet ophøre hermed; han er en flittig og tænksom Mand og havde Lyst til at gjøre Forsøg med Frøavl.

Af Frøavlere blandt Husmændene paa Falster, som jeg besøgte i 1878, opsøgte jeg Skomager P. Hansen i S. Ørsløv, som af Foreningen i 1877 havde modtaget 1 ℔ Rødkløver, 2 ℔ Italiensk Rajgræs og $^1/_2$ ℔ Runkelroefrø, til at besaa en halv Skæppe Land med hver Slags. Heraf henstod en Ager med tidlig moden Rødkløver eller „Sommerkløver“ af anden Slæt; det italienske Rajgræs var høstet og havde givet godt Udbytte. Af Runkelroer (gul Flaske) var udplantet 400 Stykker med $^3/_4$ Alens Afstand mellem Raderne og ligeledes mellem Planterne; de vare ikke stærkt forgrenede og havde vistnok for lidt Sol, da et Hegn med Popler skyggede for stærkt over dem (jfr. S. 15).

Smed Peder Larsen, ligeledes i S. Ørsløv, havde ogsaa gjort et lille Forsøg med Frøavl, idet han i forrige Aar fra Foreningen havde modtaget $^1/_8$ ℔ Runkelroefrø og $^1/_{16}$ ℔ Gulerodsfrø, som vare udsaaede i omtrent et Fjerdingkar Land. Han havde i en vel bearbejdet og godt beliggende Plet af Marken med godt Læ udplantet omtrent 60 Runkelroer (gul Flaske) i 1 Alens Afstand mellem Planterne; de vare betydelig kraftigere og rigeligere ansatte med Frugt end hos de fleste andre Frøavlere. Af hvide Gulerødder havde han ligeledes udplantet omtrent 60 Stykker, som vare meget godt udviklede og saa lovende ud. Han synes i det hele at drive et intensivt Agerbrug, og baade Korn, Ærter, Græs (Ital. Rajgræs, Timothé og Hundegræs) samt Humle-Sneglebælg stod meget kraftig.

Peder Skrædder i Bjørup havde fra Foreningen faaet Runkelroefrø i 1877, som, i Følge Angivelsen, skulde være Barres-

Roer; men de 300 iaar til Frøavl udplantede Exemplarer vare Elvetham-Roer. De vare støttede med Stokke, hvortil var bundet Seglgarn, men det var for tyndt og for lavt anbragt; da tilmed Terrænet var aabent og udsat for Stormen, vare mange af Frøplanternes Stængler knækkede. Der viste sig ogsaa her noget Rust paa Runkelroebladene, hvilket jeg hidtil intet andet Sted havde bemærket paa de til Frøavl bestemte Planter. Hele hans Lod er kun $^1/_2$ Td. Land og drives som Have, dels med Hør, dels med Kartoffelavl, hvoraf der blev avlet 30 Tdr., efterat han hele Sommeren havde solgt friske Kartofler paa Torvet i Nykjøbing, hvor han ogsaa havde solgt 16 Lpd. Ribs fra sin Have. Et lille Bed enaarige blaa Lupiner dyrkedes som Kaffe-Surrogat. Baade Mand og Kone ere iøvrigt aldrende Folk, der vel næppe med stor Iver kunne tage sig af Frøavl.

Endvidere besøgte jeg den meget driftige Husmand Peder Pedersen i Systofte, hvem jeg havde tænkt mig at kunne hverve til Frøavler. Han har imidlertid saa meget at bestille som Producent af Havesager, at han for Øjeblikket ikke turde indlade sig paa samme. Han har gjort nogle Forsøg med at avle Frø af Køkkenurter, men det eneste, han har vedligeholdt, er Avl af Radisefrø. Af sine 3 Tdr. Land anvender han de 2 Tdr. alene til Havedyrkning og afsætter sine Produkter i Nykjøbing, medens den ene Tde. Land alene bruges til Dyrkning af Havre og Kløver til hans to Køer. Da hele hans interessante og lønnende Bedrift vidtløftig er beskrevet i „Tidsskrift for Havevæsen“ i sidste Efteraar, skal jeg ikke her nærmere omtale denne.

Skomager Andreas Hansen i Kraghave er ogsaa en ivrig Havebruger og benytter al sin Jord, omtrent 1 Td. Land, til Dyrkning af Havesager. Han var ikke hjemme, men hans Kone syntes at have megen Lyst til at gjøre et Forsøg med Frøavl til Foraaret.

Husmand Rasmus Rosenkilde i S. Vedby hører til dem, som i 1877 fik Frø fra Foreningen, nemlig $^1/_2$ ℔ Hundegræs, $^3/_4$ ℔ Eng Svingel og $^1/_{10}$ ℔ Runkelroefrø. Han har i Alt $3^1/_2$ Td. Land, delt i 6 Skifter med Kartofler og Vikkehavre i Brakjorden og med 2 Aars Kløver. Hundegræsset var væsentlig mislykket til Frøavl. Derimod havde han avlet paa 400 □ Alen 16 ℔ renset, smukt Eng Svingel-Frø. Af Elvetham-Roer havde han udplantet 50 Stykker, som, i Følge senere Meddelelse fra ham, gav 16 ℔ Frø (jfr. S. 16). Han er ogsaa Hørdyrker, havde et godt Stykke Runkelroer (Elvetham og Kohorn) og agtede fremdeles at avle Frø af Elvetham. Han synes at være en meget tænksom og virksom Mand, der vistnok fortjener at støttes.

Endelig opsøgte jeg paa Falster endnu Skrædder Riemann i Gunsløv, som fra Foreningen havde faaet 4 ℔ Alsikekløver og $^1/_2$

℔ Runkelroefrø. Kløverfrøavlen mislykkedes aldeles. Af Elvetham-Roer var der først i April, da de begyndte at spire, udplantet lidt over 200 Stykker, som, i Følge senere Meddelelse, gav omtrent „20 ℔ renset, smukt og lyst Frø“ (jfr. S. 16). Runkelroe-Frøplanterne hos Riemann havde iøvrigt lidt noget af Storm, og begyndte svagt at angribes af Rust paa Bladene. Hans Lod er 3 Tdr. Land stor. Han havde et nyt Stykke med korte og tykke, gule „Würzburger Roer“, som saa fortrinlig ud, samt et smukt Stykke Bønnevikker.

Til alle de her omtalte Frøavlere uddelte jeg paa vor Forenings Vegne Exemplarer af Arrhenius' „Vejledning i Frøavl“, med hvilken Bog et „længe følt Savn“ idetmindste tildels er blevet afhjulpen, og hvorover alle Modtagerne vare meget taknemlige. Selvfølgelig meddelte jeg dem iøvrigt saadanne Raad og Vink med Hensyn til fremtidig Frøavl, som jeg var i Stand til at give. Endvidere besøgte og samtalede jeg med talrige andre Husmænd og smaa Landbrugere, af hvilke adskillige ytrede Lyst til ad Aare at gjøre Forsøg med Frøavl.

Resultatet af mine Undersøgelser paa Lolland og Falster med Hensyn til indenlandsk Frøavl stiller sig i det hele for mig som gunstigt for en fremtidig Udvidelse heraf. Her findes allerede en god Begyndelse i mange Egne, navnlig med Avl af Græs- og Kløverfrø; især er Avlen af Rødkløverfrø betydelig, og man har idetmindste tidligere ofte avlet omtrent 560 ℔ Frø paa en Tønde Land, medens Udbyttet nu rigtignok siges at være aftaget til næppe 400 ℔ pr. Tde. Land paa Jorder, hvor man længe har dyrket Kløver; men Udbyttet er endda betydeligt, naar man betænker, at det er anden Slæt, saa at man til hin Indtægt maa føje første Slæt Kløverhø. Jordbund og Klima stille ingen Hindringer i Vejen for Frøavl paa Lolland, og naar blot de Forsøg, som endel Husmænd nu ere ifærd med at anstille i forskjellige Egne, ville lykkes og betale sig for dem, vil Exemplet snart smitte.

Jeg skal endnu bemærke, at Afgrøden af enhver Slags overalt paa Markerne paa Lolland-Falster, paa min sidste Rejse, havde et ganske andet lovende Udseende end i det foregaaende Aar paa samme Tid, men at dog anden, ikke at tale om tredje Aars Græs- og Kløvermarker paa de svære, lerede Jorder selv i Aar vare ringere, end de burde være, skjønt langt bedre end sædvanlig. Men disse gode Resultater vare jo væsenlig en Følge af, at Vejrliget, hvad jeg oftere paa Rejsen hørte ytre, hele Foraar og Forsommer havde været saa heldigt paa Øerne, navnlig paa Lolland, at „selv Landmanden mod Sædvane ikke kunde finde noget at udsætte paa samme.“

Med Hensyn til Plantesygdomme, som jeg særlig havde min Opmærksomhed henvendt paa, skal jeg her anføre følgende af mine

Iagttagelser fra de tvende omtalte Rejser paa Lolland og Falster. Paa min første Rejse, i 1877, bemærkede jeg mange Steder, at Vikkerne vare stærkt angrebne af Vikkens Bladskimmel (*Peronospora Viciae*), en med Kartoffelsvampen nær beslægtet Snyltesvamp, som i den fugtige Sommer synes at have faaet stor Udbredelse paa Lolland; den giver Vikkerne et bleggrønt og sygeligt Udseende, sætter dem selvfølgelig tilbage i Væxten, gjør dem vistnok usunde for Kreaturerne og hindrer næsten ganske Frødannelsen, saa at der næppe er Andet at gjøre end at slaa Vikkerne snarest mulig, naar de begynde at angribes af denne Snylter. Den samme Snyltesvamp fandt jeg ogsaa nogle Steder, angribende de paa Marker dyrkede Ærter, men den Skade, der herved tilføjedes disse, var det vanskeligt at dømme om, da Ærterne paa samme Steder, ligesom efter Sigende næsten overalt paa Lolland, vare saa stærkt medtagne af Bladlus, at den Fortræd, der voldtes af Bladskimmelen, blev aldeles overfløjet af disse.

Ved Maribo Ladegaard saa jeg et Stykke Land paa 10 Tdr. med Bønne-Vikker (Hestebønner). Medens Forpagteren ifjor avlede 19 Tdr. Bønnevikker pr. Td. Land, ventede han i Aar næppe mere end det halve. Aarsagen hertil var den, at hele Marken efter Sigende havde i høj Grad været angreben af Bladlus, hvoraf der dog nu ikke var synderlig Spor, hvorimod der næppe var en Plante at finde, uden at alle dens grønne Dele vare stærkt angrebne af Vikkerust, *Uromyces appendiculatus*, saa at man kun hist og her kunde finde et enkelt frisk Topskud. Derimod vare de enkelte hist og her mellem Vikkerne forekommende Ærter aldeles frie for Rusten, og det samme var Tilfældet med Ærterne paa Nabomarker. Dette synes at bekræfte Rigtigheden af den i nyeste Tid udtalte Formodning, at den paa allehaande Vikkearter forekommende Rust tilhører en anden Art end den, der optræder paa Ærter, og saaledes ikke kan forplantes fra den ene til den anden af disse Kulturplanter. Man har nylig opdaget, at Ærterusten staar i et nøje Afhængighedsforhold til en Skaalrust, der alene vides at voxe paa den hist og her i Haver, men især paa Kirkegaarde hos os plantede Cypres-Vortemælk (*Euphorbia Cyparissias*); herved forklares, at Ærterust er langt sjældnere hos os end i Tyskland og Frankrig, hvor den nævnte Vortemælk er hyppig vildt voxende, og en Bekræftelse paa Rigtigheden af den nævnte Forbindelse finder jeg deri, at de enkelte Steder, hvor jeg i de senere Aar har truffet Rust paa Ærter i Have eller Mark, har jeg ikke alene i Nærheden fundet Exemplarer af den nævnte Vortemælk, men jeg har ogsaa fundet den saa angreben af Skaalrust fra øverst til nederst, at Værtplanten blev helt uformelig, og jeg kunde forstaa, at man forhen har opstillet saadanne Individer som

en egen Form under Navn af *Euphorbia degener.* — Omkring Maribo fandtes den overalt paa Lolland under Navn af „Hovedgræs“ vel bekjendte og hadede Ukrudtsplante, Ager-Rævehale, meget stærkt angreben af en Rust (*Uromyces graminum*), som ellers kun er kjendt fra Rapgræs og Hundegræs, og som har sin Skaalrustform paa forskjellige Ranunkelarter.

Paa Forpagter Bokelmanns Bygmarker fik jeg Lejlighed til at undersøge et Par sygelige Fænomener hos Bygplanterne, som jeg senere iagttog flere andre Steder, hvor jeg færdedes. Det ene af disse Tilfælde bestod i, at der i talrige Ax, ja nogle Steder i det iøvrigt fortrinlige Chevalierbyg i hvert Ax fandtes 1 à 2 Korn (sjælden flere) af et ganske andet Udseende end de øvrige, idet de vare i Øjne faldende mørkere, ved Grunden med en stærk blaalig Dug, tilsidst baade ved Grunden og i Spidsen sortplettede og frembringende de fra Handelsbyg bekjendte „Korn med sorte Spidser“, som forringe Værdien. Om den egentlige Aarsag hertil tør jeg endnu ikke bestemt udtale mig; jeg vil kun bemærke, at jeg paa nogle af de syge Korn fandt Spidserne angrebne af en større Mængde smaa, klare Mider tilligemed deres Æg, og at Avnerne vare besaaede med fine sorte Pletter, hidrørende fra en lille Svamp *Epicoccum neglectum* samt sorte Støvhobe, bestaaende af et af de til Branddug (*Pleospora*) hørende Formeringsorganer. — Den anden af de Sygdomme eller Beskadigelser, jeg iagttog hos Byg, og som jeg senere fandt at have stor Udbredelse i Aar, ikke alene paa Smaaøerne, men ogsaa paa Fyn, bestod i, at talrige Ax ikke vilde bryde mere end halvt frem af Bladskeden. Ved nærmere Eftersyn viste Aarsagen sig stedse at være en gul Fluelarve, som, begyndende oppe i Axet, banede sig Vej nedefter, dannende en bugtet, dyb Kanal i Overfladen af Straaet, indenfor Skeden, ned til den øverste Ledknude, hvor den forpuppede sig. Paa dette Tidspunkt (10. August) vare de næsten alle forpuppede, og efter faa Dages Opbevaring udklækkedes de til smaa, smukke, gule og sortspraglede Fluer, tilhørende Slægten *Oscinis* og, saavidt jeg ved Hjælp af for Haanden værende Midler er i Stand til at bestemme den: *Oscinis (Chlorops) taeniopus*, som man vel kan kalde Bygfluen. At ogsaa dette Insekt idetmindste i Aar var stærkt angreben af Snyltere, viste sig derved, at der af omtrent en Tredjepart af de indsamlede Pupper udviklede sig Snyltehvepser i Stedet for Bygfluer.

Rusten paa Vintersæden var i Aaret 1877 ikke saa udbredt, som man i Følge det regnfulde Vejr skulde vente det; men efter den Erfaring, jeg senere gjorde paa Fyn, er det rimeligt, at Sæden blev mere medtagen heraf, efter at jeg havde forladt Lolland, og inden navnlig Hveden kom i Hus, og selv her kan, som jeg oftere

har iagttaget, de sorte Vintersporehobe bryde rigelig frem paa Straaene, om de end vare rene og glatte ved Indhøstningen. Efter nogle lollandske Landmænds Erfaring skulde der vise sig mest Rust paa Hveden i tørt Vejr og brændende Solskin henimod Modningen; men jeg vil dog hertil bemærke, at der er mange forskjellige Ting, som af Landmanden benævnes „Rust“ foruden den Snyltesvamp, som Botanikerne betegne saaledes; thi hertil henføres sædvanlig alt, hvad der giver Sæden en anden Farve end den normale, hvilket ofte foraarsages af Saftens Udsugning af Insekter og Mider eller ved Angreb af Meldug, som netop i Aar havde angrebet Hveden stærkt mange Steder paa Lolland, især i Skygge og Læ bag Popler og Hegn; den af Landmanden saakaldte „skidne Rust“, der optræder i store Pletter og ofte paa de bedste Partier af Marken henad Høst, hidrører fra Angreb af Raadsvampe (Branddug, *Pleospora*, *Epicoccum* osv.), der uden at være egentlige Parasiter almindelig holde sig til Overfladen og danne et sortagtigt Overtræk over Avner og Blade; de synes ikke at gjøre synderlig Skade paa Udbyttet af Kjærne, naar de, som sædvanlig er Tilfældet, optræde sent. — Jeg havde den Tilfredsstillelse flere Steder at erfare, at hvor man paa min Tilskyndelse i de nærmest foregaaende Aar havde ryddet de i Udkanten af Haver og Kirkegaarde voxende gamle Berberisbuske, der havde man senere næsten ganske været forskaanet for den hermed i Forbindelse staaende Græsrust paa Vinterkornet; paa de omtalte Steder, hvor den forhen indfandt sig meget tidlig og derfra hurtig udbredte sine fordærvelige Virkninger over Egnen, fandt jeg den i Aar kun sporadisk og sent fremkommende, rimeligvis hidrørende fra, at der nu var langt til Arnestederne, dens nødvendige midlertidige Værtplante: Berberisbuskene. — Bygget var i Aar stærkt angreben paa Straa og Blade af den for denne Kornart, ligesom for de vildt voxende Arter af samme Slægt ejendommelige Bygrust, *(Puccinia anomala)*, hvis fuldstændige Udviklingshistorie endnu er ubekjendt, idet man ikke har opdaget den Skaalrust, der i Analogi med de andre paa Korn- og Græsarter optrædende Rustarter rimeligvis findes paa en anden Værtplante. Derimod vare Runkelroerne overalt paa Lolland, hvor jeg færdedes, endnu til medio August aldeles frie for Rust, som jeg ellers hvert Aar har truffet paa Fyn, i nogle Egne i saa stor Mængde, at den kjendelig har svækket Planten, bragt Bladene til at visne allerede i Begyndelsen af September og i høj Grad standset Rodens Udvikling. — Af Kløversilke traf jeg i Aar kun grumme lidet paa Lolland, hvorimod den i 1875 optraadte i stor Maalestok, saa at jeg paa en enkelt større Kløvermark optalte flere hundrede større, i Øjne faldende, gule Pletter, foraarsagede af denne Snylter. — Man klagede i Aar

mange Steder over den vilde Gulerods massevise Optræden paa de lollandske Græsmarker, ligesom jeg ogsaa selv iagttog dens usædvanlige Udbredelse og tætte Væxt ikke alene der, men ogsaa paa Marker i Fyn og Sjælland.

Hvad angaar mine Iagttagelser af Plantesygdomme paa min Rundrejse i 1878, skal jeg endnu tilføje følgende. Den for Byg ejendommelige Rust, *Puccinia anomala*, med sine talrige, meget smaa dels gule, dels graasorte Sporehobe (Sommer- og Vintersporer), som ikke alene findes paa alle dyrkede Bygsorter, men som ogsaa fandtes overalt paa den vildtvoxende Gold Byg, fra hvilken den muligen er vandret over paa den dyrkede, optraadte i Aar i en ganske overordentlig Mængde paa Lolland og Falster, hvor jeg færdedes; den synes dog ikke at gjøre Axene eller Kjærnesætningen nogen Skade — jeg talte saaledes indtil 37 vel udviklede Korn i Bygax, hvis Blade vare stærkt angrebne af Rust —, men baade Blade, Skeder og tildels Straa tabe jo sikkert herved endel i Foderværdi. Paa adskillige Bygmarker var det saa at sige umuligt at finde et eneste Exemplar, som var frit for Rust. Hos Forpagter Bokelmann paa Nørregaard bemærkede jeg, ligesom ifjor, endel Bygax, som vare angrebne af Bygfluen, samt endel, der vare afbidte af Korn-Løbebillen, *Zabrus gibbus*, ligesom jeg ogsaa her bemærkede endel Ax af 2radet Byg, som formedelst Angreb af Brand, *Ustilago segetum*, havde faaet stærkt forgrenede Smaa-Ax, saa at hele Axet fik Lighed med Mirakelhvede. Paa Rug var Rusten enkelte Steder saa stærkt udviklet, at, som det hed sig, „Tærskerne bleve røde deraf". I Omegnen af Rødby saa jeg flere Steder større Ærte- og Vikkemarker næsten helt sorte og ødelagte af Branddug *(Cladosporium herbarium)* og Bladlus, hvilke Insekter ogsaa havde angrebet nogle Marker med Rutabage paa Falster. I Stubbekjøbings nærmeste Omgivelser, hvor jeg i tidligere Aar har fundet Berberis-Græsrusten i saa overordentlig Grad udviklet baade paa Rug og Hvede, fandtes i Aar intet af samme, og de prægtige *Square-head*-Hvedemarker, som gave over 20 Fold, havde nu saa glatte og glinsende Straa og Skeder, som man kunde ønske sig — men de gamle Berberisbuske paa Kirkegaarden ere ogsaa blevne ryddede.

— Lærer P. Nielsen meddeler: Uagtet et større Antal af Landets mindre Jordbrugere i en længere Aarrække har avlet Frø af Rød- og Hvidkløver, Timothé og alm. Rajgræs, have vi dog kun yderst faa og oftest tillige meget mangelfulde Oplysninger om, hvilket Udbytte der kan haves af Jorden, naar disse Arter benyttes til Frøavl, thi hidtil har det i Reglen været Praxis til Frøavl kun at afsætte mindre Stykker — ofte af meget uregelmæssig Form — paa forskjellige Steder af Marken, og disse smaa Arealer ere sjælden eller

aldrig blevne nøjagtig opmaalte. Desuden har Producenten som oftest selv benyttet den største Del af det avlede Frø og atter udsaaet dette, mer eller mindre blandet med Avner og Ukrudtsfrø, hvorfor det har været yderst vanskeligt at erholde nøjagtige Oplysninger om det virkelige Frø-Udbytte af de mere almindelig benyttede Arter, og hvad angaar Arter, som Alsikekløver, Humle-Sneglebælg, Lucerne, Rundbælg, Esparsette, Ital. Rajgræs, Eng-Svingel, Hundegræs, Rapgræs, Kamgræs, Fløjelsgræs, Draphavre, Eng-Rævehale og fl., savne vi næsten aldeles Oplysninger om, hvilket Frø-Udbytte der under almindelige Forhold gjennemsnitlig kan haves af disse Arter. For at bidrage lidt til at afhjælpe dette Savn og gjøre det muligt for „Forening for indenlandsk Frøavl" at kunne give den mindre Jordbruger en paa Erfaring grundet Vejledning til Frøavl, og navnlig Oplysning om, hvilke af de nævnte Arter der bedst lønne sig under de givne Forhold, har jeg i Aarene 1877—78 anstillet Forsøg med et større Antal af dem.

Som det vil ses af vedføjede Oversigt (Tab. A., S. 36), have kun faa Forsøgsstykker været under, de fleste over 100 □ Fod, ikke faa betydelig større, og da Arealet er nøjagtig opmaalt, ikke omgivet af Gange, og Afgrøden vejet med størst mulig Nøjagtighed, tør det antages, at disse Forsøg, som jeg skal tillade mig at ledsage med nogle Bemærkninger, ville give et brugbart Materiale til senere Benyttelse og foreløbig være til nogen Vejledning.

Om Udsæden og Arealets Størrelse, hvilket Aar Afgrøden er avlet, hvilken Dag den er afhugget, om Udbyttet af Halm og Avner samt Frø-Udbyttet, giver Tabel A Oplysning. Af 28 Marker er Frøet undersøgt af Frøkontrollen.

Paa Stykket Nr. 1 — lermuldet Jordbund, udlagt med Byg i anden Halm — var Rødkløveren saaet ublandet og høstedes altsaa som 3dje Afgrøde efter Brak. Den stod lidt ujævnt, fordi den pletvis var noget udtyndet af Kløveraalen. Af Ukrudtsplanter optraadte især Ager-Gaaseurt, Lancetbladet Vejbred og Rundbladet Storkenæb. Sidstnævnte, der ikke kunde renses fra Kløverfrøet, gjorde en Del Skade i den Udlægsmark, hvortil Frøet det følgende Foraar blev benyttet, idet den med sine Bladrosetter kvalte en Del unge Kløverplanter. — Kløveren, hvoraf første Slæt afsattes til Frøavl, var ikke rigtig godt frøsat, Afgrøden derfor mindre god.

Forsøgsstykkerne No. 2—3, med særdeles kraftig Jordbund, vare ligeledes besaaede med ublandet Rødkløver, henholdsvis med schlesisk og hjemmeavlet Frø. Frøafgrøden toges af 2den Slæt. Første Afgrøde var afhugget den 20. Juni og udgjorde for hver af disse Stykker lidt over 10000 ℔ Hø pr. Td. Land. Udbyttet var saaledes — Frøet iberegnet — meget stort. Frøet af No. 2, der

blev undersøgt af Frøkontrollen, var ret storkornet, 1 Pd. rent Frø indeholdt kun 235,300 Frøkorn, medens Frøkontrollens Middeltal var 283,000 Korn pr. Pd.; men da Frøet indeholdt henved 17 pCt. beskadigede Korn, blev Renheden herved nedsat til 82 pCt. Spireevnen var 80 pCt., Dyrkningsværdien 65,68 pCt. — Den gjennemsnitlige Dyrkningsværdi af samtlige af Frøkontrollen undersøgte Prøver: 83,4 pCt., Renhed og Spireevne: henholdsvis 92 og 90,5 pCt. — Alle Forsøgsstykker med Kløver vare selvfølgelig fri for Kløversilke. Af Ukrudtsplanter fandtes i Nr. 2 kun en enkelt Plante af Lancetbladet Vejbred. At Frøafgrøden af Stykket No. 3, i Sammenligning med No. 2, var saa lille, hidrørte vistnok fra, at Kløveren var længere og gik i Leje under Blomstringen.

No. 4 — en fleraarig Græsmark med lermuldet Jordbund, udlagt med Byg som 5te Halm og gødet med Staldgødning 2 Gange i Omdriften — var besaaet med 8 ℔ Rødkløver i Blanding med Hvidkløver, Alsikekløver og 7 Græsarter, hvoraf dog kun Draphavre og Ital. Rajgræs havde skudt blomstrende Straa i Eftergrøden, som blev benyttet til Frøavl. Eftergrøden af Rødkløver stod noget tyndt, men Kløveren var godt frøsat. Ved første Slæt høstedes paa samme Mark (den 18. Juni) 9,200 ℔ Hø pr. Td. Ld.

Stykket No. 5, ligeledes med lermuldet Jordbund, fleraarig Græsmark, tilhørende Gaardmand Jakob Jensen i Sibberup, var udlagt med Havre. Driften ligesom for de førnævnte Markers Vedkommende: 8-Marks-Drift, men kun Brakmarken gødet med Staldgødning. — 12 ℔ Frø pr. Td. Ld. af Sildig Rødkløver var her udsaaet i Blanding med Ager-Hejre, Timothé og Rajgræs, og Kløverfrøet var noget blandet med disse Arter, navnlig de to førstnævnte, hvorimod Rajgræsfrøet for største Delen var affalden, da Marken undersøgtes d. 29. Juli 1877. Kløverfrøet noget sammenfalden (fladtrykt), af mat, brunlig Farve og saaledes ikke nogen god Handelsvare. Paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. fandtes ved Undersøgelsen gjennemsnitlig 19 Rødkløverplanter med 78,3 Stængler og en samlet Grønvægt af 241,3 Gram. Desuden fandtes paa samme Areal af Græsarter: Alm. Rajgræs: 9 Planter med 81,7 Stængler, Ager-Hejre: 5,5 Planter med 13 Stængler og Timothé: 23 Planter (hvoraf 15 golde) med 12,3 Stængler, ialt 56,5 Planter med 194,3 Stængler paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. — 57 Kløverplanter, som undersøgtes, havde gjennemsnitlig pr. Plante 4,1 Stængler og 7,2 Hoveder. Antallet af Blomster i 20 Hoveder vexlede fra 84 til 174 og var gjennemsnitlig 113 Blomster i hvert Hoved. Efter denne Beregning fandtes gjennemsnitlig 15458 Blomster paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. Frø-Afgrøden var 400 ℔ pr. Td. Land, altsaa 4 Gram paa $^1/_{50000}$ Td. Ld., hvilket, naar Frøet har en Renhed af 80 pCt. (og større var den næppe), vil svare til 1832 Frøkorn paa samme lille Areal, altsaa have ca. 88 pCt. eller

$^{9}/_{10}$ af samtlige Blomster ikke ansat Frøbælge, og dog maa Kløveren paa dette Stykke kaldes godt frøsat.

Stykkerne No. 6 og 7, med lettere, lermuldet Jordbund, god Rugjord, vare udlagte med Byg, den anden Afgrøde efter Brak. Sildig Rødkløver, udsaaet ublandet. Plantedækket ret tæt og frodigt; Frøansætningen god, og Frøet af ret smukt Udseende, men ikke tilstrækkelig rent, idet der i samme fandtes henved 3 pCt. af fremmed Frø, nemlig af Timothé 0,6 pCt., desuden lidt Alsikekløver, vildtvoxende Humle-Sneglebælg og af Ukrudtsplanter især Lancetbladet Vejbred. Endvidere fandtes en Del Planter af Vild Gulerod i Marken, men denne Art havde endnu ikke modnet Frø, da Frøkløveren blev afhugget.

Medens den gjennemsnitlige Afgrøde af de 3 Stykker med Sildig Rødkløver (No. 5, 6 og 7) var 407 ℔ Frø pr. Td. Ld., gave Stykkerne 2, 3 og 4 gjennemsnitlig kun 230 ℔ Frø pr. Td. Ld., men det maa erindres, at disse 3 Stykker i samme Aar ved første Slæt gave en rig Høafgrøde og derfor et betydelig større Udbytte, end Stykkerne med Sildig Rødkløver. Da dette i Reglen altid vil være Tilfældet, hvor Tidlig Rødkløver voxer frodig og skyder godt frem igjen, efter at være afhugget første Gang, vil Sildig Rødkløver give en mindre Ren-Indtægt end Tidlig Rødkløver, naar Frøet af begge disse Former sælges til samme Pris.

Stykket No. 8 fandtes ved Siden af de to foregaaende og var ligesom disse udlagt med Byg i andet Aar efter Brakaaret. Alsikekløveren var saaet ublandet; dog var Frøet som sædvanlig lidt blandet med Timothé. Plantedækket var tæt og kraftigt. Kløveren, der skjønnedes at være godt frøsat, blev, ligesom paa Markerne med Sildig Rødkløver, hverken afhugget eller afgræsset tidlig om Foraaret, og Eftergrøden var for intet at regne, saa at Frø-Afgrøden udgjorde det hele Udbytte. Paa en Del af samme Mark, som var lidt mere frodig, blev Afgrøden afhugget til Hø og gav i 3 Slæt ca. 7000 Pd. Hø pr. Td. Ld., hvoraf første Slæt alene udgjorde 5600 Pd. Hø pr. Td. Ld. — Sættes Værdien af Høet til 20 Kr. pr. 1000 Pd., faas af den samlede Hø-Afgrøde kun en Brutto-Indtægt af 140 Kr. pr. Td. Ld., medens Frø-Afgrøden, naar Frøet beregnes til 1 Kr. pr. Pd. (Middelprisen for godt Frø har i de sidste 5 Aar været lidt højere), giver en Brutto-Indtægt af 215 Kr. pr. Td. Ld. foruden Halm og Avner. — Frøet indeholdt efter Frøkontrollens Analyse 1,7 pCt. fremmed Frø, nemlig, foruden Rød- og Hvidkløver, vildtvoxende Humle-Sneglebælg og Timothé, lidt Frø af Lancetbladet Vejbred. — Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi var henholdsvis 95,2, 73 og 69 pCt. — Frøkontrollens Middeltal i samme Ordensfølge: 91, 86 og 78,3 pCt.

Tab. A. **Udbytte af 41 Forsøgsstykker, dyrkede med Kløver- og Græsarter til Frøavl.**

No.	Artens Navn.	Avlet Aar.	Høstet Datum.	Areal. □ Fod	Højde. Tom.	Udsæd pr. Td. L.	Afgr. pr. T. L Halm og Avner. Pd.	Afgr. pr. T. L Frø. Pd.	Anmærkninger.
1	Tidlig Rødkløver	76	$\frac{1}{8}$	4504	18	16	3750	248	1ste Brugsaar, 1ste Slæt.
2	„ „	78	$\frac{11}{9}$	72	22	20	3515	375	1ste Brugsaar, 2den Slæt.
3	„ „	78	$\frac{11}{9}$	72	24	20	2987	128	do. do.
4	„ „	78	$\frac{16}{9}$	364	14	8	1151	126	Bl. med Græsarter, 1ste Brugsaar, 2den Slæt.
5	Sildig Rødkløver	77	$\frac{2}{8}$	8400	26	12	?	400	Hjemmeavlet Frø, bl. med Græsarter, 1ste Brugsaar, 1ste Slæt.
6	„ „	78	$\frac{20}{8}$	240	24	20	3360	369	do. do., 1ste Brugsaar, 1ste Slæt.
7	„ „	78	$\frac{20}{8}$	196	24	20	4120	451	Ligeledes.
8	Alsikekløver	78	$\frac{1}{8}$	500	15	20	3584	215	Svensk Frø, ublandet, 1ste Brugsaar, 1ste Slæt.
9	Hvidkløver	78	$\frac{1}{8}$	1230		10	1001	101	Schlesisk Frø, do. do.
10	Humle-Sneglebælg.	78	$\frac{17}{7}$	546	24	24	3897	1087	1ste Brugsaar, 1ste Slæt.
11	Rundbælg	78	$\frac{31}{7}$	600	20	20		313	do. do.
12	Ital. Rajgræs.	78	$\frac{8}{7}$	144	30	30	3456	844	do.
13	„ „	78	$\frac{8}{7}$	246	30	30	3984	797	do.
14	„ „	78	$\frac{20}{8}$	144	20	36	3173	716	1ste Brugsaar.
15	Alm. Rajgr., *Paceys* Var.	77	$\frac{16}{7}$	3840	24	40	4375	1400	1ste Brugsaar.
16	„ „	77	$\frac{18}{7}$	4002	29	?	4872	1344	do.
17	„ „	78	$\frac{8}{7}$	280	18	30	2936	364	do.
18	„ „	78	$\frac{8}{7}$	840	24	30	4533	1066	do.
19	Eng-Svingel	78	$\frac{8}{7}$	513	34	40	5518	682	do.
20	„ „	78	$\frac{20}{7}$	18	36	56	5600	560	do.
21	„ „	77	$\frac{7}{7}$	116	23	80	3379	254	do.
22	Strand-Svingel	78	$\frac{24}{7}$	21		40	2020	216	do.
23	Hundegræs	77	$\frac{10}{7}$	45580	33	32	4116	454	do.
24	„ „	77	$\frac{14}{7}$	3520				509	do.
25	„ „	77	$\frac{12}{7}$	2358	26	80	2802	142	2det Brugsaar.
26	„ „	78	$\frac{8}{7}$	240	26	16	2360	139	1ste Brugsaar.
27	Stortoppet Rapgræs.	77	$\frac{19}{7}$	28	44	30	5200	400	3dje Brugsaar.
28	„ „	78	$\frac{24}{7}$	14	36	32	3480	256	1ste Brugsaar.
29	„ „	78	$\frac{24}{7}$	35	36	30	3200	122	4de Brugsaar.
30	Kamgræs	78	$\frac{24}{7}$	18	30	48	1253	199	1ste Brugsaar.
	Fløjelsgræs						777	37	
	Blanding af begge						2707	162	
	I alt						4730	398	
31	Timothé	78	$\frac{3}{8}$	240	40	10	4667	467	1ste Brugsaar.
32	„	76		3240	39		4550	1000?	2det Brugsaar.
33	Eng-Rævehale	77	$\frac{1}{7}$	24	44		5600	466	4de Brugsaar.
34	„ „	78	$\frac{8}{7}$	24	44		4704	112	5te Brugsaar.
35	Draphavre	77	$\frac{7}{7}$	416	44	50	5384	232	1ste Brugsaar.
36	„	77	$\frac{12}{7}$	1600	46	50	9640	560	2det Brugsaar.
37	„	77	$\frac{14}{7}$	5518	40	?	?	365	1ste Brugsaar.
38	„	78	$\frac{8}{7}$	217	40	50	2897	103	1ste Brugsaar.
39	„	78	$\frac{8}{7}$	588	48	50	6762	524	2det Brugsaar.
40	„	78	$\frac{8}{7}$	418	48	50	7100	643	3dje Brugsaar.
41	„	78	$\frac{8}{7}$	468	46	54	6461	359	1ste Brugsaar.

NB. Med Undtagelse af No. 14 ere samtlige Græsarter tagne af 1ste Slæt.

Stykket No. 9, paa lermuldet Jordbund (et mindre Areal af samme Lod som No. 4) var besaaet med Hvidkløver ublandet, men til Dels mislykket. Om Foraaret havde Kløveren et frodigt Udseende, men senere standsede Væxten. Lancetbladet Vejbred og Ager-Gaaseurt tog paa flere Steder Overhaand, og Frø-Afgrøden blev derfor kun 101 Pd. pr. Td. Ld. Med et større Stykke Hvidkløver, som var afsat til Frøavl paa en Nabolod, men ikke nærmere undersøgt, var det samme Tilfældet. Efter de Forsøg, jeg har foretaget, ere Kløverarterne i det hele taget ikke saa godt i Stand til at holde Ukrudtsplanterne nede, som Græsarterne, og navnlig findes Hvidkløveren ofte overgroet med Ager-Gaaseurt og en Del andre Ukrudtsplanter.

Stykket No. 10, med samme Jordbund, og udlagt som No. 6—8, havde derimod et tæt og frodigt Plantedække af Humle-Sneglebælg, ligeledes var Frø-Ansætningen god. Den afhuggede Afgrøde, som tørredes paa Skaar, maatte samles med stor Forsigtighed, da Bælgene let faldt af; de bleve derfor aftærskede paa et Sejl, som udbredtes paa Marken. Dette Arbejde foregik med stor Hurtighed; derimod krævede Frøets Udtærskning af Bælgene mere Arbejde end Kløverarternes, uagtet Bælgene henlaa tyndt udbredte paa et Loft til Slutningen af December. 16 ℔ Bælge gave 10,6 ℔ Frø af godt Udseende. Frøets Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi var henholdsvis 94,7, 91 og 86 pCt. Frøkontrollens Middeltal i samme Ordensfølge: 92,7, 88 og 81,7 pCt. Af Frasigtning, fremmed Frø, Sand o. s. v. indeholdt Frøet kun ialt 0,36 pCt., men 4,85 pCt. af beskadigede Korn. Heraf vil ses, at Frøet var godt renset, og Marken fri for Ukrudt. — Jeg antager, at den indhøstede Frø-Afgrøde (1087 Pd. pr. Td. Ld.) maa kaldes stor. Markfrøkontorets Gjennemsnitspris for de sidste 5 Aar har været 34 Øre pr. Pd. Ansættes Frøet til denne Pris, var Brutto-Indtægten 369 Kr. 58 Øre pr. Td. Ld. — Som bekjendt, dør Humle-Sneglebælg bort, efter at have modnet Frø, men da den efterlader Jorden i skjørnet Tilstand, og Frøet, som her, vil kunne indhøstes omtrent ved Midten af Juli, kan Marken, som i foreliggende Tilfælde, gødes og behandles til Rug.

Stykket No. 11, med samme Jordbund og i det hele under samme Forhold som sidstnævnte, kun lidt mere højtliggende (paa Toppen af en lille Bakke), havde ligeledes et tæt og frodigt Plantedække af Rundbælg. En Del af samme Mark gav, afhugget d. 20. Juni, efter Forhold 22,600 ℔ Grønvægt og 6000 ℔ Hø pr. Td. Ld. Frø-Afgrøden blev dog mindre end paaregnet, maaske som Følge af, at et stort Antal Bælge tabtes paa Marken under Afhugningen, idet jeg lod Afgrøden henstaa, for at en større Del af de senere udviklede Hoveder kunde faa Tid til at modne Frø. Bælgene, omgivne af de opblæste Bægere og henvisnede Blomster, tærskedes med Lethed af

Halmen, men at udtærske Frøet af Avnerne var et besværligt Arbejde, uagtet Avnerne henlaa længere Tid paa Loftet, og Aftærskningen foretoges i klart Vejr. En stor Del Frøkorn bleve derfor knuste. At dømme efter et lille Forsøg i det smaa, synes Udtærskningen at foregaa lettere hen ad Foraarstiden. — Frøets Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi var henholdsvis 89,6, 59 og 52,8 pCt. — Frøkontrollens Middeltal for samme Art henholdsvis 89,6, 83 og 74,4 pCt. En Prøve af de mest storkornede Frø viste en Spireevne af 84 pCt. og en Dyrkningsværdi af 66,5, uagtet denne Prøve tilfældig var bleven blandet med omtr. 10 pCt. Rødkløver, som ikke fandtes i Marken. — Middelprisen for bedste Vare af Rundbælg har i de sidste 5 Aar været henved 106 Øre pr. Pd. Sættes Prisen for det her omhandlede Frø paa Grund af den ringere Dyrkningsværdi til 75 Øre pr. Pd., var Frøudbyttet efter Forhold 235 Kr. pr. Td. Ld. foruden Halm og Avner, medens den samlede Afgrøde af Hø — ialt 7075 Pd. pr. Td. Ld. —, beregnet til 20 Kr. pr. 1000 Pd., kun gav en Brutto-Indtægt af 141,5 Kr. pr. Td. Ld., men som før bemærket, er Prisen paa Høet vistnok for lavt ansat. — Et godt Læs Hø vejer 1500—1800 Pd.

Stykkerne 12—14, alle besaaede med Italiensk Rajgræs ublandet, vare med Undtagelse af No. 14 mindre frodige, og Frø-Afgrøden derfor vistnok under en Middelhøst. Det af No. 13 indhøstede Frø, som var særdeles omhyggelig renset, havde ved Undersøgelsen en Renhed af 98,9 pCt., Spireevnen var 99, og Dyrkningsværdien 97,9 pCt., medens Frøkontrollens Middeltal for Ital. Rajgræs var henholdsvis 88,7, 73,8 og 65,6 pCt. Størst Interesse frembyder dog No. 14, da Frøet her avledes af anden Slæt. Dette Stykke, der dyrkedes paa en særdeles kraftig Jordbund, som kun havde baaret en Korn-Afgrøde efter Brak, gav ved første Slæt en Hø-Afgrøde af over 10,000 ℔ pr. Td. Ld. og senere paa Efteraaret endnu en ret god Eftergrøde som 3dje Slæt, altsaa et overordentlig stort Udbytte. Frøet var dog smaakornet, ikke vægtigt, og et forholdsvis stort Antal Inderavner savnede Stak.

Stykket No. 15, med lermuldet Jordbund, udlagt med Byg i anden Halm, var besaaet ligesom de følgende med Alm. Rajgræs ublandet (No. 15 med *Paceys* Varietet) og havde et tæt og frodigt Plantedække. Frø-Udbyttet nærmer sig vistnok en Maximums-Afgrøde, Frøet var meget rent og særdeles godt, men blev ikke skarpt renset. Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi var henholdsvis 95,9, 95 og 91 pCt.; Frøkontrollens Middeltal for undersøgte Prøver af Alm. Rajgræs i samme Ordensfølge: 92,3, 81 og 74,8 pCt. Sættes Prisen pr. ℔ til 25 Øre, var Brutto-Indtægten 350 Kr. pr. Td. Ld., foruden Halm og Avner.

Stykket No. 16, (udlagt med Havre som Dækfrugt i 4. Halm), tilhørte Gaardmand Chr. L. Oxenbøl i Ørsløv. Jordbunden lavtliggende, noget tørvholdig, men blandet med Muldjord fra den øvrige Mark. Afgrøden var frodig og ret tæt, lidt blandet med andre gode Græsarter og ikke fri for Ukrudt. Ved den analytiske Undersøgelse af Plantedækket fandtes ialt paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. kun 17 Planter, nemlig af Eng-Svingel 2,2, Blød Hejre 1,1 (med 20 Straa), Hundegræs 1,3, Draphavre 1,1 og endelig af Alm. Rajgræs 11,3 Planter; men denne Art havde busket sig saa godt, at det nævnte Antal Planter havde skudt 197 blomstrende Straa, og ialt fandtes 224 blomstrende Straa paa $^1/_{50000}$ Td. Ld., hvorfor ogsaa Jorden var ret godt dækket, om end Græstæppet var noget aabent i Bunden, og skjønt lidt af Frøet tabtes før Indhøstningen, maa Udbyttet af Frø — 1344 Pd. pr. Td. Ld. — kaldes godt. — Frøet var storkornet, Spireevnen 95 pCt.; men da de nævnte Græsarter, og navnlig Blød Hejre, tillige med lidt Ukrudtsfrø udgjorde over 9 pCt. af Frø-Afgrøden, blev Dyrkningsværdien derved trykket ned til 84,6 pCt., hvilket dog var af mindre Betydning, da Frøet skulde benyttes til en fleraarig Græsmark. — At Stykket No. 17 gav en saa ringe Afgrøde, hidrørte fra, at en stor Del af Frøet, der allerede var modent ved Slutningen af Juni, tabtes under min Fraværelse fra Hjemmet.

Stykket No. 18 var et med Alm. Rajgræs besaaet mindre Parti af den fleraarige Græsmark, altsaa paa samme Jordbund og undergiven samme Behandling som No. 4. Afgrøden var hverken særdeles frodig eller tæt og langt fra fri for Ukrudt. Navnlig fandtes en Del vildtvoxende Planter af Humle-Sneglebælg i Marken, og denne Art har oftere for mig været en besværlig Ukrudtsplante i Græsmarker til Frøavl, da det tit er meget besværligt at faa dens Bælge, der ere af forskjellig Størrelse, adskilte fra Græsarternes Frø, i det mindste med de Redskaber, der staar til min Raadighed. Naar desuagtet Frøet af No. 18 ved Undersøgelsen havde en Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi af henholdsvis 97,8, 98 og 95,8 pCt., hidrørte dette fra, at det gjentagne Gange var bleven renset paa forskjellig Maade, et Arbejde, der vil blive for kostbart, hvor Talen er om større Partier.

Stykket No. 19, med letmuldet Jordbund, udlagt med Byg som Dækfrugt, anden Afgrøde efter Brak, Nabolod til 7 og 8, besaaet med Eng-Svingel, ublandet, havde et rigtig tæt og særdeles frodigt Plantedække, næsten fuldstændig frit for Ukrudt og ikke, som sædvanlig, blandet med Alm. Rajgræs. I Sammenligning med det Kvantum Frø, der under gunstige Forhold kan haves af Alm. Rajgræs, kan Frø-Afgrøden af No. 19 vel ikke kaldes stor, men af Eng-Svingel vil vistnok sjældnere faas en større Afgrøde. Beregnes Udbyttet efter Markfrøkontorets Middelpris for de sidste 5 Aar: 81 Øre pr. ℔, faas

ogsaa en Brutto-Indtægt af 552 Kr. 42 Øre pr. Td. Ld., og da Frøet indhøstes, aftærskes og renses med samme Lethed som Alm. Rajgræs, ville vistnok kun faa Arter bedre lønne Dyrkningen, end Eng-Svingel, paa passende Jordbund, forudsat at Frøets Pris ikke vil dale for meget. En Del af samme Stykke blev afhugget til Hø og gav ialt i 3 Slæt 8680 Pd. Hø pr. Td. Ld., hvilket Kvantum, beregnet til 20 Kr. pr. 1000 Pd., kun giver en Brutto-Indtægt af 173,6 Kr. pr. Td. Ld., og dog vil man sjælden paa almindelig Agerjord høste en større Hø-Afgrøde af Eng-Svingel.

No. 20, et lille Forsøgsbed paa Havejord.

Paa Lodden No. 21, en fleraarig Græsmark, lermuldet Jordbund, udlagt med Byg som Dækfrugt, 5te Halm, var Eng-Svingel udsaaet i Blanding med Rød-, Hvid- og Alsikekløver samt Timothé. Frøet var desuden blandet med Ital.- og Alm. Rajgræs, og Udsæden meget for tæt, hvorfor Plantedækket var mindre frodigt, og Frø-Udbyttet kun ringe i Sammenligning med de to foregaaende Stykker. Ved den analytiske Undersøgelse af Plantedækket fandtes ialt paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. 136 Planter med kun 141 Stængler. Af disse tilhørte 14 Planter Kløverarterne, 4,5 Timothé, 5,5 Hundegræs (med 0,5 Stængler), 1 Ital. Rajgræs (med 12 Stængler), 14 Alm. Rajgræs (med 46 Stængler) og ikke mindre end 97 Eng-Svingel, men dette store Antal havde ialt kun 66 blomstrende Straa (Stængler). — Det maa her bemærkes, at naar Eng-Svingel dyrkes i Blanding med hurtigvoxende Arter, skyder den i første Brugsaar kun forholdsvis faa blomstrende Straa. Til Frøavl maa den derfor helst saas ublandet. Vil man blande den med Kløverarter, giver den først en større Frømængde i andet og tredje Brugsaar, naar Kløveren til Dels er forsvunden. — Frøets Spireevne var 95 pCt., Renheden derimod kun 47 pCt., da Rajgræs udgjorde 39,8 pCt. af Afgrøden, og Dyrkningsværdien derfor kun 45,6 pCt.

No. 22, et Forsøgsbed i Haven. Plantedækket mindre tæt.

Stykket No. 23 tilhørte Forp. Andersen, Snedinge. Jordbunden sandblandet, tørvholdig, opdrevet Mosejord. Plantedækket mere tæt og frodigt end sædvanlig for Hundegræs i en første Aars Mark, Afgrøden forholdsvis ren, kun blandet med et Stænk af blød Hejre, Eng-Svingel og Alm. Rajgræs, næsten fri for Ukrudt. Ved den analytiske Undersøgelse af Plantedækket fandtes paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. gjennemsnitlig: 47 Planter af Hundegræs med 98 Straa, 1 Alm. Rajgræs med 13 Straa, 1 Eng-Svingel med 2 Straa, 4 Blød Hejre med 9 Straa, ialt paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. 53 Planter med 122 blomstrende Straa. Ukrudtsplanterne udgjorde kun henved 2 pCt. af hele Afgrøden. Ved en Misforstaaelse fra Mejerens Side blev imidlertid et Skaar i Markskjellet, beklædt med Alm. Rajgræs og Blød Hejre,

hugget sammen med Hundegræsset, hvorved Renheden for denne Arts Vedkommende bragtes ned til 57 pCt., medens Spireevnen var 94 pCt., men da Frøet skulde benyttes til den fleraarige Græsmark, havde dette ikke nogen større Indflydelse paa Varens Godhed. Beregnes Prisen til 80 Øre pr. ℔ (Markfrøkontorets Middelpris for de sidste 5 Aar har været 85,8 Øre pr. ℔), gav denne Mark en Brutto-Indtægt af 363 Kr. 20 Øre pr. Td. Ld., hvad vistnok sjældnere vil naaes af en første Aars Mark med Hundegræs.

Paa Stykket No. 24, tilhørende Gmd. Chr. L. Oxenbøll i Ørsløv, og med lignende Jordbund som foregaaende, var Afgrøden noget mere blandet med Alm. Rajgræs og Eng-Svingel. Frø-Afgrøden derfor lidt større, 509 ℔ mod 454 ℔ pr. Td. Ld., men Dyrkningsværdien mindre end hos Afgrøden af foregaaende Stykke. Alm. Rajgræs maa dog fornemmelig være bleven indblandet i Frø-Afgrøden derved, at man under Afhugningen har hugget for nær til en tilgrænsende Rajgræsmark; thi ved den analytiske Undersøgelse af Plantedækket fandtes af Alm. Rajgræs kun 0,9 Planter med 4,5 Straa, af Eng-Svingel derimod 5,6 Planter med 21,5 Straa og af Hundegræs 74 Planter med 63 Straa, ialt 80,5 Planter med 99 blomstrende Straa paa $^1/_{50000}$ Td. Ld., medens Frø-Afgrøden ved Undersøgelsen indeholdt 33 pCt. af Alm. Rajgræs og kun en mindre Del af Eng-Svingel, ialt 44,65 pCt. af fremmed Frø. Herved bragtes Renheden ned til 50,62 pCt., Spireevnen var 84 og Dyrkningsværdien 42,3 pCt. — I Modsætning til No. 16, der fandtes paa samme Jordbund, havde No. 24 et tættere Plantedække i Bunden, medens Straaene stode mindre tæt samlede. Forøvrigt var Plantedækket frodigt.

Paa Stykket No. 25, toaarig, med god, lermuldet Jordbund, gødet 2 Gange med Staldgødning i Omdriften, var Plantedækket derimod kun lidet frodigt paa Grund af, at Hundegræsset var udsaaet altfor tykt, saa at den ene Plante ikke kunde komme frem for den anden. Paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. fandtes af Hundegræs ikke mindre end 114 Planter, men disse havde ialt kun 32 blomstrende Straa. Frø-Afgrøden blev derfor kun lille. Ogsaa her var Frøet blandet med Alm. Rajgræs og Eng-Svingel, henholdsvis 21 og 14 pCt., samt med en indført Art af Høgeskjæg, *Crepis nicæensis*, som hurtig bredte sig over de tilstødende Stykker. Frøets Renhed var derfor kun 55,8, Spireevnen 93 og Dyrkningsværdien 52 pCt.

No. 27—29, mindre Forsøgsbede paa noget lavtliggende, kraftig, muldrig Jord, alle besaaede med Stortoppet Rapgræs, ublandet. No. 27 havde et tæt og frodigt Plantedække; paa No. 29 var Plantedækket i tredje Brugsaar derimod meget udtyndet, og Frø-Afgrøden derfor kun lille. Frøet af No. 27 var upaaklagelig rent (88 pCt.), og Spireevnen god (21 pCt.), naar der tages Hensyn til Rapgræsarternes

ringe Spireevne. En Udsæd af 30 ℔ Frø pr. Td. Land har givet et ret tæt Plantedække.

No. 30 Kamgræs, paa samme Jordbund som de foregaaende. Afgrøden usædvanlig kraftig, men som sædvanlig en Del blandet med Fløjelsgræs. Efter Afhugningen lod jeg en Del af Afgrøden sortere. Forholdet mellem Arterne indbyrdes er angivet i Tabel A. En saa stor Frø-Afgrøde, som den anførte, vil vistnok sjældnere faas af Kamgræs i første Brugsaar.

Stykket No. 31, en første Aars Mark med letmuldet Jordbund, udlagt med Byg som Dækfrugt, anden Korn-Afgrøde efter Brak: Timothé, saaet ublandet; Afgrøden ret tæt og frodig. Da de øverste Smaa-Ax i Duskene begyndte at falde af, blev Afgrøden afhugget, dog lidt for tidlig; thi Frøet lod sig kun vanskelig tærske af Halmen, og Vægten pr. Td. var forholdsvis lille.

Marken No. 32, andet Aars Mark, tilhørende en Gaard i Sibberup. Jordbunden lavtliggende, noget tørvholdig, altsaa godt skikket for Timothé, som var udsaaet i Blanding med Rødkløver, hvilken Art dog var aldeles forsvundet i andet Brugsaar. Afgrøden ikke meget tæt, men ret frodig. Den anførte Vægt for Halm og Avner er Høvægten, som fandtes ved Undersøgelsen den 3. Juli 1876. Jeg har ikke selv opmaalt denne Mark, og Frø-Afgrøden forekommer mig altfor stor i Forhold til Afgrødens Godhed. Paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. fandtes kun 12 Planter med 77 blomstrende Straa.

No. 33 og 34, Forsøgsbede med Eng-Rævehale paa muldrig, særdeles kraftig Jordbund. Afgrøden tæt og frodig. I Aaret 1877 bleve de først udviklede Blomsterduske indsamlede, efterhaanden som de modnedes, saa at intet Frø var gaaet tabt, da Afgrøden blev afhugget d. 1. Juli. I 1878 tabtes derimod den største Del af Frøet under min Fraværelse, fordi Afgrøden ikke blev indhøstet i betimelig Tid, derfor blev Frø-Udbyttet saa lidet. Skjønt det i 1877 indhøstede Frø ikke befriedes for Avnerne, havde det dog en Dyrkningsværdi af 43 pCt., medens den gjennemsnitlige Dyrkningsværdi af de af Frøkontrollen hidtil undersøgte Prøver kun har været 21 pCt. — Frøavl af Eng-Rævehale vil vel altid være noget usikker, og Udbyttet vil vexle en Del, eftersom de først udviklede Blomster, der ere mest udsatte for Vejrligets Indflydelse, blive golde eller frugtbare, men til Gjengjæld staar den godt indhøstede Halm med Hensyn til Næringsværdi næppe tilbage for en god Hø-Afgrøde af samme Størrelse, da de blomstrende Straa paa god Jordbund under Frømodningen staa omgivne af lange, friske, saftige Bladskud. — Markfrøkontorets Middelpris for Frø af Eng-Rævehale har i de sidste 5 Aar gjennemsnitlig været 103 Øre pr. ℔. Til denne Pris giver en Frø-Afgrøde

af 466 ℔ pr. Td. Ld. en Brutto-Indtægt af 480 Kr. pr. Td. Ld. foruden den værdifulde Halm.

Stykket No. 35, en første Aars Mark med god, lermuldet Jordbund, gødet 2 Gange i Omdriften med Staldgødning og udlagt med Byg som Dækfrugt, 5te Afgrøde efter Brak, var besaaet med Draphavre i Blanding med Timothé, Rød-, Hvid- og Alsikekløver, hvilke Arter i Forening med Hundegræs, Alm. Rajgræs og Guldhavre, der indeholdtes i Frøet, samt Ukrudtsplanten Ager-Snerle ved Undersøgelsen i Juni udgjorde 43 pCt. af Plantedækket, hvoraf Rødkløveren alene 25 pCt. Udbyttet af Frø var vel ikke stort, men da Afgrøden afhuggedes d. 7. Juli, blev godt bjærget, og Frøet lempelig aftærsket, afgav Halmen tillige et ret værdifuldt Foder, som Kvæget aad med Begjærlighed. Det er samme Forsøgsstykke, der er opført under No. 39. Ret interessant var det at se, hvorledes Plantedækket forandrede sig i Løbet af første og andet Brugsaar. Ved den analytiske Undersøgelse i 1877 fandtes af Draphavre 31 Planter med 60 blomstrende og 34 golde Straa, 4 Alm. Rajgræs med 7 Straa, 12 Hundegræs (hvoraf kun 4 blomstrende) med 6 Straa, 5 Timothé med 4 Straa, 1 Guldhavre, 3 Rødkløverplanter med 24 Stængler og 3 Alsikekløver med 6 Stængler, ialt paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. 59 Planter med 112 Stængler. Det følgende Aar var Rødkløveren næsten aldeles forsvunden, Alsikekløveren stærkt udtyndet, Alm. Rajgræs langt svagere end første Aar, ja selv Hundegræsset en Del tilbagetrængt, fordi Draphavren havde busket sig stærkt. Følgen heraf viste sig ogsaa paa Frø-Afgrøden; thi medens denne i Aaret 1877 kun udgjorde 232 ℔ pr. Td. Ld. og indeholdt 6,4 pCt. af Hundegræs samt 5,8 pCt. Alm. Rajgræs og ialt 17,7 pCt. af fremmed Frø, fornemmelig Græsarter — hvorved Renheden blev nedsat til 77 pCt., og Dyrkningsværdien til 74,7 pCt., skjønt Spireevnen var 97 pCt. —, udgjorde Afgrøden det følgende Aar, da et lidt større Stykke afsattes til Frøavl, 588 ℔ pr. Td. Ld. Renhed, Spireevne, Dyrkningsværdi var henholdsvis 90,2, 96 og 86,6 pCt., og Frø-Afgrøden indeholdt kun 7 pCt. fremmed Frø. — Da Frøkontrollens Middeltal for Renhed, Spireevne og Dyrkningsværdi hos Draphavre henholdsvis hidtil kun har været 63,2, 73 og 46 pCt., maa ovennævnte Afgrøde vel kaldes en god Vare.

Stykket No. 36, toaarig, Nabomark til 35 og 21, med samme Jordbund og undergiven samme Behandling som disse, kun at her tillige med Draphavren, foruden Kløver og Timothé var udsaaet lidt Alm. Rajgræs og Hundegræs, med hvilken sidste Art den førnævnte Høgeskjæg var indført i Marken. Ligesom paa No. 35 (i andet Brugsaar som No. 39), var Plantedækket særdeles frodigt, ja endnu frodigere end paa denne, hvad det store Kvantum Halm noksom

udviser. En tættere og mere frodig Afgrøde af Draphavre vil sjælden faas, og dog var Antallet af Planter paa et givet Areal forholdsvis lille; thi foruden 6 Planter af Alm. Rajgræs (med 36 Straa) og 3 Planter af Hundegræs (med 11 Straa) fandtes kun 20 Planter af Draphavre, ialt 29 Planter paa $^1/_{50000}$ Td. Ld., men det nævnte Antal Planter af Draphavre havde gjennemsnitlig skudt 123 blomstrende og 103 golde, 2—3 Fod høje Straa, saa der ialt paa det nævnte lille Areal fandtes 170 blomstrende og 103 golde Straa. Det var saaledes ved Draphavrens stærke Forgrening, at Plantedækket var bleven saa tæt. Afgrøden var — skjønt ikke fuldmoden — tjenlig til Indhøstning den 7. Juli, da No. 35 afhuggedes, men jeg lod den henstaa til 12. Juli, for at faa Frøet godt modnet. Herved blev imidlertid baade Kvantiteten og Kvaliteten forringet, idet lidt Frø blæste af den 12. Juli, og det indhøstede Frø viste ved Frøkontrollens Undersøgelse en lidt ringere Spireevne (92 %, ved No. 35 97 %). Til samme Resultat kom jeg ved Udsædsforsøg samme Efteraar den 5. Septbr., idet der af 100 Frøkorn, indhøstede den 7. Juli, fremgik 64 Planter, medens 100 Frøkorn af det 5 Dage senere indhøstede Frø kun gav 45 Planter. — Det her omtalte No., eller rettere: et mindre Areal af samme, er som 3-aarig opført under No. 40. I 1878 gav det lidt mindre Halm, men en lidt større Frø-Afgrøde, nemlig 643 ℔ pr. Td. Ld. Et større Udbytte af Draphavre vil vistnok sjælden faas. Endnu i Maj 1870 fremviste samme Mark som 4-aarig et tæt og frodigt Plantedække og gav, afhugget den 9. Juni, da Marken skulde pløjes, 27000 ℔ Grønvægt eller 7340 ℔ Hø pr. Td. Ld.

Paa No. 37, en første Aars Mark, tilhørende samme Gaard og med samme Jordbund som No. 24, var Draphavre udsaaet i Blanding med Hundegræs og Alm. Rajgræs, desuden fandtes Eng-Rapgræs, Kvik og nogle andre Ukrudtsplanter i Marken, hvorved Frøets Dyrkningsværdi blev trykket ned til 19.4 pCt. Plantedækket var ikke tæt nok, men forøvrigt ret frodigt. Her fandtes vel det samme Antal Planter af Draphavren som paa No. 36, men disse 20 Planter havde i første Brugsaar kun skudt 70 blomstrende og 57 golde Skud, og ialt fandtes paa $^1/_{50000}$ Td. Ld. ($1^1/_8$ □ Fod) kun 24 Planter med 76 blomstrende og 57 golde Straa, foruden 20,7 Straa af Kvik og Eng-Rapgræs. Frøet indeholdt af Blød- og Mangeblomstret Hejre 24,9 pCt., af Hundegræs 13,8 og af Alm. Rajgræs 18,9 pCt., ialt af disse 3 Arter 57,6 og af fremmed Frø ialt 63 pCt. — Renheden var kun 25,5, Spireevnen 76 og Dyrkningsværdien, som alt anført, 19,4 pCt. Det var saaledes kun en simpel Handelsvare, men da Frøet af Kvikgræsset var goldt, Eng-Rapgræs frasigtet, og Frøet ikke indeholdt andre besværlige Ukrudtsplanter, var det godt skikket

til Udsæd paa tørvholdig Bund med fleraarigt Græsleje, hvortil det ogsaa blev benyttet.

No. 41, en første Aars Mark, udlagt med Byg som 5te Korn-Afgrøde efter Brak. Jordbunden god, lermuldet, gødet 2 Gange med Staldgødning i Omdriften. Plantedækket frodigt og ret tæt. — Frø-Udbyttet — 359 ℔ pr. Td. Ld. — maa vistnok kaldes en stor Afgrøde af Draphavre, blandet med Rødkløver. Sættes Prisen til 50 Øre pr. ℔ (Markfrøkontorets Middelpris for Aarene 1874—78, begge indbefattede, har været 56,4 Øre pr. ℔), faas en Brutto-Indtægt af 179½ Kr. pr. Td. Ld. foruden Halmen, som, blandet med Rødkløver og indhøstet i Begyndelsen af Juni, maa have en betydelig Foderværdi, naar Afgrøden er godt bjærget og indhøstes saaledes, at man kun behøver at tærske Toppen.

Sex af de ovennævnte Stykker til Frøavl tilhørte 4 forskjellige Jordbrugere i Ørsløv Sogn; de øvrige 35 Forsøgsstykker dyrkedes paa Skolelodden, 6 Td. Ld., hvoraf en større Del nu hvert Aar benyttes som Forsøgsmark. Med Undtagelse af et mindre Parti er Jordbunden overalt muldrig, mild lermuldet og i god Gødningskraft. Driften har i længere Tid været: 1) Halvbrak, gødet med Staldgødning, 2) Hvede, 3) Byg, 4) Fodermark med Roer, Kartofler, Blandsæd, Kløver- og andre Bælgplanter (dog ikke Ærter) samt i de sidste Aar Græsarter til Frøavl, 5) Rug, hvortil gødet med Staldgødning, 6) Byg med Udlæg af Kløver og Græsarter, 7—8) Kløver og Græs. Paa den større Del af Fodermarken (dog med Undtagelse af Roestykket, som det følgende Aar bærer en anden Afgrøde) er Staldgødningen i Reglen bleven grundt nedpløjet ved Begyndelsen af August eller lidt tidligere, hvorefter Jorden ved Midten af September har faaet en dybere Pløjning til Rug og har da været ret bekvem til at modtage Saasæden, navnlig har Rødkløver, Humle-Sneglebælg og Rundbælg efterladt Jorden i skjørnet Tilstand, men det har vist sig, at hvor Rødkløveren dyrkedes 2 Gange i Omdriften — 4de og 7de Halm efter Brak — er den oftere mer eller mindre mislykket, dog ikke fordi den savnede Næring i Undergrunden, men fordi den i større eller mindre Grad blev angreben af Kløveraalen, og ved nærmere Undersøgelse vil det sikkert vise sig, at Kløveraalen, som jeg har fundet i Kløvermarker i alle Egne af Landet, er den almindelige Aarsag til den saakaldte „Kløvertræthed“. Hidtil har Landmanden troet, at det nævnte Onde muligen kunde afhjælpes, naar det kunde lykkes ham ved Grubning, Undergrundspløjning og stærkere Brug af Gødning at forøge Plantenæringen i Undergrunden. De af mig anstillede Undersøgelser have

vist, at „Kløvertrætheden“ ikke kan afhjælpes ved disse Midler, men at Landmandens Bestræbelser maa gaa ud paa at gjøre den nævnte mikroskopiske Rundorm uskadelig eller dog at hemme dens Angreb. Hvorledes dette bedst lader sig udføre, og om det overhovedet vil lykkes, maa afgjøres ved fremtidige Undersøgelser og Forsøg. Det er dog et Fremskridt, at vi nu kjende Ondets sande Aarsag. — Forøvrigt lider Kløveren ogsaa ved Angreb af en Del Snyltesvampe, hvoraf her skal nævnes: Kløverens Bægersvamp, Kløverrust og Kløverens Meldug.

Ialt er her anstillet Forsøg med 15 Arter, men hvad Frø-Udbyttet af disse angaar, vilde det sikkert være forhastet af de foreliggende Resultater at drage Slutninger med Hensyn til, hvilke Arter der med størst Fordel kunne dyrkes til Frøavl, dertil er det foreliggende Materiale langt fra tilstrækkeligt, og desuden vil Frøet af flere Arter, som hidtil kun ere dyrkede i ringe Udstrækning, vistnok blive billigere, efterhaanden som disse Arter blive mere almindelige. Saavidt det kan skjønnes af de anførte Forsøg, maa dog Frøet af Hundegræs, Eng-Svingel, Draphavre og Eng-Rævehale vedblivende betales med 2—3 Gange saa høj Pris som Frø af Alm. Rajgræs, hvis ikke Frøavl af sidstnævnte skal blive mest lønnende. Paa mere tør Jord skyder Eng-Rævehale kun yderst faa blomstrende Straa, undertiden næppe 1 Straa paa hver □ Fod, skjønt Jorden kan være fuldstændig dækket af golde Bladskud. Under saadanne Forhold vil denne Art kunne give en ret god Hø-Afgrøde, men kun et yderst ringe Frø-Udbytte. — Som alt omtalt, gav Stykket No. 2 — dyrket med Rødkløver — ved første Slæt en særdeles god Hø-Afgrøde — over 10,000 ℔ Hø pr. Td. Ld. Sættes Høets Værdi til 20 Kr. pr. 1000 ℔, hvad vistnok maa kaldes en billig Pris, gav det nævnte Stykke altsaa ved første Slæt et Udbytte af 200 Kr. pr. Td. Ld. og derefter paa samme Areal en Frø-Afgrøde af 375 ℔, som, ansat (paa Grund af den mindre Dyrkningsværdi) til 60 Øre pr. ℔, giver 222 Kr., altsaa i Alt 422 Kr. pr. Td. Ld.; men en saadan Afgrøde vil, selv under gunstige Forhold, kun yderst sjælden faas, og, som alt anført, taaler Kløveren ikke at komme for tit paa samme Jordbund.

Hvad Frøets Renhed og Spireevne angaar, have Frøkontrollens Analyser vist, at det avlede Frø af samtlige Bælgplanter med Undtagelse af Humle-Sneglebælg har havt en ringere Dyrkningsværdi, end gjennemsnitlig er funden hos de af Frøkontrollen undersøgte Prøver af samme Arter, dog har Renheden været upaaklagelig, og hos samtlige dyrkede Græsarter har Dyrkningsværdien paa en enkelt Undtagelse nær været større end Frøkontrollens Middeltal. Det vilde dog, for at nævne et Exempel, have været mig en let Sag (da jeg er i Besiddelse af et større Antal Saald af forskjellig Finhed) at sigte den

største Del af Hundegræsfrøet fra Arter som Draphavre og ligeledes at tage noget Smaafrø fra Varen, før den indsendtes til Frøkontrollens Undersøgelse, hvorved Renheden og Spireevnen vilde være bleven noget forhøjet, men jeg har foretrukket slet ikke at frasigte Smaafrø eller andre Arter, der ikke kunde betragtes som Ukrudt. Ligeledes har jeg med Omhu søgt at undgaa, at intet Frø spildtes under Indhøstningen, Transporten eller Rensningen, og hvor flere Forsøgsstykker grænsede til hverandre, ere de Planter, som dannede Skjel, indhøstede særskilt. Arbejdet er vel derved bleven betydelig forøget, men det indvundne Resultat til Gjengjæld saa meget mere paalideligt. Angaaende Renheden af det indhøstede Frø, sammenlignet med Frøkontrollens Middeltal, maa ogsaa bemærkes, at det langt overvejende Antal af de af Frøkontrollen undersøgte Prøver hidrøre fra bedre Handelshuse, som underkaste Frøet en skarp Rensning, førend det forhandles. Det paa de før omtalte Forsøgsstykker indhøstede Frø maa derfor vistnok gjennemgaaende kunne henregnes til „bedre Varer". Endnu skal kun bemærkes, at de her omtalte Forsøg have belært mig om, at den mindre Jordbruger ikke vil kunne avle godt og rent Frø, med mindre der skaffes ham godt Frø til Udsæd og ydes ham god Vejledning ved Frøets Rensning og passende Saald til dette Brug. (Støv og Avner kunne frarenses paa en almindelig Vindharpe). Han maa desuden helst nøjes med at dyrke en enkelt Art, da han sjælden vil kunne føre Tilsyn med et større Antal Arter og let vil faa disse sammenblandede under Indhøstningen, hvor de dyrkes jævnsides, hvad ogsaa let vil ske, hvor der savnes tilstrækkeligt Loftsrum, eller hvor flere Arter renses samtidig.

At Frøavl i mange Tilfælde vil være mere lønnende end Høavl af de samme Arter, vil fremgaa af det Anførte. Ligeledes vil Frøavl af flere Arter kunne give et større Udbytte, end Kornavl. Til Sammenligning med det føromtalte Frø-Udbytte af flere Marker skal blot anføres, at 15 Tdr. Byg à 12 Kr. pr. Td. Ld. kun giver en Brutto-Indtægt af 170 Kr. pr. Td. Ld. foruden Halmen. I 1878, da en fortrinlig Bygafgrøde af en større Mark blev vejet, høstedes pr. Td. Ld. af Halm og Avner 4940 ℔ og af Korn 3920 ℔. Vægten af Halm og Avner var saaledes mindre, og Halmen næppe mere værdifuld end mangen Græsafgrøde til Frøavl. Kornets Vægt pr. Td. var 196 Pd. dansk, der avledes altsaa 20 Td. Byg pr. Td. Ld., som, ansat til 12 Kr. pr. Td., kun giver en Brutto-Indtægt af 240 Kr. pr. Td. Ld.

Af andre Forsøg, som have særlig Interesse for Frøavlen, skal endnu anføres, at jeg i Foraaret 1877 har besaaet 25 Forsøgsstykker à 56 □ Fod med Prøver af Rød-, Hvid- og Alsikekløver fra de Lande, som hidtil have forsynet vort Marked med Frø. I Foraaret 1878 bleve 37 Forsøgsstykker besaaede med de samme 3 Kløver-

arter, og i 1879 ere ikke mindre end 83 Forsøgsstykker, ialt 145 Forsøgsstykker, besaaede med Prøver af Kløver- og Græsarter fra forskjellige Lande i Evropa og Amerika. Hensigten med disse Forsøg, hvorom senere vil blive given Meddelelser, er at indsamle Erfaring om, hvilken Indflydelse Avlsstedet og til Dels Varieteten har paa Afgrødens Frodighed, Haardførhed og Varighed. Endvidere er i September i Aarene 1877—78 udsaaet — dels i Stubben og dels paa gravet Jord — 45 Arter Bælgplanter og Græsser, af hver Art 200 Frøkorn. Ved disse Forsøg ventes i Løbet af nogle Aar at faa det Spørgsmaal besvaret: om Foraaret eller Efteraaret er det mest belejlige Tidspunkt for Eftersaaning af Græsmarkerne, samt hvilke Arter der bedst kunne modstaa Vinterkulden, naar de først udsaas, efter at Sæden er indhøstet. Til den Ende ere de fremspirede Planter først talte sent paa Efteraaret og senere eftertalte i Juli den følgende Sommer, og samtidig hermed er Højden, Forgreningen og Vægten pr. Plante bleven noteret. Som et Punkt, der kan have nogen Interesse for Frøavlen, skal her, som Resultat af disse Forsøg, fremhæves, at hurtigvoxende Arter som Ager-Hejre, Blød og Mangeblomstret Hejre, Alm. og Ital. Rajgræs, naar de udsaas ved Midten af September og uden Dækfrugt, ville blomstre og modne Frø den følgende Sommer omtrent til samme Tid, som naar de saas med Dækfrugt i Udlægsmarken om Foraaret, medens de samme Arter, udsaaede uden Dækfrugt om Foraaret, kun under særdeles gunstige Forhold ville skyde blomstrende Straa den følgende Sommer. Herved er dog at mærke, at de nævnte Arter, udsaaede om Efteraaret, have busket sig mindre, end naar de ere udsaaede med Dækfrugt i Udlægsmarken om Foraaret, ligesom en Del af de sildigsaaede Planter ere gaaede tilgrunde i Løbet af Vinteren.

Om de paa mine Rejser indsamlede Erfaringer, Frø-Avlen vedkommende, kan jeg fatte mig i Korthed. Fra de Egne, jeg har besøgt, har jeg næsten overalt modtaget det Indtryk, at Frø-Avlen her i Landet, enkelte Handelsgartnere og større Forbrugere (f. Ex. Sukkerfabrikker) fraregnede, mest drives lejlighedsvis og kun til eget Forbrug. Yderst sjælden dyrkes andre af de i Græsmarken benyttede Planter til Frøavl end Rød- og Hvidkløver, Timothé og Alm. Rajgræs. Egentlig talt kan det sjældnere med Rette siges, at Rødkløver og Timothé dyrkes til Frøavl; thi af Tidlig Rødkløver afsættes i Reglen et større eller mindre Stykke af Eftergrøden paa den fleraarige Græsmark til Frøavl, alt eftersom man tror at kunne undvære Eftergræsningen, og Kløveren tegner til at blive godt frøsat, en Fremgangsmaade, som ogsaa maa anbefales; thi de Græsarter, der bære Frø i Eftergrøden, ville let kunne renses fra Kløverfrøet. Sildig Rødkløver, som under Navn af Vinterkløver dyrkes i større Udstrækning paa Lolland

og Falster, saas derimod undertiden ublandet til Frøavl, oftest findes denne Form dog ogsaa blandet med Græsarter, for at Græsmarken ikke skal ligge blottet det følgende Aar. I enkelte Egne træffer man ikke altid et Stykke Frøkløver ved hver By, i andre Egne har næsten hver Gaard et lille Stykke, men ofte ere disse Smaastykker slemt medtagne af løsslupne Kreaturer, og spørger man om det gjennemsnitlige Udbytte af et vist Areal, lykkes det sjældent at faa paalidelige Oplysninger, da Stykket som oftest ikke er bleven opmaalt. — Timothé dyrkes især til Frøavl i de mindre fremskredne Jordbrug, hvor kun denne Art benyttes, blandet med Rødkløver, i den fleraarige Græsmark. Stykket til Frø afsættes i Reglen paa andet Aars Mark, hvor Rødkløveren oftest for største Delen er forsvunden. Jeg har oftere set ret rene og meget frodige Marker med Timothé, men ogsaa ofte fundet denne Art stærkt blandet med Kruset Skræppe, Lancetbladet Vejbred, Ager-Gaaseurt og Vandgrenet Ranunkel foruden en Del andre, mindre besværlige Ukrudtsplanter. — Hvidkløver og Almindelig Rajgræs har jeg oftest set saaet ublandet til Frøavl i Enden af en Ager paa den fleraarige Græsmark. De fleste Stykker med Hvidkløver have været meget overgroede med Ukrudtsplanter, hvoraf de nysnævnte Arter tilligemed Lugtløs Kamille, Hvid Oxeøje, Vild Gulerod, Aften-Pragtstjærne, Rundbladet Storkenæb (og i enkelte Egne tillige Læge-Oxetunge, Slangehoved og Kornblomster) have været de mest fremtrædende. Liden Løvefod, Mark-Forglemmigej, Alm. Hønsetarm, Fuglegræs-Fladstjærne, Sandvaaner og Ager-Blaastjærne findes i større eller mindre Mængde paa enhver Kløvermark med god, muldrig Jordbund, og paa sandede Jorder er Rødknæ en yderst almindelig Ukrudtsplante i Kløvermarker. I enkelte Egne af Jylland har jeg især fundet frodige Marker med Hvidkløver. — Alm. Rajgræs synes til Frøavl at indtage mindre Arealer end Timothé, hvad vel for en Del hidrører fra, at den til dette Brug helst maa saas ublandet. Desuden avles der sjældnere Frø af Kløver og Græsarter i de større Jordbrug, hvor Rajgræs er almindelig dyrket, og som før bemærket, savnes Alm. Rajgræs i et stort Antal mindre Jordbrug. De fleste Husmænd synes desværre at være af den Formening, at de ikke have et lille Stykke Jord at undvære til Frøavl, da de have Vanskelighed nok med at skaffe tilstrækkeligt Græs og Hø til deres lille Kvægbesætning paa hele det dertil bestemte Areal, og dog vilde lidt Frøavl af Græsarter ofte bidrage betydeligt til at forbedre deres Græsmark, som nu saa ofte fremviser et tyndt Plantedække, fordi der er „sparet“ paa Frø ved Besaaningen. Det er saaledes især paa Smaagaarde, at Frøavl af Alm. Rajgræs drives mest. — Det kunde synes mærkeligt, at man saa yderst sjældent ser en Mark til Frøavl besaaet med Italiensk Rajgræs, men Aar-

sagen til dette Særsyn er, at kun et mindre Antal Gaardmænd dyrker denne Art, og paa de større Gaarde, hvor Italiensk Rajgræs er almindelig dyrket, drives, som alt bemærket, sjældnere Frøavl. Desuden er det almindelig antaget, at hjemmeavlet Frø af Ital. Rajgræs giver en mindre frodig Afgrøde end Frø fra Skotland eller England, en Antagelse, der dog næppe er fremgaaet som Resultat af omhyggelig anstillede Forsøg. — Paa Møen har jeg set nogle Smaastykker, besaaede med Humle-Sneglebælg, afsatte til Frøavl hos et Par Husmænd. I nogle, mere fremskredne Jordbrug har jeg fundet Hundegræs dyrket til Frø-Avl, Draphavre derimod kun paa et Par Steder, og med Undtagelse af de Forsøg, jeg selv har anstillet, har jeg intetsteds set Eng-Svingel eller Eng-Rævehale dyrket til Frøavl.

En væsentlig Hindring for Frøavl af Kløver- og Græsarter er vistnok den, at de dertil benyttede Arealer næsten aldrig blive opmaalte. Var dette ikke Tilfældet, vilde man ofte overraskes ved at se, hvilken betydelig Indtægt der kan haves af et lille Stykke Jord ved at avle Frø af flere af de omtalte Arter.

Et virksomt Middel til Frøavlens Fremme vilde vistnok være at formaa sagkyndige, praktiske Mænd til at holde Foredrag over dette Æmne i Landets forskjellige Egne, derved vilde sikkert flere af Landets driftige Husmænd faa Lyst til at avle Frø af en eller anden Art, være sig Rodfrugter eller Kløver- og Græsfrø. Et Foredrag om Frøavl, som jeg efter Opfordring af Etatsraad Tesdorpf holdt ved en Smørudstilling i Nykjøbing paa Falster i April 1877, fulgtes med megen Interesse af de tilstedeværende Husmænd, som Etatsraaden særlig havde indbudt i denne Anledning, og efter endt Foredrag flokkedes et større Antal af disse Husmænd om mig, for at erholde yderligere Oplysninger om et og andet, Frøavlen vedkommende, ligesom flere af dem henvendte sig til Frøavlerforeningen for at faa godt Frø til Udsæd. Seminarielærer Rostrup har senere besøgt flere af disse Husmænd og givet Beretning om deres første Forsøg i Frøavl. Med en af dem: Smed L. Pedersen i Heiringe pr. Nakskov har jeg senere vedligeholdt Brevvexling, meddelt ham Roefrø og Vejledning til Frøavl af Runkelroer, og til Gjengjæld har han meddelt mig Frø af Sommer- og Vinterkløver. Seminarielærer Rostrup har i sin Beretning, S. 23, omtalt Driften af hans Jordlod. Angaaende Udbyttet af samme, tilføjes hosstaaende Oplysninger. Efter hans Opgivelse havde han i Aaret 1876 paa sin veldrevne Jordlod, $2^1/_2$ Td. Ld., avlet:

Korn (Rug og Byg)	for 240	Kr.
Kommen	— 250	—
Kartofler	— 180	—
Gulerødder	— 80	—
ialt Brutto-Indtægt	750	Kr.

Desuden havde hans Ko givet 5600 Potter Mælk og 260 Pd. Smør aarlig, og af en Bistand paa 50 Stader havde han havt en Indtægt for Honning og Vox af indtil 300 Kroner aarlig. I Aaret 1878 havde han faaet 800 Pd. Honning og 40 Pd. Vox af sine Bistader. Samme Aar gav han mig et udførligt Regnskab over Indtægten af 7 Skpr. Ld., hvoraf Halvdelen dyrket med Kommen, og Halvdelen med Rodfrugter. Til Kommenavl bliver den toaarige Græsmark opbrudt om Efteraaret, derefter atter pløjet dybt om Foraaret og endelig ved Midten af Maj gravet til 12 Tommers Dybde, hvorefter Kommenplanterne blive udplantede med 16—18 Tom. Afstand mellem Raderne og 10 Tom. mellem Planterne indbyrdes. Pløjning, Gravning, Plantning, Rensning o. s. v. af Kommen- og Rodfrugtstykket beløb sig til henved 100 Kr. for 7 Skpr. Ld. Brutto-Indtægten af samme Areal var 401 Kr., Netto-Indtægten altsaa 301 Kr. Af de Runkelroer, som han havde avlet Aaret forud, bleve 300 Roer (Elvetham) udplantede paa 150 □ Alen, altsaa kun med $^1/_2$ Alens Afstand mellem Planterne. Udbyttet af Frø var 50 Pd. = $^1/_3$ Pd. pr. □ Alen eller 4666 Pd. pr. Td. Ld. Frøet, hvoraf en Prøve blev mig tilstillet, var smukt og vel renset og solgtes i Løbet af Vinteren til 50 Øre pr. Pd. Indtægten af nævnte lille Areal var altsaa — bortset fra den Plads, Roerne Aaret forud havde indtaget — 2,333 Kr. pr. Td. Ld. En Mand i Nabobyen, som havde faaet Elvethamsroer hos L. Pedersen og udplantet disse paa 350 □ Alen, avlede 150 Pd. Frø, altsaa efter Forhold 6000 Pd. Frø pr. Td. Ld., som, solgt til samme Pris, vilde give 3000 Kr. pr. Td. Ld. — Smed L. Pedersen har ogsaa tidligere forsøgt at avle Rødkløverfrø, men tildels opgivet denne Avl, fordi den var for usikker. Han har undertiden naaet et Frø-Udbytte af indtil 500 Pd. pr. Td. Ld., men har ogsaa oftere maattet nøjes med omtr. 200 Pd. paa samme Areal. Han avler dog endnu lidt Kløverfrø aarlig „af de Blokke, som Koen levner"; forrige Aar ventede han saaledes at høste henved 30 Pd. paa $3^1/_2$ Skpr. Ld.

Forholdene have medført, at Græsmarkerne paa mine Rejser særlig maatte blive Gjenstand for Undersøgelse. De derved indvundne Resultater har jeg allerede for en Del meddelt i flere Foredrag om Græsmarkerne, saaledes i „Det kgl. Landhusholdningsselskab" (Kjøbenhavn), „Fyns Stifts patriotiske Selskab" (Odense), „Frederiksborg Amts Landboforening" (Frederikssund), „Den 14de danske Landmandsforsamling" (Svendborg), „Randers Amthusholdningsselskab" (Randers) og flere Steder. Ved flere af disse Foredrag har jeg udførligere omtalt de hyppigst dyrkede Kløver- og Græsarter, ligesom ogsaa Frøavl af flere Arter lejlighedsvis er bleven omtalt. Efter endt Foredrag have undertiden flere af Tilhørerne udbedt sig nærmere Oplysninger om Frøavl af en eller anden Art. Flere Jord-

brugere have ogsaa skriftlig henvendt sig til mig med Forespørgsler om samme Gjenstand. — Efter et Foredrag om Ukrudtsplanter, holdt i Vinteren 1878 i Møens Landboforening (Stege), blev den Virksomhed, som „Forening for indenlandsk Frøavl“ allerede har udfoldet, omtalt med megen Anerkjendelse af et af Landboforeningens Medlemmer, og særlig fremhævedes Foreningens omfattende Udstilling ved Landmandsforsamlingen i Svendborg. Følgen heraf var, at flere af de tilstedeværende Medlemmer af Møens Landboforening indmeldte sig som Medlemmer af Foreningen og lovede efter Evne at støtte Foreningens Virksomhed. Ved samme Lejlighed meddelte Hr. Inspektør Kall, at man i Sommeren 1878 paa den til Marienborg hørende Gaard Egeløkke, efter en fortrinlig Hø-Afgrøde, havde høstet 700 Pd. Frø af Rødkløver som Eftergrøde paa $2^1/_2$ Td. Ld., altsaa 280 Pd. Frø pr. Td. Ld.

Det vilde sikkert være til stor Nytte for Frøavlerforeningen, om flere Landmænd vilde give den nøjagtige Oplysninger om Udbyttet af de forskjellige Arter, som maatte dyrkes til Frøavl. Jeg har ofte maattet beklage, at jeg ikke tilfredsstillende har kunnet besvare de Spørgsmaal, som ere rettede til mig desangaaende, og der kan næppe være Tale om at lade Husmænd (som man særlig maatte ønske, vilde lægge sig efter Frøavl) anstille Forsøg med en eller anden Art, saalænge man ikke tilnærmelsesvis kan beregne, hvilket Udbytte der gjennemsnitlig kan haves af denne.

Udstilling i Svendborg. Under Landmandsmødet i Svendborg, den 2.—6. Juli 1878, havde Frøavlerforeningen foranstaltet en egen Udstilling, navnlig under Botanikerne P. Nielsens og E. Rostrups Ledelse og med velvillig Understøttelse af den ledende Komitee for Landmandsforsamlingen. Der var her fremstillet paa en Blomstertrappe i stor Stil, i Krybber, fyldte med Jord, fuldt udviklede Exemplarer af alle Kløver- og Græsplanter, der have nogen Betydning som Foderplanter, foruden en stor Mængde mere eller mindre farlige Ukrudtsplanter, der pleje at indfinde sig i Græsmarkerne, alle forsynede med tydelige og rigtige, baade danske og latinske, Navne. Ved Siden af de sunde og som oftest kraftige Exemplarer afgav en Samling af syge, af Svampe eller Dyr angrebne, Planter et desto beskednere Skue. Som Supplement hertil fandtes paa Væg eller i Mapper righoldige Samlinger af tørrede, „syge“ Planter eller af en dobbelt Række Høbundter af de i Græsmarkerne dyrkede Planter, høstede med 1 Maaneds Mellemrum, den 20. Maj og 20. Juni, for paa en iøjnefaldende Maade at vise Forskjellen mellem de tidlig og de sildig udviklede Foderplanter. Denne Udstilling tiltrak sig fortjent Opmærksomhed og afgav god Lejlighed til Belærelse. Desuden blev der paa Frøavlerforeningens Foranledning givet Lærer P. Nielsen

Lejlighed til i et offentligt Foredrag at henlede Landmændenes Opmærksomhed paa en rigtig Benyttelse af de Planter, der kunne have Betydning for vore Græsmarker.

Planen for Frøavlerforeningens Udstilling af Landbrugets Plante-Frembringelser i Tivoli, d. 4.—7. Okt. 1878.

Efter at Planen for Udstillingen var vedtaget i et Bestyrelsesmøde den 23. Maj, offentliggjordes denne i „Landmandsblade" af 31. Maj og i „Ugeskr. f. Landmd." af 6. Juni, undertegnet af Bestyrelsens samtlige Medlemmer. Planen var saa lydende:

„Forening for indenlandsk Frøavl" agter at foranstalte afholdt i Kjøbenhavns Tivoli i Dagene den 4.—7. Oktbr. d. A. en saa vidt muligt fuldstændig Udstilling af de i det danske Landbrug dyrkede Sædarter, Rodfrugter, Kartofler m. m.

Da det er Hensigten med Udstillingen at give en Fremstilling af den Udvikling, som de ældre bekjendte Arter og Afarter have naaet, saa vel som af de nyere Sorter og Former, der maatte have fundet Udbredelse eller tiltrukket sig Opmærksomhed her i Landet, for herpaa at bygge en paalidelig Dom om vore Kulturplanter, vil det være særdeles ønskeligt, at Udstillingen bliver saa omfangsrig, som muligt, og at den kommer til at indeholde Prøver af de bedste Frembringelser i de enkelte Retninger fra Landets forskjellige Egne. Landets Jordbrugere, saa vel de større som de mindre, opfordres derfor indstændig til baade selv at yde Bidrag til Udstillingen og, hvor Lejlighed gives, at henlede deres Kaldsfællers Opmærksomhed herpaa.

Regler for Udstillingen.

§ 1. De til Præmieæskning udstillede Samlinger eller Gjenstande ville blive bedømte af dertil valgte Dommere.

§ 2. De til Præmieæskning udstillede Plante-Frembringelser maa være avlede, dyrkede eller forædlede i Danmark af selve Udstillerne.

§ 3. Udstillings-Gjenstandene maa være anmeldte til „Forening for indenlandsk Frøavl", Kjøbenhavn, V., inden den 1. Avgust med fuldstændig Opgivelse af de enkelte Udstillings-Gjenstandes Natur og Omfang, for at derefter den fornødne Plads kan sikres disse ved Udstillingen.

§ 4. Udstillings-Gjenstandene maa være tilstede i Tivoli til den 1. Oktbr. og være ledsagede af fuldstændig udfyldt Følgeseddel, hvortil hører, at Udstilleren paa Tro og Love erklærer selv at have avlet de udstillede Plante-Frembringelser eller i alt Fald at have havt dem under Kultur siden 1. April 1878. Skema til Udfyldning af Følgeseddelen vil blive tilstillet Alle, der i betimelig Tid have indsendt deres Anmeldelse.

§ 5. De udstillede Gjenstande maa ikke borttages fra Udstillingen, saa længe denne er aaben, med mindre de, med vedkommende Tilsynshavendes Tilladelse, erstattes af andre og bedre Exemplarer.

§ 6. Det staar Udstillerne frit for selv eller ved egne Folk paa den dertil af rette Vedkommende anviste Plads at opstille og ordne det Indsendte og daglig føre Tilsyn dermed; men saavel Udstillerne

som deres Folk, til hvem der paa Forlangende vil blive udleveret de fornødne Adgangskort, maa rette sig efter Bestyrelsens og de antagne Hjælperes Anvisning.

Bestyrelsen besørger ogsaa, naar intet Forbehold tages fra Udstillerens Side, Udpakning og Opstilling af de indsendte Gjenstande.

§ 7. Bestyrelsen forbeholder sig Ret til at udtage af de indsendte Samlinger mindre Prøver af normale Former til Ordning af en systematisk Samling, over hvilken den forbeholder sig fri Raadighed.

§ 8. For saa vidt Udstillerne ønske Udstillings-Gjenstandene tilbage, maa disse afhentes den 8. eller 9. Oktbr., hvorimod Bestyrelsen selv forbeholder sig Ret til de Gjenstande, der ikke afhentes paa de nævnte Dage.

§ 9. Bestyrelsen forbeholder sig at afgjøre alle i Anledning af Udstillingen opstaaede Tvivl og Spørgsmaal.

§ 10. Breve stiles til Frøavlerforeningens Sekretær, E. Møller-Holst, Frederiksberg Allé 15, Kjøbenhavn V.

Landbrugets Plante-Frembringelser tænkes ordnede i følgende Grupper:

A. **Sædarter**. Som Prøver paa mønsterværdige Afgrøder ønskes det samlede Antal Planter, der ere voxede paa 1 □ Alen, med Korn, Straa og Rod, som denne faas ved Opgravning eller Oprykning af Planterne. Ved Siden heraf ønskes tillige Prøver af den udtærskede Sæd paa 1—2 Pd.

B. **Bælgsæd** (Ærter, Vikker, Hestebønner, Lupiner), Boghvede, Handels- og Fabrikplanter. Ogsaa heraf ønskes Prøver af et bestemt Areal, som 1 □ Alen, tillige med Prøver af det avlede Frø paa 1—2 Pund.

C. **Hjemmeavlet Frø** af de i Græsmarken og Rodfrugtmarken benyttede Planter. Af Frøprøverne ønskes omtrent 1 Pd.

D. **Grønfodringsplanter** i frisk eller tørret Tilstand. Heraf ønskes ligeledes Afgrøder af 1 □ Al.

E. **Foderkaal**, saavel Bladkaal som Hovedkaal, hvoraf ønskes 5 Expl. af hver Sort, med fuldstændig Top og Rod.

F. **Rodfrugter,** hvortil henføres de forskjellige Arter eller Afarter af Runkelroer, Gulerod, Pastinak og Rodkaal (Turnips, Rutabaga og Kaalrabi). Der ønskes 5 Stkr. af hver Sort.

G. **Kartofler,** ældre og nyere Sorter, saavel Spise-Kartofler som Foder- og Brænderi-Kartofler, med Opgivelse af Udbytte og sædvanlig Stivelseholdighed, for saa vidt denne kjendes, om de høre til tidlige, middeltidlige eller sildige, i hvilken Grad de have modstaaet Sygdom. Der ønskes Afgrøden af 3 Planter eller ikke under 2 Pd. af hver Sort, da det er Hensigten at lade de enkelte Prøvers Stivelseholdighed bestemme.

H. **Syge Kulturplanter** af enhver Art, hvad enten de ere angrebne af Insekter eller Svampe, med alle hertil hørende Oplysninger, saaledes at baade Kulturplanternes Fjender og disses Indvirkning paa de dyrkede Planter kunne paavises. Denne Gruppe modtages i et hvilket som helst Antal Expl. og til enhver Tid inden Udstillingen, naar de tilstilles Frøavlerforeningen (med Adresse til medundertegnede Seminarielærer E. Rostrup, Skaarup, Nyborg), som da vil søge Sygdoms-Aarsagerne nærmere opklarede.

I. **Ukrudtsplanter**, tillige med deres Frø og Oplysning om den skadelige Rolle, de spille i de paagjældende Egne.

Det vil, af Hensyn til det Udbytte, som Udstillingen tør forventes at ville give, være særdeles ønskeligt, at der gives saa fuldstændige Oplysninger, som muligt, om hver enkelt Plantesort, der udstilles, lige fra det Navn, hvorunder den er kjendt i den paagjældende Egn, hvorfra den skriver sig, eller om den er gammel paa Egnen, dens Haardførhed og øvrige gode og svage Sider, hvilken Jordbund der bedst passer for den — indtil Oplysning om det sædvanlige og det forventede Udbytte. Saa vidt muligt vil det til Udfyldning bestemte Skema afgive Plads for de ønskede Oplysninger.

Med Hensyn til Præmierne, hvorom der dog ikke er taget endelig Bestemmelse, bemærkes, at det er den foreløbige Plan særlig at fremhæve:

1. Det betydeligste Bidrag til Udstillingen i dens Helhed.
2. Det indholdsrigeste Bidrag indenfor de enkelte Grupper.
3. Den mest lovende af nye Kulturplanter, hvorom dog foreligge 3 Aars Kulturforsøg.

Skemaer. Til Afbenyttelse ved Udstillingen var der udfærdiget 2 Skemaer, det ene, større, beregnet paa at tjene til Anmeldelse af de Gjenstande, der agtedes udstillede, og at udfyldes med de faktiske Oplysninger, som Udstillerne maatte have at give med Hensyn til de Afgrøder, hvoraf Prøver vare udstillede. Disse Oplysninger ville findes dels i Kataloget, dels under Omtalen af de enkelte Kulturplanter eller de disse ledsagende Tabeller. Det mindre Skema var bestemt til at ledsage Sendingen af de til Udstillingen bestemte Planter og indeholdt Fortegnelse over de Plantesorter, der kunde ventes indsendte, tillige med Plads for Opgivelse af, hvorvidt de udstillede Sager ønskedes tilbagesendte eller overlodes til Bestyrelsen. Begge Skemaer vare forsynede med paatrykt Adresse.

Bekjendtgjørelse. Den 15. Aug. offentliggjordes i 14 forskjellige, fortrinsvis Provins-Blade følgende Bekjendtgjørelse:

Udstillingen af Landbrugets Plante-Frembringelser
i Kjøbenhavns Tivoli d. 4.—7. Oktober.

Til Underretning for de Jordbrugere, der maatte være villige til at deltage i den af „Forening for indenlandsk Frøavl" foranstaltede Udstilling, og som endnu ikke have meldt sig, tjener, at Anmeldelse herom endnu indtil d. 25. August vil kunne indsendes til Frøavlerforeningens Sekretær, Frederiksberg Allé 15, Kjøbenhavn V., hvorfra

Anmelderen da strax vil modtage Planen for Udstillingen tillige med Skemaer til velvillig Udfyldning.

DHrr. Udstillere ville, i Lighed med hvad der skete efter Foreningens Udstilling af Rodfrugter i Efteraaret 1876, i Løbet af Vinteren modtage Beretning om den afholdte Udstilling, som efter Planen skal omfatte alle i Landbruget benyttede Kulturplanter.

Bestyrelsen.

Samtidig udsendtes de 2 ovennævnte Skemaer, tillige med en Skrivelse, med Anvisning til deres Benyttelse m. m., til de 38 Udstillere, der alt havde meldt sig; ligeledes udsendtes Planen og Skemaerne til 159 i Landets forskjellige Egne boende, bekjendte Jordbrugere med en Opfordring til at deltage i Udstillingen. Herefter indkom Indmeldelse fra 25 Udstillere, i alt altsaa 63 Anmeldere, men heraf undlod 11 at udfylde de dem tilstillede Skemaer, og det virkelige Antal Udstillere var saaledes, jfr. S. 61, i alt 52.

Af de tilkjendte 23 Præmier tilfaldt 11 saadanne, der havde meldt sig i Henhold til den første Indbydelse, da Planen for Udstillingen offentliggjordes, og 12 saadanne, der havde meldt sig efter den ovenfor anførte Indbydelse eller efter direkt Opfordring.

Det antages dog, at Skemaerne, tillige med Opfordringerne til forventede Udstillere, vare udsendte en Maaned for sent, og at navnlig en Del Landmænd i modsat Fald bedre vilde kunne have forberedt sig med at udtage Prøver af deres Kornafgrøder.

Præmieringen. Til Bedømmelse af Udstillingsgjenstandene valgtes paa Generalforsamlingen i Svendborg 2 Dommerudvalg, et for Korn- og Græsmarks-Afgrøder (Planens Grupper A-D.) og et for Foderkaal, Rodfrugter og Kartofler (Planens Grupper E-G.). Grupperne H og I skulde ikke underkastes Bedømmelse.

Til Dommere valgtes følgende:

Korn.	Rodfrugter.
Proprietær Heide, Kjærsgaard,	Inspektør Buus, Rosvang,
Redaktør Jacobsen, Kbhvn.,	Gartner Bøgh, Horsens.
Prof. Lange, Frederiksberg,	Godsejer Holm, Lerkenfeldt.
Lærer P. Nielsen, Ørslev,	Prof. Jørgensen, Frederiksberg.
Seminarielærer Rostrup, Skaarup,	Gartner Koch, Frederiksberg.
Baron Wedell, Overdrevsgaard.	

Alle Dommerne modtog Valget med Undtagelse af Baron Wedell, der ved Bortrejse var forhindret i at give Møde.

Ved Bedømmelsen, der foretoges den 3. Oktb., Dagen før Udstillingens Aabning, og hvortil alle Dommerne mødte, skete den Forandring, at Gartner Bøgh, der selv var en betydelig Udstiller i Rodfrugt-Afdelingen, byttede Plads med Seminarielærer Rostrup, saa

at Korn-Udvalget kom til at bestaa af Dhrr. Bøgh, Heide, Jacobsen, Lange, Nielsen, og Rodfrugt-Udvalget af Dhrr. Buus, Holm, Jørgensen, Koch, Rostrup. Som Sekretær ved Udvalgene tiltraadte henholdsvis E. Møller-Holst og Samsøe Lund.

Da nogle af Præmierne maatte tilkjendes af begge Dommer-Udvalgene i Fællesskab, samledes disse samme Dags Aften til endelig Vedtagelse af Præmielisten. Kun deltog Gartner Bøgh ikke i Forhandlingen om Hovedpræmierne. Dommerne ansaa sig ikke bundne af det i Planen foreløbig antydede Udgangspunkt for Uddelingen af de 3 højeste Præmier, ligesom heller ingen Udstiller særlig havde æsket Præmie i en enkelt af de nævnte Grupper.

Præmierne fordeltes saaledes:

En Sølv Vinkande, tildelt Gartner Bøgh, Horsens, for et særdeles betydeligt og indholdsrigt Bidrag til Udstillingen.

En do. do., tildelt Gartner Wendt, Roskilde, for et særdeles betydeligt og indholdsrigt Bidrag til Udstillingen.

Et Sølvbæger, tildelt Gartner V. Løwe, Kjøbenhavn, for en ualmindelig stor og smuk Udstilling af Rodfrugter og Kaal.

Hædrende Omtale tildeltes: Lieutenant Eckardt, Ørumgaard for smukke Roer af forskjellig Art, navnlig Turnips samt Gulerødder. Forp., Landbrugskand. H. Branth, S. Elkjær, for veludviklede Turnips og Gulerødder. Gaardejer Mathiesen, Vittarp, for særdeles gode Produkter fra Heden. Forstander H. Iversen, Dragebjærggaard, særlig for Kornsorter. Gartner Th. Hansen, Oringe, for hjemmeavlet Havefrø. Forstander A. Jørgensen, Høng, for smukke Prøver af Frø og Sæd. Propriet. Kirketerp, Lensgaard, Bornholm, for smukke Turnips og Rutabaga. Forp. Andersen, Snedinge, for meget smukt udviklede og velformede Runkelroer samt for Hallets Hvede. Gaardejer Rasmussen-Søkilde, for en Udstilling af særdeles smukke Ærter samt Hør- og Hampefrø. Forv. Jørgensen, Frijsenborg, for veludviklede Turnips og Rutabaga. Forv. Schroll, Holsteinborg, for Kornprøver i Neg og Korn; særlig fremhæves 2-radet Byg. Forstander Trier, Vallekilde, for et smukt Forsøg paa at benytte en Huslod til en gjennemført Dyrkning af Handelsplanter. Propriet. Claussen, Rosendal, for 43 Sorter Kartofler, udviklede paa mager Jord med fuldstændige og tilsyneladende paalidelige Oplysninger om Fold og Sygdom. Bestyrer Th. Nielsen, Gimsing, for smukke Turnips, Gulerødder og Runkelroer, som i Betragtning af Egnen maa anses for særdeles gode; ligeledes for Kornprøver. H. Ravn, Farre, særlig for Korn og Lupiner. Lærer Lund, Bromme, for fortrinligt Kommenfrø. Husmand Mads Pedersen Blands, Godsted, for Korn, Markfrø, Bønner og Ærter. Husmand Poul Hansen, Slemminge, for smukke Prøver af Sæd og

Frø. Fru Hjorth, Snedinge, for særdeles godt og smukt Byg. Gartner Christiansen, Svanholm, for et stort Antal Kartofler.

Præmie-Uddelingen foretoges fra Orkesterpladsen i Koncertsalen, Kl. 1½, hvor Formanden, Kammerherre Berner-Schilden, aabnede Mødet med følgende Ord:

„Idet jeg paa Bestyrelsens Vegne skal have den Ære at aabne nærværende Udstilling, skal jeg tillige udtale det Haab, at den maa bidrage til, at vor Forening bliver mere bekjendt i Landbostanden og, hvad jeg ikke betvivler, derved mere anerkjendt.

Desværre maa vi beklage, at vi hidtil ikke have fundet den Imødekommen i Landbostanden, som vi troede at være berettigede til at vente — da vi jo netop arbejde til Landmandens Gavn — dels ved at skaffe ham paalideligt og godt Sædefrø — avlet under vore hjemlige Forhold — dels ved at skaffe den mindre Jordbruger en god Bifortjeneste.

Derimod maa vi med Erkjendtlighed og Paaskjønnelse særlig nævne den gode Hjælp og Understøttelse, der nu paa tredje Aar er bleven Foreningen tildelt af det kgl. Landhusholdningsselskab, det Classenske Fideikommis og det Raben-Levetzowske Fond, ligesom jeg ogsaa paa Foreningens Vegne maa bringe den bedste Tak til Dhrr. Dommere, Udstillere og til Enhver, der har bidraget til Udstillingens Istandbringelse, for den velvillige Imødekommen, hvormed de Alle have vist Sagen deres Interesse.

Det er nu i det Haab, at Udstillingen, der jo tegner til at være lykkedes, vil virke til Gavn for vor Forening, at jeg har den Ære paa Bestyrelsens Vegne at erklære denne Udstilling aabnet.

Jeg giver dernæst Ordet til Dhrr. Ordførere for Dommer-Udvalgene."

Professor B. S. Jørgensen: „Det er blevet en Regel ved Landmandsforsamlingerne, at der gjøres Rede for den Maade, hvorefter Bedømmelsen har fundet Sted, at de Ting, der indenfor de enkelte Grupper ere værd at se og henlede Opmærksomheden paa, fremhæves, og man har ment, at man heller ikke ved denne Udstilling burde afvige fra denne Skik, hvorfor man har valgt Formændene i hvert af de to Dommer-Udvalg til at afgive Beretning; det er blevet mig, der først skal aflægge denne Beretning.

Denne er ikke den første Udstilling, som „Forening for indenlandsk Frøavl" afholder; for 2 Aar siden afholdtes en Udstilling af en mere beskeden Art paa Landbohøjskolen, udelukkende omfattende Rodfrugter; naar nu Foreningen — om end ikke uden Ængstelse — atter har faaet en Udstilling i Stand, og denne er bleven den fuldstændigste i sin Art, der endnu er bleven afholdt her hjemme, saa er dette dog ikke mere, end hvad vi kunde vente, naar der ses hen

til en saadan Udstillings Betydning og de Fremskridt, som Rodfrugtdyrkningen i de forløbne Par Aar har gjort.

Der var en Tid Tale om i Forening med „Haveselskabet“ at foranstalte en Udstilling af Landbrugs- og Haveprodukter, men Forhandlingerne herom maatte afbrydes, hvad der vistnok tør betragtes som heldigt, da Opmærksomheden ellers let vilde være bleven bortledet fra de egentlige Markprodukter over paa Havesagerne.

Den nuværende Udstilling maa ikke blot betegnes som god i den Forstand, at der er fremkommet meget godt og en hel Del særdeles godt, men det bør tillige fremhæves, at den er bleven saa omfattende derved, at der blandt Udstillerne findes Repræsentanter for de mest forskjellige Dele af Landet lige fra Bornholm til Egnene nord for Limfjorden, hvorved de forskjellige Krav, der stilles i de forskjellige Dele af Landet, tydelig vise sig.

Med Hensyn til Belønningerne forekom det Bestyrelsen at være en vidtløftig og bekostelig Sag at benytte Sølv- og Broncemedaljer, og den havde derfor besluttet sig til kun at uddele et meget begrænset Antal Værdipræmier og for Resten Diplomer for „Hædrende Omtale“, en Ære, der maa paaskjønnes ved saa store Samlinger, hvor de forskjellige udstillede Gjenstande komme hinanden meget nær, og de fleste fortjene en hædrende Omtale. Ved Bedømmelsen have de to Dommerkommiteer forenet sig for i Fællesskab at uddele Hovedpræmierne og Diplomerne til Udstillere i begge Afdelinger.

Uddelingen af Værdipræmierne, hvoraf der findes tre, to Sølv-Vinkander af lige stor Værdi og et Sølv-Krus, er falden Dommerne meget let, idet Vinkanderne afgjort maa tilfalde de interessante og omfattende Bidrag til Udstillingen fra DHr. Gartnere G. J. Bøgh, Horsens, og Fr. Wendt, Sct. Jørgensbjærg, Roskilde. Disse to Mænd møde ikke blot med store Samlinger, men det fremstillede er godt og typisk og — hvad der ikke altid er Tilfældet — vel bestemt; de to Herrer have desuden paa saa mange Maader Fortjeneste af Landbruget, at der er al Anledning til at yde dem Anerkjendelse. Dommerne have derfor ikke betænkt sig paa at tilkjende hver af disse en første Præmie, idet det dog ikke har været muligt at gjøre nogen Forskjel.

Den tredje Værdipræmie laa det temmelig nær at tilkjende Hr. Gartner Løwe, Kjøbenhavn, for den skjønne Samling, han har udstillet, saa skjøn, at den maa kunne tiltale en Malers Øje; det er navnlig Gulerødder og Turnips, der her ere smukt repræsenterede.

Blandt de øvrige Udstillere findes flere, der, til Dels som Medlemmer af Dommerkommiteen, ikke konkurrere til Præmie, nemlig Etatsraad Hofman (Bang), Inspektør Buus, Proprietær Heide,

Godsejer Holm, Botanikerne Nielsen og Rostrup samt Landbohøjskolen." — Taleren nævnede derpaa de enkelte Præmietagere blandt Rodfrugt-Udstillerne og fremhævede derefter, at vi med Hensyn til Plantevarieteternes Navnebetegnelser, særlig Rodfrugternes, ere lidt uheldig stillede. „Navnene ere ofte ganske vilkaarlig valgte, fremkomne dels ved, at Gartnerne stræbe, at give enhver af dem selv avlet Roe Navn, dels af Ukyndighed. Den store Mængde Navne er aldeles unødvendig og forvirrende for den, der ikke kjender Sagen til Bunds. Nogle Navne ere aldeles urigtig opgivne, hvad der kan lastes for deres Vedkommende, der handle med Roer, men kan undskyldes, naar det er Landmanden, der gjør det. Opgaven maa være at bringe en bedre og sikrere Nomenklatur til Veje, og hertil er der ved Foreningens første Udstilling paa Landbohøjskolen 1876 i den af Hr. E. Møller-Holst udarbejdede Beretning gjort et overordentlig respektabelt Tilløb, idet man her har givet Roen Navn efter Form og Farve og ikke efter Personer. Vi faa herved lange, tykke, flaskeformede, runde og desuden røde, gule eller hvide og ere saaledes i Stand til at faa en fuldstændig tilstrækkelig Betegnelse.

Det store Antal Varieteter, der dyrkes, er uden Tvivl heller ikke nødvendigt og kan vistnok betydelig indskrænkes, hvad der navnlig for den mindre kyndige Jordbruger vil være af praktisk Betydning. Der sker ofte Forvexlinger og Fejltagelser, den samme Afart gaar ofte under aldeles forskjellige Navne, en Sammenstilling vil i høj Grad lette Overskueligheden, saa at den Ukyndige kan finde sig til Rette; det vilde være et betydeligt Fremskridt, om denne Udstilling kunde føre til en rigtigere og simplere Navnebetegnelse og til en Indskrænkning i det unødvendig store Antal af Afarter, der udbydes og dyrkes."

Proprietær Heide: „Jeg har faaet det Hverv at udtale mig om Sædekorn, Bælgsæd og Frø, som det findes paa Udstillingen. — Om denne Del af Udstillingen kan ikke siges det samme som om Rodfrugterne, at den er god; de fleste Udstillere ere mødte med nogle faa Prøver hver, enkelte kun med én, f. Ex. Kommen.

Er denne Del af Udstillingen saaledes mindre godt repræsenteret, da maa vel Grunden hertil nærmest søges i, at det er langt vanskeligere at fremstille Sædprøver end Rodfrugtprøver, hvilke sidste kunne tages lige fra Marken og sendes ind, medens Korn og Frø skal gjennemgaa mange Processer og Rensninger, før det kan indsendes.

Saavidt jeg erindrer, er det første Gang, at der foreligger en Udstilling af Sædarter i den Udstrækning som her, der vel maa betragtes som en Begyndelse, men med Tiden ville disse Forhold vel nok blive bedre, og navnlig maa man haabe paa, at de mindre

Jordbrugere ville benytte sig af det Tilbud, her gjøres dem, om at hjælpe til Indførelsen af en forbedret Avl.

Der maa kunne udrettes langt mere end hidtil for vort Korns Forædling, for Frembringelsen af rent og godt Markfrø, og dette maa blive en Opgave for den mindre Jordbruger, for hvem Frøavlen særlig ligger, og det er da ogsaa disse, der som Udstillere ere stærkest repræsenterede, idet der af de 12, der ere belønnede med „hædrende Omtale", kun findes 3 større Jordbrugere, medens Resten ere Højskoleforstandere, Lærere eller Husmænd.

En Husmand fra Lolland har udstillet Prøver af Hundegræs og Draphavre, indsamlet paa Hegnsvolde; han har indsamlet 8 ℔ daglig, der, vurderet til 80 Øre pr. ℔, giver en Indtægt af 4—5 Kroner om Dagen. Exemplet burde ægge Indsidderne til Efterligning; der maa let kunne indsamles henved 6 ℔ daglig, hvilket til ovennævnte Pris giver en meget anstændig daglig Fortjeneste. Frøsamling er andre Steder ikke uden Betydning og vil forhaabentlig ogsaa faa sin Betydning her".

Idet Taleren med Hensyn til Præmieringen henviste til den trykte Præmieliste, sluttede han med den Bemærkning, at der i denne Afdeling vel ikke var uddelt saa mange Belønninger som i den anden, men at Dommerne dog havde været rundhaandede med disse. Der fandtes vel flere gode Prøver, men der var for faa af dem.

Kataloget, som findes tilhæftet bag i Beretningen, omfattede Indmeldelserne fra 52 Udstillere. Efter Katalogets Trykning og tildels efter Udstillingens Aabning indkom de 4 til Kataloget senere føjede Bidrag.

Paa den anden Side udeblev 3 andre Indmeldelser, nemlig de under 1, 36, 45 nævnte No. Af disse var den under No. 1 anmeldte Samling dog afsendt, men forsvunden paa Vejen, saa at kun Adressebrevet modtoges. Det virkelige Antal Udstillere var altsaa 53, heraf vare 30 Udstillere fra Sjælland (Bornholm, Møen og Amager medregnet), 6 fra Lolland, 5 fra Fyn og 12 fra Jylland. Af Udstillerne vare 15 Gartnere, Lærere, Højskoleforstandere, o. l., 36 større eller mindre Jordbrugere (heraf 3 Husmænd), og 2 Udstillere af Redskaber, eller maaske nærmere betegnet: 6 Gartnere, 19 større og 24 mindre Jordbrugere og 4 hørende til Kbhvn. Af 47 Udstillere havde 20 udstillet alene i Rodfrugt-Afdelingen, 10 alene i Korn-Afdelingen og 17 i begge Afdelinger.

I det tilhæftede Katalog findes, S. I og II, i Bogstavorden Fortegnelse over Udstillerne, hvortil er føjet det Løbenummer, hvorunder de ere opførte, tillige med Sidetallet i Kataloget. S. III og IV findes de anmeldte Planter, ligeledes i Bogstavorden, indenfor de 2 Hovedgrupper, foruden enkelte andre, som ikke pleje at træffes

i disse, med Tilføjelse af Udstillernes No. Dette Blad giver til en vis Grad en Forestilling om, hvilke Frøsorter der dyrkes almindelig, og hvilke mindre hyppig. Dog er Korn-Afdelingen ulige knappere repræsenteret, end Rodfrugt-Afdelingen, idet det højeste Antal Udstillere i hin er 15, for Havre, i denne derimod 29, for Runkelroer.

Udstillingen. Med Tivolis Direktion var truffen den Overenskomst, at der skulde overlades Foreningen den fornødne Bord- og Væggeplads til Udstillingen, med fri Adgang saavel for Udstillerne som for Frøavlerforeningens Medlemmer med Familie, ligesom Direktionen ogsaa sørgede for Bekjendtgjørelser om Udstillingen til Underretning for de Besøgende. Betalingen for disses Adgang til Udstillingen tilfaldt Tivoli, og dennes Direktion havde fri Raadighed med Hensyn til Udstillingens Aabning og Lukning paa de enkelte Dage eller til at foranstalte Haven oplyst om Aftenen, Musik eller andre Tiltrækningsmidler for de Besøgende, hvilke imidlertid ganske undlodes. Udstillingen besøgtes i de 4 Dage af 1250 Personer foruden dem, der havde fri Adgang. Adgangsprisen var 35 Øre. Kataloget kostede 25 Øre, med gjennemtrukne Blade 35 Øre, af hine solgtes 309, af disse 27. Til Vejledning for de Besøgende var opslaaet paa forskjellige Steder i og ved Haven Plakater med Oplysning om de Bygninger, hvori Udstillingsgjenstandene fandtes, og deres Indhold.

Den anseligste Udstillingsplads var Koncertsalen, hvis højre Halvdel fuldt optoges af Gartner Wendts Udstilling, den mest omfattende med Hensyn til Antallet af Former saavel af Korn- og Handelsplanter i Straa og Frø som af Rodfrugter. Wendts Udstilling af Kartofler kunde ikke engang her finde Plads. Til venstre Side af Koncertsalen havde Gartner Bøgh en betydelig Samling, fortrinsvis bestaaende af Rodfrugter og Rodfrugtfrø, desuden Kaal, Kartofler, Ærter og hjemmeavlet Græsfrø. Desuden fandtes her en Samling Rodfrugter fra Gartner Christiansen, Svanholm, og en mindre Samling Runkelroer fra Fisker A. Larsen, Kornerup. Uden om Koncertsalen havde V. Løwes Handelsgartneri en meget omfattende Udstilling af Rodfrugter, Kartoffer, Kaal og enkelte andre Foderplanter til Mark- og Havebrug. Ved Indgangen til Koncertsalen havde C. Th. Rom & Co. udstillet en Samling Haveredskaber. I og ved Thepavillonen fandtes en righoldig Udstilling af Kartofler, hvortil navnlig Gartnerne Fr. Wendt og Christiansen havde leveret meget betydelige Bidrag. Her fandtes ogsaa en Samling Træfrugt fra Gartner Christiansen, der tillige havde udstillet i Haven et Par Grupper af smukt formede Frugttræer og af frugtbærende Dværgtræer i Urtepotter. Den paa en Maade vigtigste, men ikke mest iøjnefaldende Udstilling fandtes i og ved Krebsehuset, hvor de af Landmændene, 18 større og 24 mindre Jordbrugere,

indsendte Prøver af vore Kulturplanter i Kjærne, Neg, Top og Roer vare samlede. Udstillingen var her noget sammentrængt, hvad Pladsen angaar, og vil formodentlig ved senere Udstillinger kræve langt mere Plads. Landets Jordbrugere havde heller ikke anstrængt sig for at deltage i Udstillingen, men i og for sig maatte denne kaldes righoldig i Forhold til det ikke store Antal Planteformer, der finde Anvendelse i det danske Landbrug, saa at selv mange, hidtil lidet dyrkede Planter her vare repræsenterede; den var vistnok ogsaa et tro Udtryk for det Udviklingstrin, hvorpaa vor Plantekultur for Tiden staar, lige som Landets forskjellige Egne, selv Hede-Egnene, der ellers ikke pleje at deltage i vore Udstillinger, vare ret godt repræsenterede.

En fortrinlig, rigelig, men for fremtidige lignende Udstillinger ikke for stor Plads afgav Bazarbygningens Restaurationslokale for den systematiske Afdeling, som Bestyrelsen havde forbeholdt sig at rekrutere fra den øvrige Udstilling. Det var Hensigten her at samle de enkelte Planteformer uden Hensyn til, om de høre til de sjælden eller almindelig dyrkede, medens Oversigten over Formerne meget let gaar tabt ved den sædvanlige Udstilling, hvor de hyppigst dyrkede Planter som oftest forekomme i overvældende Mængde. Som Grundlag for den systematiske Afdeling tjente de fra Landbohøjskolen, Hofmansgave, Seminarielærer E. Rostrup og Frøkontrollen udstillede Samlinger; dog havde enkelte andre, den systematiske Afdeling ikke strængt vedkommende, Udstillingsgjenstande Plads i samme Lokale.

De til den systematiske Afdeling hørende Planteformer bleve for en stor Del afgivne til Bot. Have, hvor en Del Kornprøver i Neg og Kjærne velvillig modtoges til Opbevaring, hvorimod Rodfrugt- og Kaal-Formerne, under Hr. Samsøe Lunds Tilsyn, for en meget stor Del gjengaves i kolorerede Afbildninger. Heraf ere besørgede for Landbohøjskolens Regning, efter Bestilling af Hr. Professor B. S. Jørgensen, og afleverede til Højskolens Samling, 24 forskjellige Runkelroer og 11 Gulerødder.

Af de smaa Beholdninger, der blev tilbage af de udstillede Kornneg, afgaves en lille Samling, efter Anmodning af en Fabrikant i Kbhvn., for af denne at sendes til Ungarn som Prøver paa danske Afgrøder. Negene vare udtagne af de i Kataloget med No. 16, 23, 24, 27, 33, 40, 52 mærkede Samlinger.

Alle Udstillingsgjenstandene vare omhyggelig etiketterede. Kartoffelprøverne vare anbragte paa dertil lejede Tallerkener. Korn- og Frøprøverne vare udstillede i passende Glas med løse Glaspropper, hvortil Holmegaards Glasværk havde havt den Vel-

vilje at overlade Bestyrelsen 250 Stkr. 1 Pots- og 100 Stkr. $^3/_4$ Pots-Glas *).

De to første Dage efter Udstillingen vare forbeholdte Udstillerne eller Bestyrelsen til at indpakke og afsende de Gjenstande, der ønskedes bevarede, og den 10. solgtes, efter stedfunden Bekjendtgjørelse, de tilbageværende Rester, hvormed Pladsen fra Foreningens Side fuldstændig rømmedes efter 10 Dages Afbenyttelse, og uden at den havde havt nogen som helst Ufred eller Tab af nogen Art at beklage under Udstillingen. Med Undtagelse af Aabningsdagen, da Vejret var umildt og regnfuldt, vare de øvrige Dage ledsagede af meget gunstigt Vejr, saa at alt kunde afsendes i ubeskadiget Stand.

Af stor Betydning for Udstillingen maa det ogsaa erkjendes at være, at Aaret havde været usædvanlig gunstigt for alle vore Kulturplanters Udvikling.

Udstillingens Enkeltheder. Vi skulle under den særlige Omtale af de udstillede Planter følge de i Planen nævnte Grupper.

A. **Sædarter.** Under denne Benævnelse forstaas vore 4 vigtigste Kornsorter, alle af Græsfamilien, nemlig Havre, Byg, Rug og Hvede.

1. Havre, *Avena.* Dennes dyrkede Former dele sig i 2 Hovedgrupper, eftersom Blomsterstandens Grene ere ligelig udspredte til alle Sider eller ensidig samlede, ligesom opknebne. Begge Former dyrkes hos os, om ogsaa i meget ulige Grad.

a. Sædhavre eller Alm. Havre, *A. sativa,* med alsidig udbredt Top, har ulige den største Udbredelse, hvilket ogsaa kjendes paa de mange Afarter og til Dels forskjellige Former, ikke at tale om de mangfoldige Benævnelser, hvorunder den forekommer.

Den mest forædlede Form er uden Tvivl den ustakkede hvide, *A. s. alba mutica*; den var udstillet fra Jylland under Navn af Gul Havre, fra Sjælland under Navn af Alm.- og af Hvid Sædhavre, i alt af 7 Udstillere, nemlig No. 2, 16, 20, 23, 26, 33, 48, hvoraf fra No. 26 under 12 og fra No. 48 under 2 fremmede Navne, af hvilke de skotske Navne, Berwick, Hopetown, Sheriff, høre til de mere bekjendte. En smuk Form er Ny-Zeelands Havre, udstillet af No. 20 og indført samme Aar af Markfrøkontoret. Det hedder om denne, at den let lægger sig, paa Grund af det bløde Straa.

---

*) Saadanne Glas koste henholdsvis 90 og 75 Øre pr. Stk., men Frøglas haves desuden i mange mindre Størrelser, til tilsvarende lavere Priser. Dette bemærkes i Henhold til en Opfordring fra Udstilleres Side og af Hensyn til, at det ofte vil være ønskeligt at kunne benytte saadanne Glas til Opbevaring af Korn- (helst med nogle Ax) og Frøprøver fra forskjellige Aargange.

Den stakkede hvide Sædhavre, *A. s. alba aristata*, der uden Tvivl er den mest udbredte, naar hertil regnes saadanne Former, hvori der blot findes enkelte stakkede Smaa-Ax, var udstillet af No. 9, 26, 48, fra de to sidstnævnte under henholdsvis 13 og 5 forskjellige fremmede Benævnelser, hvoraf hos os Provsti- og i Skotland Tidlig og Sildig Angus, Berlie, Blainslie, Potato og Sandy ere særlig kjendte. Af No. 9 var den udstillet under Navn af Alm. Havre.

Broget Havre, ogaa kaldet graa Havre, *A. s. fusca*, er en stakket Sædhavre, der hører hjemme i Hede-Egnene, hvor den er yndet for sit Straa, der anses for at være saftigere og rigeligere end af hvid Havre. Kjærnen af broget Havre kan derfor ogsaa være dyrere end af hvid Havre, skjønt den er baade let og tykskallet og i disse Henseender kun overgaas af Purhavre. Et Dyrkningsforsøg i Landbohøjskolens Have viste i Fjor en paafaldende Fremgang i Kjærnens Kvalitet baade med Hensyn til Vægt og Tyndskallethed, medens der samtidig i Kjærnens Godhed ingen Forskjel fandtes paa Sædekorn og Afgrøde efter lollansk Havre. Ogsaa i Straaets Udseende var der stor Forskjel paa den Havre, der var avlet paa Heden, og den, der var avlet ved Kjøbenhavn efter Sædekorn fra Heden. Den var udstillet af No. 5, 33, 52.

Sort Sædhavre, *A. s. nigra*, er en næppe her i Landet kjendt, men paa forskjellige Steder i Evropa yndet Havre. Den havde ved et Forsøg ifjor i Landbohøjskolens Have givet et meget stort Udbytte. Den var udstillet af No. 52.

Af Sædhavre vare endnu udstillede nogle særegne Kulturformer: Vinterhavre, *A. s. hiberna*, udstillet af No. 26, er en hvid stakket Form uden anden Ejendommelighed end dens Haardførhed; hvid trekornet og sort trekornet Havre, *A. s. alba trisperma* og *A. s. nigra trisperma*, saaledes kaldet, fordi den sædvanlig golde 3. Blomst i Smaa-Axet hos disse Former som oftest er frugtbar. Efter et i Fjor anstillet Forsøg vare dog af den hvide kun 16 pCt., af den sorte 51 pCt. (efter Vægt af Smaa-Axene) virkelig trekornede. Den hvide havde desuden givet et ulige ringere Udbytte end den sorte. Klumphavre, som denne Afart kaldes paa Grund af Smaa-Axets usædvanlige Bredde, var udstillet af No. 52 (jfr. Kataloget S. 25).

b. Sværdhavre, *A. orientalis*, ogsaa kaldet Kamhavre eller Fanehavre, efter den flygtige Lighed, som den ensidig opknebne Top har med et Sværd, en Kam eller en Fane. Der haves hvid og sort Sværdhavre, hvoraf den hvide kan antages at være den hyppigst dyrkede, da der af den forekommer ikke blot en stakket, men ogsaa en ustakket Form, hvilket ikke synes at være Tilfældet med den sorte. Hvid ustakket Sværdhavre, *A. o. alba mutica*, var udstillet af No. 26 (under 10 forskjellige Benævnelser) og af No. 31 som alm.

dansk Havre. Hvid stakket Sværdhavre, *A. o. alba aristata*, var udstillet af No. 16, 26, 48. Medens sort Sædhavre er saa godt som ukjendt i Danmark, synes sort Sværdhavre, *A. o. nigra*, at dyrkes hos os mindst ligesaa hyppig som den hvide; den var udstillet af No. 23, 26, 48, af No. 26 under 8 forskjellige Benævnelser, som Russisk, Ungarsk, Tatarisk o. s. v. — Sværdhavren kan paa god Jord give et stort Udbytte, den er stivstraaet og egner sig maaske navnlig for tørvholdig eller meget kraftig Jord, hvor man kan befrygte Lejesæd.

c. Purhavre, eller Sandhavre, *A. strigosa*, har i Reglen, som Sværdhavre, en ensidig opkneben Top, men er især kjendelig derved, at begge Kornene i Smaa-Axet ere stakkede, og ved sin smalle, glatte Inderavne, der ender i 2 lange, stakformede Børster. Frø, der var avlet i Fjor i Landbobøjskolens Have, havde en Tøndevægt af 83,5 ℔, og der medgik 36,800 Korn til 1 ℔, hvilket er mere end det dobbelte Antal af sædvanlig Havre. Purhavre har tidligere været dyrket en Del i Hede-Egnene, men maa nu for største Delen være afløst af den brogede Havre. Efter 4 forskjellige Forespørgsler i Fjor Foraar i Vest- og Midt-Jylland modtoges i 1 Tilfælde: sort Sværdhavre og i 3 Tilfælde broget Havre, med indtil 10 pCt. indblandet Purhavre. Den var udstillet af No. 16 og 52.

d. Kinesisk Havre, *A. chinensis*, er en overordentlig smuk Havreart, med stor, udbredt Top og nøgne Korn; den giver imidlertid et ringe Udbytte i Forhold til sit fyldige Udseende, egner sig derfor ikke til Dyrkning i det store, men kunde vel fortjene Plads som Prydplante i Haven. Kornet vil selvfølgelig være meget brugbart til Gryn. Den var kun udstillet af 52.

Nogle Enkeltheder med Hensyn til flere af de nævnte Havresorter, om Forskjellen i Udbyttet efter de store og de smaa Tvillingkorn i Smaa-Axet, om nogle Havresorters Tynd- og Tykskallethed og Voxestedets Indflydelse herpaa eller om Udbyttet i Kjærne, ville findes i Kataloget S. 22 a og 25 e og d. Forøvrigt henvises til Tabellerne B og C (S. 72 og 73). I Tabel C findes samlet de Meddelelser, som Udstillerne havde givet angaaende Avlen af de udstillede Kornsorter. Hvor Negene, i Henhold til Planen, vare indsendte med Rod som den samlede Afgrøde af 1 □ Al., er desuden i de sidste Rubrikker Antallet af Planter og Straa pr. □ Fod foruden Straaets og Toppens Længde tilføjet.

Af Tabellen vil det ses, at de store Fold af Havre, 20 Tdr. pr. Td. Ld. og derover, kunne forekomme baade for Sædhavre og for Sværdhavre, men kun paa gode Jorder, og at Landets mindre gode Jorder maa nøjes med 10—16 Fold som godt Udbytte. Voxetiden, fra Saaning til Høst, har vexlet mellem 16 og 19 Uger. Plantedækkets Tæthed er overordentlig forskjelligt, idet det kan vexle

mellem 10 og 33 Planter pr. □ Fod, 14—4,4 □ Tm. Jord pr. Plante, og $1^1/_2$—3 Straa pr. Plante, oftest dog 2, og der er intet til Hinder for, at det laveste Antal Planter og Straa kan give det højeste Udbytte. Det fremgaar ogsaa af Tabellen, at der i Hede-Egnene bruges en meget tæt Udsæd, 11—12 Skp., uden at dette kjendes paa Plantedækket, maaske med Undtagelse af umerglet Jord, der har givet et forholdsvis stort Antal Planter (26), men kun 1,3 Straa pr. Plante, hvorimod broget Sædhavre paa merglet Jord, med 15 Planter pr. □ Fod, har havt omtrent samme Mængde Straa.

2. Byg, i daglig Tale ogsaa kaldet „Korn", *Hordeum*, deler sig i 2 Hovedgrupper, A) 6radet og B) 2radet, eftersom alle 3 Blomster i hvert Led (og paa hver Side af Axen), eller kun den midterste, ere frugtbare. I hint Tilfælde fremkomme 3 Rækker, i dette Tilfælde kun 1 Række Kjærner paa hver Side af Axen. Hver af disse Hovedgrupper omfatter atter flere Arter med deres Afarter.

A. Til 6radet Byg regnes 3 Arter, Almindelig Byg, Gaffelbyg og Sexkantet Byg. a) Alm. Byg, *H. vulgare*, har et firkantet Ax, idet Midterkornet paa hver Side af Axen er trykket ind til Axen. Denne Bygart har fra gammel Tid været den almindelig dyrkede i Norden og er paa Grund af dens hurtige Væxt endnu almindelig i de nordligste Egne, ligesom ogsaa i Danmarks magrere Egne eller i Nord-Sjælland, navnlig Kjøbenhavns Omegn, hvor den er søgt til Maltning til Hvidtøls-Bryggerierne. Den var udstillet af No. 5, 16, 26, 31. Ved Alm. Byg, der i daglig Tale ogsaa kaldes 6radet Byg, fordi den er saa godt som den eneste hos os virkelig dyrkede Art af denne Gruppe, forstaas, nærmere betegnet, hvid alm. Vaarbyg, *H. v. album vernum*. Forøvrigt har man af Alm. Byg følgende Afarter: Vinterbyg, *H. v. a. hibernum*, der kun ved sin Haardførhed skjelnes fra Vaarbygget; den var udstillet af No. 26; den har i svundne Aarhundreder havt Betydning som den tidligste Kornsort i Hungersnød-Aar, men dyrkes nu kun paa særdeles frugtbar Jord som i Marsken; Sodbyg eller sort alm. Byg, *H. v. nigrum*, udstillet af No. 16, er hjemmehørende i varme Lande; Himalajabyg, ogsaa kaldet Himmelbyg, eller nøgent alm. Byg, *H. v. nudum*, der har nøgne Korn og temmelig løst siddende Stak. Denne Afart var udstillet af No. 11, 16 og 26. Den under No. 11 anførte Prøve hører til en Avl paa en Bondegaard i Nærheden af Kjøbenhavn, hvor Himalajabygget har været dyrket i 8 Aar efter nogle Kjærner, som den Gang vare sendte hertil i et Brev fra Ny-Zeeland. Bygget er her, som oftere forhen, dyrket i en Aarrække, men nærmest som Kuriositet, og det er navnlig vanskeligt at holde det ublandet, hvor det dyrkes ved Siden af andet Byg. Kornet vil ogsaa kun i gunstige Aar holde sig „nøgent". Denne Bygsort skal ynde fugtig, lermuldet Jord.

b. Gaffelbyg, ogsaa kjendt under Navn af Nepaulbyg eller ustakket Byg, *H. trifurcatum*, er en nøgen Bygart, men navnlig kjendelig ved sin Mangel paa Stak, der erstattes af 3 tungedannede Skæl; den hører hjemme i Forindien (Nepaul) og synes hos os at være uden økonomisk Betydning, skjønt den modnes tidlig og trives godt i Landbohøjskolens Landbrugshave, hvor den i en Aarrække har været dyrket. Denne Art var udstillet af No. 16.

c. Sexkantet Byg, *H. hexastichon*, er kun forskjellig fra Alm. Byg ved Axets Form, idet hver Række Korn i Axet er udspærret, saaledes at Axet faar et tydelig 6-kantet Udseende. Denne Bygart er ret ejendommelig, men er meget blød i Straaet og egner sig næppe til Dyrkning i det store. Den forelaa paa Udstillingen kun i enkelte Ax.

B. De 2-radede Bygsorter have 3 Hovedformer efter Avnernes Størrelse og Axets Form: Smaaavnet Byg, Kongebyg og Viftebyg, med hvilke Arter det forholder sig som ved de 6-radede Bygarter, at det kun er den ene, der har nogen virkelig praktisk Betydning.

a. Smaaavnet Byg, *H. distichon*, der har den ulige største Udbredelse, omfatter flere Afarter; den vigtigste er nikkende 2-radet Byg, *H. d. nutans*, der udmærker sig ved sit lange, sædvanlig lidt bøjede Ax, hvoraf Benævnelsen „nikkende". Denne er for Tiden den mest udbredte Bygsort paa de bedst dyrkede Jorder og giver den værdifuldeste Vare til Malt for de bedre Ølsorter; den gaar sædvanlig under Navn af 2-radet eller alm. 2-radet eller alm. dansk Byg, og hertil høre af fremmede Bygsorter Saalebygget fra Tyskland og Chevalierbygget fra England. Den var udstillet af No. 2, 9, 13, 16, 21, 23, 26, 31, 33, 46, 47, 49, heraf fra No. 26 under 27 Benævnelser, og kun i denne Samling fandtes Navnet Chevalierbyg for en enkelt Prøve. — Opret 2-radet Byg, *H. distichon erectum*, har et kortere og mere sammentrængt Ax, som derfor ogsaa bedre holder sig lige (opret). Denne Afart var udstillet af No. 16, 26 og 31, den er fortrinsvis kjendt under Navn af Jerusalemsbyg, men kaldes ogsaa Italiensk Byg. Den dyrkes næppe ganske sjældent. Et Par andre udprægede Former: Sort 2-r. Byg, *H. d. nigrum*, udstillet af No. 26, og nøgent 2-r. Byg, ogsaa kaldet Thorebyg eller Kaffebyg, *H. d. nudum*, udstillet af No. 26 og 52, ere sandsynligvis begge uden alt Værd for vort Landbrug, skjønt et i Fjor i Landbohøjskolens Have anstillet Forsøg med Thorebyg gav 24 Fold efter Udsæd og pr. Td. Ld. med en Voxetid af 14 Uger.

b. Storavnet Byg, ogsaa kjendt under Navn af Kongebyg, undertiden ogsaa af 4-radet Byg, *H. macrolepis*, har Yderavnerne udviklet i Lighed med Stakken, hvad der giver Axet et usædvanlig stakrigt Udseende. Denne Art var kun udstillet af No. 26. Den har

forøvrigt forsøgsvis været dyrket her i Landet, men har næppe noget som helst Fortrin for de andre Arter. Straaet ædes heller ikke gjærne af Kreaturerne.

c. Viftebyg, ogsaa kaldet Risbyg eller Flynderbyg, *H. Zeocriton*, er en vel udpræget Form, der udmærker sig ved sit korte, sammentrængte og kegleformet tilspidsede Ax, temmelig lange, børsteformede Yderavner, udspærrede Korn og deraf følgende spredte Stak, hvis Spidser danne en temmelig lige Linje. Denne Art har længe været kjendt og forsøgsvis dyrket her i Landet, men uden at have fundet nogen Udbredelse, og der foreligger ingen Oplysning om dens Fortrin i nogen Retning. Den var kun udstillet af No. 26.

Forøvrigt henvises til Tabellerne B og C (S. 72 og 73). Af de i Tab. C gjengivne Meddelelser fremgaar det, at de 6-radede Bygsorter ere rigelig saa hurtig voxende som de 2-radede; af disse paaregnes de højeste Fold, 12—24; de nøgne Bygsorter ere selvfølgelig de vægtigste. Plantedækket vexler mellem 9 og 30 Planter pr. □ Fod med 2—3,6 Straa pr. Plante, uden at der af de faa Opgivelser kan paapeges afgjorte Fortrin ved den større eller mindre Tæthed for Udbyttet.

3. Rug, *Secale*, er den mindst varierende Kornsort og paavirkes egentlig kun af Dyrkningsmaaden. Axet er langt, tyndt og kortstakket, Kjærnen lang og smal. Ved Alm. Rug, *S. cereale*, forstaa vi en Vintersæd, medens den, naar den dyrkes som Vaarsæd, udtrykkelig benævnes Vaarrug; denne fandtes ikke paa Udstillingen og dyrkes kun undtagelsesvis hos os, nærmest til i vanskelige Aar at udfylde Huller i Vinterrug-Markerne. Under Betegnelsen Rug eller Alm. Rug var Vinterrugen udstillet af No. 16, 26, 31, hvortil henføres ikke færre end 25 af No. 26 udstillede, forskjellige Rugprøver, foruden de i det følgende nævnte. Hvor Alm. Rug dyrkes til Grønfoder, foretrækkes Sct. Hans Rug eller Buskrug, da den, udsaaet ved Midsommerstid, afgiver et rigeligt Foder baade om Efteraaret og om Foraaret. Denne var udstillet af No. 26 og 40. Dens ualmindelige Evne til at buske sig fremgaar af Opgivelserne i Tabellen, S. 73, idet 9 Planter paa 1 □ Fod have havt 78 axbærende Straa eller næsten 9 pr. Plante, hvilket ogsaa forudsætter en tynd Udsæd.

Til Kornavl foretrækkes hos os Provstirugen paa gode Jorder; denne var udstillet af No. 23, 26, 32; Campine- og Bretagne-Rug paa mindre gode Jorder; hin var udstillet af No. 26 og 40, denne af No. 26. Ligeledes maa nævnes Dansk Rug, udstillet af No. 40, som den nøjsomste, men vel ogsaa mindst frugtbare Rugsort. I Sverige er Vasa-Rugen yndet, ligeledes til lettere Jorder. — Men der kan næppe paavises noget praktisk og konstant Skjelne-

mærke mellem disse Sorter, de smaa Forskjelligheder i Voxemaade maa nærmest tilskrives Jordbund og Saatid, og Rugsorterne kunne saaledes næppe henregnes til særegne Afarter. De i Tabellen, S. 73, opgivne Fold ere meget beskedne, men svare vel ret godt til det sædvanlige Udbytte, medens man tidligere har havt langt bedre Udbytte at opvise paa gode Rugjorder. Det er betegnende, at Dansk Rug har den korteste, og Sct. Hans-Rug den længste Voxetid. I Plantedækkets Tæthed viser sig den samme Ulighed som ved Byg og Havre.

4. Hvede, *Triticum*, udmærker sig i Modsætning til Rugen, ved sin Form-Rigdom, saa at her uden Vanskelighed skjelnes mellem et stort Antal Arter og Afarter. Hertil bidrager ogsaa dens meget store Udbredelse som Kulturplante under alle Jordklodens mildere Klimaer. Der haves saaledes, ligesaa fuldt som af Byg og Havre, saa vel Arter med nøgne som med Inderavnen sammenvoxne Korn, stakkede og ustakkede og paa flere Maader forskjellige Former. Danmark kan allerede siges at ligge paa Nordgrænsen af Hvedens Bælte, og det er her kun 1 Art, Alm. Hvede, der har økonomisk Betydning for os og navnlig for Landets bedste og bedst dyrkede Egne. Mærkelig nok er det her en Art med nøgne Korn, der har fundet Udbredelse, medens i Modsætning hertil de nøgne Former af Byg og Havre høre varmere Lande til; dog er ogsaa for Hvedens Vedkommende de ikke-nøgne Hvedearter, a) Spelt, *T. Spelta*, b) Emmer, *T. amyleum*, og c) Enkorn, *T. monococcum*, de haardføreste og nøjsomste med Hensyn til Jordbund og Klima og som saadanne hjemme hørende paa Mellem-Evropas Bjærgsletter. Hvid ustakket Spelt var udstillet af No. 26; hvid og sort stakket Spelt, hvid og sort Emmer, endvidere Enkorn vare udstillede af No. 52.

d. Alm. Hvede, *T. vulgare*, deler sig i 2 eller 4 Hovedformer, i 2, naar der skjelnes alene mellem ustakket og stakket Hvede, i 4, for saa vidt der tillige tages Hensyn til Sletteformer, med normal Udvikling, langt Straa og 2—5″ lange Ax, og Bjærgformer eller Dværgformer, der have korte Straa og 1—1½″ lange Ax.

Af disse er Tyskernes Bingelhvede og Normændenes Kubbehvede, *T. v. compactum*, en ustakket Form, medens den saakaldte Pindsvinehvede, *T. v. erinaceum*, er stakket. Denne sidste var udstillet af No. 26. Den dyrkes ogsaa paa Landbohøjskolen, hvor Straaet bliver højt. — Lavlandsformerne af Alm. Hvede deles i Skjæghvede og Kolbehvede.

Skjæghvede, *T. v. aristatum*, er let kjendelig paa sine stakkede Inderavner. Den dyrkes dog yderst sjælden uden som tilfældig Indblanding i Kolbehveden, og ingen Skjæghvedesorter nyde nogen Anseelse hos os. Hyppigst dyrkes den maaske som Vaarhvede; men

der forekommer ogsaa Vaarhvede af Kolbehveden (denne var dog ikke udstillet) og ikke al stakket Vaarhvede, der dyrkes hos os, kan henregnes til Skjæghvede, da hertil ogsaa benyttes Former af Buttet Hvede og maaske navnlig af Haard Hvede. Der haves af Skjæghvede, ligesom af Kolbehvede, Former dels med lyse (lysebrune), dels med mørke (mørkebrune) Kjærner og sædvanlig i Farve tilsvarende Inderavner, dels endelig med glatte eller med haarede (laadne) Inderavner. Skjæghvede var kun udstillet i Samlingerne fra No. 26 og 48. Begge havde udstillet saavel lys glat som mørk glat Skjæghvede, No. 26 hver Sort under 3 forskjellige Benævnelser, lys glat desuden som Vaarhvede. Lys laadden Skjæghvede var udstillet af No. 48.

Kolbehvede eller ustakket Alm. Hvede, *T. v. muticum*, er den Form, hvorunder vi skulle finde de Hvedesorter, som have nogen Betydning for vort Jordbrug. Den glatavnede Hvede antages at være mindst udsat for Rust og med Hensyn til Kjærnens Farve anses den mørke for den haardføreste, den meget lyse (hvide) som mindst haardfør. Denne er vistnok ny overalt, hvor den træffes, sandsynligvis netop paa Grund af dens ringe Haardførhed, medens saa vel den gamle danske som den skotske Hvede er mørk (brun). Hvedesorterne vexle, som det synes, temmelig hurtig her i Landet. De Former, der for Tiden ere mest i Gunst, som Sqvare-headhveden, der er den yngste her i Landet, og den lidt ældre Hallettshvede, ligesom deres Forgængere: den fra Tyskland indførte „Kolbehvede“ og den engelske Whittingtonhvede, have en lysebrun Kjærne og hvide glatte Inderavner. Det er altsaa lys glat Kolbehvede, *T. v. m. album glabrum*, hvortil vore bedste Hvedesorter maa regnes. Tykaxet Hvede eller Sqvare-headhveden, der er indført 1874 af Markfrøkontoret fra Skotland, har sit Navn af det fyldige og sluttede ($2^1/_2$—3″ lange) Ax, omtrent lige tykt og bredt; den udmærker sig ved sin Foldrigdom og sit stive Straa og har ikke viist sig kuldskjær. Denne Hvedesort har derfor funden en usædvanlig hurtig Udbredelse; den var udstillet af Nr. 9, 16, 20, 26, 27, 31, fra Nr. 27 dog kun i Kjærne, saa at Ægtheden ikke kunde godtgjøres. Langaxet Hvede eller Halletshvede er ret kjendelig ved sit langstrakte (4—5″ lange) Ax. Den kom her til Landet i 1862, var i Begyndelsen temmelig kuldskjær og maatte derfor paa mange Steder atter opgives; men den bevaredes navnlig paa Lolland og kan senere anses som naturaliseret; den kommer nu i alt Fald Tykaxet Hvede nær i Udbytte og saas sædvanlig mindre tæt. Den var udstillet af Nr. 16, 17, 20, 26, 31, et Par Gange under Navn af Hvid Kolbehvede. Langaxet Hvede er omtrent 6″ højere end den tykaxede, og denne har før Axets Modning et

(Fortsættes S. 75).

Udstillerens No.	*Tabel B.* Navn.	Sigte No. 6. pCt.	Sigte No. 6. Antal Korn pr. Pd.	Sigte No. 7. pCt.	Sigte No. 7. Antal Korn pr. Pd.	Sigte No. 8. pCt.	Sigte No. 8. Antal Korn pr. Pd.	Sigte No. 9. pCt.	Sigte No. 9. Antal Korn pr. Pd.	Sigte No. 10. pCt.	Sigte No. 10. Antal Korn pr. Pd.	Sigte No. 11. pCt.	Sigte No. 11. Antal Korn pr. Pd.	Fr. Frø, pCt.	Renhed, pCt.	Spireevne, pCt.	Tøndevægt, Pd.	Kjærne, pCt.	Skal, pCt.
2	Hvid Sædhavre					*25,5	16,600	52	11,300	16,5	22,300	2,3	34,300	3,7	96,3	91	131	70	30
5	Broget do.					*22,5	17,500	59,3	14,500	14	21,500	2	32,600	2,2	97,8	90	113	63,7	36,3
16	Hvid do.					42,3	12,000	56,2	16,200	1,5	29,400				100	100	154	67,5	32,5
20	Do. do. Ny Zeeland					43	12,000	55	14,000	0,5	24,200			1,5	98,5	93	166	69,1	30,9
23	Do. do.			*18,3	14,500	13,3	10,300	65,5	12,600	2	21,300	0,5	30,000	0,7	99,3	100	148	72,7	27,3
33	Do. do.					*18,5	18,900	62	14,900	15	23,600	4	36,400	0,5	99,5	100	130	73	27
16	Hvid Sværdhavre					*3,5	22,000	49,8	14,500	32,5	20,400	12	32,000	2,2	97,8	91	121	68,7	31,3
23	Sort do.					*5,5	18,800	84,9	14,000	9,5	24,700			0,1	99,9	99	143	71,1	28,9
31	Hvid do.					*10,4	21,300	69,8	16,200	17,4	21,700	1,6	37,300	0,8	99,2	96	145	73,3	26,7
5	Sexradet Byg			3	10,300	55	13,900	40,5	19,900	1	31,600			0,5	99,5	97	168		
16	Do.			27	10,300	67	13,700	6	20,000						100	92	189		
31	Do.			21	10,000	73	12,900	6	19,100						100	99	184		
2	Nikkende 2-r. Byg	5,	9,000	46	10,300	48	12,900							1	99	99	197		
9	Do. do.	32,6	8,300	67,4	9,800										100	95	206		
13	Do. do. Chevalier	71	7,500	29	8,800										100	99	193		
16	Do.	21,5	8,400	68,5	9,700	10	13,200								100	100	199		
16	Do.	22	8,600	60	9,900	18	12,700								100	97	201		
16	Opret do.	9	9,800	75	10,800	16	13,600								100	96	196		
21	Nikk. do.	15,3	8,700	59	10,400	25,7	13,000								100	100	207		
23	Do. do.	29,5	8,700	54	10,100	16,5	12,400								100	100	201		
31	Do. do.	14,5	8,400	52,5	9,800	33	12,300								100	99	200		
31	Opret do.	57	8,800	36,5	10,500	6,5	13,500								100	97	197		
33	Nikk. do.	3,5	9,000	41,8	8,900	54	12,400							0,7	93,3	99	190		
9	Rug, Provsti					22,6	12,500	76,4	15,600	0,5	20,400				99,5	62	215		
16	Do.					29	12,400	71	15,000						100	97	217		
23	Do., Provsti					45	10,900	53	13,900	1,5	20,000				99,5	76	212		
31	Do.					13	13,000	70	17,000	17	23,100				100	96	220		
40	Do., Sct. Hans							28	17,800	39	22,900	31,7	32,000	1,3	98,7	91	208		
40	Do., Dansk					4	13,900	57	17,900	32	23,000	6,7	34,100	0,3	99,7	92	215		
40	Do., Campine					6	13,700	72,5	17,800	20,9	22,900			0,6	99,4	94	213		
16	Kolbehvede, tykaxet . .	39	8,600	49	10,000	12	13,400								100	99	220		
16	Do., langaxet .	70,5	8,200	29,5	10,000										100	98	227		
17	Do., do. . .	48	7,700	37	9,500	15	12,200								100	98	232		
20	Do. . .	9	8,800	40	10,500	51	12,800								100	100	226		
23	Do. . .	43	8,600	53	9,700	4	11,900								100	99	220		
31	Do. . .	15	8,400	48	10,000	37	12,800								100	98	227		
31	Do., tykaxet . .	21	8,400	50	9,800	29	12,800								100	97	229		

Tabel C.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Skpr.	Areal. Td. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Formodet Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Læs Staldgødning.	Vægt pr. Td. Pd.	Pris pr. Td. Ø.	Voxetid. Dage.	Antal pr. Qv.' Planter.	Antal pr. Qv.' Straa.	Længde Tom. Straa.	Længde Tom. Top.
			Hvid Sædhavre.										
2	8½	35	3. Halm.	20	25				125	33	50	39	9
9	8		2. Halm.	16	16	15			113				
20	8	0,156	3. Halm.		18		160		129				
23	8½	39	Efter Kløver.	20	20		140		132				
33	11	7	3. Halm.	14	16				112	17	25		
			Broget Sædhavre.										
5	12	0,75	2. Halm.	10				950	122	15	41		
5	12	0,75	4. Halm.	10				950	110	14	34		
33	12	7	4. Halm, merglet.	12	14	12			129	15	32		
33	12	7	4. Halm, umerglet.							26	34		
			Hvid Sværdhavre.										
16		0,003		26,4			144		115	10	21		
			Sort Sværdhavre.										
23	9	5	Efter Kløver.	22	20		133		132				
			Sexradet Byg.										
5	8	0,75	3. Halm.	9		50		1350	100	20	44		
16		0,003							107	13	38		
			Nøgent sexradet Byg.										
11	8	1,625	4. Halm.	15	15		216	1800	110				
16		0,003							107	9	23		
			Gaffelbyg.										
16		0,003					218		107	17	27		
			Nikkende toradet Byg.										
2	7	90	2. Halm.	15	15				120	30	66	36	3
9	6		2. Halm.	16	17				108				
16	7	0,643	5. Halm.	17	18		194			17	32		
23	6	46	2. Halm.	14	15		190		127				
33	8	6	Eft. Rodfrgt.	12	15				112	13	47		
46		0,073	Eft. Rodfrgt.	12	24				116				
47	plets.	0,01	Eft. Rodfrgt.		18¾		185		118				
47	rads.	0,01	Eft. Rodfrgt.		18¾		188		112				
			Opret toradet Byg.										
16		0,003							107	13	32		
			St. Hans-Rug.										
40	100 ℔	2	1. Halm.	1800 ℔	1800 ℔	25	195		412	9	78	56	4½
			Provsti-Rug.										
23	6	20	1. Halm.	15	15	24	205		326				
33	8	6	1. Halm.	12	14	20			329	32	56		

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Skpr.	Areal. Td. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Læs Staldgødning.	Vægt pr. Td. Pd.	Pris pr. Td. Ø.	Voxetid. Dage.	Antal pr. Qv. Planter.	Antal pr. Qv. Straa.	Længde Tom. Straa.	Længde Tom. Top.
			Campine-Rug.										
40	175 ℔	4	1. Halm.	2000 ℔	2000 ℔	20	206		357	61	130	54	4
			Dansk Rug.										
40	150 ℔	4	Eft. Rodfrgt.	1600 ℔			200		293	42	66		
			Lys glat Kolbehvede.										
23	6	40	1. Halm.	16	16	24	220		325				
			Lys glat Kolbehvede, *Sqvare-head.*										
9	8		Eft. Hlvbrak.	18		16			320				
20	9	0,125	1. Halm.		20	22	220	2000	320				
27	9,5	4	1. Halm.	24	16	18	226	1800	315				
47		0,135			15		218					48	3
			Lys glat Kolbehvede, *Hallets.*										
17	7	36	1. Halm.	15,5	17	30	222		340	16	31	57	3
20	6	6	1. Halm.	15,5	18	14	220	1900	319				
			Mørk glat Kolbehvede.										
33	8	1,5	1. Halm.		18	20	216		332	19	25		
			Gule Lupiner.										
40	175 ℔	0,25	Eft. Grønjd.	3000 ℔	3500 ℔		225		145				
53	200 ℔	0,25	3. Afgrøde.						155				
			Gul Ært.										
19	12	0,75	Efter Byg.	11					122				
			Graa Ært.										
47		0,007			24				148			120	
			Bønne-Vikke: Hestebønne.										
20	11	0,875	4. Afgrøde.		8	30	230	2500	150				
27	10	0,5	3. Afgrøde.	10	18	18		2400	144				
			Bønne-Vikke: Valskbønne.										
9	8		3. Afgrøde.	10	8	17			134				
53	160 ℔	0,25	Efter Byg.						138				

Anm. til Tabel C. Til hvid Sædhavre havde No. 20 anvendt pr. Td. Ld. 100 Pd. Kali og 200 Pd. Superfosfat. — Til Broget Sædhavre: No. 5 400 Pd. Tuborg Superfosfat. — Til Nikkende 2r. Byg: No. 9 60 Pd. Chili-Salpeter, No. 16 500 Pd. Benmel, Nr. 23 300 Pd. Fiske-Guano. — Til Provstirug No. 33 250 Pd. Mejillones-Guano. — Campinerug: No. 40 200 Pd. 18 pCt.-holdig Superfosfat. — Til *Square-head*-Hvede: No. 9 25 Pd. Fosforsyre og 12 Pd. Kvælstof. — No. 27 80 Pd. Peru-Guano og 200 Pd. Superfosfat. — Til Hallets-Hvede: No. 33 250 Pd. Mejillones-Guano. — Af Hestebønner havde No. 27 foruden Kjærne avlet 4 Læs Straa fortrinligt Hestefoder.

mere brunligt, hin et mere blaaligt Skær. Som en Prøve paa den langaxede og den tykaxede Hvedes Ydeevne anføres her, at Gaardejer A. Christiansen, V. Thirsted ved Rødby, avlede i 1873: 131 Tdr. Langaxet Hvede paa 6 Td. Ld. efter $4^1/_2$ Td. Udsæd, eller 22 Fold og 6 Skpr. Udsæd pr. Td. Ld. I 1877 var kun den halve Mark eller 3 Td. Ld. besaaet med Langaxet Hvede, den anden Halvdel med Tykaxet Hvede. Her høstedes af denne sidste 61 Td. eller rigelig 20 Fold, à 128 ℔ holl. pr. Td., der solgtes for 25 Kr. pr. Td. Udsæden var her kun $2^1/_2$ Td. eller $6^2/_3$ Skp. pr. Td. Ld., medens der ellers anbefales og saas 8—10 Skp. af denne Hvedesort pr. Td. Ld. Den tætte Udsæd grunder sig paa en Formening om den tykaxede Hvedes Utilbøjelighed til at buske sig, der ikke stemmer med de virkelige Forhold. Der findes let i en ikke for tæt saaet Mark 4 Ax pr. Plante, og man finder i Udkanten 10 Ax og derover pr. Plante. — Under det gamle, i omtrent 30 Aar kjendte, Navn „Kolbehvede" havde Nr. 23 og 47 udstillet. Den førstnævntes Prøve svarede til hvad man i sin Tid forstod ved denne Sort, den sidstnævntes Prøve havde derimod fuldstændig Lighed med den tykaxede, under hvilken den ogsaa strax opførtes. Det viser sig imidlertid, at den ikke stammer fra den for faa Aar siden indførte nye Hvedesort. Udstilleren, Husmand Povl Hansen, Slemminge ved Saxkjøbing, har nemlig frembragt denne Form ved omhyggeligt og gjentaget Udvalg af de bedste og mest ensartede Ax af en „Kolbehvede", som i Virkeligheden kun er at betragte som en mindre konstant eller mindre ægte Tykaxet Hvede. Denne „Kolbehvede" havde ogsaa Tilbøjelighed til at give Lejesæd og savnede saaledes Sqvare-headhvedens Stivstraaethed.

Til lys glat Kolbehvede maa endnu henregnes (som ikke hørende til de fornævnte Sorter) en Række af Nr. 26 (under 33 forskjellige Benævnelser) og af Nr. 48 (under 5 forskjellige Benævnelser) udstillede Prøver.

Mørk glat Kolbehvede, *T. v. m. rufum glabrum*, var udstillet af Nr. 26, under 4 forskjellige Benævnelser, deriblandt rød skotsk, af Nr. 33 under Navn af Alm. Hvede, altsaa ægte dansk, og af Nr. 48 under Navn af Chiddam, der, ligesom Hicklinghvede og Rød Essexhvede, hører til de faa Hvedesorter, hvis Avn er lys, skjønt Kjærnen er mørk.

Lys laadden Kolbehvede, *T. v. m. album velutinum*, har tidligere været dyrket her i Landet under Navn af Manchesterhvede eller af Magdeburgerhvede. Den var udstillet (under 5 Benævnelser, deriblandt ogsaa Manchesterhvede) af Nr. 26 og (under 2 Benævnelser) af Nr. 48.

e. Buttet Hvede, af Tyskerne kaldet Engelsk Hvede, *T. turgidum*, er altid stakket og kjendes dels paa Stakkens Udvik-

ling, der ligner Byggets, dels paa det marvfyldte Straa, hvilke Egenskaber den har tilfælles med Haard Hvede. Buttet Hvede er mindst lige saa formrig som Alm. Hvede, den er vel ogsaa den paa Jordkloden mest udbredte Hvedeart. Den er overordentlig frugtbar, hvor den dyrkes i et for den passende Klima. Det tætsluttede og fyldige Ax, hvori ofte findes 4 Korn i Smaa-Axet, giver hos os meget Smaakorn, foruden at en Del Korn let brækkes under Rensningen som Følge af den dybe Længdefure i Kjærnen. Den giver derfor i vort Klima en mindre yndet Handelsvare[1]). Af Buttet Hvede var udstillet lys glat af Nr. 48, og mørk glat af Nr. 26 og 48, mørk laadden, fra Nr. 26 under Navn af *Rivetshvede*, en undertiden her i Landet dyrket Form, med kegleformet Ax. En Afart af Buttet Hvede: Mirakelhvede eller Mumiehvede, fordi den antages at være funden i Ægyptens Pyramider, *T. t. compositum*, var udstillet af Nr. 16. Denne Afart dyrkes ikke sjælden paa Grund af den ejendommelige, grenede Blomsterstand, men udarter meget snart i vort Klima og vor Jordbund og staar i Skjønhed langt tilbage for de bedste Former af Hovedarten.

f. Haard Hvede eller Glashvede, *T. durum*, er en Vaarhvede, der i Axets Ydre og i Formrigdom har meget tilfælles med Buttet Hvede, men den har lange, skarpkjølede, altid glassede Kjærner, en lang, vingeformet Kjøl paa Inderavnen, ofte sorte, altid lange Stak, Axet ofte rundagtigt. Af denne Hvede var udstillet fra Nr. 26 dels lysavnet glat, dels mørkavnet glat under Navn af Sommerhvede under 5 forskjellige Navne.

g. Storavnet Hvede, *T. polonicum*, der ogsaa er kjendt under Navn af Polsk Hvede eller af Kæmperug, har i Kjærnens og Axets Form Lighed med Haard Hvede, men har meget længere Kjærner, Avner og Ax. Ogsaa denne dyrkes forsøgsvis paa Grund af sit ejendommelige Udseende, men har ingen Betydning for vort Landbrug. Den var udstillet af Nr. 26.

Hveden kræver, som bekiendt, god lermuldet Jord og foretrækkes til stiv Jord, medens Rugen trives bedst paa lettere Jord. I Tabellen, S. 74, findes nogle Opgivelser med Hensyn til enkelte af de for os vigtigste Former af Kolbehvede.

Som Bidrag til Bedømmelse af de Kvaliteter Korn, der for Tiden frembringes her i Landet og her betragtes som god Vare, selv til Saasæd, meddeles i Tabel B, S. 72, en af Frøkontrollen

---

[1]) Denne Hvedesort omfatter imidlertid nogle af de smukkeste Hvedesorter, der vel kunde fortjene Plads til Grupper i større Haver.

besørget Analyse af en Del af de udstillede Kornprøver. Kornet er sorteret paa Jærntraadssaald af No. 6—12, hvorved angives Antallet af Traade pr. Tm. — Havre. De fleste No. ere ved Sigte Nr. 8 (eller 7) forsynede med en Stjærne, der antyder, at de afsigtede Korn ere Tvillingkorn, som ikke have kunnet passere Sigterne; af det store Antal Korn pr. Pd. ses, at disse i Vægt staa væsentlig tilbage for de enkelte Korn paa den følgende Sigte. Tvillingkornene udgjøre for flere No.'s Vedkommende et ikke ubetydeligt Procenttal, 18—25 pCt., som der vel kunde være Grund til ikke at benytte som Saasæd. Overhovedet turde det navnlig være det Korn, der bliver tilbage paa Sigte No. 9, som for Sædhavrens Vedkommende udgjør 50—65 pCt., for Sværdhavrens: 50—85 pCt. af de udstillede Prøver, der fortjener at benyttes som Saasæd. Man vilde ogsaa derved i Reglen undgaa de faa pCt. fremmed Frø eller Brøkdele heraf, som navnlig forekomme i Havren. — Til Vurdering af Havrens Godhed er Forholdet mellem Skal og Kjærne ikke uden Betydning. Frøkontrollen kan imidlertid ikke ganske stole paa Tallenes Nøjagtighed, da baade Fugtighedsforholdene under Arbejdet og den noget uensartede Vare bidrage til at give afvigende Resultater. Kornets Tyndskallethed synes ogsaa meget at paavirkes af Jordens Frugtbarhed. Det er saaledes fuldstændig normalt, naar Kjærnen hos Broget Sædhavre fra Varde-Egnen udgjør mindre end $^2/_3$ af Kornet. Derimod er Sværdhavren i de her undersøgte Prøver rigelig saa tyndskallet som sædvanlig. — Byg er i og for sig langt mere tyndskallet end Havre, Skallen plejer at udgjøre 8—15 pCt., og den sidder temmelig fast, saa at det er temmelig vanskeligt at faa den nøjagtig af. Denne Undersøgelse er derfor her undladt.

Som bekjendt, kaldes 6-r. Byg Smaat Byg i Modsætning til 2-r. eller Stort Byg. Af Analysen ses, at disse Benævnelser ere fuldt begrundede. Paafaldende er for øvrigt Forskjellem mellem 6-r. Byg fra Varde-Egnen (No. 5) og fra Sjælland (No. 16 og 31), hvad der noksom viser, i hvilken Grad Sjælland er begunstiget frem for Vest-Jylland med Hensyn til Kornavl. Traadsaald No. 7 eller højst No. 8 vil for 6-r. Byg være bestemmende for Saasæd. For 2-r. Bygs Vedkommende: Saald No. 6 eller højst No. 7.

Rug. Ved den af No. 9 og 23 udstillede Provstirug fandtes $^1/_2$ pCt. Avner, hvorfor Analysen kun fremviser 99,5 pCt. Ved den af No. 40 udstillede Prøve af St. Hansrug ere Procentmængden og Antal Korn pr. Pd. for Sigte No. 11 ikke nøjagtige Angivelser. Her fandtes nemlig 18 pCt. med 29,000 Korn pr. Pd. paa Sigte Nr. 11, og 13,7 pCt. med 37,000 Korn pr. Pd. paa Sigte No. 12, hvilket for Pladsens Skyld er angivet med et Fællestal under No. 11. For Rugens Vedkommende maa Saald No. 8 eller

højst No. 9 sætte Grænsen for Saakorn. Paa samme Maade afgiver for Hvedens Vedkommende Saald No. 6 og kun for mindre Sorter No. 7 passende Saakorn.

I Forbindelse hermed henvises til Katalog Side 23, hvor Procentforholdet findes fremstillet af den naturlige Vare for alle 4 Kornsorter af lollandsk Avl. En Sammenligning vil vise, at det er forholdsvis smaa Mængder, der ved den sædvanlige Rensning borttages af den samlede, fra Naturens Haand leverede Vare.

Man vil, ved at udpille Kornene af det første det bedste Ax, overbevise sig om, at de bedste Korn findes i Midten, og de svagere Korn i begge Ender, og samme Forskjel i Kjærnernes Udvikling gjentager sig i hvert Smaa-Ax. Det er noksom bekjendt, at det er de største og bedst udviklede Korn, der give de bedste Planter, og det er følgelig disse Korn, der bør benyttes til Saasæd. Landmanden plejer at høste det kraftigste og reneste Stykke af sin Kornmark særskilt til Saasæd. Ved Sortering af Sæden, ved med Sortere-Maskinen ligesom at udsøge sig de største Kjærner, for at benytte dem til Saasæd, tager han de først og bedst udviklede Kjærner til Artens Forplantning. Han opnaar desuden at saa tyndere, at give de enkelte Planter bedre Plads til at udvikle sig paa. 1 ℔ Kjærner er nemlig en meget ubestemt Mængde. Af de mindre og lettere Korn i Axet eller i en Korndynge gaar der ofte 2 eller 3 Gange saa mange Korn til 1 ℔, som af de bedste. Man bør derfor vistnok kunne angive Kvaliteten af Saasæd efter Sortere-Saaldenes No. eller Hullernes Størrelse.*) Først herved faar man en Forestilling om Udsædens Tæthed, da man kun paa den Maade kan saa en nogenlunde ensartet Vare. (Nogle Sortere- og Rensemaskiner nævnes S. 87).

Naar det vel høstede og vel rensede (og sorterede) Sædekorn skal benyttes til at bevare en Gang vundne Fortrin eller til at frembringe en forbedret Vare, vil det være rigtigt, vel ogsaa nødvendigt, at radsaa eller maaske hellere at pletsaa den Udsæd, der agtes benyttet til Avl af Saasæd, hvorved der opnaas ikke alene en Vare af bedre Kvalitet, men ogsaa i det hele mere fuldkomment Frø. Det er saaledes sandsynligt, at Avlen af Saakorn bør drives aldeles uafhængig af Produktionen af den sædvanlige Handelsvare, saa at Saasæden hertil er avlet paa en mere omhyggelig

---

*) Zinksaald med runde Huller af 4 Millimeter Tværmaal svare til Traadsaald No. 6
3,5 — — — 7
3, — — — 8
2,5 — — — 9
2 — — — 10

og omstændelig Maade, end den, der sædvanlig bliver Handelsvaren til Del. — Det antages ogsaa, at overgjemt, sundt Korn og Frø er en bedre Saavare end sidste Aars Avl, uden at vi dog kunne sige, om dette kan anses som en almengyldig Regel.

B. **Bælgsæd, Boghvede, Handels- og Fabrikplanter.** a. Bælgsæd. Den store Ærteblomt-Familie, hvortil vor Bælgsæd hører, yder Landbruget vigtige Bidrag til Menneskenes og Husdyrenes Føde. Den afgiver en væsentlig Del af de „bredbladede" Planter, der spille saa stor en Rolle for Sædskiftet, for Udnyttelsen af de værdifulde Plante-Næringsstoffer. Den har fra gammel Tid spillet en stor Rolle i vort Agerbrug, især i Landets bedre Egne, og dens Betydning er næppe i Aftagende, om det ogsaa er baade nye Arter og nye Slægter, der synes at have Fremtiden for sig, og om end Tyngdepunktet for dens Udbytte er forlagt fra Kornmarken til Græsmarken, saa at den nu mindre dyrkes som Kornplante end som Foderplante. Bælgsæden lykkes bedst paa kraftige Lerjorder,

Ved Bælgsæd tænke vi nærmest paa de Planter af Ærteblomst-Familien, der dyrkes til Kornavl, og ikke paa Planter som Kløver, Sneglebælg o. s. v., hvis Frø ikke tjener til Føde. Vi have her med de 5 Slægter, Lupiner, Bønner, Linser, Ærter og Vikker, at gjøre, hvoraf kun de 2 sidstnævnte ere gamle i vort Agerbrug.

1. Lupinen, *Lupinus*, vil paa Grund af sine store Bælge og Frø for den almindelige Bevidsthed utvivlsomt blive henregnet til Bælgsæd, skjønt den nærmest hos os kun dyrkes som Grøngødningsplante. Det er den gule Lupin, *L. luteus*, der i de senere Aar har fundet en stærkt stigende Udbredelse i Jyllands magrere Egne til Nedpløjning som Grøngødning. Det er en sildig modnende Plante, hvorfor Frøet ofte maa underkastes en kunstig Tørring. Der har derfor ofte været bragt svagt spirende Frø i Handelen, og heri maa Grunden søges til, at den saa sent har vundet Udbredelse, da Frøet kom saa usikkert op. At den svage Spireevne alene maa tilskrives Høstmaaden, ses bedst deraf, at Frøhandelen i de senere Aar meget godt kan skaffe Frø med 90 pCt. Spireevne og en Del derover. Paa Grund af den sildige Modning er ogsaa Hjemmeavlen af Lupinfrø usikker; men efternævnte Meddelelse viser, at der ogsaa her i Landet kan avles godt Frø og med tilfredsstillende Udbytte. Proprietair Musmann, Bolund ved Horsens, avlede i 1875 modne Lupiner paa 3 Td. Ld. daarlig Sandjord, uden Helding, med Undtagelse af et lille Stykke mod Vest, hvor Lupinerne først modnede. Der udsaaedes 2 Tdr. Lupiner, hvorefter der høstedes 22 Tdr. à 208 Pd. Udbyttet vilde have været større, hvis ikke en Del af Bælgene vare sprungne op. Frøet viste en Spireevne af 96 pCt. Proprietair Musmann besaaede 1876 34 Td. Ld. med Lupiner. Noget Frø solgtes til 8—10 Øre pr. ℔.

Lupinerne anvendtes forøvrigt til at fodre unge Kvier med (1 ℔ mellem det øvrige Kraftfoder), der syntes at befinde sig vel ved dette Foder; Lupinerne ere ogsaa anvendte til Fedekreaturerne, 1 à 2 ℔, efter at de i Forvejen vare satte i Støb. (Se forøvrigt „Landmandsblade" 1877, S. 212 og 644, 1878, S. 43). Den gule Lupin var udstillet af Nr. 26, 40, 48, 53. Der haves flere andre Lupinarter som Hvid Lupin, *L. albus*, udstillet af Nr. 26, og Blaa Lupin, *L. angustifolius*, udstillet af Nr. 26 og 48. Denne dyrkes nu og da i Husmandshaver som Kaffe-Surrogat, men dyrkes, saavidt vides, ikke hos os i Marken, skjønt det vistnok er en hurtigere og kraftigere voxende Plante.

2. Bønnen, *Phaseolus*, har hos os hidtil kun været dyrket i Havebruget og der været kjendt i mange Arter og Afarter. Den synes nu at skulle finde Indgang i det mindre Agerbrug; det er Alm. Bønne, *P. vulgaris*, navnlig en Dværgform, *P. v. nana*, kjendt under Navn af Krybbønner og Prinsessebønner, „Brune" Bønner, der lykkes meget godt paa Markjord og giver et rigeligt og sikkert Udbytte. Den var udstillet af Nr. 24 og 46.

3. Linsen, *Ervum*, er hos os snarere Have- end Markplante. Alm. Linse, *E. Lens*, er en lav, 16—18″ høj, men ret frugtbar Plante, som dog synes at være for fin for Markbrug. Den var udstillet af Nr. 48 under 2 Benævnelser.

4. Ærten, *Pisum*, har tidligere spillet en større Rolle som Markplante end i vore Dage, medens den endnu er en vigtig Haveplante. Man skjelnede tidligere mellem gule og graa Markærter, efter Kornets Farve, men man dyrker nu ogsaa grønne og blaa Ærter. De henføres ogsaa til 2 Hovedformer, der tidligere have været regnet til 2 forskjellige Arter: α. Gul Ært, *P. sativum*, der har hvid Blomst, gule, grønne eller blaa, som oftest runde, Korn af sød Smag, men forøvrigt af meget forskjellig Størrelse, og β. Graa Ært, *P. arvense*, med rød Blomst og kantede Frø af bitter Smag. Den graa Ært har ogsaa hyppig takkede Smaablade, men er i alt Fald under Væxten kjendelig paa den røde Farve i Bladaxelen. Den ægte gule Ært var udstillet af Nr. 19, 31, 47. En grøn og en graa Vinterært vare udstillede af Nr. 26. En graa Ært, udstillet af Nr. 9, antages at være Skotternes *Horse-Pea*, den var tilfældig kommen ind med Bønnevikker fra Skotland. Den ægte graa Ært, som fra gammel Tid har været dyrket paa Lolland, var udstillet af Nr. 47.

5. Vikken, *Vicia*, omfatter i vort Landbrug 2 tilsyneladende temmelig forskjellige Arter: Foder-Vikken og Bønne-Vikken. Men disse have et naturligt Bindeled i Romersk Vikke, *V. narbonensis*, idet denne har Fodervikkens Slyngtraade og Bønnevikkens ranke Stængel og brede Blade. Denne vides imidlertid ikke at være

dyrket i vort Agerbrug. Fremmede for vort Agerbrug ere ligeledes følgende 3, anden Steds dyrkede, Vikkearter. Perlebælg-Vikken, *V. Ervilia*, er en lille Vikkeart, hvis Bælg indsnører sig om Frøene, saa at den ligner en Perle-Række. Den var ifjor forsøgsvis dyrket i Landbohøjskolens Have, hvor den var groet godt til. Dog var Udbyttet kun ringe efter Arealet, 17 Fold efter Udsæden, og det høstede Korn mindre vægtigt og mindre vel udviklet, end Udsæden (jfr. Kataloget S. 25). Frøene ere ogsaa meget smaa, da der gaar over 15000 Korn paa 1 ℔. Toaarig Vikke, *V. biennis*, der var dyrket jævnsides, mislykkedes fuldstændig. Dunhaaret Vikke, *V. villosa*, en toaarig Vikke, der forøvrigt ligner Musevikke, har ogsaa været anbefalet som Foderplante. Den indførtes 1842—43 til Hofmansgave fra Uppland, hvor den voxer som Ukrudt mellem Vintersæden og undertiden dyrkes til Staldfodring. Forsøget svarede dog ikke til Forventningerne.

Fodervikken, *V. sativa*, udmærker sig ved talrige og fine Smaablade, ved sine Slyngtraade i Spidsen af Bladene, hvormed den svage Stængel støtter sig til andre, stærkere Planter, og en flad Frugt. Denne er sædvanlig graa, men kan ogsaa være gul eller marmoreret. Fodervikken, sædvanlig ret og slet kaldet „Vikker“, dyrkes hos os kun som Vaarsæd; men den er nu bleven sjælden i vort Landbrug, saa at det ofte er vanskeligt at opdrive Sædekorn af den. Den gror ellers godt til og kan give et fortrinligt Foder saa vel i Hø som i Kjærne. Men den er meget udsat for Angreb af Bladlus, der ganske kunne tilintetgjøre Afgrøden. Fodervikken er ogsaa sildig modnende; man er derfor udsat for, naar Sædekornet hentes fra Udlandet, at det har været underkastet kunstig Tørring og herved saa godt som ganske har tabt Spireevnen. Den har tidligere været meget benyttet i Blanding med Havre, og „Vikkehavre“ har været et yndet Foder saa vel til Grønfoder som til Hø, men den synes nu at fortrænges af „Ærtehavre“ eller en Blanding af Ærter og Havre, skjønt ogsaa Ærten er udsat for Angreb saavel af Svampe som af Insekter (Bladlus), men foreløbig i mindre Grad (jfr. S. 29). Kun en Afart, Vintervikken, *V. s. hiberna*, var udstillet af No. 26.

Bønnevikken, *V. Faba*, i daglig Tale ofte, men urigtig, kaldet „Bønner“, er dels en Mark-, dels en Haveplante, og der skjelnedes oprindelig mellem 2 Afarter: Hestebønnen, der dyrkes i Marken, og Valskbønnen, der dyrkes i Haven i mangfoldige Afarter. Men efterhaanden har Landbruget lagt Beslag paa flere Former af Valskbønnen, der synes at skulle fortrænge Hestebønnen.

Hestebønnen, *V. F. minor*, udmærker sig ved sin 5—6 Fod høje Stængel og sine smaa, $^3/_8$ Tm. lange, Frø, hvoraf der gaar henved 1400 paa 1 ℔. Den er fra gammel Tid dyrket her i

Landet, særlig paa Smaaøerne. Den var udstillet af Nr. 13, 20 og 27 saavel i Straa som i Kjærne, fra Nr. 27 især fortrinlig udviklet.

Valskbønnen, *V. F. major*, har en 3—4 Fod høj Stængel og større, undertiden meget store Korn. Den skotske Bønnevikke, der i den nyere Tid udbredes en Del her i Landet, hører til de mindre Valskbønner, Kornet er $^5/_8$ Tm. langt, og der gaar heraf 600—800 paa 1 ℔; men Valskbønnens Kjærne kan naa en Længde af 1—$1^1/_4$ Tm., med tilsvarende Tykkelse, og Antallet kan da indskrænke sig til 164 Korn paa 1 ℔; dette er Tilfældet med Windsor-Bønnen. Valskbønnen var udstillet af Nr. 9, 24, 26, 53. Af Tabellen, S. 74, synes at fremgaa, at Valskbønnen har en kortere Voxetid, end Hestebønnen.

b. Boghvede, *Fagopyrum*, staar som den eneste for Landbruget nyttige Slægt af Syrefamilien, idet denne, med Undtagelse af et lille Bidrag til Havebruget (Syre, Rabarber o. fl.), ellers kun afgiver Ukrudtsplanter. Boghveden indtager en ikke uvigtig Plads i vort Landbrug paa lettere Jorder, men er, uagtet den længe har været dyrket her, meget følsom for Kulden og afgiver derfor en temmelig usikker Avl. Den dyrkes dels for Kornets Skyld til Menneskeføde, dels til Hø eller Grønfoder, tildels ogsaa til Grøngødning.

Alm. Boghvede, *F. esculentum*, er den her i Landet sædvanlig dyrkede. Den udmærker sig ved sin hurtige Væxt, ogsaa fremfor de andre Arter; den var udstillet af Nr. 26. En Afart, *F. e. argenteum*, med sølvgraa Frugter, fortjener maaske at dyrkes særlig til Foder eller Gødning, da den bliver indtil 40 Tm. høj, medens Alm. Boghvede samtidig kun var 24 Tm. høj, og den har en rig Bladfylde. Den var udstillet af Nr. 26 og 48.

Tatarisk Boghvede, *F. tataricum*, er næppe saa høj som den sølvgraa Alm. Boghvede, men synes at være en bedre Foderplante end Alm. Boghvede. Den var udstillet af Nr. 26 og 48.

Kinesisk Boghvede, *F. emarginatum*, kjendelig ved den bruskede Rand paa Frugterne, skal være haardør, men er langsomt voxende og ikke meget yndet. Den var udstillet af Nr. 26.

c. Handels- og Fabrikplanter er en noget ubestemt Gruppe, hvortil nærmest maa henregnes de Planter, der ikke finde Plads under de andre Afdelinger. Det er ogsaa temmelig forskjellige Familier, der yde Bidrag hertil. Af Græsfamilien kan nævnes: Kanariegræs, *Phalaris canariensis*. Frøet finder nogen Anvendelse i Industrien og til Stuefugle og avles ret let i vort Klima. Af Salturtfamilien: Sukkerbede og af Kurvblomstfamilien: Cikorie og Løvetand (hvorom henvises til Gruppen F., Rodfrugter.) Af Natskadefamilien: Kartofler, der omtales særskilt i Gruppen G.,

og Tobak, *Nicotiana*, hvoraf Virginsk eller Alm. Tobak, *N. Tabacum*, var udstillet af No. 48. Tobakken er en fordringsfuld Plante, der kræver god og vel gødet Jord. Tobaksavlen til Fabriksbrug er i tidlig Tid bleven indført til Fredericia og har derfra bredt sig til Middelfart-Egnen. Navnlig har den fundet Udbredelse i Vejlby Sogn, hvor Smaakaarsfolk have brugt at dyrke den i Gaardenes Brakmarker, imod at faa Del i Udbyttet. Af Ærteblomstfamilien: Blaa Stenkløver, *Melilotus coeruleus*, en enaarig Plante, der er bekjendt for dens Anvendelse til Tilberedniug af „grøn" Ost, i hvilket Øjemed Planten tørres og knuses til Pulver, for at blandes i Ostemassen; den kaldes derfor ogsaa Ostekløver. Begge disse Planter vare udstillede af Nr. 26. — Forøvrigt kunne vi henføre Handels- og Fabrikplanterne, efter deres Anvendelse, til 3 Klasser: Lægeplanter, Oljeplanter og Spindplanter.

1. Lægeplanter. Hertil hører et ikke ganske ringe Antal Planter, hvoraf i alt Fald nogle uden Tvivl vilde kunne dyrkes med Fordel i det smaa Jordbrug. Paa Udstillingen var denne Afdeling næsten udelukkende repræsenteret af Nr. 26. Her fandtes af Kurvblomstfamilien[1]): Balsam, *Balsamita vulgaris*, en i Bønderhaver yndet krydret Plante, og Benediktinertidsel, *Cnicus benedictus*; af Braadfrøfamilien: *Xanthium spinosum*, der anbefales som Middel mod Hundegalskab; af Læbeblomstfamilien: Isop, *Hyssopus officinalis*, Salvie, *Salvia officinalis*, og Sar, *Satureja officinalis*; af Skjærmplanter: Fennikel, *Foeniculum vulgare*, der ogsaa bruges som Køkkenurt (de nævnte Lægeplanter vare alene udstillede af Nr. 26), Koriander, *Coriandrum sativum*, udstillet af Nr. 24 og 26, Kommen, *Carum Carvi*, udstillet alene af Nr. 42. Denne er uden Tvivl den for Landbruget mest lønnende af de nævnte Lægeplanter, da den desuden finder en udstrakt Anvendelse i Industrien (i Bagerierne og Brænderierne). Det er en toaarig Plante, der efter Frugtbæringen dør bort, men ved Efternølere endnu i andet Brugsaar kan give godt Udbytte. Ved Selvsaaning holder den sig endog i flere Aar paa samme Plads. En god Dyrkningsmaade skal være at saa Frøet i et Saabed i August Maaned (vistnok helst af foregaaende Aars Avl) og udplante paa Voxestedet ved Begyndelsen af Juni Maaned i Rader med 1 Al. indbyrdes Afstand og 6—8—12 Tm. mellem Planterne. Frøet koster 32—45 Øre pr. ℔. Som Exempel paa en gunstig Avl kan anføres, at Lærer Lund, Bromme ved Sorø, i 1877 avlede 300 ℔ paa 2 Skp. Ld., hvorpaa kun fandtes 3600 Planter.

---

[1]) Hertil hører ogsaa den saakaldte Insektpulverplante, *Pyrethrum roseum*, der maaske fortjener at dyrkes hos os.

Hver Plante havde saaledes 0.97 □ Al. Voxeplads, men gav 8.3 Kvint Frø, hvorefter Udbyttet paa 1 Td. Ld. vilde være 1200 ℔.

Endnu maa her nævnes Rude, *Ruta graveolens*, der hører til en egen Familie, en lidet dyrket Haveplante, og Hjulkrone, *Borrago officinalis*, der hører til de Rubladedes Familie; begge vare udstillede af Nr. 26.

2. Oljeplanter. Herved forstaas de Planter, af hvis Frø der presses Olje. Ogsaa disse spillede en meget underordnet Rolle paa Udstillingen, hvor dog 3 oljegivende Plantefamilier vare repræsenterede, nemlig Korsblomster, Kurvblomster og Valmuer. Af Korsblomster fandtes ikke Raps, *Brassica Napus oleifera*, der rigtignok for Tiden indtager en højst indskrænket Plads i vort Agerbrug, heller ikke Rybs, *B. Rapa oleifera*, som vistnok altid har staaet tilbage for Rapsen i Udbredelse. Dodder, *Camelina sativa*, der hos os er bedst kjendt som Ukrudtsplante i Hørren, var udstillet af Nr. 48. Af Sennep, *Sinapis*, der har en særlig Anvendelse, var Hvid Sennep, *S. alba*, udstillet af Nr. 26, og Sort Sennep, *S. nigra*, af Nr. 24 og 48. Begge disse Arter kunne vistnok dyrkes med Fordel og let finde Afsætning, men de kræve lidt Omhu i Høsttiden, da Frøet ellers let falder af.

Af Kurvblomstfamilien fandtes Madie, *Madia sativa*, udstillet af Nr. 48. Den har i en Aarrække været dyrket paa Landbohøjskolen, hvor den synes at lykkes særdeles godt. Af Valmuefamilien var udstillet Opiums-Valmuen, *Papaver somniferum*, af Nr. 24 og 48. Den dyrkes med Held paa Vallekilde Højskole, hvorfra den afsættes til Bagere i Kjøbenhavn. Om denne Avl har Lærer Lund, Bromme ved Sorø, meddelt et lille Forsøg fra 1875 paa 100 □ Alen. Avlen svarede til 10 Td. à 130 ℔ pr. Td. Ld. og solgtes ved Markfrøkontorets Mellemkomst til en Handlende for 25 Øre pr. ℔, fordi der var blandet hvidt Frø mellem det blaa. Det rent blaa Frø kunde sælges til Bagere til 33 Øre pr. ℔. Efter Hr. Lunds Erfaring er det en haardfør og nøjsom Sædart, der kræver liden Pasning og kvæler alt Ukrudt med sin store Top. Men Høsten vanskeliggjøres derved, at Hovederne ikke modnes paa en Gang og derfor maa indhøstes i flere Gange. Den begrænsede Afsætning (til Bagerne) gjorde dog Avlen i dette Tilfælde mindre tiltalende og blev derfor atter opgivet.

Endnu maa her nævnes en Plante af Vortemælkfamilien: *Euphorbia Lathyris*, udstillet af Nr. 26. Denne Plante findes omtalt og beskreven i „Ugeskr. f. Landm.“ 1875, 1. B., S. 454. Om Forsøg med denne Plante er os senere intet bekjendt.

3. Spindplanter. Herved forstaas saadanne Planter, hvis Basttrævler (Taver) lade sig forarbejde til Spinding og Vævning.

2 Familier afgive hos os Spindplanter, nemlig Nælde- og Hørfamilien. Nældefamilien omfatter 3 for os vel kjendte Slægter: Humle, *Humulus Lupulus*, der hos os i visse Egne afgiver en ikke uvigtig Avl, men rigtignok ikke tilhører Agerbruget og nærmest maa henføres til Handelsplanter; den fandtes heller ikke udstillet. Nælde, *Urtica*, der er en virkelig Spindplante, men hos os vistnok kun er kjendt som Ukrudtsplante. Hamp, *Cannabis*, hvoraf Alm. Hamp, *C. sativa*, var udstillet i Frø af Nr. 19, i Plante af Nr. 26 og 48, dyrkes kun i meget smaa Pletter, men hører dog hjemme i vort Agerbrug, særlig paa Bøndergaarde. En Afart: Kæmpe-Hamp, *C. s. gigantea*, der naaer en Højde af 10—12 Fod, benyttes paa Grund af dens ansélige og hurtige Væxt som Prydplante i Haver. Den var udstillet af Nr. 37. En særegen Anvendelse skal Hampen have, idet den, ved at plantes mellem Kaal eller andre af Insekter stærkt søgte Planter, skal kunne holde Insekterne borte.

Slægten Hør, *Linum*, danner en egen Familie. Alm. Hør, *L. usitatissimum*, var netop tilstede, udstillet i Frø af Nr. 19 og i Plante, efter Riga-Hørfrø, af Nr. 40. Denne Udstiller opgiver Avlen til 600 ℔ Hør og 1500 ℔ Frø pr. Td. Ld., efter en Udsæd af 250 Pd. Frø (1 Td.: 220 ℔), saaet i 2. Afgrøde paa god Muldjord. Voxetiden var 107 Dage. — Høravlen, som ganske fortrinsvis hører det smaa Avlsbrug til, lider hos os meget af Hørsilken, *Cuscuta epilinum*, som dog meget let ved Rensning kan fjærnes derfra. Denne Snylteplante synes ikke at blive indført med Riga-Hørfrø.

C. Hjemmeavlet Frø af de i Græsmarken og Rodfrugtmarken benyttede Planter. Dersom det udstillede, hjemmeavlede Frø havde været samlet paa et Sted, i Stedet for at være spredt over hele Udstillingen, vilde det have indtaget en ret ansélig Plads, og det kunde, som Helhed, kun tjene til at vække gode Forestillinger om Kvaliteten af vor Hjemmeavl, naar denne sammenlignes med Udlandets Frembringelser. Derimod vilde en Undersøgelse af Omfanget af de Afgrøder, som Prøverne skulde være Udtryk for, næppe være synderlig tilfredsstillende.

Vi skulle give en samlet Oversigt over det udstillede Frø med Tilføjelse af Frøets Renhed og Spireevne, for saa vidt dette har været undersøgt.

Af Kløver- og Græsfrø havde No. 10 udstillet Rødkløver med 96 % Renhed og 90 % Spireevne, og Timothé med 97 % Renhed og 74 % Spireevne. No. 16 havde udstillet ikke faa Prøver, hvorom henvises til P. Nielsens Afhandling, S. 32. No. 30 havde udstillet godt Frø af Agerhejre, Hundegræs og Kamgræs; No. 39: Agerhejre med 95 % Renhed og 93 % Spireevne og Alm. Rajgræs med 93 % Renhed og 98 % Spireevne: No. 47: Ital. Rajgræs med 99 % Renhed og 93 % Spireevne; Draphavre med 93 % Renhed og 87 % Spire-

evne, Hundegræs med 70 % Renhed og 37 % Spireevne, Ital. Rajgræs med 96 % Renhed og 92 % Spireevne.

Af Rodfrugtfrø havde No. 6 udstillet Frø af Gul kugleformet Runkelroe (*Wroxton Golden Globe)*; No. 7: af Lang tyk rød Runkelroe (Elvetham); No. 12: af flere Sorter Runkelroe og Gulerod; No. 13: af Gulerod; No. 24: af et Par Sorter Runkelroer og Gulerod; No. 26 og 30: af flere Sorter Runkelroe, Gulerod, Bladkaal og Rodkaal; No. 32: af Mark-Bortfelder-Turnips; No. 46: af Barres-Runkelroe, med 96 % Spireevne af Hovederne (og 176 % Spirer); No. 48: ligeledes af Barresroen, med 97 % Renhed og 96 % Spireevne (og 244 % Spirer).

Desuden havde No. 12 udstillet en ret ansélig Samling af vel udviklet Havefrø, No. 24 og 30 ligeledes forskjellige Sorter Havefrø.

Vil man spørge, hvorledes alt det udstillede Frø bør bedømmes og ønskes bedømt, kan man ikke være i Tvivl om, at det ret og slet skal bedømmes som Handelsvare, som Frø, der benyttes til derefter at avle Kreaturfoder. Dette fremgaar allerede deraf, at ikke en eneste Prøve var ledsaget af Bemærkninger, der tydede paa, at der stilledes andre Fordringer. Denne Avl er tilvisse saare vigtig, og meget ønskeligt vil det være, om den maa finde en for vore Forhold passende Udbredelse.

En god Rødkløverprøve kan ved Sortering paa Zinksaald med henholdsvis 1,75, 1,5, 1,25 og 1 m. m. Aabninger give et større eller mindre Procenttal af 1—4 Kvaliteter, og vil man heraf foretrække de første Kvaliteter til derefter at avle Kreaturfoder, saa maa dette i endnu højere Grad gjælde om Frø til Frøavl. Med mindre Frøsorter bliver en skarp Sortering vanskeligere at gjennemføre, saaledes kunne af Alsikekløver og Hvidkløver kun faa Procent sorteres fra paa 1 m. m. —, medens 0,8 m. m. Zinksaald holder alt tilbage. Kommen sorteres i 2 No. paa henholdsvis 1,25 og 1 m. m. Zinksaald, Høj Spergel bliver tilbage paa 1,75 m. m., Alm. Spergel paa 1,5 m. m., Hundegræs paa 1 m. m.; derimod kan Ital. Rajgræs sorteres i 3 Kvaliteter paa henholdsvis 1,75, 1,5 og 1,25 m. m. Zinksaald.

Ved Kløver- og Græsfrø maa Opmærksomheden særlig være henvendt paa Renheden, der ofte er temmelig mangelfuld, idet mange Ukrudtsplanters Frø findes blandet med Sædekornet og vanskelig udskilles derfra. Frøavlerforeningen har ogsaa havt sin Opmærksomhed henvendt herpaa og tilbudt Frøavlere Anvisning paa hensigtssvarende Saald eller Laan af saadanne. Foreningen anskaffede for et Par Aar siden forsøgsvis en lille og billig Maskine til Rensning af Rødkløverfrø; men den arbejdede for langsomt og maatte derfor opgives, skjønt den leverede godt Arbejde. Rensningen

af Handelsfrø har i de senere Aar, særlig ved Markfrøkontorets Exempel, gjort store Fremskridt hos de større Frøhandlere, som nu ere forsynede med fortrinlige Maskiner. Exempelvis skulle vi nævne Jh. Pernollets *Trieurs*, med skiftelige Zinkplader, der kunne bruges saavel til Frø som til Sæd og saavel til Rensning som til Sortering; Hornbys, Rainforths o. Fl.s Cylinder-Rensemaskiner, der ved en sindrig Mekanisme kunne benyttes til Rensning og Sortering af Kornsorter; Bobys *Corn Screen*, der skal være en fortrinlig Kornrenser, og Mayer & Co.'s *Trieur*, der fuldstændig skal kunne frarense Klinte fra Hvede. Prøver paa den rensede Hvede tillige med Frarensningen og Afbildning af denne Maskine vare udstillede af No. 34.

Det er muligt, at den mindre Frøavler med Fordel vil kunne afhænde sit urensede Frø til den større Frøhandler paa Afregning, saaledes at han faar det betalt efter dets Indhold af rent Frø, og med Fradrag af Rensnings-Omkostningerne, — en Praxis, der allerede har begyndt at finde Indgang, og som heller ikke er uden Forbillede paa andre af Landbrugets Omraader.

For de smaa Partier, der maatte blive avlede særlig til Sædefrø, skulle vi dog foreløbig anbefale, at de renses og sorteres paa Stedet, hvortil Frøavlerforeningen forhaabentlig ogsaa for Fremtiden vil kunne yde fornøden Anvisning og Hjælp.

Vi skulle i denne Forbindelse henvise til den i Katalog S. 23 og 24, Punkt c., meddelte Handels-Analyse, som vi have kaldt den, der viser, i hvilken Grad selv en god Handelsvare trænger til Rensning og herved kan forbedres, uden at dette næsten kan kjendes paa selve Angivelsen af Renheden. Man vil ogsaa af de tilføjede Analyser se, hvor farlig en Udsæd flere af de frarensede No. kunne være; og dog vilde disse næppe som „billigt" Frø savne Kjøbere blandt Landets mindre Jordbrugere. De Besøgende, der have set disse Varer paa Udstillingen, ville desuden have overbevist sig om, at de frarensede No. indeholdt det svagere og mindre udviklede Frø af den gode Vare i Forbindelse med Masser af kraftigt Ukrudtsfrø, hvad der umuliggjør en god Foder-Afgrøde.

Vi skulle gjøre Producenter af Rodfrugter opmærksomme paa en for Rodfrugtfrøets Vedkommende i England og Skotland udviklet Praxis, som findes omtalt af Gartner M. P. Andersen i „Tidsskr. f. Ldøk.", 1879, S. 283. Frøet udsaas saa sent paa Aaret, at Planterne ikke eller kun i meget ringe Grad naa at udvikle Roe; de holdes ogsaa tæt staaende, kun med 1—2 Tm.s indbyrdes Afstand, og let dækket Vinteren over. Disse Planter, der ikke have faaet Tid til at udvikle Roe, skulle bære rigeligere og sikrere Frø end Planter med Roe. Navnlig gjælder det om Planter af Kaalslægten, *Brassica,*

da de fuldt udviklede Roer heraf meget hyppig raadne om Sommeren inden Frømodningen. At der efter saadant Frø kan avles vel udviklede Roer, have vi allerede Bevis for i Aar, idet der i Bot. Have er avlet Roer efter Turnips- og Rutabaga-Frø, som var høstet i 1878 af Planter, som ikke havde naaet at udvikle Roer, fordi Frøet var udsaaet i Sept. 1877. Men det er rimeligt, at denne Avl, fortsat gjennem flere Slægtled, vil indvirke skadeligt paa Roe-Udviklingen. Vil man derfor avle Sædefrø, som skal tjene til at forplante Arten eller Afarten, bevare eller forbedre denne, kan Sagen ikke tages fuldt saa let; da bør det være Regel, at Frøet avles af de bedst udviklede, udsøgte Exemplarer.

Man har af Rodfrugter mangfoldige Former, der skylde sagkyndig og omhyggelig Pleje deres Tilblivelse. De kræve den samme Sagkundskab og Omhu, for med Sikkerhed at bevares. Hensættes der f. Ex. til Frøavl ved Siden af hinanden en Elvetham- og en Barresroe, for at nævne en lang rød og en halvlang gul Runkelroe, vil den sikre Følge være, at de efter disse Planters Frø avlede Roer ville snart ligne den ene, snart den anden, eller de i Form og Farve ville danne ubestemmelige Mellemformer. Vi have Exempler paa, at der af et Runkelroehoved kan fremkomme saavel røde som gule Spirer af dettes enkelte Frø, hvoraf der findes 1—5, sædvanlig 2—3 i et Hoved. Det er sandsynligt, at saadant Blandingsfrø er meget brugbart til derefter at avle Kreaturfoder; men det maa bestemt fastholdes, at dette Frø er værdiløst til Frøavl. Man bør ikke dyrke nær beslægtede Former i hinandens Nærhed, enten Talen er om egen eller Naboens Grund. Slægterne befrugte ikke hinanden, man kan derfor meget vel have Runkelroe, Gulerod og Rodkaal staaende ved Siden af hverandre. For Krydsning mellem Arterne er der i Reglen ikke stor Fare; dog bør Raps og Rybs til Frøavl ikke dyrkes ved Siden af hinanden, saalidt som Turnips og Rutabaga; endvidere bør Agerkaal holdes omhyggelig borte fra Turnips og Rutabaga, der benyttes til Frøavl. Afarter af samme Art krydses altid let indbyrdes. I Beretningen er ved Omtalen af de enkelte Planteformer altid tilføjet det latinske Navn; heraf er det første Slægtsnavnet, det andet Artsnavnet, det tredje o. fl. (om saadanne ere nævnte) Afartsnavne. Have vi med Afarter at gjøre (der betegnes med 3 eller flere Navne), maa de altsaa ikke dyrkes jævnsides med de Former, hvormed de have Slægts- og Artsnavn fælles. Frøavlerforeningen har derfor fra Begyndelsen af tilbudt Frøavlere, hvorved vi nærmest tænke paa dem, der agte at avle Sædefrø, sin Mellemkomst, for at kunne godtgjøre Frøets Ægthed, og enhver Avler af Rodfrugtfrø til Frøavl bør først og fremmest, ved en paalidelig Mands Erklæring

herom, kunne godtgjøre, at hans Frøplanter virkelig svare til den Form, han udgiver dem for, og at den samme Form ikke har været dyrket i nogen synlig Nærhed.

Er Omsorgen for Rodfrugtfrøets Ægthed iagttaget, bliver det næste Hensyn: Kvaliteten. Enhver Rodfrugtplante frembringer Frø af meget forskjellig Kvalitet. Runkelroeplanten f. Ex. skyder mange Sideskud, dens Frø modnes derfor til forskjellig Tid, hvorfor dette sædvanlig høstes i 2 eller flere Gange. Paa sidste Aars Generalforsamling meddeltes en af Dr. Petermann i Gembloux anstillet Iagttagelse med Hensyn til de forskjellige Kvaliteter Frø af Sukkerbeden. Der kan af almindeligt Runkelroefrø regnes paa 87 pCt. spiredygtige Hoveder (hvormed Frøets Spireevne betegnes) med ialt 174 Spirer, altsaa netop 2 Spirer pr. Hoved. Dr. Petermann fandt i et Tilfælde en Spireevne af 94 pCt. med 302 pCt. Spirer af afplukket modent Frø, medens samtidig det paa Stedet vragede Frø viste en Spireevne af 18 pCt. med 26 pCt. Spirer. I et andet Tilfælde fandtes følgende Forhold:

	Spireevne, pCt.	Antal Spirer pr. 100 Hoveder.
Udsøgt Frø af den voxende Plante	70	196
— — - — høstede Avl .....:.....	34	64
Det tilbageblevne Frø.....	2	6

Med Hensyn til Gulerods- og Rodkaalsfrø forholder det sig paa lignende Maade. Det antages almindelig, at Hjærteskudet frembringer en kjendelig bedre Vare end Sideskudene. Det er i alt Fald det største og først modnede Frø, som egner sig til Sædefrø. Resten bør derfor kun bruges til at avle Kreaturfoder efter.

Hvorledes bærer man sig nu ad i Praxis? Man blander 1. og 2. og maaske 3. Kvalitet i een Dynge og har herved givet Afkald paa at levere en fortrinlig Vare; man leverer en mere eller mindre god Handelsvare, en mere eller mindre brugbar Vare til Avl af Kreaturfoder, men ikke til Avl af Sædefrø. Man gaar videre endnu. En Herregaardsgartner, der er en flittig Avler af Urtefrø og driver Handel hermed, fortalte for faa Aar siden, at hans Hjemmeavl ikke kunde tilfredsstille Efterspørgselen; han indforskrev derfor tysk Frø til Salg. Paa Forespørgsel, om han da ikke solgte sin Hjemmeavl til højere Pris end det fremmede Frø, svaredes, at han blandede begge Dele sammen, da han „saa vidste, at noget af det duede“! Dette er, som man vil se, ikke Vejen til at forbedre vor Frøavl. — Skal Frøavlen udvikle sig paa en for Landet frugtbringende Maade, vil det ikke være nok, at der frembringes taalelig god eller god Handelsvare, hvorved maa forstaas en Brugsvare, der saas for det Foder-Udbytte, den kan give, og selv for at frembringe

en virkelig god Handelsvare, vil det være i høj Grad vigtigt og ønskeligt, at Avlen af Sædefrø udvikler sig jævnsides som en særegen Industri. Men det er en Selvfølge, at godt Frø til Frøavl maa søges og betales til en ganske anden Pris end godt Frø til Foderavl. Hidtil har det, vi her forstaa ved Sædefrø, hverken været tilbudt eller afkrævet Frøavlerforeningen. Denne havde for et Par Aar siden afkjøbt en Husmand 10 ℔ Alm. Rajgræs med 98 pCt. Renhed og 98 pCt. Spireevne, men maatte $1^1/_2$ Aar derefter sælge det igjen som Frø til Foderavl, fordi der ingen Anvendelse fandtes for det til Frøavl.

D. **Grønfodringsplanter** i frisk eller tørret Tilstand. Til denne Guppe hører den talrige og vigtige Plantevæxt, der findes paa vore Kløver- og Græsmarker og paa Engene. Om denne Gruppes Betydning gav den herhen hørende Del af Udstillingen ikke nogen iøjnefaldende Forestilling, og den fuldstændige Afgrøde af 1 □ Al. var fra ingen Side indsendt. Vi skulle derfor indskrænke os til en meget kortfattet Redegjørelse for de vigtigste Planter i denne Gruppe. Af Græssernes Familie skulle nævnes: Rajgræs, Lolium, hvoraf navnlig Alm., ogsaa kaldet Engelsk, Rajgræs fra gammel Tid er kjendt og dyrket her i Landet. Det var udstillet af Nr. 30 og 39. Det dyrkes til Frøavl fortrinsvis i Fyn, og Udbyttet i Frø beløber sig, efter flere Meddelelser, til 700—1600 ℔ pr. Td. Ld., i Gjennemsnit dog næppe over 1000 ℔. Prisen er meget vexlende, mellem 10 og 30 Øre pr. ℔, men det maa tilstaas, at ogsaa Kvaliteten er meget vexlende. Formodentlig har en for tidlig Høstning en væsentlig Del i, at Varen bliver for let. — Italiensk Rajgræs, *L. italicum*, udmærker sig fremfor Alm. Rajgræs ved sin kraftige Voxeevne, men er mindre haardfør. Det har kun været kjendt her i Landet i 20—30 Aar. Det svarer i Udbytte og Pris til Alm. Rajgræs. — Gulax, *Anthoxanthum odoratum*, er et langsomt voxende Græs, der nærmest maa betragtes som Enggræs. Det var udstillet af Nr. 30. — Fløjelsgræs eller Uldbladet-Hestegræs, *Holcus lanatus*, er ligeledes at betragte som et Enggræs; det var udstillet af Nr. 30 og 56. — Rørgræs, *Digraphis arundinacea*, udstillet af Nr. 30, er et anséligt Græs, der hører hjemme paa vaade Steder, men selv under andre Forhold kan give et godt Udbytte. — Miliegræs, *Milium effusum*, udstillet af Nr. 56, er et almindeligt Skovgræs. — Rævehale, *Alopecurus*. Heraf er Eng-Rævehale, *A. pratensis*, et vel set Græs, navnlig paa Enge, men benyttes ogsaa som Indblanding i Græsmarkerne; den var udstillet af Nr. 30. — Timothé eller Eng-Rottehale, *Phleum pratense*, har længe været benyttet og avlet her i Landet. Den giver ogsaa ret sikre Afgrøder, man regner 500—600 ℔

pr. Td. Ld. Den var udstillet af Nr. 10 i Frø og af Nr. 30 i Plante. — Fioringræs eller Krybende Hvene, *Agrostis alba*, er et fint Enggræs, der dog ogsaa passer til varige Græsmarker; det var udstillet af Nr. 30. Det fra Amerika under Navn af *Agrostis dispar* indførte Frø hører hertil. — Et andet Enggræs, som dog ikke var udstillet, er Guldhavre, *Trisetum flavescens*. Denne Frøsort kan foreløbig ikke anbefales til Indkjøb, da den kun ganske undtagelsesvis faas ægte i Frøhandelen, som derimod sædvanlig byder Frøet af den værdiløse Bølget Bunke, *Aira flexuosa*, i Stedet for Guldhavre. — Draphavre, *Arrhenaterum elatius*, ogsaa kjendt under Navn af Høj Havre, *Avena elatior*, var udstillet af Nr. 30, 47 og 56. Den hører til vore tidligste og stærkest voxende Græsser og fortjener Plads i vore Græsmarker. Rapgræs, *Poa*. Af denne Slægt haves navnlig et Par Arter, der have Betydning for vore Enge. Alm. Rapgræs, *P. trivialis*, udvikler sig især fortrinlig paa Vandingsenge; det var udstillet af Nr. 56. Eng-Rapgræs, *P. pratensis*, kan nøjes med mere tør Jord; den træffes mest i Blanding med Alm. Rapgræs. Lund-Rapgræs, *P. nemoralis*, er en Skovplante, der passer til beskyggede Græsgange. Eng- og Lund-Rapgræs vare udstillede af Nr. 30 og 56. Frøet af Lund-Rapgræs bringes ofte i Handelen i Stedet for eller i Blanding med de andre 2 Arter, hvis Frø desuden meget hyppig forekommer sammenblandet, uden at Blandingen umiddelbart kan godtgjøres. Som Regel gjør man bedst i at kjøbe Frø af Alm. og ikke af Eng-Rapgræs, da det mest værdiløse Rapgræsfrø i Handelen plejer at henregnes til denne Art. Det Rapgræsfrø, der indtil for faa Aar siden gik i Handelen, var som oftest overordentlig slet, men i de senere Aar faas Frø af taalelig Godhed dels fra Amerika, dels ogsaa af Hjemmeavl. — Bævregræs, *Briza media*, er et ubetydeligt Græs, der næppe fortjener at dyrkes. — Af Slægten Sødgræs, *Glyceria*, er Udspærret Sødgræs, *G. distans*, en villig voxende Plante paa nylig fra Havet inddæmmede Jorder. Manna-Sødgræs, *G. fluitans*, var udstillet af Nr. 30. Dens Frø har i tidligere Tider været samlet til Menneskeføde, men har nu, efter Agerbrugets Udvikling, tabt al praktisk Betydning undtagen som Foder paa vaade Enge. — Skov-Flitterax, *Melica uniflora*, et i Skoven forekommende Græs, var udstillet af Nr. 56. — Hundegræs, *Dactylis glomerata*, udmærker sig ved sin rige og tidlige Bladvæxt; det har i de senere Aar fundet en betydelig og fortjent Udbredelse i fleraarige Græsmarker. Det var udstillet af Nr. 30, 47, 56, dels i Frø, dels i Planter. Der kan avles fortrinligt Frø af denne Plante her i Landet, men Udbyttet er ikke stort: 300—600 ℔ pr. Td. Ld. — Kamgræs, *Cynosurus*; heraf er Alm. Kamgræs, *C. cristatus*, almindeligt

paa Enge og vedvarende Græsmarker; det anbefales til Haveplæner; det var udstillet af Nr. 30 og 56. Af Nr. 56 var tillige udstillet en Prøve af *C. echinatus*, der hører hjemme i Syd-Evropa; det var funden i en Kløvermark ved Hofmansgave. — Svingel, *Festuca*, er en ret artrig Slægt, hvoraf flere Arter dyrkes. Af Nr. 30 var udstillet Eng-Svingel, *F. pratensis*, Strand-Svingel, *F. littorea*, Faare-Svingel, *F. ovina*, og Stivbladet Svingel, *F. duriuscula*; af Nr. 56 var udstillet Rød Svingel, *F. rubra*, og Kæmpe-Svingel, *F. gigantea*. Den sidstnævnte er udelukkende en Skovplante. Til Fordel for Faare-Svingel taler kun Navnet; den fortjener ikke at dyrkes, og Frøet er næppe at faa i Handelen. Rød- og Stivbladet Svingel ere meget nærstaaende Former, der især egne sig til varige Enge; paa Græsmarken bliver Rød-Svingel ved sine Rodskud let et besværligt Ukrudt. Frøet af disse 2 Arter er hyppig sammenblandet og skjelnes vanskelig fra hinanden. Strand-Svingel passer kun til Strand-Enge. Eng-Svingel dyrkes paa Enge og Græsmarker. — Hejre, *Bromus*, er, som Svingelen, hvormed den har meget tilfælles, en artrig Slægt. Ager-Hejre, *B. arvensis*, er et rigt givende, toaarigt Græs, der med Held dyrkes her i Landet til Frøavl. Udbyttet vexler mellem 800 og 1600 ℔ pr. Td. Ld. Det er et sildig modnende Græs, kan give et godt Foder-Udbytte i første Brugsaar, navnlig paa leret eller tørvholdig, helst lidt fugtig Jord. Denne Art var udstillet af Nr. 30, 39, 53, 56, deriblandt af 2 Sjællandske Gaardmænd under Navn af Fløjelsgræs. Blød Hejre, *B. mollis*, og Klaseblomstret Hejre, *B. racemosus*, hvoraf hin passer for tørre, denne for vaade Enge, eller for Jorder, hvorpaa en Græsvæxt først skal fremkaldes, vare begge udstillede af Nr. 56, Blød H. desuden af Nr. 30. De staa hinanden meget nær og maa begge regnes til vore tarveligere 1-aarige Græsser. — Amerikansk Hornsvingel, *Ceratochloa unioloides*, ogsaa kaldet Amerik. Hejre, *Bromus Schraderi*, er en grov Græsart, der har meget lidt tilfælles med vore Hejrearter; den var udstillet af Nr. 26 og 48. Den blev for 15 Aar siden anbefalet som en haardfør og frugtbar Plante, men har ikke svaret til Forventningerne.

Vi skulle endnu nævne enkelte Planter af Græsfamilien, der fandtes paa Udstillingen, men som kun have en meget betinget Værdi for vort Jordbrug.

Af indenlandske Planter kunne nævnes Marehalm, *Elymus arenarius*, og Tagrør, *Phragmites communis*, der finde lidt Anvendelse til Dækning, hin af tørre Sandklitter, og denne af Søbredder. De vare begge udstillede af Nr. 56. Af udenlandske Planter indtager Majsen, *Zea Majs*, en vigtig Plads som Korn- og Foderplante for varmere Lande. Den var udstillet af Nr. 24, 26,

37, 48, og Alle havde udstillet den saakaldte Hestetands-Majs, Nr. 37 desuden et Par andre Afarter. — Sidstnævnte havde tillige udstillet en som Nyhed anbefalet Foderplante, *Reana luxurians*, der hører hjemme i det sydligste Nord-Amerika, men som dog kun anbefales til Forsøg i lignende varme Lande, som Middelhavslandene. De som Potteplanter udstillede Expl. havde heller ikke naaet at blomstre, og de ere sandsynligvis her kun forsøgsvis indført som Prydplanter. — Et Par andre, ikke mindre fremmede, men ældre kjendte Planter: *Paspalum elegans* og *Gynerium argenteum* (Pampasgræsset) vare udstillede af Nr. 26. — Alm. Hirse *Panicum miliaceum*, og Kolbehirse, *Setaria italica*, vare udstillede af Nr. 26 og 48. Nr. 26 havde derhos udstillet Moharhirse, *S. germanica*, og 3 Afarter af Alm. Hirse, foruden af Durra-Arterne Alm. Durra, *Sorghum vulgare*, og Sukker-Durra, *S. saccharatum*. Det gjælder om Hirse, Kolbehirse og Durra, lige som om Majs, at de for de tempererede Bælter kun have Betydning som Foderplanter og ikke som Kornplanter; uden Tvivl staa de alle i Brugbarhed tilbage i vort Klima for Majsen, der dog kræver Varme, Læ og frugtbar Jordbund, for at give godt Udbytte.

Tabel D.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Skpr.	Areal. Td. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Læs Staldgødning.	Vægt pr. Td. Pd.	Pris pr. Pd. Ø.	Passende Jordbund.
				Tidlig Rødkløver.					
10	13 ℔		2. Halm.			35			Stærk leret.
				Timothé.					
10	4 ℔		2. Halm.			35			
				Alm. Rajgræs.					
39	30 ℔	1		6 Læs.			100	28	Mose og Muldjord.
				Ital. Rajgræs.					
46		0,027			1500 ℔				
47		0,023			700 —				
16		0,003			844 —		87		
				Hundegræs.					
46		0,013			933 ℔			65	
47		0,023			350 —				
				Agerhejre.					
39	35 ℔	1		9 Læs.			80	25	Lerbl. Tørvejord

Anm. til Tab. D. Til Tidlig Rødkløver og Timothé havde No. 10 anvendt 300 ℔ Superfosfat (28 pCt. Fosforsyre); til Alm. Rajgræs havde No. 39 anvendt 200 ℔ Superfosfat.

Ved Siden af Græsfamilien staar Ærteblomstfamilien som ydende de væsentligste Bidrag til Plantevæxten paa vore Kløver- og Græsmarker. Stenkløver, *Melilotus*, er en høj, grovstænglet og stærkt krydret Slægt, hvis Arter ikke umiddelbart have Betydning som Foderplanter. Af Nr. 26 var udstillet Læge-Stenkløver, *M. officinalis*, og Hvid Stenkløver, *M. alba*. — Rundbælg, *Anthyllis Vulneraria*, forekommer vildt voxende paa tør, kalkholdig Jord, og Frøet faas i Handelen, hvor det formodentlig netop søges til saadanne Jorder, paa hvilke Kløveren ikke vil trives. Den var udstillet af Nr. 30. — Sneglebælg, *Medicago*. Hertil hører et Par Arter af ikke ringe Betydning for Landbruget. Humle-Sneglebælg, *M. Lupulina*, i daglig Tale ofte, men urigtig, kaldet Gul Kløver, Humlekløver eller Stenkløver, er en meget hurtig voxende og til etaarigt Græsleje rigt givende Foderplante, der ofte kan træde i Kløverens Sted; den var udstillet af Nr. 30. Lucerne eller Foder-Lucerne, *M. sativa*, har hidtil kun fundet ringe Anvendelse i det danske Landbrug. Det er en udholdende og for tør, kalkjordig Jord værdifuld Foderplante, der ogsaa finder stor Udbredelse i Mellem-Evropa; den var udstillet af Nr. 26, 30, 48. I Frø-Fortegnelser findes hyppig anført Sand-Lucerne, *M. media*, hvis Frø stadig sælges dyrere end Foder-Lucernens, men, skjønt det for Sand-Lucerne antagne Frø er forskjelligt fra Foder-Lucernens, har det dog ved de her anstillede Forsøg kun givet Foder-Lucerne, som man saaledes billigere kan forskaffe sig under dens eget Navn.

Kjællingtand, *Lotus*, omfatter et Par, hos os vildtvoxende Arter, brugbare som Engplanter, Alm. og Sump-Kjællingetand, *L. corniculatus* og *L. major*. En hermed beslægtet Plante er Aspargesært, *Lotus Tetragonolobus*, der er optaget i Havebruget. Denne var udstillet af Nr. 26.

Kløver, *Trifolium*. Af Nr. 26 og 48 var udstillet Blodkløver, ogsaa kaldet Inkarnatkløver, *T. incarnatum*, en enaarig, udenlandsk Kløverart, der ikke taaler vore Vintere. Det er en hurtigvoxende Kløverart, der, saaet i Maj, kan blomstre efter 2 Maaneders Forløb. Af Nr. 26 var udstillet Harekløver, *T. arvense*, der voxer vildt paa Sandjorder; af Nr. 43 var ududstillet Jordbærkløver, *T. fragiferum*, saavel i Plante som i Frø (jfr. S. 16), Traadstænglet Kløver, *T. filiforme*, og Udstrakt Kløver, *T. procumbens*, hvoraf Jordbærkløveren navnlig hører Strandenge til, de 2 sidstnævnte almindelig forekomme ved Veje og paa Marker. En sjældnere forekommende Kløverart, Humlekløver, *T. agrarium*, der dog træffes i Græsmarkerne som indført med andet Kløverfrø, kunde være en ret brugbar Foderplante, men

den er næppe yndet af Kreaturerne, Frøet forekommer saa godt som ikke i Handelen, og den hører saaledes i Virkeligheden ikke til de dyrkede Kløverarter. Af Nr. 30 vare udstillede de 3 for vore Kløver- og Græsmarker vigtigste, fleraarige Kløverarter: Alsikekløver, *T. hybridum*, Hvidkløver, *T. repens*, og Rødkløver, *T. pratense*; den sidstnævnte var tillige udstillet i Frø af Nr. 53. Frø-Udbyttet af Hvidkløveren er (1876) opgivet fra Mors til 60—80 indtil 300 ℔, ganske undtagelsesvis til 500 ℔ pr. Td. Ld. Af Rødkløver anslaas Udbyttet, efter forskjellige Meddelelser, til 200—400 ℔ af Tidlig Rødkløver og undtagelsesvis indtil 500 ℔ af Sildig Rødkløver. — Stilkbælget Astragel, *Astragalus galegiformis*, anbefales som Foderplante, men synes hertil at være for grovstænglet; den spirer desuden vanskelig og langsomt; den var udstillet af Nr. 52. — Sæd-Fladbælg, *Lathyrus sativus*, var udstillet af Nr. 48. Den vilde hos os kun kunne benyttes som Foderplante, medens den i Syd-Evropa tillige dyrkes for Kornets Skyld. Seradel, *Ornithopus sativus*, en enaarig Plante, der næppe vil være uden Betydning som Foderplante paa Sandjorder, var udstillet af Nr. 30 og 48. — Esparsette, *Onobrychis sativa*, en fleraarig og ikke uvigtig Foderplante for Kalkjorder, var udstillet af Nr. 48. Et Par Smaaprøver af Frø med og uden Bælg vare desuden indsendte fra Klintholm paa Møen, hvor Esparsette med Held dyrkes.

Endnu skal nævnes en til Rosenfamilien hørende Plante: Bibernelle, *Poterium dictyocarpum*, udstillet af Nr. 26, anbefales som en god Foderplante paa tørre, kalkholdige Græsgange, navnlig til Faar.

Af Grønfodringsplanter maa desuden nævnes Spergel, *Spergula*, der udgjør en egen Familie. Den finder navnlig Anvendelse i Brakmarken paa lette Jorder som et fortrinligt Kreaturfoder. Spergelen er meget hurtig voxende og taaler gjentagen Afgræsning. Der dyrkes hos os 2 Arter: Middelhøj Spergel, *S. sativa*, eller den dyrkede Form af Alm. S., *S. arvensis*, og Stor Spergel, *S. maxima*, en kraftigere voxende Plante, med større Frø. Begge Arter vare udstillede af No. 48.

Foruden de enkelte Oplysninger, vedrørende Grønfodringsplanterne, der findes i Tabel D (S. 93), havde G. J. Bøgh indsendt en Beretning om en Forsøgsrække paa ialt 93 Nr. over en Del Foderplanter af Ærteblomst- og Græsfamilien, foruden Spergel, ledsaget af tørrede Expl. af Planterne. Frøet var saaet i Dagene ved d. 1. Maj paa Bede af 10 □ Fod, og Afgrøden høstet efter 4 Maaneders Forløb. Udbyttet var opgivet for hvert enkelt Bed, med Tilføjelse af det beregnede Udbytte pr. Td. Ld. Oplysning om Blomstringstid, for saa vidt den var indtraadt før Høstningen, Blad-

fylde, m. m. var tilføjet. Flere Iagttagelser vare her gjorte f. Ex. med Kløversorter efter Frø med forskjelligt Avlsted. Men da Forsøgene fortsættes, tro vi det rettest paa et senere Tidspunkt at give en samlet Oversigt over dem.

E. **Foderkaal**, saavel Bladkaal som Hovedkaal. Denne Gruppe spiller, med Rette eller Urette, en temmelig indskrænket Rolle i vort Agerbrug. De herhen hørende Former vare ogsaa svagt repræsenterede og aldeles ikke udstillede fra det egentlige Landbrug. Talen er her om et Par Afarter af Alm. Kaal, *Brassica oleracea*, der afgive nyttige Bidrag til Føde for Mennesker og Husdyr, de tilhøre derfor saavel Landbruget som Havebruget og udmærke sig navnlig for Havebrugets Vedkommende ved stor Formrigdom.

a. Bladkaal, *B. o. acephala*, er kjendelig ved sin slanke Stængel og sine forholdsvis stærkt indskaarne og smalle Blade. Til Bladkaalen høre forskjellige Hovedformer, hvoraf Pyntekaal, Snitkaal, Blaa Kruskaal o. a. dog udelukkende tilhøre Havebruget og ikke vare udstillede. De 2 vigtigste Hovedformer ere Grønkaal, der har stærkt grønne og livlig krusede Blade, og Kokaal, der i Reglen har flade, mere eller mindre blaaduggede Blade. 1. Grønkaal er fortrinsvis en Haveplante; til Markbrug anvendes især Høj Grønkaal. Den var udstillet af No. 26 (i 2 Sorter), af No. 30 og No. 37 (i 4 Sorter). 2. Kokaal forekommer dels grenet, som den 4—6 Fod høje Poitou-Kokaal og den 2—4 Fod høje, fra Grunden af stærkt grenede Tusendhovedet Kaal, dels ugrenet, og af denne haves atter Former enten med cylindrisk eller med tenformet, grøn eller violet Stængel. Blaa Kæmpekaal og Lippe-Detmolder-Kaal, der begge have en lang og tynd violet Stængel og blaalige Blade, danner Overgangen mellem Blaa Kruskaal og Kokaal. Alm. grøn Kokaal eller *Cesarean Cow-Cabbage*, er en Form med ugrenet, cylindrisk, grøn Stængel, Alm. blaa Kokaal, *Chou cavalier rouge*, en lignende med violet Stængel. Marvkaal (*Moëllier*), Fig. 1, har ugrenet, tenformet, grøn eller violet Stængel. Beslægtet med denne sidste er Altenburger-Strunkkraut, der ved sin Form danner Overgangen til Hovedkaal. Kokaalen var udstillet af No. 26 (i 8 Sorter), af No. 37 (i 6 Sorter) og af No. 48. Den udmærker sig, fremfor Grønkaalen, ved en fyldigere Væxt, hvorfor Ordet Kæmpe er et yndet Tilnavn.

b. Hovedkaal, *B. o. capitata*, har flere udprægede Former, hvoraf alene 1. Hvidkaal, *B. o. c. alba*, finder Anvendelse i vort Agerbrug, om ogsaa i meget ringe Udstrækning; den har forkortet Stængel, hele, brede, og flade Blade, samlede til et stort endestillet Hoved. Hvidkaalen deles i Sommer- og Vinter-Hvidkaal, efter dens hurtige eller

langsomme Udvikling. De hurtig voxende ere selvfølgelig fortrinsvis Haveformer; heraf vare 6 Sorter udstillede af No. 26. Til de langsomt voxende Former, der kræve hele Sommeren til deres Udvikling, høre Græsk Centner-, Amager-, Brunsviger-, Hollandsk- osv.; Vinter-Hvidkaalen var udstillet af No. 26 (i 5), No. 30 (i 2), No. 37 (i 12 Sorter) og af No. 50. 2. Rødkaal, *B. o. c. rubra*, adskiller sig fra Hvidkaalen alene ved sin røde Farve; den var udstillet af No. 26 og 30. 3. Savojkaal, *B. o. c. bullata sabauda*, udmærker sig fremfor Hvidkaalen ved sine bulede Blade, som fremkomme ved, at Bladkjødet er stærkere udviklet end fornødent, for at udfylde Pladsen mellem Bladribberne; den var udstillet af No. 26. 4. Rosenkaal, *B. o. c. bullata gemmifera*, har tildels ogsaa bulede Blade, men er forøvrigt meget kjendelig ved sin slanke Væxt, en Blad-Roset i Toppen, og Stænglen dækket af talrige smaa Hoveder, der fremkomme i Hjørnerne af de efterhaanden affaldende Stængelblade. Den var udstillet af No. 26. De 3 sidstnævnte ere alene Haveformer. Om alle Foderkaal-Formerne gjælder det uden Tvivl, at de ædes meget begjærlig af Kreaturerne, ikke alene Bladene, men ogsaa den mere eller mindre kjødfulde Stængel. De ville derfor altid kunne afgive et godt Efteraarsfoder.

Fig. 1. Marvkaal.

F. **Rodfrugter**. Det er 4 Plantefamilier, der afgive Bidrag til de saa kaldte Rodfrugter, naar herfra undtages Kartoflerne, der omtales særskilt. De 4 Familier ere I. Salturter, hvorfra vi have Runkelroen eller de dyrkede Former af Slægten Bede, II. Kurvblomster, hvortil høre Cikorie, Løvetand og Jordskok, III. Skjærmplanter, hvortil høre Gulerod og Pastinak, IV. Korsblomster, med Slægten Kaal, hvoraf der dyrkes et Par Afarter, som med et Fællesnavn betegnes Rodkaal.

I. Bede, *Beta vulgaris*. Hertil høre 4 Afarter, hvoraf 1.

Foderbeden dyrkes til Kreaturfoder, 2. Sukkerbeden er en Fabrikplante, 3. Rødbeden og 4. Bladbeden ere Haveformer.

1. Foderbeden, *B. v. campestris*, i daglig Tale fortrinsvis kaldet Runkelroe, er særlig yndet i Landets mildere Egne som Vinterfoder for Malkekvæg, fordi den ikke, som Rodkaalen, giver Mælken Afsmag. Foderbeden deles efter Roens Form i lange, halvlange og korte, og disse atter efter Farven i røde, gule og hvide.

a. Lange. Deres Længde er 4—5 Gange Bredden; de have Cylinderform eller Kegleform. De deles i tynde (Kohorn) og

Fig. 2. Lang tynd Foderbede (Kohorn).

*Figurerne ere gjengivne i omtrent en Femtedels Størrelse, lineært Maal, nemlig 5 Millimeter i Stedet for 1 Tom., (der er lig 26 Millim.).

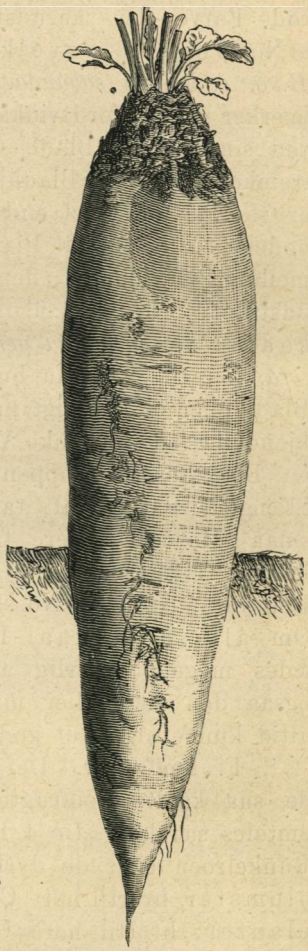

Fig. 3. Lang tyk Foderbede.

tykke, hvoraf hine ere at betragte som forældede Former, der ogsaa for det meste kun forekomme af Navn eller som Sjældenheder i

større Samlinger, medens de tykke, nyere og forædlede, Former ere de sædvanlig dyrkede. De tynde ere som oftest krumbøjede — heraf Navnet Kohorn — og voxe næsten ganske ud af Jorden. α) Lang tynd rød (rød Kohorn, Fig. 2) var udstillet af Nr. 26 og 30. β) Lang tyk rød (Fig. 3) dyrkes under mangfoldige Navne, som Rothe Riesen-Pfahl, Erfurter lange rothe, *Long red Elvetham, Mammouth, Wonder, Disette d'Allemagne rose* o. a. Bladstilkene ere snart grønne, snart røde, Kjødet snart helt hvidt, snart mere eller mindre rødt, uden at man dog paa Grundlag heraf kan skjelne mellem flere Sorter. Denne Form var udstillet af No. 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 30, 31, 33, 38, 46, 48, 50, heraf No. 18, 25, 26, 31, 37, 50 under ialt 20 forskjellige Navne, tildels fordi Frøet hentes fra forskjellige Lande. Det forholdsvis store Antal Udstillere tyder noksom paa den Værdi, der tillægges denne Roe, hvad der dog nærmest maa tilskrives de store Expl., som denne Form kan afgive paa dybtmuldede Jorder, som Kærjorder. En ret udpræget Form er Negeren, udstillet af No. 26, Tyskernes Lange schwarze Neger og Franskmændenes *Disette Negresse* eller *Leclerc*, med mørk Hud, stærkt rødt Kjød og blodrøde Bladstilke, som hos Rødbeden, hvortil den danner Overgangen; den er meget ubestandig og slaar let over til Elvethamroen. γ) Lang tynd gul (gul Kohorn) var udstillet af Nr. 26, δ) Lang tyk gul, kjendt under Navne som Gelbe Riesen-Pfahl, Erfurter lange gelbe, *Jaune d' Allemagne à chair blanche, Long yellow* o. a., staar maaske ikke tilbage for den lange tykke røde, men dyrkes mindre hyppig. Roens Farve vexler, som hos de andre gule Runkelroer, fra bleggul til orangegul, Bladstilkenes Farve fra grøn til gul, Kjødets Farve fra hvid til bleggul. Den var udstillet af No. 22, 23, 26, 30, 37, 48 (af No. 26 efter baade tysk og engelsk Frø). ε) Lang tynd hvid (Hvid Kohorn) var ikke udstillet. ζ) Lang tyk hvid var udstillet af No. 26, 36 og 37 under Navn af *Disette blanche à collet rose*, *Disette blanche à collet vert* og *Disette d'argent*; den øverste Del af Roen er grønlig, medens Roen forøvrigt, som hos de andre hvide Sorter, har et svagt rosenrødt Skjær.

b. Halvlange eller flaskeformede. De ere 2—3 Gange længere end deres Bredde. Af disse haves ligeledes tynde og tykke Former, og efter Farven deles de i røde, gule, hvide og graa, hvoraf de hvide og graa ingen Betydning have for Agerbruget, medens de røde og gule halvlange høre til de værdifuldeste Runkelroesorter. α) Den tynde røde flaskeformede eller kort pæleformede (Fig. 4) Tyskernes Rothe Erfurter-Flasche, var udstillet af No. 26. Den synes at høre til de tarveligere Sorter. β) Den tykke røde flaskeformede eller oval rød, ogsaa kaldet Rød Flaske (Fig. 5), Tyskernes Rothe Riesen, Pohls rothe Riesen, Rothe olivenförmige, Franskmæn-

denes *Disette géante ou rouge ovoïde*, Englændernes *Improved red oval shaped*, var udstillet af No. 3, 9, 17, 18, 21, 22, 26, 30, 37, 48, 50. γ) Den tynde gule flaskeformede eller kort pæleformede Tyskernes Gelbe Erfurter-Flasche, maa regnes til de mindre gode

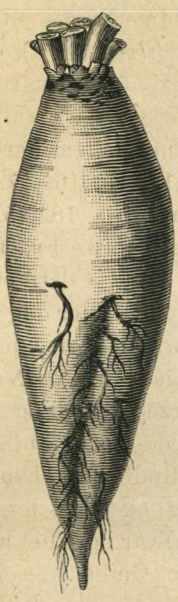

Fig. 4. Tynd flaske-formet Foderbede.

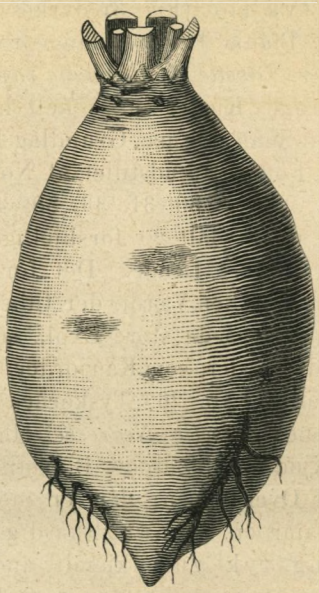

Fig. 5. Tyk flaske-formet Foderbede.

Sorter; den var udstillet af No. 15, 16 og 26. δ) Den tykke gule flaskeformede eller oval gule, ogsaa kaldet Gul Flaske, Tyskernes Olivenförmige gelbe Riesen, Oval flaschenförmige gelbe, Pohls gelbe Riesen, Gelbe Riesen-Flasche, Franskmændenes *Jaune ovoïde de Barres*, Englændernes *Oval shaped yellow*, var udstillet af No. 3, 8, 9, 14, 16, 17, 18, 22, 26, 30, 33, 37, 46, 48, 50. Den synes, næst efter Elvethamroen, at være den mest udbredte og er hos os navnlig kjendt under Navn af Barresroen; den har i en Aarrække med Held været dyrket paa Landbohøjskolen til Frøavl og er derfra bleven udbredt til forskjellige Egne af Landet. — Medens Barresroen hyppigst har hvidt Kjød og grønlige Bladstilke, har en beslægtet Sort, *Golden Tankard*, udstillet af No. 26, 30 og 37, gult Kjød og æggegule Bladstilke; disse 2 Sorter ere dog ikke skarpt adskilte. ε) Den hvide flaskeformede, Tyskernes Weisse Erfurter-Flasche, var udstillet af No. 26 og 50. ζ) Den graa flaskeformede, Tyskernes Schwarz-graue Flasche, var udstillet af No. 26.

c. Korte eller Kvægklumper. Disse have samme Længde og Bredde eller større Bredde end Længde (Løgroer). De deles herefter

i kugleformede (Fig. 6) og fladtrykte (Fig. 7) og efter Farven i røde, gule og hvide. α) Den røde kugleformede, Tyskernes Rothe Leutewizer, Würzburger, Englændernes *Globe red*, dyrkes ikke meget almindelig; den var udstillet af No. 26, 30, 37, 48. β) Den røde fladtrykte, der er kjendt under Navn af Rød Oberndorfer, Tyskernes Rothe Oberndorfer og Rothe tellerförmige Wiener, var udstillet af No. 22, 23, 26, 30, 37, 50. γ) Den gule kugleformede vexler i Farven fra lysegul til mørk orangegul. Den lysegule Farve er overvejende hos dem, der gaa i Handelen under Navn af Gelbe Leutewitzer, *Globe yellow*, *Dobitos improved*, *Berkshire Prize*, *Champion Yellow Globe*; den orangegule Farve er derimod fremherskende hos *Jaune ovoïde de Barres ameliorée*, *Orange Globe* (Wards), *Wroxton Golden Globe*, *Champion Orange Globe*; men

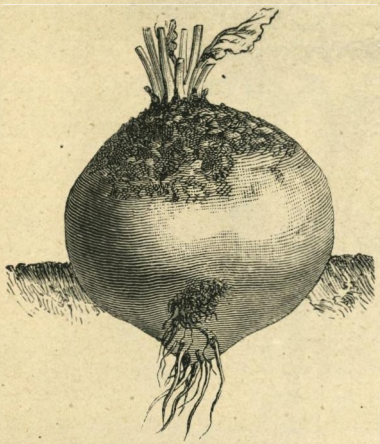

Fig. 6. Kugleformet Foderbede.

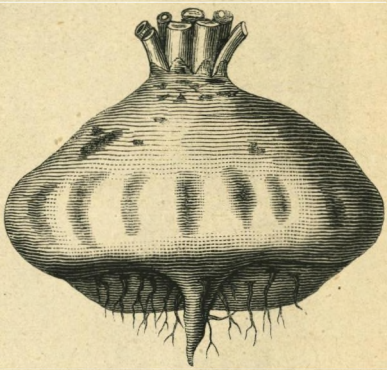

Fig. 7. Fladtrykt Foderbede.

Farven er for vexlende, til at der herpaa kan grundes en virkelig Adskillelse mellem flere Sorter. Denne temmelig udbredte og smukke Form var udstillet af Nr. 18, 23, 25, 26 (5 Navne), 30 (3 Navne), 37 (7 Navne), 48, 50. δ) Den gule fladtrykte, Tyskernes Gelbe Oberndorfer, Gelbe tellerförmige Wiener, er temmelig almindelig; den var udstillet af No. 15, 22, 25, 26, 30, 37, 50, 54. ε) Den hvide kugleformede, Tyskernes Runde weisse Kugel, var udstillet af No. 26. ζ) Den hvide fladtrykte, Tyskernes Weisse Oberndorfer, Weisse tellerförmige Wiener, var udstillet af No. 26 og 37. Begge disse hvide Former ere meget lidt kjendte.

De halvlange og de korte Runkelroer have det Fortrin, at de kunne udplantes, hvor man ønsker at vinde Tid til at faa Jorden renset i Foraaret. De passe ogsaa til stivere, mindre muldrige Jorder. Dette gjælder navnlig om de korte, som desuden ere

overordentlig lette at optage, især naar de, som Oberndorferen, ligge ovenpaa Jorden og kun ved en tynd Stilk ere fæstede i denne.

2. Sukkerbede, *B. v. saccharifera*, en Form af den hvide Bede, er 3 Gange saa lang, som den er bred. Denne er ved at dyrkes paa ringe Afstand og paa flad Jord forsætlig bragt ned til en ringe Størrelse, helst paa 1—2 Pd., fordi den herved vinder i Sukkerholdighed. Der skjelnes mellem den schlesiske (Fig. 8) med mere tilspidset Hoved, og den franske Imperial (Fig. 9), med mere afstumpet Hoved. Den var udstillet af No. 26, 37 og 48, ialt, under 14 Benævnelser. Sukkerbederne synes slet adskilte.

Fig. 8. Schlesik Sukkerbede.

Fig. 9. Imperial Sukkerbede.

3. Rødbede, *B. v. hortensis*, er udelukkende en Haveform, den er let kjendelig ved den stærkt røde Farve, der gjennemtrænger ikke blot Roen, men ogsaa Bladene. Der haves, foruden den lange, en rund Form (Ægyptisk Rødbede), som har det Fortrin at kunne udplantes; denne var udstillet af Nr. 24 saavel i Plante som i Frø.

4. Bladbede, *B. v. Cicla*, har en slet udviklet Rod, hvorimod dens fyldige Blade kunne anvendes til Foder, men fortrinsvis finder den Anvendelse i Havebruget, hvor Bladene benyttes til Spinat, eller Stilkene til Salat, eller den tjener til Prydplante paa Grund af de ofte stærkt brogede Blade. Den fandtes paa Foreningens Rodfrugt-Udstilling i 1876, indsendt fra en Gaard i Sjælland som Indblanding i

(Fortsættes S. 104).

Tab. E.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Pd	Areal. Td. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Td. Ld.	Læs Staldgødning pr. Td. Ld.	Vægt pr. Tde. Pd.	Passende Jordbund.	Saaet paa Kamme. Dato.	Saaet paa flad Jord. Dato.
			Runkelroer. a. Lang rød Foderbede.							
7	10	6	2. Afgr.	250	250	30	145	Let Muld.		
9	9		Efter Byg.	200	250	20	155		18/5	
10	10	24	2. Afgr.	350	350		160		1/5	
14	6	3	2. do.	350	400	25		Lermuld.	6/5	
15	6	1	3. do.	270	350	25		Dyb Muld.	13/5	
16	12	1/18	3. do.	350	300	30		Letmuldet.	26/4	
17	4	7	2. do.	350	350			Tørveholdig.		17/4
20	7	1½	2. do.		300		190		12/5	
22	8	1	Brak.		325			Mosejord.	16/5	
25	7	2	Eft. Grønjordshavre	250	300	30	200	Dyb Muld.		3/5
25	7	1	do.	250	300	30	200	do.		4/5
25	7	2	do.	250	300	30	200	do.		3/5
25	7	1	do.		300	30		do.		4/5
33	8	¼	Efter Rug.	200	220	18			6/5	
38	8	8	3. Afgr.	350	400	20		Lermuld.	10/5	
			— b. Halvlang rød Foderbede.							
3	9	3½	Brak.	275	300	30	177	Lermuld.		7/5
9	9		Efter Byg.	200	250	20	155		18/5	
21	10	6	do.	250	300		175	Sandmuld.	1/5	
22	8	1	Brak.		325			Mosejord.	16/5	
			— c. Halvlang gul Foderbede.							
3	9	3	1. Afgr.		300	30	177	Lermuld.	9/6	
9	10		Efter Byg.	200	250	20	155		18/5	
14	6	2	2. Afgr.	350	400	25		Lermuld.	7/5	
15	6	½	3. do.		200	25		Dyb Muld.	14/5	
16	12	1/32	3. do.	274	300	30		Letmuldet.	26/4	
16	12	1/32	3. do.	325	300	30		do.	26/4	
22	8	1	Brak.		300			Mosejord.	16/5	
33	8	¼	Efter Rug.		200	18			6/5	
			— d. Kort gul Foderbede.							
15	6	½	3. Afgr.		250	25		God Jord.	14/5	
22		1/140	Eft. Grønjordshavre		225				16/5	
25	7	1	do.	250	300	30	190	Dyb Muld.		4/5
30	7		Efter Jordbær.				165	Svær Jord.	6/5	

Anmærkning til Tabel E.

Til de lange røde Foderbeder havde No. 7 foruden Staldgødning anvendt pr. Tde. Ld. 100 ℔ Peru Guano og 100 ℔ Superfosfat, No. 20 150 ℔ Kali og 300 ℔ Tuborg-Superfosfat, No. 22 300 ℔ Superfosfat, No. 30 200 ℔ Guano, No. 38 50 ℔ Chili-Salpeter og 200 ℔ Mejl-Guano. No. 15 og 28 havde pletsaaet Roerne. Voxetiden er opgivet af No. 10 til 150, af No. 15 til 145 Dage.

Til den aflange røde Foderbede havde No. 3 anvendt 300 ℔ Superfosfat; Frøet var pletsaaet. No. 21 havde anvendt 25 Læs Tang, og No. 22 300 ℔ Superfosfat.

Til den aflange gule Foderbede havde No. 3 anvendt 300 ℔ Handelsgødning, No. 22 300 ℔ Superfosfat. No. 3 og 15 havde pletsaaet Roerne. Voxetiden var af No. 3 opgivet til 140, af No. 14 til 145 Dage.

Til den runde gule Foderbede havde No. 30 anvendt 200 ℔ Guano. No. 15 havde pletsaaet Roerne.

Roemarken, altsaa indført med fremmed Roefrø. Den benævnes mindre rigtigt Hvidbede, da dette Navn bør forbeholdes de hvide Runkelroer, eller Mangold, der er det tyske og engelske Navn for Runkelroen i Almindelighed; endnu mindre nøiagtig er Benævnelsen Snitkaal, da Bede ikke er Kaal, og da Navnet Snitkaal ogsaa tillægges et Par Kaalformer.

Runkelroen dyrkes med Fordel til Frøavl ikke faa Steder i Landet, hvorom nærværende Beretning ogsaa bærer Vidnesbyrd. I Almindelighed viser det hjemmeavlede Frø sig langt paalideligere end det fremmede; men desuagtet er Hjemmeavlen hidtil aldeles forsvindende til at tilfredsstille det hjemlige Forbrug. Det fremgaar af Tabel E. (S. 103), at Runkelroerne sædvanlig saas paa Blivestedet og hyppigere paa Kamme end paa flad Jord, hvad der dog ikke kan antages fornødent uden for den lange Runkelroes Vedkommende, naar denne ikke saas paa dybtmuldet Jord. Sukkerbeden, hvis Avl saa at sige ledes fra Fabrikerne, saas altid paa flad Jord og saavidt muligt efter hjemmeavlet Frø. Som det ses af Tabellen, er Udsæden af Foderbeden 6—12 Pd., i Gjennemsnit 8 Pd., hvilket ogsaa maa anses for aldeles tilstrækkeligt af middelgodt Frø.

II. Kurvblomst-Familien 1. Cikorie, *Cichorium Intybus*, er Gjenstand for Fabrik-Industri, men dyrkes ogsaa i det mindre til Husholdningsbrug, som Kaffe-Surrogat. Den var udstillet af No. 24 og 40 i Planter, af No. 24 desuden saavel i Frø som i tørret og forarbejdet Stand. 2. Løvetand, *Taraxacum officinale*, har samme Anvendelse som Cikorien, men dyrkes i langt mindre Udstrækning. 3. Jordskok eller Jordæble, ogsaa kaldet Topinambur, *Helianthus tuberosus*, var udstillet af No. 48. Det er en vedvarende, haardfør Plante, men for lidet givende til at erstatte Kartoflen, i hvis Sted dens Knolde ellers kunne træde.

III. Skjærmplanternes Familie afgiver til Markbrug kun 2 Slægter, og af disse har alene Guleroden praktisk Betydning for vort Landbrug, medens Pastinakken hos os næppe finder Anvendelse udenfor Havebruget.

1. Gulerod, *Daucus Carota*, inddeles efter Formen i lange, halvlange og korte, hvoraf de lange alene tilhøre Landbruget, de halvlange dels Landbruget, dels og fortrinsvis Havebruget, medens de korte nærmest ere Drivbedsformer.

a. Lange. De ere sædvanlig jævnt tilspidsede, have derfor en noget ubestemt Længde, der er 5—8 Gange Bredden. Den store Længde i Forhold til Bredden kan dog ikke anses som et Fortrin. De pleje at voxe noget ud af Jorden, hvad der letter Optagningen, og da den overjordiske Del i saa Fald bliver grønlig, faa de gjærne Tilnavnet grønhovedet. De deles efter Farven i hvide, gule, rødgule, røde

og violette. Heraf ere de lange hvide og gule de til Markbrug mest benyttede Sorter, men ere maaske ikke skarpt sondrede. De fyldigste og glatteste Gulerødder faas af Englændernes *White Belgian* og *Yellow Belgian*. α) Lang hvid grønhovedet eller Hvid Kæmpe, (Fig. 10), Hvid Heste-Gulerod, *White Belgian*, var udstillet af No. 3, 4, 7, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 25, 26, 29, 30, 33, 37, 38, 46, 48, 50. β) Lang gul grønhovedet, eller Gul Kæmpe, *Yellow Belgian*, var udstillet af No. 4, 10, 22, 25, 26, 29, 30, 33, 37. γ) Lang rødgul grønhovedet eller orangegul Kæmpe var udstillet af No. 9,

Fig. 10. Lang hvid grønh.-G., *White Belgian.*

Fig. 11. Lang tynd rød, Altringham-G.

Fig. 12. Lang tynd rød grønh., Altringh.-G.

22, 25, 26, 29, 30, 33, 37, 48. δ) Lang rød, hvortil høre Altringham-G. (Fig. 11) og Grønhovedet eller forbedret Altringham-G. (Fig. 12), begge tynde og spidse, hin udstillet af No. 26, denne af No. 30, 37, 48, 50; endvidere Surrey G. (Fig. 13), der er middeltyk spids, udstillet af No. 37 (under 3 Benævnelser); endelig lang rød afstumpet, en ny Sort fra Vilmorin, udstillet af

(Fortsættes S. 107).

Tab. F.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Pd.	Areal. Tde. Land.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Læs Staldgødning pr. Tde. Ld.	Vægt pr. Tde. Pd.	Passende Jordbund.	Saaet paa Kamme. Dato.	Saaet paa flad Jord. Dato.
			a. Lang hvid Gulerod.							
3	4½	3½	4. Afgr.	300	300	30	140	Muldjord.	4/5	
3	4½	2	2. do.		300	30	140	Lermuld.	6/5	
4	2	3½	1. do.	250	325	20	180	do.	27/4	
7	7	7	2. do.	300	300	30	120	Let Muld.		
10	5	1½	2. do.	250	250		160	Lerjord.	1/5	
14	5	1	2. do.	450	500	25		do.	7/5	
15	8	1/4	3. do.		400	25		God Jord.	13/5	
16	4	1/19	3. do.	300	300	30		Let Muld.	26/4	
17	2	1	2. do.	300	325			Tørvejord.		18/4
20	4	1/2	2. do.		275		180		9/5	
21	8	4½	Efter Rug.	300	300		160	Sandmuld.		
22	4	1/2	2. Afgr.	275	350	10		Muldjord.	13/5	
29	4½	14		350	400				6/5	
33	4	1	Efter Rug.	300	350	18			3/5	
38	4	2	3. Afgr.	300	300	20		Lermuld.	8/5	
			b. Lang gul Gulerod.							
4	2	2	1. Afgr.	250	350	20	180	Lermuld.	27/4	
22	4	4	2. do.	275	350	10		Muldjord.	13/5	
25	5	1	Eft. Grønjordshavre.	250	300	30	190	do.		29/4
29	4½	3		350	350				6/5	
33	4	1/8	Efter Rug.	250	250	18			6/5	
			c. Lang rødgul Gulerod.							
22	4	1	2. Afgr.	200	275	10		Muldjord.	13/5	
25	5	1	Eft. Grønjordshavre.	250	300	30	190	do.		30/4
			d. Halvlang rød Gulerod.							
4	2	1/2	1. Afgr.	200	325	20	180	Lermuld.	27/4	
16	4	1/55	3. do.	266	250	30		Let Muld.	26/4	
22	3½	1½	2. do.	225	275	10		Sandmuld.	13/5	
22	4	1½	2. do.	250	300	10		God Jord.	13/5	
29	5	1/2		275	300				6/5	
40	6	1/4	3. do.	250	300	20	190	Muldjord.	3/5	

Anmærkning til Tabel F.

Til den lange hvide Gulerod havde No. 7 anvendt 100 Pd. Peru-Gnano og 100 Pd. Superfosfat, No. 20 150 Pd. Kali og 300 Pd. Tuborg-Superfosfat, No. 22 200 Pd. opløst Peru-Guano, No. 38 50 Pd. Chili Salpeter og 200 Pd. Mejillones-Guano; til denne Gulerod havde No. 17 anvendt 15 Læs Kompost No. 21 30 Læs Tang pr. Tde. Ld No. 22 havde anvendt 200 Pd. Peru-Guano til den lange rødgule Gulerod og 200 Pd. opløst Peru-Guano til den lange hvide Gulerod pr. Tde. Ld. Saavel til den halvlange røde som den halvlange hvide Gulerod havde No. 22 anvendt 200 Pd. Peru-Guano, til den første havde No. 40 anvendt 200 Pd. Superfosfat (18 pCt. Fosforsyre) pr. Tde. Ld. No. 16 havde saaet Gulerødderne i 2 Rader paa hver Kam. Nr. 29 havde brugt 23 Tommers Afstand mellem Raderne. Voxetiden for den lange hvide Gulerod var opgivet af No. 3 til 140, af No. 10 og No. 14 til 150 Dage.

No. 37. ε) Lang violet, som dog maa anses for en Sjældenhed, var udstillet af No. 37.

b. Halvlange. Disse ere 3—4 Gange saa lange, som de ere brede, som oftest afstumpede og røde af Farve; dog gives ogsaa hvide og gule, og af røde en tilspidset Form. α) En halvlang hvid Form er i de senere Aar bleven indført under Navn af Vogeser (Fig. 14), der synes at være en meget god, frugtbar og haardfør Gulerod; den var udstillet af No. 22, 26, 30, 37, 48, 50; No. 26 havde desuden udstillet en halvlang hvid (transparent) Haveform, under 3 Benævnelser. β) En halvlang gul er kjendt under Navn af Saalfelder-G.; den var udstillet af No. 26 og 50. γ) Af halvlange røde kjendes en Sort med tilspidset Form, den engelske *James intermediate scarlet*, udstillet af No. 4, 22, 26, 30, 37, 40; en

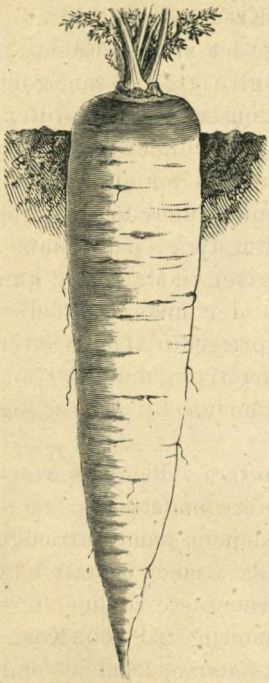

Fig. 13. Lang rød, middeltyk, spids, Surrey-G.

Fig. 14. Halvlang hvid, Vogeser-G.

Fig. 15. Halvl. afst. Stensballe-G.

afstumpet Form have den franske *de Luc*, der er mørkerød, udstillet af No. 37, og den danske Stensballe-Gulerod (Fig. 15), der er bleg af Farve, udstillet af No. 4, 22, 30, 37, 48. Denne sidste har sit Navn af en Landsby ved Horsens, hvor den har været dyrket og avlet i en lang Aarrække, for at afsættes til Hede-

Egnene. Frøet avles i Stensballe og Nabobyen hos de fleste Jordbrugere og sælges ofte til 2—3 Kr. pr. ℔. Denne Gulerod skal dog, efter Bøghs Meddelelse, kun passe for sandede Jorder. Af halvlange røde Gulerødder vare endnu udstillede nogle Havesorter, saasom *Nantes*-G. og den hollandske G., af No. 16, 29, 30, 37. — Flere af de ovennævnte Sorter forekom desuden under forskjellige Benævnelser.

c. Korte. Disse ere røde og smaa, ofte næppe dobbelt saa lange som brede, nogle Sorter benyttes som Drivkarotter; de høre alle kun hjemme i Havebruget. De vare udst. af No. 26 og 37. Navnet Karotte, det engelske og franske Navn for Gulerod, tillægges saavel de halvlange som de korte Former og er naturligen indført med Frøet.

2. Pastinak, *Pastinaca sativa*, forekommer i 2 Former, en lang, udstillet af No. 37 og 46, og en kort (rund), udstillet af No. 37 og 48. Den vides ikke at være dyrket her i Landet til Kreaturføde, hvorimod den bruges hertil i det nordlige Frankrig og det sydlige England, men navnlig paa Kanaløerne, hvor den skal give rigelig saa godt Udbytte, som Guleroden. Dens Fortrin ere, at den er meget haardør, saa at den kan overvintre paa Voxestedet, den er lidet udsat for Sygdom og kan trives paa Jorder, der ere for sure for andre Rodfrugter; men den kræver stærkere Jorder, end Guleroden, og er temmelig kostbar at optage, dog mindre, naar den dyrkes paa Kamme.

IV. Af Korsblomsternes Familie afgiver til Markbrug kun én Slægt, Kaal, *Brassica*, Rodfrugtformer, der under et fælles Navn kaldes Rodkaal. Denne deles i 3 udprægede Afarter efter disses forskjellige Oprindelse. Hertil høre Turnips, der efter sin Oprindelse er en Rybsroe, Rutabaga, der er en Rapsroe, og Knudekaal, der er en Kaalroe.

1. Turnips eller Rybsroe, *B. Rapa rapifera*. Plantens overjordiske Del ligner aldeles Rybsen. Bladene ere omfattende, sædvanlig græsgrønne og meget ru, Blomsterstanden en sammentrængt Halvskjærm, Blomsterne ere forholdsvis smaa, med udspærrede Bægerblade, Kronbladene have en kort Negl. Frøene ere rødlige, forholdsvis smaa; 1 ℔ Frø indeholder gjennemsnitlig 228,000 Korn. Turnipsroen er snart pæleformet med meget større Længde end Bredde, snart oval, kugleformet eller fladtrykt. Roen dannes ved Opsvulmen af Rodens øverste og Stængelens nederste Del (nedenfor Kimbladene); den fuldt udviklede Roe er kun i den yderste Del fast og saftig, indvendig mere eller mindre løs og svampet og i Forhold hertil mindre eller mere holdbar. Vægtfylden er meget afvexlende, men hos alle Marksorter ringere end Vandets. Turnips udvikler sig meget hurtig; flere Sorter dyrkes som Stubroer til Efteraarsfoder; den er ogsaa vel kjendt fra Havebruget, hvor den dyrkes under

Navn af Roe, Hvidroe, Majroe m. m. Den taaler ikke godt at udplantes, men er nøjsom med Hensyn til Jordbund, den ynder let Jord og Mosejord. Turnips deles efter Kjødets Farve i hvide og gule, disse igjen efter Formen i aflange (Længden 2—3 Gange Bredden) og runde (med omtrent samme Længde og Bredde); efter Overhudens Farve paa den øverste (overjordiske) Del af Roen skjelnes atter mellem Turnips med hvidt, violet og grønt Hoved. Roekjødets Farve gjenkjendes i Blomstringen, idet den hvidkjødede Turnips har lysegule Blomster, og den gulkjødede har orangegule Blomster.

a. Hvidkjødede, og især de runde Sorter, ere mindre holdbare, men de voxe hurtigere og give et større Udbytte, end de gulkjødede Sorter.

α) Aflange. Disse deles i dem med hvidt, violet og grønt Hoved. Hvidk. aflang hvid, Englændernes *White Tankard*, er en lidet kjendt Sort, temmelig fast i Kjødet, udstillet af No. 29 og 30. Hvidk. aflang med violet Hoved (Fig. 16), Englændernes *Red Tankard* (Ordet *Tankard* betyder Kande), *White Tankard red top*, Tyskernes *Rothköpfige Kanne* og Franskmændenes *Navet rose du Palatinat*, er en meget udbredt, smuk Sort, flaskeformet eller tyk pæleformet, sædvanlig forsynet med en tydelig Hals; den kan naa en Længde af 18″ og en Tykkelse af 6—8″. Den var udst. af No. 3, 4, 7, 14, 22, 26, 29, 30, 37, 40 og 48. En herfra lidt afvigende, sædvanlig noget kantet, hos os lidet kjendt, god Sort, der navnlig adskiller sig fra den foregaaende ved sin Mangel paa tydelig Hals (Fig. 17), var udstillet af No. 26 og 37 under Navne som Bamberger-, Lange weisse rothköpfige Erfurter- og Weisse rothköpfige Ulmer-. En mindre heldig Afændring af den sidstnævnte er Nürnberger halblange weisse rothköpfige, der ved sin kortere Form danner Overgangen til de runde Sorter. Hvidk. aflang med grønt Hoved, Englændernes *Tankard White green top*, Franskmændenes *Navet gros long d'Alsace*, ligner i Formen ganske den med violet Hovede; den var udstillet af No. 3, 4, 22, 26, 30, 37. Herfra noget afvigende ere Erfurter lange weisse grünköpfige, med dens Afændring: Nürnberger halblange weisse grünköpfige, om hvilke det samme gjælder, som ovenfor er sagt om de tilsvarende Sorter med violet Hoved.

Fig. 16. Hvidkj. aflang Turnips med violet Hoved, *Red Tankard.*

β. Runde. Hvidkj. rund hvid (Fig. 18) er kugleformet eller lidt fladtrykt, kan naa en overordentlig Størrelse, men er i saa Fald oppustet og hul; skjøndt lidet holdbar, er den paa Grund af sin Størrelse og hurtige Væxt meget udbredt. Det er Englændernes *Globe White*, *Globe white Pomeranian*, *White Norfolk*. Som Stubroe kaldes den i England: *White Stone of Stubble*, i Tyskland: Grosse weisse Stoppel. Den var udstillet af No. 3, 4, 8, 22, 26, 29, 30, 37 og 48, fra Gartnerne under dens forskjellige Navne. Hvidkj. rund med violet Hoved ligner den foregaaende i Form, men bliver i Reglen ikke saa stor, er lidet holdbar, men temmelig udbredt til tidligt Brug. Dens engelske Navne ere: *Red Globe*,

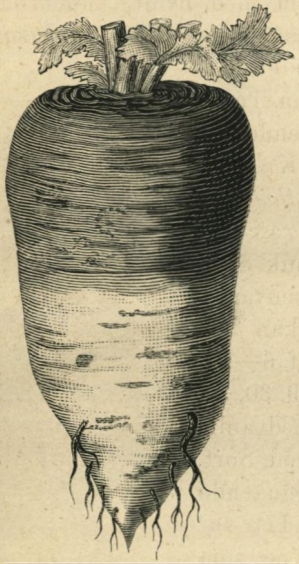

Fig. 17. Hvidkj. aflang Turnips med violet Hoved, Ulmer-.

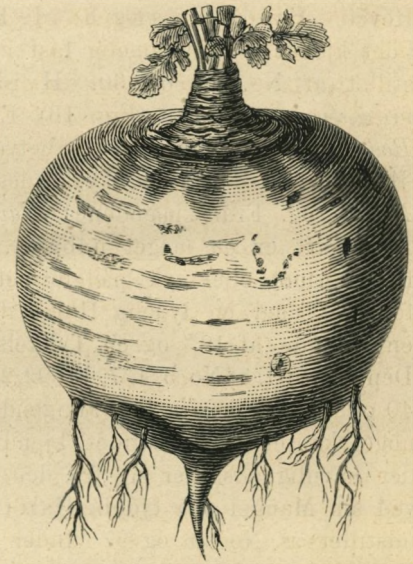

Fig. 18. Hvidkj. rund hvid Turnips, *White Globe*.

Globe white red top, *Norfolk white red top*, *Globe Lincolnshire*, *Woolton Hybrid*, *Purple top Mammouth*. Den var udstillet af No. 3, 4, 22, 26, 29, 30, 33, 37, fra flere af disse under forskjellige Navne. En hvidkj. flad Stubroe med violet Hoved, Tyskernes Herzförmige weisse rothköpfige Herbst-, sandsynligvis en Haveform, der paa Grund af sit ringe Dybtgaaende har været forsøgt som Stubroe, var udstillet af No. 26, men fortjener næppe at anbefales. En hvidkjødet rund Turnips med graaviolet Hoved, hvis Farve ofte slaar over i det grønlige, anbefales til tidligt Brug som en god Sort, der naaer en betydelig Størrelse. Den er kjendt under Navnene *Grey stone* (Graasten) og

Prince of Wales, udstillet af No. 3, 4, 22 og 30. Hvidkj. rund med grønt Hoved staar i Form og Holdbarhed lige med den hvide og den med violet Hoved. Dens engelske Navne ere *Green Globe*, *Globe white green top*, *Norfolk white green top*, *White green top barrel*, paa Tysk: Weisse Grünköpfige Mammouth. Den var udstillet af No. 30 og 37 (under 3 af dens Navne).

Der fandtes af hvidkjødede desuden, baade af de aflange og af de runde, en sortgraa Sort, udstillet af No. 26.

b. Gulkjødede ere i det Hele mere holdbare til Vinterbrug, men have en langsommere Væxt og give et mindre Udbytte end de hvidkjødede.

α. Aflange. Denne Form forekommer for de gulkjødedes Vedkommende med færre Afvigelser, end den runde. Vi kjende saaledes af Marksorter kun aflange med grønt Hoved. Det er en pæleformet eller flaskeformet Roe, der kan naa en Længde af 1—1½ Fod og en Tykkelse af 6″. Den er temmelig fast i Kjødet og følgelig holdbar, er meget udbredt og vel ansét. Det er Englændernes *Yellow Tankard green top* og Tyskernes Gelbe grünköpfige Kanne. Den gaar tillige i Handelen under Navn af Bortfelderroe, saaledes kaldet efter en Landsby ved Braunschweig, eller Bortfelder-Stubroe, fordi den ofte anvendes som Stubroe. Den Bortfelderroe, der anvendes i Havebruget, er en fra Marksorten forskjellig, om end nær beslægtet, Sort, der ikke egner sig til Markbrug, har svagere Væxt (er navnlig tyndere) og holder sig sædvanlig helt gul, medens Marksorten kun i ung Tilstand er helt gul. Muligvis er Mark-Bortfelderroen en efter Landbrugets Krav appasset Ændring af Have-Bortfelderroen. Benævnelsen „Ægte“ Bortfelderroe tør næppe tillægges nogen af de 2 nævnte Sorter, eftersom den Roe, der for et Par Aarhundreder siden dyrkedes i Tyskland under dette Navn, sandsynligvis var en fra begge forskjellig Sort. Gulkj. aflang m. grønt Hoved var udstillet af No. 4, 22, 26, 29, 30, 32, 37, under de fleste af de ovenanførte Navne. Efter Beretningen af 1876 tilføjes her om Mark-Bortfelderroen: Paa S. Elkjær i Vendsyssel optog den (i 1876) 15 af de 21 Td. Ld., der dyrkes med Turnips. Gartner Bøgh, som kjender den af mangeaarig Erfaring, meddeler, at den, saaet midt i Juni, i gunstige Aar vil naa en langt større Udvikling, end de til Udstillingen indsendte, at mange Landmænd sætte den meget højt, og at den paa Grund af sin hurtige Væxt egner sig til sildig Udsæd og til Forfrugt for Vintersæden, da den kan optages tidligere end de andre Sorter.

β. Runde. Der skjelnes mellem gulkjødede runde med violet og med grønt Hoved. Gulkj. rund med violet Hoved (Fig. 19) er sædvanlig kugleformet, middelstor, temmelig fast i Kjødet; den skal være den mest holdbare Turnips til Vinterbrug. Den er kjendt under

(Fortsættes S. 114).

Tabel G.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Pd.	Areal. Tde. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Læs Staldgødning pr. Td. Ld.	Vægt pr. Td. Pd.	Passende Jordbund.	Saaet paa Kamme Dato.
			Turnips. a. Hvidkjødet aflang hvid.						
29	2	1/2			600				7/6
			— — — med violet Hoved.						
3	5	5/8	1. Afgr.	350	350	30	167	Sandmuld.	12/5
4	5	1	1. do.	350	400	20	180		30/4
7	4	6 3/4	2. do.	300	300	12	140	Sandmuld.	
14	4	1	Ompløjet Havre.		250	15		Lermuld.	17/6
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		375	10			29/5
29	2	2		500	450				6/6
40	6	1/4	3. Afgr.	250	400	20	180	Sandmuld.	16/5
			— — — med grønt Hoved.						
3	5	5/8	1. Afgr.	350	350	30	167	Sandmuld.	12/5
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		375	10			29/5
			— — rund, hvid.						
3	5	5/8	1. Afgr.	350	350	30	167	Sandmuld.	10/5
4	5	1	1. do.	300	300	20	180	Lermuld.	20/5
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		325	10			29/5
29	2	2		600	600				6/6
			— — — med violet Hoved.						
3	5	5/8	1. Afgr.		350	30	167	Sandmuld.	12/5
4	5	4	1. do.	350	400	20	170	Lermuld.	1/5-20/5
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		350	10			29/5
29	2	3		600	650				6/6
33	3	1/4	Efter Kløver.	400	400	20			7/6
			— b. Gulkjødet aflang.						
4	5	2	1. Afgr.	300	400	20	180	Let Jord.	20/5
4	5	3	1. do.	300	400	20	180	Lerjord.	20/2
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		325	10			29/5
22	3 1/2	3	do.		350	10			5/6
29	2	5		450	425				7/6

Tabel G.

Udstillerens No.	Udsæd pr. Td. Ld. Pd.	Areal. Tde. Ld.	Plads i Sædskiftet.	Sædvanligt Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Forventet Udbytte. Td. pr. Tde. Ld.	Læs Staldgødning pr. Td. Ld.	Vægt pr. Tde. Pd.	Passende Jordbund.	Saaet paa Kamme. Dato.
Turnips. b. Gulkjødet, rund, med violet Hoved.									
3	5	5/8	1. Afgr.	300	300	30	167	Sandmuld.	10/5
4	5	1	1. do.	300	400	20	180	Lermuld.	20/5
22		1/140	Eft. Grønjordshavre.		300	10			29/5
29	2	12		400	450				17/5
33	3	1/4	Eft. Kløver.	400	400	20			7/6
—			—	—	med grønt Hoved.				
4	5	2	1. Afgr.	300	350	20	180	Lermuld.	10/5
22	3 1/2	1/140	Eft. Grønjordshavre.		300	10			29/5
22	3 1/2	2	do.	275	350	10			29/5
29	2	1/2			450				7/6
Rutabaga. Gulkjødet, med violet Hoved.									
4	5	4	1. Afgr.	275	350	20	180	Lermuld.	9/5
14	4	1 1/4	2. do.		350	20		Lerjord.	8/5
22	3 1/2	3	Eft. Grønjordshavre.	250	325	10		God Jord.	20/5
29	2 1/2	24		350	300				11/5
38	5	5	3. Afgr.	350	350	20		Lermuld.	14/5
—			—	med grønt Hoved.					
4	5	4	1. Afgr.	300	350	20	180	Lermuld.	8/5
22	3 1/2	3	Eft. Grønjordshavre.	250	350	10		God Jord.	20/5

Anmærkning til Tabel G.

Til de af No. 3 udstillede i Tabellen nævnte Turnipssorter var der anvendt 300 Pd. Handelsgødning pr. Tde. Ld., til de af No. 22 udstillede 150 Pd. Peru-Guano, til de af No. 7 udstillede 100 Pd. Peru-Guano og 100 Pd. Superfosfat og til de af No. 40 udstillede 200 Pd. Superfosfat (18 pCt. Fosforsyre). Voxetiden var af No. 3 opgivet til 140, af No. 14 til 134 Dage. De nævnte af Nr. 3 udstillede Turnips vare pletsaaede; Nr. 29 havde saaet Frøet med en Afstand af 26 Tommer mellem Rækkerne. Til de i Tabellen nævnte Rutabagasorter havde No. 14 anvendt 200 Pd. Superfosfat, No. 22 150 Pd. opløst Peru-Guano, No. 38 50 Pd. Chili-Salpeter og 200 Pd. Mejillones-Guano pr. Tde. Ld. Voxetiden er af No. 14 opgivet til 145 Dage.

Navn af *Purple top scotsch, Bullock purple top, Skirvings improved purple top, Tweeddales improved purple top, Borders imperial, Navet jaune d'Aberdeen à collet rouge*, o. s. v. Den var udstillet af No. 3, 4, 22, 26, 29, 30, 33, 37, af de større Udstillere tillige under flere af de anførte Navne. Nær beslægtet hermed er *Eclipse yellow*, ogsaa kaldet *Waite's Eclipse purple top*, der, som Navnet antyder, har en oval Form; denne er dog ikke meget bestandig, men slaar let over i Kugleformen; den var udstillet af No. 4, 22, 26, 37. Gulkj. rund med grønt Hoved er kugleformet eller noget fladtrykt, sjældnere oval; kun middelstor, men fast i Kjødet og staar i Holdbarhed ikke tilbage for den med violet Hoved. Den er kjendt under Navne som: *Bullock green top, Gordons green top, Dale's Hybrid, Fosterton Hybrid, Navet jaune d'Aberdeen à collet vert, Jaune d'Ecosse* o. a. Den var udstillet af No. 4, 22, 26, 29, 30, 37, af de fleste under flere Navne. En mindre heldig Afændring af denne Roe, gjennemgaaende mere flad, noget kantet, mindre smukt udviklet, var udstillet af No. 30 og 37 under Navne som *Yellow early field, Altringham yellow*, Wilhelmsburger. Beslægtet med den runde m. grønt Hoved er endvidere *Golden Yellow Aberdeen*, ogsaa kaldet *Orange Jelly, Golden Ball* eller *Navet jaune boule d'or*, en Form, der kun adskiller sig fra den runde m. grønt Hoved ved, at den er helt orangegul eller kun med ringe Antydning af grønt Hoved. Trods dens smukke Udseende fortjener den næppe til Markbrug at foretrækkes for de øvrige Sorter m. grønt Hoved. Den var udstillet af No. 26, 30 og 37.

Fig. 19. Gulkj. rund Turnips med violet Hoved.

2. Rutabaga, *B. Napus rapifera*, tidligere kjendt under Navn af underjordisk Kaalrabi, er en Rapsroe, hvis overjordiske Del ganske ligner Rapsplanten. De nederste Blade ere sædvanlig fjersnitdelte med stort ovalt Ende-Afsnit, ved Grunden halvt omfattende, blaagraa, glatte, med Undtagelse af de første Blade, der ofte ere forsynede med faa, spredte Haar. De øvrige Blade ere hele og fuldstændig glatte. Blomsterstanden er en almindelig Klase, Blomsterne forholdsvis store med halvt oprette Bægerblade, Kronbladene med forholdsvis lange Negle. Frøene forholdsvis store og mørke. 1 Pd. rent Frø indeholder c. 169,000 Korn. Roen, der dannes ved Opsvulmen dels af Kimroden, dels af Kimstængelen nedenfor Kimbladene, er kugleformet eller oval, sjældnere fladtrykt; den er gjennemgaaende tæt og saftig, derfor ogsaa af en betydelig og lidet

vexlende Vægtfylde, større end Vandets. Rutabagen udmærker sig sædvanlig ved en forholdsvis lang Hals, medens Toppen hos Turnips bæres umiddelbart af Roen eller kun af en kort Hals. Den giver næppe saa stort Udbytte, som Turnips, efter Tøndetal, men da Roen er fastere og mere holdbar, giver den paa gode Jorder let en mere værdifuld Afgrøde. Den taaler ogsaa, i Modsætning til Turnips, at udplantes og passer derfor til Efterplantning baade i Rutabaga- og Turnipsmarken. Men den kræver stærkere og bedre Jord og gjør større Fordring til Gødning.

Der gives faa virkelig forskjellige Rutabagasorter. Efter Kjødets Farve deles de, som Turnips, i hvidkjødede (med lysegule Blomster), og gulkjødede (med orangegule Blomster). Indenfor hver af disse Grupper haves Sorter med violet eller grønligt Hoved. De smukkeste Rutabager vare udstillede af No. 29, hvorimod denne Rodfrugt som Helhed ikke udmærkede sig paa Udstillingen.

a. De hvidkjødede anses for at staa tilbage for de gule, dels fordi de skulle være mere tilbøjelige til at grene sig, dels fordi de skulle være ringere af Kvalitet. Den hvide er rimeligvis den ældste Rutabagasort, der staar Rapsen nærmest; den har været almindelig i Tyskland, men synes nu at skulle fortrænges af den gule. α. Hvidk. (rund) med violet Hoved, Tyskernes Weisse violetköpfige, Imperial, Weisse rothköpfige Riesen, fandtes ikke paa Udstillingen. β. Hvidk. (rund) med grønligt Hoved (graahudet eller rødgraahudet — Farven temmelig vexlende), Englændernes *Swede White fleshed green top*, Tyskernes Weisse rothgrauhäutige Riesen, Weisse Schmalz, Kellroth, Schmerfelder o. a., var udstillet af No. 26 (under 2 Benævnelser), 30 og 37. En langagtig Form, Tyskernes Lange Weisse Kanne, Gemeine weisse Kohlrübe, Neue Bastard, er ikke meget konstant i Formen og kan derfor kun med tvivlsom Ret opstilles under særskilt Navn.

Fig. 20. Rutabaga.

b. De gulkjødede deles ligeledes i dem med violet og dem med grønligt Hoved. α. Alm. gulkjødet med violet Hoved (Fig. 20) er en kuglerund eller oval Rutabaga med fjersnitdelte Blade; den kan naa en ansélig Størrelse og anses for en af de bedste til Markbrug. I Handelen gaar den under talrige Navne, der udgives

for at betegne lige saa mange forskjellige Sorter, men som, efter flere Aars Iagttagelser, i Virkeligheden synes at tilhøre en og samme Sort. De mest benyttede Navne ere: *Yellow purple top*, *Marshalls purple top*, *Imperial purple top*, *Skirvings purple top*, *Skirvings improved*, *Sharpes improved*, *Bangholm*, *King of Swedes*, *Champion*, *Suttons Champion*, *Castle acre*, *Ascroft*, *Shamrock*, *Hallets Vestbury*, *Provident*, *Matzons*, desuden betegnet i de forskjellige Sprog som gul Rutabaga med rødt, purpur eller violet Hoved; den er fortrinsvis en engelsk Sort og kaldes undertiden Engelsk Rutabaga. Hos os synes den ogsaa at være den almindeligst dyrkede; den var udstillet af Nr. 4, 8, 14, 22 (under 3 Benævnelser), 26 (under 15 Benævnelser), 29, 30 (under 7 Benævnelser), 37 (under 12 Benævnelser), 38, 48 og 50. De hyppigst forekommende Navne ere *King of Swedes*, *Champion* og *Bangholm*. — Laingsgulkjødede med violet Hoved er kjendelig fra alle de andre Rutabagasorter ved sine hele Rodblade, men synes forøvrigt ikke at være forskjellig i Form og Kvalitet fra den sidst omtalte. Den kaldes ogsaa *Laings improved*; den var udstillet af No. 22, 26, 30, 37 og 48. Alm. gulkjødet med grønligt Hoved ligner i Form de 2 foregaaende, men har grønt eller grønliggraat eller rødlig graagrønt Hoved. Disse Farve-Afvexlinger optræde i den Grad ubestemt, at der paa dem næppe lader sig grunde en Sondring mellem flere Sorter. Det er endog vanskeligt altid at sondre mellem violet og grønligt Hoved, idet Exemplarer med rødgraat Hoved danne Overgang mellem dem. Denne Sort roses meget, uden at det endnu kan afgjøres, om den bør foretrækkes for den med violet Hoved. I Handelen er den kjendt under Navne som *Swede green top*, *Bronce top*, *Hartleys bronce top*, *Hartleys improved*, *Kinaldys bronce top*, *Kinaldys improved*, *Shepherds golden Globe*, *Golden Melon*, Rothgrauhäutige Riesen, Gelbe Schmalz, Trondhjemmer o. a. Navne som *Swede*, schwedische Rübe o. a., der nu anvendes paa Rutabagaen i Almindelighed, synes oprindelig at have tilhørt denne Sort, der ogsaa undertiden endnu benævnes Svensk Rutabaga. (Navnet Rutabaga er en Forvanskning af det svenske *Rotebaggar*, af Bagge, en Væder). Den var udstillet af No. 4, 22, 26 (under 2 Benævnelser), 30, 37 og 48. — Gulkjødet flad med grønligt Hoved er en lille Rutabaga, der ved sin fladtrykte Form er forskjellig fra alle øvrige Sorter; den er kjendt under Navne som *Krasne Selsko* og *Rutabaga jaune plat hâtif* og er sandsynligvis Tyskernes Plattrunde gelbe Apfel. Den er lidet kjendt hos os og har ingen Betydning for Landbruget; den var udstillet af No. 26.

3. Knudekaal, ogsaa kaldet Overjordisk Kaalrabi, *B. oleracea gongylodes*, staar efter sin Oprindelse nærved Foderkaalen, eftersom den er en Afart af Alm. Kaal. Man har i den nyere Tid

frembragt en Sort, hvis Roe dannes ved Opsvulmen af Plantens underjordiske Axedel (omtrent som hos Rutabagaen). Der er derfor saa meget mere Grund til at opgive Navnet Overjordisk Kaalrabi, da dette ikke passer paa denne sidste Form, og ved Underjordisk Kaalrabi har man fra tidligere Tid forstaaet Rutabagaen, saa at heller ikke dette Ord kan anvendes paa ovennævnte Sort. De almindelige Knudekaalssorter udmærke sig ved, at den nederste Del af den overjordiske Stængel — omtrent en Snes Stængelstykker — er roeformet opsvulmet, og denne er lige fra Grunden

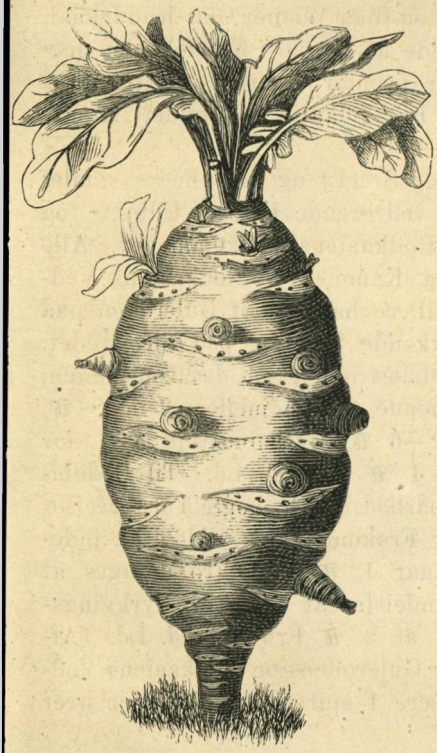

Fig. 21. Bøhmisk Knudekaal, formindsket til $^1/_5$ linært Maal.

Fig. 22. Sildig Kæmpe-Knudekaal, formindsket til $^1/_7$.

af besat med Blade, der, naar de falde af, efterlade store og tydelige Ar. Der haves af Knudekaalen saavel tidlige som sildige, saavel grønne („hvide") som blaa Sorter. Nærmest ved Bladkaal staar den sildige Markform: Bøhmisk Knudekaal (Fig. 21) — Böhmischer Strunk —, hvoraf kjendes en hvid og en blaa Sort; begge vare udstillede af No. 26 og 37. Den er grov i Kjødet med kraftig Bladbesætning. Af Kæmpe-Knudekaal, der ogsaa er en sildig Markform,

Fig. 23. Tidlig Wiener Glas-Knudekaal, formindsk. til $^1/_7$.

haves en hvid, udstillet af No. 30 og 37, og en blaa, udstillet af No. 26 og 37 (under Navne som *late purple* og Blaa Kæmpe). Det er en kugleformet Roe, grov i Kjødet, med kraftige Blade (Fig. 22). I Modsætning hertil er Tidlig Knudekaal en Havesort, der ogsaa er kugleformet, men udmærker sig ved forholdsvis ringe Størrelse, fint Kjød og svagt udviklede Blade (Fig. 23). Af denne kjendes navnlig Hvid og Blaa Erfurter og Hvid og Blaa Wiener Glas-Knudekaal, de 3 udstillede af No. 26. Knudekaalen har det Fortrin fremfor Roerne, at den ikke angribes af Lus, i daglig Tale kaldet „Murr".

I Tabellerne F., S. 106, og G., S. 112 og 113, findes samlet de af Udstillerne givne Meddelelser, vedrørende Udsæd, Udbytte og Dyrkningsmaade for Gulerodens og Rodkaalens Vedkommende. Alle Meddelelser opgive kun Saaning paa Kamme for Rodkaalens Vedkommende, medens dog nogle Udstillere have saaet Guleroden paa flad Jord; de opgive ogsaa udelukkende Saaning paa Blivestedet. Vi finde her den sædvanlige Uregelmæssighed i Udsædsmængden, idet denne for Gulerodens Vedkommende vexler mellem 2 og 8 ℔, i Gjennemsnit $4^1/_2$ ℔, for Turnips 2—6 ℔, i Gjennemsnit 3 ℔, for Rutabaga $2^1/_2$—5 ℔, i Gjennemsnit 4 ℔ pr. Td. Ld. Til Bedømmelse af de laveste Opgivelsers Brugbarhed kunne nogle Talstørrelser tjene. 1 ℔ Gulerodsfrø vil, efter Frøkontrollens Middeltal, indeholde 199400 spiredygtige Korn, naar 1 ℔ rent Frø antages at indeholde 358000 Korn, og 1 ℔ Handelsfrø at have en Dyrkningsværdi af 55,7 %. Med en Udsæd af 2 ℔ Frø pr. Td. Ld. (Afstanden mellem Raderne antages for Gulerodens og Rodkaalens Vedkommende at være 1 Al.), vil der være 1 spiredygtigt Frø for hver 0,8 løbende Tom.

1 ℔ Turnipsfrø vil indeholde 213000 spiredygtige Korn, naar 1 ℔ rent Frø antages at indeholde 227600 Korn, og 1 ℔ Handelsfrø at have en Dyrkningsværdi af 93,6 %. Med en Udsæd af 2 ℔ Frø pr. Td. Ld. vil der være 1 spiredygtigt Korn for mindre end hver 0,8 løbende Tm., saa at her højst vilde være Plads for hver tiende Plante, dersom de alle kom til Udvikling.

1 ℔ Rutabagafrø vil indeholde 153000 spiredygtige Korn, naar 1 ℔ rent Frø antages at indeholde 169000 Korn, og 1 ℔ Handelsfrø at have en Dyrkningsværdi af 90,5 %. Med en Udsæd af $2^1/_2$ ℔, vil der være 1 spiredygtigt Korn for mindre end hver

0,9 løbende Tom. I Virkeligheden er Udsæden meget let endnu større, selv efter de nævnte, laveste Opgivelser, da godt Frø meget ofte har en kjendelig større Dyrkningsværdi, end her er opgivet.

G. **Kartofler**, ældre og nyere Sorter. Kartoflen, *Solanum tuberosum*, af Natskadefamilien, fandt i forrige Aarhundrede langsomt Indgang i vort Agerbrug, hvor den indtil den nyere Tid har udgjort saa godt som den eneste Plante, der dyrkedes som Rodfrugt; endnu dyrkes den i langt større Udstrækning end de egentlige Rodfrugter. Disse gjøre rigtignok ogsaa langt større Fordringer til

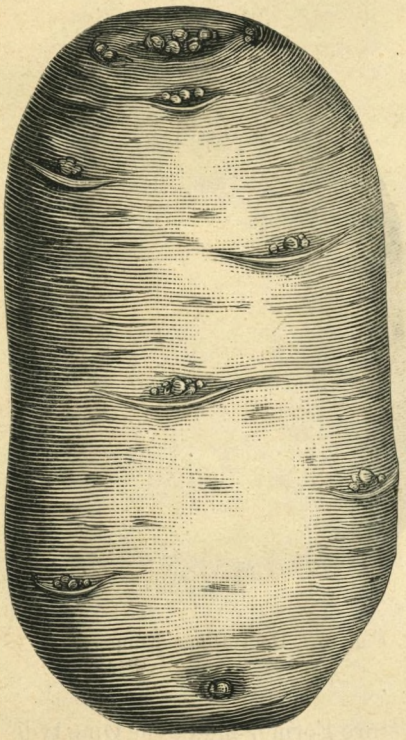

Fig. 24. Tidlig Rosenkartoffel.

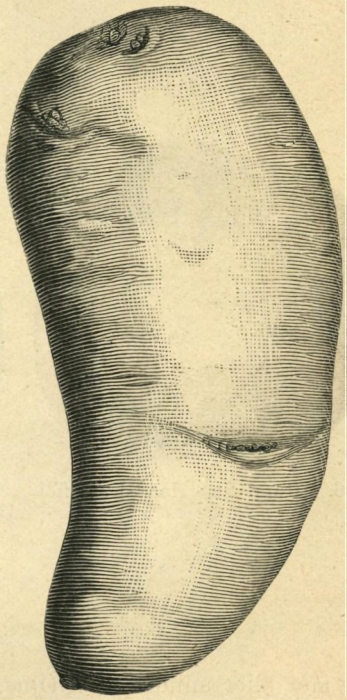

Fig. 25. Alm. Sexugers-Kartoffel.

Jordens Kulturstand og til Pleje, tilhøre derfor ogsaa mere det intensive Agerbrug, medens Kartoflen er en i alle Henseender usædvanlig nøjsom og rigt givende Plante. Kun ved Kartoffelsygdommens Fremkomst i Slutningen af Fyrrerne forringedes Udbyttet af Kartoffelmarkerne, saa at Jordbrugerne nødtes til at ty til andre, sikrere Rodfrugt-Afgrøder. Denne Fare er endnu ingenlunde afhjulpen, men frygtes dog mindre, og Kartoffelavlen har i den senere Tid, navnlig ved Indførelsen af nye, mest amerikanske Sorter, igjen taget et

Opsving. Kartoflen er en overordentlig formrig Plante, der vistnok paavirkes en Del af Jordbunden. Næsten i det uendelige lader der sig danne nye Former ved Frøavl og ved naturlig eller kunstig Bestøvning mellem forskjellige Afarter.

Kartoflen finder en flersidig Anvendelse, idet den benyttes til Menneskeføde, til Kreaturfoder og som Fabrikplante til Brændevins- og Stivelsefabrikation. Efter denne forskjellige Anvendelse søges Kartofler af noget forskjellig Natur, idet man til Menneskeføde mindre tager Hensyn til Masse-Udbyttet end til Velsmag og Udseende. Hertil dyrkes fortrinsvis velsmagende smaa eller middelstore Sorter

Fig. 26. Rund Sct. Hans-Kartoffel.

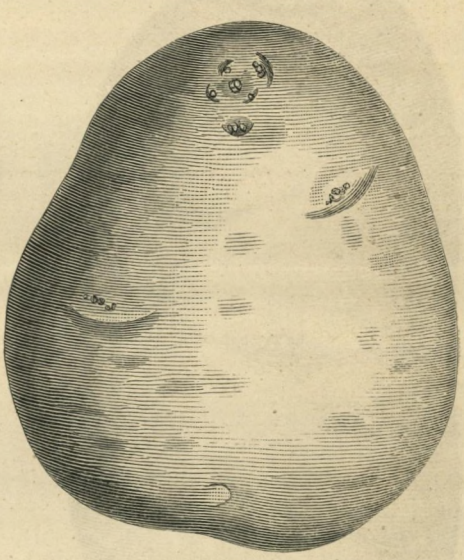

Fig. 27. De tidliges Konge.

med mer eller mindre flade Øjne. De store Former med dybe Øjne tyde paa sildige Kartofler, der foretrækkes til Kreaturfoder og Brændevinsbrænding.

Vi skulle i det følgende omtale de os kjendte Former indenfor de 3 efter Sorternes Voxetid vedtagne, men ingenlunde skarpt afgrænsede Afdelinger: tidlige, middeltidlige og sildige, under hvilke atter Knoldenes Farve og Form afgive de vigtigste Skjelnemærker. Vi nævne under hver (mindste) Afdeling de her hen hørende mest bekjendte Kartoffelnavne.

I. Tidlige. Disse modnes i Juli eller August; enkelte Sorter ere allerede brugelige i Juni.

1. Røde. Hertil høre 3 fra Amerika, i den nyere Tid indførte hvidkjødede, lange Sorter Spisekartofler.

Tidlig Rosen-K. (Fig. 24), *Early Rose*, middelstor eller stor, forlænget oval eller firkantet oval; ofte afstumpet i begge Ender, noget fladtrykt; Øjnene brede og flade, men skarpt afsatte; Huden bleg rosenrød (i Luften tilsidst brunlig); meget tidlig. Den anses for en god Spisekartoffel, men skal, i Følge Busch, tabe sin Velsmag, naar den dyrkes paa svær Jord. Den var udstillet af No. 13, 24, 25, 26, 30, 37, 40, 50, 51, 52; af No. 24 var den udstillet som anden Afgrøde i samme Aar paa samme Sted af samme Sort, lagt den 27. Juni. Tidlig Vermont, *Extra early V.*, der ganske ligner foregaaende, men skal være mere holdbar, udstillet af No. 25, 26, 37, 50, 51,

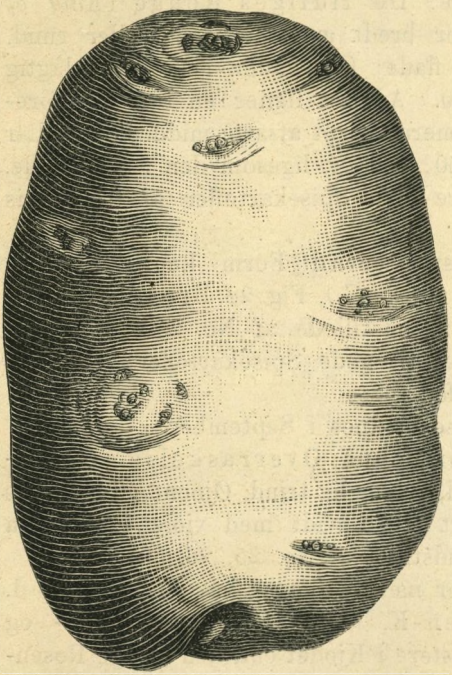

Fig. 28. Goodrichs tidlige Kartoffel

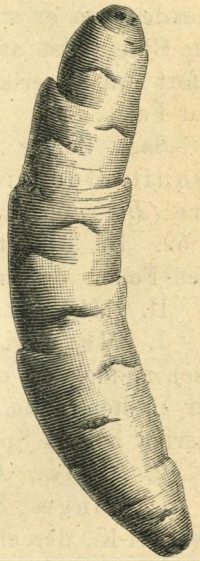

Fig. 29. Asparges-Kartoffel.

52, og Ruby, *R. early*, der er stærkere rød end Tidlig Rosenkartoffel og har purpurrøde Øjne, udstillet af No. 26, 52, ere nærstaaende Former, der skulle passe ikke blot til Sandjorder.

2. Gule og hvide. a. Med gult Kjød. Denne Afdeling omfatter de bedste og mest søgte Spisekartofler, i alt Fald af de ældre Sorter.

α. Lange: Alm. Sexugers-K. (Fig. 25) eller Nyrekartoffel, ogsaa kaldet Tidlig Askebladet (skjønt denne Benævnelse

maaske oprindelig tilhører en anden, nær beslægtet engelsk Sort, (*Ashtop fluke*), middelstor, skjævt nyreformet, med bred Topende og smal Navleende, noget fladtrykt, Øjnene faa i Antal, meget flade, næsten udviskede; den mest udbredte af de ældre tidlige Spisekartofler og en af de tidligste, udst. af No. 24, 26, 30, 37, 50, 52.

β. Korte: Rund Sct. Hans-K., Tyskernes Runde Johannes-K. (Fig. 26), lille eller middelstor, temmelig trind, Øjnene flade eller middeldybe; udst. af No. 26.

Maltheser, Tidlig Æggeblomme (*Golden early*), Circassienne ere fremmede Navne paa Sorter, der staa Sct. Hans-K. meget nær; udst. af No. 7, 25, 26, 30, 37, 52.

b. Med hvidt Kjød. De her nævnte Sorter ere alle korte (ovale eller runde). Hertil høre: De tidliges Konge (*King of the Earlies*), Fig. 27, middelstor bredt ægformet, oval eller rund, fladtrykt, Øjnene faa og meget flade; Overfladen smudsig gulagtig hvid; udst. af No. 25, 26, 37, 50. Alpha ligner en Del den foregaaende, men er større og har mere skarpt afsatte middeldybe, eller flade Øjne; udst. af No. 26, 37, 50; den er, ligesom den foregaaende, indført fra Amerika. Begge ere gode Spisekartofler af fortrinsvis flad Form.

Som Sorter med fortrinsvis trind Form kunne nævnes: Bisquit, Goodrichs tidlige (*Early G.*), Fig. 28, Bresees frugtbare (*B.s prolific*), og Climax, udstillede af No. 25, 26, 30, 37, 50, 52. De 3 førstnævnte regnes til gode Spisekartofler; Climax er en Foder- og Brænderikartoffel.

II. Middeltidlige. Disse modnes i September.

1. Mørk-violette. Comptons Overraskelse (*C.s surprise*), middelstor, oval eller rund, temmelig trind, Øjnene middeldybe eller næsten flade, Kjødet hvidt eller hvidt med violet, er en fra Amerika indført Spisekartoffel, udstillet af No. 25, 26, 50, 51, 52.

2. Røde. Alle her under nævnte Sorter have hvidt Kjød.

α. Lange. Sildig Rosen-K. (*Late Rose*), en Spise- og Brænderi-K., der er større og fastere i Kjødet end den tidlige Rosenkartoffel, som den ellers ganske ligner.

β. Korte. Hertil høre: Brownells Skjønhed (*B.s Beauty*), stor eller meget stor, bugtet rund eller kort oval, oftest noget fladtrykt; Øjnene smalle, meget variable, flade eller middeldybe; de forreste Øjne ligne ofte udborede Huller; Kjødet gulagtig hvidt, en amerikansk Spise- og Foderkartoffel; udst. af No. 25, 26, 50, 52. Dabersch, en mindre Sort, af tysk Oprindelse, bleg af Farve, roses som brugbar i forskjelligt Øjemed; udst. af No. 25, 26, 52.

3. Gule og hvide.

a. Med gult Kjød.

Hvid Bülløwer og Norfolk ere smaa, runde Kartofler, der ligne de tidlige Sct. Hans-Kartofler og ere, som disse, gode Spisekartofler; udst. af No. 26, 32 og fl.

b. Med hvidt Kjød.

α. Lange. Asparges-K., ogsaa kaldet Ananas-K. eller Lille Grankogle (Fig. 29), er en lille, cylinderformet, dybøjet Spise-K., der kun kan betragtes som en Kuriositet. Lapstones Nyre-K. (*L.s Kidney*), middelstor eller stor, skjævt nyreformet, med bred Topende og smal Navleende, kan alene ved Kjødets Farve skjelnes fra Alm. Sexugers-

Fig. 30. Haages hvide Rosen-Kartoffel.

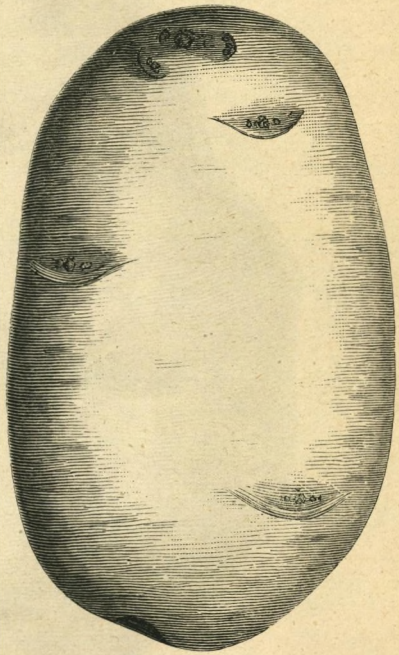

Fig. 31. Sneflok.

(S. 119). Haages hvide Rosen (Fig. 30), Øjnene talrigere og middeldybe; ligner ellers den foregaaende, en tysk Sort. Disse Sorter vare udstillede af No. 26, 50, 52.

β. Korte. *Reine blanche* er en hvidlig, middelstor, kantet rund, temmelig trind Spisekartoffel med purpurrøde Øjne, udst. af No. 26 og 52. Blege Øjne have derimod følgende korte: Sneflok (*Snowflake*), Fig. 31, middelstor, regelmæssig oval, fladtrykt; Øjnene faa og flade, amerikansk Sort, god, melet Spisekartoffel; udst.

af No. 25, 26, 35, 37, 50, 51, 52. Kopsells hvide Rosen, en tysk Sort Spisekartoffel, der meget ligner Sneflok, men er større; udst. af No. 26 og 40. Bresees mageløse, (*B.s Peerless*), stor, uregelmæssig rund eller kort oval, Øjnene mere eller mindre flade, undertiden utydelige, en amerikansk Spise- og Brænderikartoffel, udst. af No. 26 og 52. Eureka og Harrison, grove Foder- og Brænderikartofler, udst. af No. 26 og 37. De ovennævnte korte med blege Øjne have fortrinsvis flad Form, hvorimod Mühlhäuser, en Spisekartoffel, der var udstillet af No. 26 og 52, har en mere trind Form.

Fig. 32. Kæmpe-Sandkartoffel.

III. Sildige. Disse modnes i Oktober.

1. Mørkviolette. Blaahudet Hummelshainer, en middelstor, aflang, noget fladtrykt, Spisekartoffel med flade Øjne og gult Kjød; udst. af No. 26, 52.

2. Røde, violette og brogede.

a. Med gult Kjød. Gulkjødet sachsisk Løg- er en middelstor, kantet rund, mere eller mindre trind Spise-og Brænderikartoffel med middeldybe Øjne, Huden rødlig, sædvanlig med gule Øjne, derved noget broget, Kjødet stærkt gult, en ældre, meget udbredt tysk Sort; udstillet af No. 25, 26, 50, 52. Kæmpe-Sand (Fig. 32) er en stor eller meget stor, uregelmæssig aflang eller rund, trind Foderkartoffel, med dybe Øjne, Huden rødgul eller gul med røde Pletter, Kjødet bleggult. En amerikansk Sort, der paa Grund af sin Ydeevne har faaet en stor Udbredelse; udst. af No. 25, 26, 40, 52. Bovinia, en engelsk Foderkartoffel, der ganske ligner Kæmpe-Sand, var udstillet af No. 26 og 50. De 3 nævnte gulkjødede Sorter passe udelukkende for Sandjorder.

b. Med hvidt Kjød. Brogede: Hertil hører Hundredfoldig Flammekartoffel (*Hundredfold Fluke* eller *Calico*), Fig. 33, paa Dansk ogsaa kaldet Dannebrogs-K., en middelstor eller stor, oval, noget fladtrykt Spise-, og Brænderikartoffel med flade Øjne, Huden gul med rødviolette, skarpt begrænsede Pletter og Baand; udst. af No. 25, 26, 30, 50, 52.

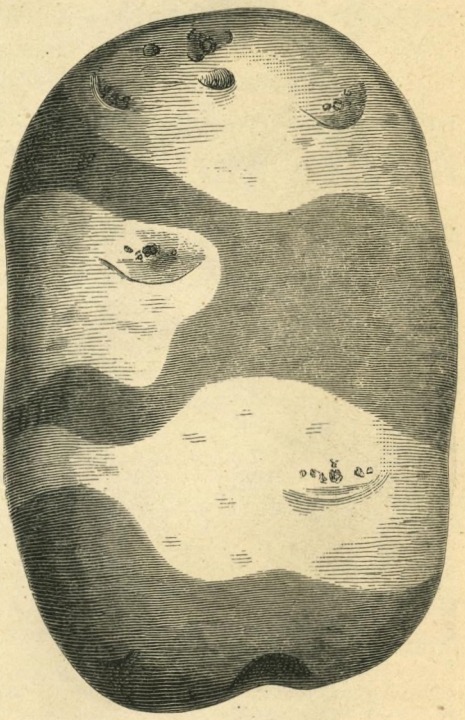

Fig. 33. Hundredfoldig Flammekartoffel.

Røde og rødviolette α. Lange. Hertil hører Buschpotato (Fig. 34), en middelstor eller stor, noget kegleformet tilspidset mod Topenden, trind eller lidt fladtrykt Spise- og Brænderikartoffel, med temmelig smalle, middeldybe eller dybe Øjne, Huden stærkt rød; udst. af No. 26.

β. Korte. Hertil høre: Rødhudet Melkugle (*Red skin flour ball*), som meget ligner den middeltidlige Brownells Skjønhed (S. 122), en Spise-, Brænderi- og Foderkartoffel, der passer til Sand- og Muldjorder; udst. af No. 25, 26, 50. Granatæble (*Garnet-Chili*),

en amerikansk Brænderi- og Foderkartoffel, passende til god Jord, ligner forøvrigt Melkugle. Hvidkjødet sachsisk Løg-, der i sit Ydre noget ligner Gulkj. sachs. Løg, men er mere ensfarvet og har hvidt Kjød; udst. af No. 25, 26, 51, 52. Ockels Rio Frio, blegrød, tilsidst med violet Anstrøg, ligner forøvrigt Dabersch og Hvidkj. Sachsisk Løg-. Begge ere Spise- og Brænderikartofler, der passe til god Jord.

3. Gule og hvide. a. Med gult Kjød.

α. Lange. Hertil høre: Stor Grankogle (Fig. 35), en ældre Sort, middelstor eller stor, knudret, cylindrisk, trind, grov Foder-

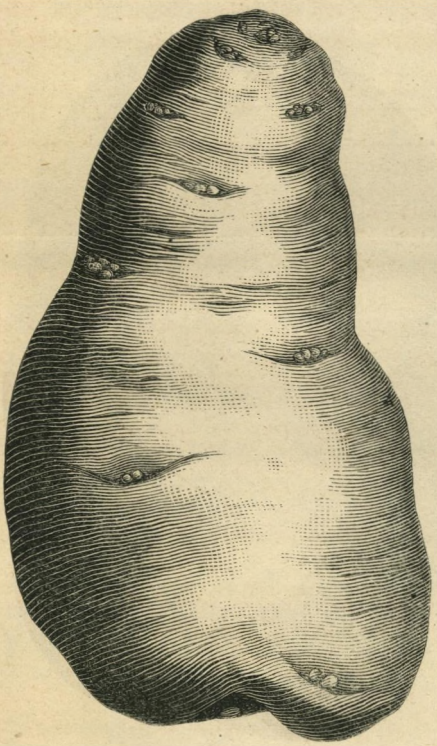

Fig. 34. Buschpotato.

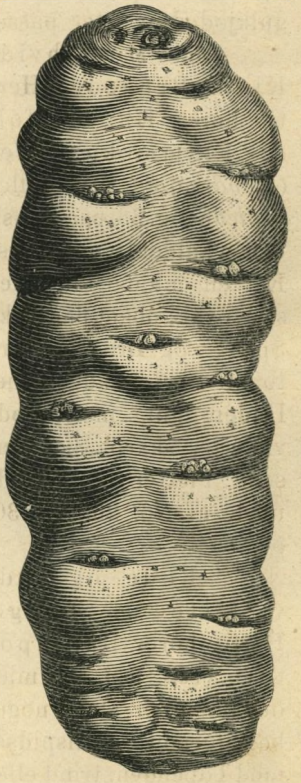

Fig. 35. Stor Grankogle.

kartoffel, grubet ved talrige og dybe spalteformede Øjne; udst. af No. 26 og 52. Webbs Imperial, en nyere engelsk Spisekartoffel, der ligner Sexugers-K., men er mindre og finere; udst. af No. 26 og 50.

β. Korte. Hertil høre: Heiligenstädter, en stor, grov, trind Foder- og Brænderikartoffel med middeldybe eller dybe Øjne,

en ældre, tysk Sort; udst. af No. 26; *Chardon*, en fransk Sort, udst. af No. 26 og 52, og Kæmpe fra Marmont (Riesen-M.), udst. af No. 26, begge Foderkartofler, der ligne den foregaaende. Alle tre passe til god Jord.

b. Med hvidt Kjød. De her under nævnte Sorter ere alle mere eller mindre korte. Ferskenblomst (*Peach-blow*), en kantet, rund, hvidlig, smuk, men grov amerikansk Brænderikartoffel, udmærker sig ved sine purpurrøde Øjne, hvorefter den har faaet sit Navn; den ligner i sit Ydre meget den middeltidlige K., *Reine blanche* (S. 123); Dronning-Kartoffel (*Queens Potato*), der ligner den tidlige K. Bresees frugtbare (S. 122), er en Spisekartoffel, passende til god Jord; udstillet af No. 26 og 52. *Seed* eller *Gleason*, der ligner den tidlige K., Climax (S. 122), er en Spise- og Brænderikartoffel; udstillet af No. 25, 26 og 50. Begge de sidste have blege Øjne og fortrinsvis trind Form.

Vore Opgivelser med Hensyn til Udstillerne af de forskjellige Kartoffelsorter kunne ikke gjøre Fordring paa Nøjagtighed eller Fuldstændighed, da Antallet af og Navnene paa de udstillede Kartoffelsorter gjorde det haabløst for os med Nytte at kunne anvende samme Kritik paa de enkelte udstillede Sorter, som i den øvrige Del af Udstillingen. Vi skulle nærmest henvise til Kataloget, hvor Kartofler findes udstillede under No. 5, 7, 9, 13, 24, 25, 26, 30, 35, 37, 38, 40, 46, 47, 50, 51, 52, 53. Fra flere Udstillere var endog indsendt et meget betydeligt Antal Sorter, saaledes af No. 26 175 Sorter, af No. 50 113 Sorter, deriblandt Prøver paa tørrede Kartofler, avlede i 1877 og bestemte til Lægning i 1879. Af de modtagne udfyldte Skemaer tilføjes følgende Oplysninger om Kartoffelavlen, med Bibeholdelse af de af Udstillerne benyttede Navne, hvoraf de fleste rigtignok ere lidet vejledende.

No. 7 har dyrket „Tusend-Øjne-Kartoffel" en tidlig, gul, gulkjødet rund K., i 14—15 Aar, regner den som en god Spisekartoffel og mener, at den er lidet udsat for Sygdom. No. 9 har i flere Aar dyrket „Amerik.-Kartoffel" og anbefaler den særlig til Brak-Plante, da den er moden i September; Udbyttet er opgivet til c. 65 Tdr. pr. Td. Ld. Nr. 40 udtaler, at den „blaa Svine-Kartoffel" ædes med større Begjærlighed af Svin, end nogen anden hidtil kjendt Sort. No. 47 har ved Dyrkning af en lang, rød, fin Spisekartoffel avlet 120 Tdr. pr. Td. Ld., de sidste 3 Aar ikke under 100 Tdr. pr. Td. Ld. No. 50 har dyrket „Hvid Amerik.-Kartoffel" med Anvendelse af forskjellig Gødning og har da avlet: efter 50 Læs frisk Staldgødning — udkjørt om Efteraaret — og 150 ℔ opløst Guano — udsaaet om Foraaret — 204 Tdr. pr. Td. Ld., medens et andet

Stykke, der alene var gødet med 50 Læs Staldgødning, kun gav 170 Tdr. pr. Td. Ld., et tredje Stykke efter 50 Læs Staldgødning og 100 ℔ Aske: 199 Tdr. pr. Td. Ld.; en Tilsætning af brændt Jord til Staldgødningen havde derimod slet ikke givet større Udbytte end Staldgødningen alene. „Kastanie-Kartoffel", dyrket med lige Dele Staldgødning, men med forskjellig Tilsætning af Guano, Aske og brændt Jord, gav omtrent samme Udbytte. Af „Amerik.-Rosen-Kartoffel" har samme Udstiller naaet et Udbytte af 300 Tdr. pr. Td. Ld. paa let, blandet Compostjord; endvidere nævnes Flour-Ball som udmærket rigtbærende.

Af Landbrugs-Ordbogen, 3. Bd. S. 400 tilføjes endnu følgende:

„Gjennemsnits-Udbyttet af Kartoffelavlen i Danmark er ikke bekjendt, men det staar sandsynligvis en Del tilbage for hvad Statistiken opgiver for Tysklands Vedkommende for Aarene 1846—66, nemlig 184 Ctn. (= 92 Tdr.) pr. Td. Ld., der anslaas til en Middelpris af $1^1/_2$ Kr. pr. Ctn. (3 Kr. pr. Td.) og saaledes giver en Indtægt af 276 Kr. pr. Td. Ld.

„Kontoret for Fællesindkjøb af undersøgt Markfrø, der i 1878 har begyndt en regelmæssig Forretning med et Udvalg af Læggekartofler, har ved Aarets Slutning samlet og offentliggjort Resultaterne fra halvandet hundrede forskjellige Forsøg fra sidste Sommer. Forsøgene anstilledes med 22, for det meste nyere amerikanske, Sorter, men altid i det smaa, idet 400 Tdr. vare omsatte i Partier paa i Gjennemsnit 40 ℔. Forsøgene have derfor givet større Resultater, end der kunde ventes ved Dyrkning i det store. Men ogsaa mellem de forskjellige Sorter har der vist sig stor Forskjel i Frugtbarheden. Det ringeste Udbytte, svarende til $95^1/_8$ Tdr. pr. Td. Ld., gav Gulkjødet sachsisk Løg, en gammel Kartoffelsort, medens Sildig Rosen, der hører til de nyeste amerikanske, gav $169^1/_4$ Td. pr. Td. Ld. Nærmest denne kom Tidlig Æggeblomme ($158^7/_8$), Tidlig Rosen og Van der Veer ($147^6/_8$), Kæmpe-Sand ($146^6/_8$), Bresees mageløse ($143^2/_8$), Dabersch ($135^3/_8$) osv.

„De anstillede Forsøg tale ogsaa for Nytten af rigelig Udsæd. Det viste sig for alle Sorters Vedkommende, at den større Udsæd ogsaa gav det største Udbytte. I Gjennemsnit for alle Sorter gav i 310 Tilfælde en Udsæd af 6,1 Td. et Udbytte af 113 Tdr.; i 161 Tilfælde en Udsæd af 13,3 Tdr. et Udbytte af 158 Tdr. pr. Td. Ld., altsaa en Forskjel af 40 pCt."

Kartoffelsorternes Stivelseholdighed, hvorved i Hovedsagen deres Næringsværdi angives, er et Punkt, hvorom der hidtil ikke har været anstillet Undersøgelser hos os, og da Opmærksomheden netop for Tiden er vakt for Indførelsen af nyere og frugtbarere Kartoffelsorter, maatte det anses for ønskeligt at lære disses

Næringsholdighed at kjende i Forhold til vore ældre Sorter. I dette Øjemed havde Foreningen i 1878 anskaffet 2 aldeles forskjellige Apparater, nemlig Lüdersdorfs Kartoffelvægt, der bruges almindelig i Tyskland i Brænderierne ved Indkjøb af Kartofler, og Blumenthals Stivelsemaaler, der benyttes i Laboratorierne. Begge Apparater tjene til at bestemme Kartoflernes Vægtfylde, hvorefter deres Stivelseholdighed ved Hjælp af foreliggende Tabeller lader sig udregne. Der forelaa netop i den tyske Literatur Undersøgelser fra de senere Aar til Prøvelse af de ældre Tabeller, som havde vist sig at give noget for gunstige Resultater. Det maatte derfor anses for ønskeligt at erfare, hvorvidt de senest udarbejdede Tabeller virkelig vare de paalideligste, ligesom ogsaa med hvilken Grad af Nøjagtighed der kunde arbejdes med hvert af de nævnte Apparater. Ved Hr. V. Steins Velvilje ere disse forberedende Arbejder foretagne i Foraaret 1878 i hans kemiske Laboratorium. Beretning herom findes optaget i „Landmands-Blade“ 1878, S. 573. Ogsaa efterstaaende Undersøgelser ere foretagne af Hr. V. Stein i afvigte Efteraar, — alt uden Udgift for Foreningen. Ligeledes ere de nævnte Apparater efter Afbenyttelsen, ved Professor Barfoeds Imødekommen uden Tab for Foreningen gaaede over i Landbohøjskolens Samlinger.

Efter den Usikkerhed, der fandtes i Benævnelsen af de udstillede Kartofler, indskrænkede vi os ved Udstillingens Slutning til at udtage til Undersøgelse af Stivelseholdigheden et mindre Antal, hvorimod vi fra den bekjendte Kartoffeldyrker, A. Busch, strax forskrev Prøver af 27 Sorter, for hvilke vi havde Brug til Forstaaelse af A. Buschs egen Beskrivelse af disse Sorter i hans Skrift: „Der Kartoffelbau“, 1876. Endvidere modtoge vi ved Imødekommen fra Markfrøkontorets Side til Undersøgelse Prøver af 10 af de af Kontoret forhandlede Kartoffelsorter, og da disse leveredes i Kvantiteter af rigelig 10 ℔, blev det muligt ved Hr. V. Steins Velvilje paany at foretage en sammenlignende Prøve med de to Apparater. Det er saaledes 3 forskjellige Samlinger, for hvilke Hr. V. Stein i efterstaaende Beretning har gjort Rede.

„Undertegnede meddeler herved Resultatet af den for Frøavlerforeningen udførte Undersøgelse af Kartofler med Hensyn til Vægtfylde og deraf beregnede Indhold af Tørsubstans og Stivelse.

„Undersøgelsen er foretaget med Blumenthals Apparat, og Indhold af Tørsubstans og Stivelse angivet efter Heidepriems Tabeller. Af de indsendte 51 Prøver ere de sidste 27 de fra A. Busch forskrevne.

„Undersøgelse med Blumenthals Apparat:

Navn.	Antal Kartofler paa 1 ℔.	Fortrængt Vand. Ccm.	Vægtfylde.	Beregnet efter Heidepriems Tabeller.	
				Tør Substans. pCt.	Stivelse. pCt.
Ruby Early (tidlig)	5	459	1,089	20,55	13,33
Maltheser (tidlig)	14	458	1,091	20,95	13,75
Late Rose (middeltidlig)	2	461	1,084	19,47	12,25
Brownells Beauty (middeltidlig)	2	458,5	1,090	20,76	13,54
Norfolk (middeltidlig)	10	460	1,087	20,11	12,89
Hvidkjødet sachsisk Løg (sildig)	6	459	1,089	20,55	13,33
Askebladet, 6 Ugers (tidlig)	6	462	1,082	19,05	11,83
Sachsisk Løgkartoffel (sildig)	7	459	1,089	20,55	13,33
Snowflake (middeltidlig)	5	458	1,091	20,95	13,75
Heiligenstädter (sildig)	6	460	1,087	20,11	12,89
Hundredfold fluke (sildig)	3	459	1,089	20,55	13,33
Snowflake (middeltidlig)	6	460	1,087	20,11	12,89
Uden Navn	3	462	1,082	19,05	11,83
Gulkjødet sachsisk Løgkartoffel (sildig)	7	459,5	1,088	20,33	13,11
Hummelshainer (sildig)	6	461,5	1,083	19,26	11,04
Kæmpe Sandkartoffel (sildig)	3	467	1,070	16,49	9.27
Kæmpe Sandkartoffel (sildig)	3	467	1,070	16,49	9,27
Uden Navn	4	466	1,073	17,13	9,91
Brownells Beauty (middeltidlig)	4	458	1,091	20,95	13,75
Tidlig Rosen	6	459,5	1,088	20,33	13,11
Hundredfold Flamme (sildig)	4	458	1,091	20,95	13,75
Patersons Victoria	3	469	1,066	15,64	8,42
Circassienne (tidlig)	10	456	1,096	22,04	14,82
Tusendøie (tidlig)	22	456,5	1,095	21,83	14,61
Kartofler fra A. Busch:					
Peachblow (sildig)	9	460	1,087	20,11	12,89
Garnet Chili (sildig)	8	457,5	1,093	21,40	14,18
Eureka (middeltidlig)	12	455	1,099	22,68	15,46
Eye Carpenter (tidlig)	9	456	1,096	22,04	14,82
Bovinia (sildig)	5	457	1,094	21,61	14,39
Lapstone Kidney (middeltidlig)	10	461	1,084	19,47	12,25
Alpha (tidlig)	12	459	1,089	20,55	13,33
Chardon (sildig)	6	459,5	1,088	20,33	13,11
Asparges- (middeltidlig)	60	458	1,091	20,95	13,75
Climax (tidlig)	7	460	1,087	20,11	12,89
Riesen Marmont (sildig)	7	459,5	1,088	20,33	13,11
Patersons Regent	8	457,5	1,093	21,40	14,18
Ashtop fluke (middeltidlig)	17	457,5	1,093	21,40	14,18
Heiligenstädter (sildig)	9	457,5	1,093	21,40	14.18
Früheste lange weisse Sechswochen (tidlig)	11	459,5	1,088	20,33	13,11
Johannis- (tidlig)	17	462	1,082	19,05	11,83
Ockels Rio frio (sildig)	10	452	1,106	24,17	16,95
Bisquit (tidlig)	15	459	1,089	20,55	13,33
Bresees Prolific (middeltidlig)	8	459	1,089	20,55	13,33
Reine blanche (middeltidlig)	7	463	1,080	18.62	11,40
Buschpotato (sildig)	6	461	1,084	19,47	12,25
Seed (sildig)	7	458	1,091	20,95	13,75
Mühlhäuser (middeltidlig)	14	457	1,094	21,61	14,39
Harrison (middeltidlig)	7	460	1,087	20,11	12,89
Webbs Imperial (sildig)	19	462,5	1,081	18,83	11,61
Snowflake (middeltidlig)	14	452,5	1,105	23,96	16,74
Queens potato (sildig)	7	452	1,106	24,17	16,95

Sluttelig meddeler jeg Resultat af Undersøgelse af 10 Prøver Kartofler, indsendt fra Markfrøkontoret, med Anvendelse af saavel Blumenthals som Lüdersdorffs Apparater.

Navn.	Gjennemsnits-Vægt	Blumenthals Apparat 500 Gram.				Lüdersdorffs Apparat 5000 Gram.			
	Gram.	Fortrængt Vand. Ccm.	Vægtfylde.	Tør Substans. pCt.	Stivelse. pCt.	Vægt i Vand. Gram.	Vægtfylde.	Tør Substans. pCt.	Stivelse. pCt.
De tidliges Konge.	50	459	1,089	20,55	13,33	425	1,093	21,40	14,18
Comptons Surprise (middeltidlig)....	50	460	1,087	20,11	12,89	410	1,089	20,55	13,33
Kopsells Rosen (mt.)	40	459	1,089	20,55	13,33	410	1,089	20,55	13,33
Sildig Rosen (mdt.)	70	460	1,087	20,11	12,89	400	1,087	20,11	12,89
Magnum Bonum...	66	463	1,080	18,62	11,40	380	1,082	19,05	11,83
Brownells Beauty (middeltidlig)....	44	459	1,089	20,55	13,33	420	1,091	20,95	13,75
Goodrich (tidlig)...	27	460	1,087	20,11	12,89	405	1,088	20,33	13,11
Sneeflage (mdltidl.)	50	461	1,084	19,47	12,25	420	1,091	20,95	13,75
Tidlig Rosen.....	100	460	1,087	20,11	12,89	400	1,087	20,11	12,89
Æggeblomme (tidl).	34	461	1,084	19,47	12,25	400	1,087	20,11	12,89

Kjøbenhavn, d. 13. Dec. 1878. **V. Stein.**

H. **Syge Kulturplanter**. Disse vare alene udstillede af E. Rostrup i følgende Samlinger:

1. En Samling af syge Markplanter, angrebne af Snyltesvampe, opklæbede paa 27 Folio-Ark, ophængte paa Væggen, med vedføjede Navne paa Vært- og Snylteplanter, Tid og Sted, de vare samlede, og til Dels forsynede med Tegninger i stærkt forstørret Maalestok, navnlig af Svampesporerne. De syge Planter vare:

Hvede: (Støvbrand, Stinkbrand, Græsrust, Avnrust, Meldug, Meldrøjer, Sortskimmel).

Rug: (Stængelbrand, Græsrust, Avnrust, Meldrøjer).

Byg, Toradet, Sexradet og Vifte-Byg: (Støvbrand, Græsrust, Bygrust, Meldrøjer, Sortskimmel).

Havre, Sædhavre, Sværdhavre, Purhavre, Nøgen Havre: (Støvbrand, Græsrust, Kronrust, Sortskimmel).

Alm. Rajgræs: (Kronrust, Meldrøjer).

Italiensk Rajgræs: (Meldrøjer, Meldug).

Timothé: (Græsrust). — Sortagtig Rævehale: (Avnrust).

Draphavre: (Støvbrand).

Hundegræs: (Ranunkel-Græsrust, Skedesvamp, Meldrøjer, Bladsvamp, Sortskimmel, Rodstoksvamp).

Fløjelsgræs: (Kronrust, Skedesvamp).

Blød Hejre: (Støvbrand, Avnrust).

Alm. Rapgræs: (Ranunkel-Græsrust, Skedesvamp, Sortskimmel).

Eng-Rapgræs: (Rapgræsrut, Meldug).

Fladstraaet Rapgræs: (Sortskimmel).

Eng-Svingel: (Kronrust). — Rød Svingel: (Skedesvamp).

Mannagræs: (Bladbrand, Meldrøjer).

Høj Sødgræs: (Bladbrand). — Kamgræs (Sortskimmel).

Gulax: (Meldrøjer). — Hvene: (Stinkbrand, Skedesvamp).

Ærter: (Ærterust, Bladskimmel, Meldug, Sortskimmel).

Foder-Vikke: (Vikkerust, Bladskimmel).

Bønne-Vikke: (Vikkerust). — Blodkløver: (Meldug).

Rødkløver: (Kløverrust, Bladskimmel, Meldug, *Trochila*, Kløver-Bægersvamp).

Hvidkløver: (Bladskimmel).

Alsikekløver: (Kløverrust, Bladsvamp).

Bugtet Kløver: (Bladsvamp).

Lucerne: (Bladsvamp, *Trochila*).

Humle-Sneglebælg: (Sneglebælgrust, Bladskimmel, *Trochila*).

Jordbær-Kløver: (Bladsvamp, Kløverrust).

Kartoffel: (Kartoffelsvamp). — Runkelroe: (Runkelroerust).

Rutabaga: (Hvidrust).

Raps: (Bladskimmel, Raps-Bægersvamp).

Dodder: (Bladskimmel). — Hør: (Hørrust).

Gulerod: (Bladskimmel). — Spergel: (Spergelrust).

Cikorie: (Cikorierust).

Vildt voxende Planter, med Skaalrust, som staar i Generationsvexel med Rust paa dyrkede Planter: Berberis, Læge-Oxetunge, Krumhals, Tørstetræ, Korsved, Følfod, Ranunkel, Cypres-Vortemælk.

2. En Samling af syge Skovtræer, angrebne af Snyltesvampe, opklæbede paa 17 halve Folio-Ark, ophængte paa Væggen, med vedføjede Bemærkninger.

Rødgran: (*Rhizomorpha*, d. v. s. *Mycelium* af Honning-Paddehat, Rodens Træsvamp, Fliget Barksvamp, Granrust, Sprækkesvamp, Laagrust, Koglerust).

Ædelgran: (Sprækkesvamp, Branddug).

Skovfyr, Østerrigsk Fyr, Weymouthsfyr: (*Rhizomorpha*, Fyrrerust).

Lærk: (Bægersvamp). — Eg: (*Rhizomorpha*, Branddug).

Bøg: (*Rhizomorpha*, *Sphaerella*). — Avnbøg: (*Discosia*).

Hassel: (Meldug). — Birk: (Birkerust).

El: (*Ascomyces* paa Blade og Kogler, *Discosia*).

Poppel, Kanadisk, Sort, Graa, Sølv-, Bævre-, Ontarisk og Balsam-Poppel: *Rhizomorpha*, *Taphrina*, Meldug, Poppelrust).

Pil, Selje-, Graa-, Lancetbladet, Baand-, Blød, Lavrbær-, Glans-, Skør-, Kaspisk, Purpur-Pil: (Pilerust, Rynkeplet, Branddug, *Cryptosporium*).

Æretræ: (Rynkeplet, Meldug, *Septoria*, *Nectria*).

Navr: (Rynkeplet, Meldug).

Røn: (Hornrust, *Melampsora*, *Sphaeria*, *Rhizomorpha*).

Lind: (Branddug). — Ask: (*Dothidea*). — Ælm: (Bladsvamp).

Hvidtorn: (Penselrust, Meldug, *Ascomyces*).

3. En Samling af syge Havevæxter, angrebne af Snyltesvampe, opklæbede paa 15 halve Folio-Ark, ophængte paa Væggen, med vedføjede Bemærkninger.

Æbletræ: (Penselrust).

Pæretræ: (Gitterrust, samt den dertil hørende Bævrerust paa Sevenbom; *Fusicladium dendriticum*, som danner sorte Pletter paa Blade og Frugter).

Blommetræ: (Rust, Branddug, Meldug, Blommepunge).

Kirsebærtræ: (Branddug, *Exoascus*).

Fersken: (*Exoascus*, som foraarsager bulede Blade),

Kræge: (Blommepunge, *Polystigma*). — Hæg: (Blommepunge).

Ribs, Guldribs, Fjældribs, Stikkelsbær, Solbær: (Filtrust, Skaalrust, *Caeoma*, Meldug, *Septoria*).

Roser, *Rosa centifolia*, *pimpinellaefolia*, *indica*, *arvensis*, *canina*, *mollissima*: (Rosenrust, Meldug, *Actinonema*).

Hindbær: (Hindbærrust). — Morbær: (*Septoria*).

Platan: (*Fusarium*). — Tatarisk Gedeblad: (Meldug).

Berberis: (Meldug). — Ambra: (Meldug).

Syrén: (*Phyllosticta*). — Syre: (Skimmel, Rust).

Salat og Spinat: (Bladskimmel). — Peberrod: (Hvidrust).

Skorsonere: (Hvidrust). — Snitbønne: (Rust).

Kørvel: (Rust). — Pastinak: (*Septoria*).

Humle: (Meldug). — Agurk: (Meldug).

Jordbær: (*Stigmatea*). — Kaal: (*Sphaerella* og *Sclerotium*).

Asparges: (Rust). — Purløg: (Rust).

Rødløg: (Bladskimmel).

Akeleje og Ridderspore: (Meldug).

Pæon: (Filtrust). — Stokrose, Viol, Klokke: (Rust).

Kruset Renfane: (Sortskimmel).

4. En Samling træagtige Planter, hvis Blade ere angrebne af Filtsygdom, hidrørende fra Mider (*Phytoptus*), nemlig Bøg, Rød El, Graa El, Birk, Bævreasp, Navr, Æretræ, Lind, Axelbær, Hæg, Kræge, Valnød, Abild, Pære, Vinstok.

5. En Del Bundter og større Exemplarer af syge Planter, udbredte paa et Bord, saasom: Square-head-Hvede med Stinkbrand, Hallets-Hvede med Rust, Bygplanter, stærkt angrebne dels af Rust, dels af Bygfluen (*Chlorops taeniopus*), Rug angreben af Blærefødder (*Thrips*), Kløver angreben af Bægersvamp, Gulerødder angreben af *Rhizoctonia*, samt en Del syge Naaletræer.

6. Nogle fra forskjellige Udstillere indsendte, af Rostrup undersøgte og bestemte syge Planter:

a) Forstander Ernst Trier, Vallekilde. En Samling syge Grene af unge Æbletræer. Sygdommen begynder at vise sig kort efter Frugtsætningen som et hvidt Overtræk paa Bladene, som derefter faa gulbrune Pletter; mange af Bladene og de indskrumpede Frugter, ja endog unge Grene falde af. Paa de ikke affaldne Blade og Frugter viser Svampen sig senere som graasorte, dendritiske Figurer, bestaaende af leddede, mørke Traade, som bære kølleformede, brungule Sporer. Svampen hedder *Fusicladium dendriticum*. En stærk Nedskæring af de tidligst angrebne Grene antages at standse Sygdommen, som iaar har vist sig i usædvanlig Styrke og Udbredelse her i Landet.

b. Hr. Carl Hansen, Lerchenborg pr. Kallundborg. En Tue af Rajgræs, angreben af Kronrust, der i September d. A. „fandtes i en saadan Mængde paa Græsplæner ved Lerchenborg, at Støvler og Benklæder tildækkedes af Rust, naar man blot gik nogle faa Skridt henad Græsset". — At rydde alle Vrietorn (*Rhamnus*) i Haven og dens Nærhed vil være et radikalt Middel til at undgaa dette Onde i Fremtiden.

c. Etatsraad Hofman (Bang), Hofmansgave. Grene af Dværg-Pæretræer og Dværg-Æbletræer, angrebne af *Fusicladium dendriticum*. Blade af et sygt Valnødtræ, angrebne af *Leptothyrium Juglandis*. Unge Bøgeplanter, angrebne og til Dels dræbte af *Peronospora Fagi*. Æretræer, stærkt angrebne af *Asteroma Aceris*. Vindruer, angrebne af Druesvampen.

De i ovenstaaende nævnte Svampe kunne henføres til følgende Hoved-Afdelinger:

Kjærnesvampe. *Pyrenomycetes.*

Meldrøjer, *Claviceps purpurea*. (Rug, Hvede, Toradet Byg, Alm. Rajgræs, Ital. Rajgræs, Gulax, Hundegræs, Mannagræs).

Skedesvamp, *Epichloë typhina*. (Hundegræs, Alm. Rapgræs, Krybende Hvene, Fløjelsgræs, Rød Svingel).

Polystigma rubrum. (Kræge).

Nectria cinnabarina. (Æretræ),

Græs-Bladsvamp, *Phyllachora graminis.* (Hundegræs).

Kløver-Bladsvamp, *Phyllachora Trifolii.* (Alsike-Kløver. Bugtet Kløver, Jordbær-Kløver, Lucerne).

Ælmens Bladsvamp, *Phyllachora Ulmi.*

Alm. Branddug, *Fumago vagans.* (Eg, Blomme, Kirsebær).

Pilens Branddug, *Fumago salicina.* (Graapil.)

Lindens Branddug, *Fumago Tiliae.*

Ædelgranens Branddug, *Apiosporium pinophilum.*

Alm. Sortskimmel, *Cladosporium herbarum.* (Have-Renfane).

Græs-Sortskimmel, *Cladosporium graminum.* (Kamgræs, Hundegræs, Alm. Rapgræs, Fladstraaet Rapgræs).

Ærtens Sortskimmel, *Cladosporium Pisi.*

Kjærnefrugternes Sortskimmel, *Fusicladium dendriticum.* (Æble- og Pæretræer).

Stigmatea Fragariae. (Jordbær).

Sphaerella brassicaecola. (Kaal).

Sphaerella Atomus. (Bøg).

Sphaerella Aucupariae. (Røn).

Dothidea Fraxini. (Ask).

Septoria Mori. (Morbærtræ).

Septoria Aceris. (Æretræ).

Septoria Ribis. (Solbær).

Septoria Pastinacae. (Pastinak).

Actinonema Rosae. (Centifolie,Therose,Slyngroser,Pimpinellerose).

Asteroma Aceris. (Æretræ).

Fusarium nervisequium. (Platan).

Phyllosticta vagans. (Syrén).

Cryptosporium hysterioides. (Lancetbladet Pil).

Discosia Artocreas. (Avnbøg).

Discosia alnea. (El).

Leptothyrium Juglandis. (Valnød).

Meldugsvampe. *Erysiphei.*

Alm. Meldug, *Erysiphe communis.* (Akeleje, Ridderspore).

Græs-Meldug, *E. graminis.* (Hvede, Ital. Rajgræs, Eng-Rapgræs).

Bælgplanternes Meldug, *E. Martii.* (Ært, Rødkløver, Blodkløver).

Skorsonerens M., *E. lamprocarpa.* (Have-Skorsonere).

Bynkens M., *E. Linkii.* (Ambra).

Berberis-M., *Calocladia Berberidis.*

Gedeblads-M., *C. Ehrenbergii.* (Tatarisk Gedeblad).
Stikkelsbær-M., *C. Grossulariae.*
Poppel-M., *Uncinula adunca.* (Sort Poppel).
Ahorn-M., *U. Cicornis.* (Æretræ, Navr).
Hassel-M., *Phyllactinia guttata.*
Kræge-M., *Podosphaera Kunzei.* (Kræge, Blomme).
Hvidtorn-M., *P. clandestina.*
Rosen-M., *Sphaerotheca pannosa.* (Slyngroser).
Humle-M., *S. Castagnei.* (Humle, Agurk).
Druesvampen, *Oidium Tuckeri.*

Skivesvampe. *Discomycetes.*

Kløver-Bægersvamp, *Peziza ciborioides.* (Rødkløver).
Raps-B., *P. sclerotioides.*
Lærkens B., *P. Willkommi.*
Trochila Trifolii. (Rødkløver, Lucerne, Humle-Sneglebælg).
Ahornens Rynkeplet, *Rhytisma acerinum.* (Æretræ, Navr).
Pilens R., *Rhyt. salicinum.* (Selje, Graapil).
Fyrrens Sprækkesvamp. *Lophodermium pinastri.* (Østerrigsk Fyr).
Granens Sprækkesvamp, *Hypoderma macrosporum.* (Rødgran).
Ædelgranens S., *H. nerviseqvium.*
Blommepunge, *Exoascus Pruni.* (Blomme, Kræge, Slaaen, Hæg).
Exoascus deformans. (Fersken, Kirsebær).
Ascomyces bullatus. (Hvidtorn).
A. Tosquinetii. (Ellens Blade).
A. Alni. (Ellekogler).
Taphrina aurea. (Sort og Kanadisk Poppel).
Sclerotium varium. (Kaal, Gulerod, Majs).

Kjødsvampe. *Hymenomycetes.*

Hexering-Paddehat, *Agaricus personatus.* (Græs).
Agaricus graminicola. (Græsstraa).
Agaricus melleus og dens *Rhizomorpha.* (Rødgran, Skovfyr Weymouthsfyr, Østerrigsk Fyr, Eg, Bøg, Kanadisk Poppel, Røn).
Thelephora sebacea. (Hundegræs).
Thel. laciniata. (Rødgran).
Trametes radiciperda. (Rødgran).

Rustsvampe. *Uredineae.*

Rosenrust. *Phragmidium mucronatum.* (Centifolie, Pimpinellerose, Slyngroser).
Hindbærrust. *Phragmidium gracile.*

Krægerust. *Puccinia gemella.*

Ribsrust. *P. Ribis.*

Cikorierust. *P. inquinans.*

Netrust. *P. reticulata.* (Spansk Kørvel).

Violrust, *P. Violae.* (Martsviol).

Stokroserust, *P. Malvacearum.*

Spergelrust, *P. Spergulae.*

Græsrust, *P. graminis.* (Hvede i mange Varieteter, Rug, Toradet Byg, Viftebyg, Alm. Havre, Nøgen Havre, Sværdhavre, Timothé. — Dens Skaalrust paa Berberis).

Avnrust, *P. straminis.* (Hvede, Rug, Blød Hejre, Sortagtig Rævehale. — Dens Skaalrust paa Oxetunge og Krumhals).

Kronrust, *P. coronata.* (Havre, Fløjelsgræs, Strand-Svingel, Alm. Rajgræs. — Dens Skaalrust paa Vrietorn og Tørstetræ).

Bygrust, *P. anomala.* (Toradet Byg, Viftebyg, Sexradet Byg).

Rapgræsrust, *P. Poarum.* (Eng-Rapgræs. — Dens Skaalrust paa Følfod).

Aspargesrust, *P. Asparagi.*

Løgrust, *P. mixta.* (Purløg).

Sneglebælgrust, *Uromyces striatus.* (Humle-Sneglebælg).

Bønnerust, *U. Phaseolorum.* (Snittebønne).

Kløverrust, *U. apiculatus.* (Rødkløver, Jordbær-Kløver, Alsike-Kløver).

Runkelroerust, *U. Betae.*

Syrerust, *U. Rumicum.* (Havesyre).

Vikkerust, *U. appendiculatus.* (Foder-Vikke, Bønne-Vikke).

Ærterust, *U. Pisi.* (Ærter. — Dens Skaalrust paa Cypres-Vortemælk).

Ranunkel-Græsrust, *U. graminum.* (Rapgræs, Hundegræs, — Dens Skaalrust paa Ranunkler).

Gitterrust, *Gymnosporangium fuscum.* (Pæretræ. Dens første Udviklingstrin paa Sevenbom).

Penselrust, *Gymn. clavariaeforme.* (Abild, Hvidtorn).

Hornrust, *Gymn. conicum.* (Røn. — Dens første Udviklingstrin paa Enen).

Ribsens Filtrust, *Cronartium Ribicola.* (Ribs, Solbær, Guldribs).

Pæonens Filtrust, *C. Paeoniae.*

Hørrust, *Melampsora Lini.*

Pilerust, *M. salicina.* (Graapil, Selje, Lancetbladet Pil Baandpil, Blød Pil, Lavrbærpil, Glanspil, Skjørpil, Dugpil, Purpurpil).

Poppelrust, *M. populina.* (Kanadisk Poppel, Sortpoppel, Graapoppel, Sølvpoppel, Bævreasp, Ontarisk Poppel, Balsampoppel).

Birkerust, *M. betulina.*

Rønnerust, *M. pallida.*

Fyrrerust, *Coleosporium Senecionis.* (Stammen af Weymouthsfyr, Naalene af Østerrigsk Fyr. — Dens første Udviklingstrin paa Brandbæger).

Klokkerust, *Col. Campanulacearum.* (Haveklokke).

Granrust, *Chrysomyxa Abietis.* (Rødgran).

Laagrust, *Aecidium strobilinum.* (Rødgranens Kogler).

Koglerust, *Aec. conorum.* (Rødgranens Kogler).

Aecidium Grossulariae. (Ribs, Fjældribs, Stikkelsbær).

Caeoma Ribesii. (Stikkelsbær).

Caeoma pingve. (Pimpinelleroser).

Brandsvampe. *Ustilagineae.*

Kornets Støvbrand, *Ustilago segetum.* (Alm. Havre, Pur-Havre, Draphavre, Toradet Byg, Viftebyg, Hvede).

Hejrens Støvbrand, *Ust. bromivora.* (Blød Hejre).

Bladbrand, *Ust. longissima.* (Mannagræs, Høj Sødgræs).

Stængelbrand, *Polycystis parallela.* (Rug).

Stinkbrand, *Tilletia Caries.* (Hvede).

Hvene-Stinkbrand, *T. sphaerococca.* (Alm. Hvene).

Bladskimmelsvampe. *Peronosporeae.*

Vikke-Bladskimmel, *Peronospora Viciae.* (Vikker, Ærter)

Kløver-B., *P. Trifoliorum.* (Rødkløver, Hvidkløver, Sneglebælg).

Spergel-B., *P. abovata.*

Korsblomsternes B., *P. parasitica.* (Raps, Dodder).

Skjærmplanternes B., *P. nivea.* (Gulerod).

Salat-B., *P. gangliformis.*

Spinat-B., *P. effusa.*

Løgskimmel, *P. Schleideniana.* (Rødløgets Stængel).

Syreskimmel, *P. Rumicis.* (Syrens Blomsterstand).

Kartoffelsvamp, *Phytophthora infestans.*

Korsblomsternes Hvidrust, *Cystopus candidus.* (Hvidroe Peberrod).

Kurvblomsternes Hvidrust, *C. cubicus.* (Have-Skorsonere).

I. Ukrudtsplanter. Af E. Rostrup var udstillet følgende Samling:

I. En- og toaarige Ukrudtsplanter:

I Vintersæd: Alm. Hejre, Jomfrukam, Klinte, Kornblomst, Ridderspore, Vindax.

I Vaarsæd: Flyve-Havre, Kiddike, Ager-Kaal, Ager-Sennep, Gul Oxeøje, Giftig Rajgræs.

I Sæden: Krumhals, Snerle-Pileurt, Ager-Ranunkel, Ager-Rævehale, Korn-Valmue.
I Hørsæd: Hør-Dodder, Hør-Rajgræs, Hør-Snerre.
Dyrket Jord: Ager-Gaaseurt, Burre-Snerre.
Ny opdyrket Jord: Alm. Brandbæger.
Græsmark: Gulerod, Lugtløs Kamille, Slangehoved.
Kløvermark: Bynkebladet Ambrosia.
Sandjord: Læge-Oxetunge.
Fugtig Agerjord: Blegbladet Pileurt.

2. **Fleraarige Ukrudtsplanter i Sæden.**
Mellem Sæden: Ager-Svinemælk, Ager-Snerle (Slyngplante), Korbær (i Nærheden af Hegn).
Kløvermark: Farve-Gaaseurt.
Lerede Marker: Følfod.
God Lerjord: Ager-Tidsel.
Muld- og Sandjord: Kvik.
Mager Jord: Rødknæ.
Sandjord: Mark-Bynke, Hørbladet Torskemund.
Fugtige Agre: Ager-Mynte, Vandgrenet Ranunkel.
Vaad Undergrund: Ager-Padderokke.

3. **Snyltende Ukrudtsplanter i Mark og Eng.**
I Vintersæd: Ager-Koføde.
Kløver: Kløver-Silke.
Hør: Hør-Silke.
Humle: Humle-Silke.
Fugtig Muld: Rødtop.
Fugtig Grund: Skjaller.
Eng: Øjentrøst.
Vaad Eng: Troldurt.

4. **Ukrudt paa Enge.**
Græsgange: Skræppe.
Meget mager Jord: Katteskæg.
Skovenge: Skov-Kvanner, Kaal-Tidsel.
Vaade Enge: Eng-Gjøgeurt, Kær-Tidsel.
Vaade, sandige Enge: Haaret Star.
Vaade, tørvholdige Enge: Kæruld.
Leret Underlag: Lyse-Siv.
Kilderige Enge: Blaagraa Siv.
Kilderige Enge og Skrænter: Kær-Padderokke.
Vaade, moseagtige Enge med sur Bund: Blaatop.
Mose-Bunke, Blære-, Ræve-, Stivtoppet, Top-Star.
Mudrede Inddæmninger: Avnknippe.
Oversvømmede, lerede Enge: Dynd-Padderokke.
Bredden af Aaer og Søer: Grenet Dynd-Padderokke.

5. **Ukrudt paa Strandenge:**

Enge og Marker ved Kysten: Strand-Krageklo.
Strandbredder og Græsmarker: Hvid Stenkløver.
Strandenge og Sandbakker: Engelskgræs.
Oversvømmede Strandenge: Strand-Kogleax.
Lerede, oversvømmede Strandenge: Strand-Siv.
Syltenge ved Østersøen: Limonurt.

6. **Giftige eller for Kvæget skadelige Ukrudtsplanter paa Enge:**

Højere Enge: Bidende Ranunkel.
Høje Enge, Bakker: Røllike.
Høje Enge, Skovsletter: Skovløg.
Skovenge: Engblomme, Gul Frøstjærne.
Skovenge, Heder: Tormentil.
Vaade Enge: Nedbøjet Ranunkel, Høst-Tidløs.
Oversvømmede Enge: Kabbeleje.
Oversvømmede Enge, Grøfter: Vand-Mynte.
Tørvholdige Enge: Vandnavle.
Skovdamme, Tørvegrave: Billebo.
Aa- og Søbredder: Gifttyde.
Tørvholdige Søbredder: Tigger-Ranunkel.
Ved Kilder, Grøfter: Smalbladet Mærke.
Ved Vandbredder: Bredbladet Mærke.
Jyske Hedemoser: Benbræk.

— Foruden ovennævnte større Samling havde enkelte andre Udstillere indsendt Bidrag til denne Gruppe. I efterstaaende systematiske Oversigt over de udstillede Ukrudtsplanter ville Udstillerne blive anførte med deres Nr. ved de Planter, der ikke vare udstillede alene af E. Rostrup (Nr. 41).

Padderokkefamilien. Ager-Padderokke, *Eqvisetum arvense*, Kær-P., *E. palustre*, Dynd-P., *E. limosum*, Grenet Dynd-P., *E. l. fluviatile*.

Græsfamilien. Katteskæg, *Nardus stricta*, Alm. Kvik, *Agropyrum repens*, Hør-Rajgræs, *Lolium Linicola*, Giftig R., *L. temulentum*, Blaagraa Skjærmax, *Setaria glauca*, udstillet af Nr. 26, Ager-Rævehale, *Alopecurus agrestis*, Langstakket Hvene, *Agrostis spica venti*, Skov-Flitterax, *Melica uniflora*, udst. af Nr. 56, Flyve-Havre, *Avena fatua*, udst. af Nr. 16 og 41, Bastard-H., *A. hybrida*, udst. af Nr. 16, Gold-H., *A. sterilis*, udst. af Nr. 26, Mose-Bunke, *Aira caespitosa*, udst. af Nr. 41 og 56, Bølget B., *A. flexuosa*, udst. af Nr. 56, Blaatop, *Enodium coeruleum*, Gold Hejresvingel, *Schedonorus sterilis*, udst. af Nr. 56, Alm. Hejre, *Bromus secalinus*, Kæmpe-Svingel, *Festuca gigantea*, udst. af Nr. 56.

Halvgræsfamilien. Hvas Avnknippe, *Cladium Mariscus*, Strand-Kogleax, *Scirpus maritimus*, Alm. Kæruld, *Eriophorum polystachion*, Ræve-Star, *Carex vulpina*, Stivtoppet S., *C. stricta*, Haaret S., *C. hirta*, Hirse S., *C. panicea*, Blære-S., *C. vescicaria*.

Sivfamilien. Blaagraa Siv, *Juncus glaucus*, Lyse-S., *J. effusus*, Strand-S., *J. maritimus*?

Liliefamilien. Skov-Løg, *Allium Scorodoprasum*, Høst-Tidløs, *Colchicum autumnale*, Sværdbladet Benbræk, *Narthecium ossifragum*.

Gjøgefamilien. Kjødfarvet Gjøgeurt, *Orchis incarnata.*

Syrefamilien. Rød Skræppe (Rødknæ), *Rumex acetosella,* Spidsbladet S., *R. acutus*, Blegbladet Pileurt, *Polygonum lapathifolium*, Snerle-P., *P. Convolvulus.*

Hindebægerfamilien. Alm. Engelskgræs, *Armeria vulgaris*, Strand-Hindebæger, *Statice Limonium.*

Kurvblomstfamilien. Ager-Svinemælk, *Sonchus arvensis*, Korn-Knopurt, *Centaurea Cyanus*, Lancetbladet Tidsel, *Carduus lanceolatus*, Kær-T., *C. palustris*, Kaal-T., *C. oleraceus*, Ager-T., *C. arvensis*, Følfod, *Tussilago Farfara*, Mark-Bynke, *Artemisia campestris*, Alm. Røllike, *Achillea Millefolium*, *Galinsoga parviflora*, udst. af Nr. 41 og 43, Ager-Gaaseurt, *Anthemis arvensis*, Farve-G., *A. tinctoria*, Lugtløs Kamille, *Matricaria inodora*, udst. af Nr. 41 og 43, Gul Oxeøje, *Chrysanthemum segetum*, Alm. Brandbæger, *Senecio vulgaris.*

Braadfrøfamilien. Bynkebladet Ambrosia, *Ambrosia artemisiaefolia.*

Kransbladede. Burre-Snerre, *Galium Aparine*, Hør-Snerre, *G. spurium.*

Læbeblomstrede. Ager-Mynte, *Mentha arvensis*, Vand-M., *M. aqvatica.*

Rubladede. Alm. Krumhals, *Lycopsis arvensis*, Læge-Oxetunge, *Anchusa officinalis*, Alm. Slangehoved, *Echium vulgare.*

Snerlefamilien. Ager-Snerle, *Convolvulus arvensis.*

Silkefamilien, Humle-Silke, *Cuscuta europaea*, Hør-S., *C. Epilinum*, Kløver-S., *C. Trifolii.*

Maskeblomstrede. Hørbladet Torskemund, *Linaria vulgaris*, Ager-Koføde, *Melampyrum arvense*, Eng-Troldurt, *Pedicularis palustris*, Alm. Skjaller, *Rhinanthus crista galli*, Mark-Rødtop, *Odontites rubra*, Læge-Øjentrøst, *Euphrasia officinalis.*

Skjærmblomstfamilien. Alm. Vandnavle, *Hydrocotyle vulgaris*, Vand-Giftfyde, *Cicuta virosa*, Bredbladet Mærke, *Sium latifolium*, Smalbl. M., *S. angustifolium*, Vand-Billebo, *Phellandrium aqvaticum*, Skov-Kvanner, *Angelica sylvestris*, Vild Gulerod, *Daucus Carota*, Kamformet Langnæb (Jomfrukam), *Scandix Pecten.*

Ranunkelfamilien. Gul Frøstjærne, *Thalictrum flavum*, Nedbøjet Ranunkel, *Ranunculus Flammula*, Bidende R., *R. acris*, Vandgrenet R., *R. repens*, Tigger-R., *R. sceleratus*, Ager-R., *R. arvensis*, Eng-Kabbeleje, *Caltha palustris*, Alm. Engblomme, *Trollius europæus*, Korn-Ridderspore, *Delphinium Consolida.*

Valmuefamilien. Korn-Valmue, *Papaver Rhoeas.*

Korsblomstfamilien. Ager-Sennep, *Sinapis arvensis*, Ager-Kaal, *Brassica campestris*, Kiddike, *Raphanus Raphanistrum*, Hør-Dodder, *Camelina sativa.*

Nellikefamilien. Klinte, *Agrostemma Githago.*

Rosenfamilien. Korbær, *Rubus caesius*, Tormentil, *Potentilla Tormentilla.*

Ærteblomstfamilien. Alm. Krageklo, *Ononis spinosa.* Hvid Stenkløver, *Melilotus alba.*

Fortegnelse

over

de i Tivoli udstillede Planteslægter og Plantegrupper.

	Side.
Agrostis	91.
Alopecurus	90.
Anthoxanthum	90.
Anthyllis	94.
Arrhenatherum	91.
Aspargesært	94.
Astragalus, Astragel	95.
Avena	64.
Balsam, *Balsamita*	83.
Bede	97.
Benedictinertidsel	83.
Beta	97.
Bibernelle	95.
Boghvede	82.
Borrago	84.
Brassica	96, 108.
Briza	91.
Bromus	92.
Bælgsæd	79.
Bævregræs	91.
Byg	67.
Bønne	80.
Bønnevikke	81.
Camelina	84.
Cannabis	85.
Carum	83.
Ceratochloa	92.
Cichorium, Cikorie	82, 104.
Cnicus	83.
Coriandrum	83.
Cynosurus	91.
Dactylis	91.
Daucus	104.
Digraphis	90.
Dodder	84.
Draphavre	91.
Durra	93.
Elymus	92.
Emmer, Enkorn	70.
Ervum	80.
Esparsette	95.
Euphorbia	84.
Fabrikplanter	82.
Fagopyrum	82.
Fennikel	83.
Festuca	92.
Fioringræs	91.
Fladbælg	95.
Flitterax	91.
Fløjelsgræs	90.
Foder-Kaal	96.
Foeniculum	83.
Glyceria	91.
Grønfodringsplanter	90.
Grønkaal	96.
Gulax	90.
Guldhavre	91.
Gulerod	104.
Gynerium	93.
Hamp	85.
Handelsplanter	82.
Havre	64.
Hejre	92.
Helianthus	104.
Hestebønne	81.
Hirse	93.
Hjulkrone	84.
Holcus	90.
Hordeum	67.
Hornsvingel	92.
Humle, *Humulus*	85.
Hundegræs	91.
Hvede	70.
Hvene	91.
Hyssopus	83.
Hør	85.

	S.
Isop	83.
Jordskok	104.
Kaal	96.
Kaalrabi	116.
Kamgræs	91.
Kanariegræs	82.
Kartofler	82, 119.
Kjællingtand	94.
Kløver	94.
Knudekaal	116.
Kokaal	96.
Kolbehirse	93.
Kommen	83.
Koriander	83.
Kornsorter	64.
Lathyrus	95.
Linse	80.
Linum	85.
Lolium	90.
Lotus	94.
Lucerne	94.
Lupin, *Lupinus*	79.
Lægeplanter	83.
Løvetand	82, 104.
Madia, Madie	84.
Majs	92.
Marehalm	92.
Medicago	94.
Melica	91.
Melilotus	83, 94.
Miliegræs, *Milium*	90.
Moharhirse	93.
Nicotiana	83.
Olieplanter	84.
Ornithopus	95.
Onobrychis	95.
Pampasgræs	93
Panicum	93.
Papaver	84.
Paspalum	93.
Pastinaca, Pastinak	108
Phalaris	82.
Phaseolus	80.
Phleum	90.
Phragmites	92.
Pisum	80.
Plantesygdomme	131.
Poa	91.
Poterium	95.

	S.
Rajgræs	90.
Rapgræs	91.
Reana	93.
Rodfrugter	97,
Rodkaal	108.
Rottehale	90.
Rude	84.
Rug	69.
Rundbælg	94.
Runkelroer	97.
Ruta	84.
Rutabaga	114.
Rævehale	90.
Rørgræs	90.
Salvia, Salvie	83.
Sar, *Satureia*	83.
Secale	69.
Sennep	84.
Seradel	95.
Setaria	93.
Sinapis	84.
Sneglebælg	94.
Solanum	119.
Sorghum	93.
Spelt	70.
Spergel, *Spergula*	95.
Spindplanter	84.
Stenkløver	83, 94.
Sukkerbede	82, 102.
Svingel	92.
„Syge“ Kulturplanter	131.
Sædarter	64.
Sødgræs	91.
Tagrør	92.
Taraxacum	104.
Timothé	90.
Tobak	83.
Topinambur	104.
Trifolium	94.
Trisetum	91.
Triticum	70.
Turnips	108.
Ukrudtsplanter	138.
Valmue	84.
Valskbønne	82.
Vicia, Vikke	80.
Xanthium	83.
Zea	92.
Ært	80.

Frø-Indførselen. Det vil i mange Tilfælde have stor Betydning at kjende Indførselen af de enkelte Frøsorter, for deraf at kunne slutte sig til deres Betydning for vort Landbrug, navnlig naar Talen er om at forsøge deres Dyrkning til Frøavl. Desværre ere de statistiske Oplysninger paa dette Omraade yderst mangelfulde. Fra tidligere Tid kjendte vi kun vor Indførsel af Kløver- og Græsfrø under ét, opgivet i Tdr. à 200 Pd., uden Hensyn til Frøets virkelige Vægt, der sædvanlig ligger mellem 20 og 220 Pd. og derover. Heri blev der, ved Landhusholdningsselskabets Indflydelse, i 1874 indført den Forandring, at der fra Toldvæsenets Side skjelnedes mellem Kløver- og Græsfrø, og begge Poster opgives derefter af Statistisk Bureau særskilt i Pd. Men med al Anerkjendelse af det herved vundne Fremskridt ere de foreliggende Opgivelser endnu saare lidet tilfredsstillende og staa væsentlig tilbage for flere andre Landes; vi finde saaledes for Sveriges Vedkommende særlige Opgivelser af Indførselen for ikke faa Frøsorter. For den officielle Statistik kan det heller ikke være meget tilfredsstillende at maatte opføre under Navn af „Andet Frø" en saa betydelig Post som $2^1/_2$ Mill. Pd. (for et Par Aar siden $4^1/_2$ Mill. Pd., vurderet til over 6 Mill. Kr.) ved Siden af 4 Mill. Pd. Kløverfrø og $2^1/_2$ Mill. Pd. (tidligere næppe $^1/_2$ Mill. Pd.) Græsfrø, foruden at Oljefrø er særskilt nævnt. Vel skjuler der sig under „Andet Frø" vor Indførsel af Skovfrø, Havefrø og Rodfrugtfrø, men Forbruget af disse Frøsorter kan kun antages at udgjøre en uvæsentlig Del heraf. Et Forsøg paa at bedømme Omfanget af denne Udførsel findes i „Ugeskr. f. Ldmd." 1877, 1. Bd., S. 597, hvorefter den aarlige Indførsel højst kan være 10 000 Pd. Skovfrø, 80 000 Pd. Rodfrugtfrø, 50 000 Pd. Urtefrø og 100 Pd. Blomsterfrø eller ialt 140 100 Pd.

For muligvis at tilvejebringe større Klarhed i disse Forhold, havde Frøavlerforeningen i Efteraaret 1877 overdraget til et Udvalg, bestaaende af Dhrr. Bøgh, Jacobsen og Wendt, foruden Sekretæren, at udarbejde en Forestilling til Finansministeriet desangaaende. Sagen blev imidlertid ikke gjennemført, idet Gartner Bøgh vægrede sig ved at deltage heri, da han ansaa en nøjagtigere Opgivelse af det indførte Frø for et mindre billigt Forlangende til Toldvæsenet. Gartner Wendt bemærker, at det er en almindelig Erfaring, at der under „Andet Frø" skjuler sig Frø, som rettest henhører under Kløver- eller Græsfrø. En stræng Sondring af de enkelte Frøsorter kan dog næppe ventes eller ønskes gjennemført fra Toldvæsenets Side, da denne maatte forudsætte et Kjendskab til Frø, som ikke kan forlanges af Toldpersonalet, og i alt Fald vilde medføre Forsinkelser, som kunde blive trykkende for Modtagerne, ligesom et skjærpet Tilsyn kunde medføre Beskadigelser af Poserne eller For-

blandinger, for hvilke man allerede kan være udsat nok fra Udførselsstedet. For Tiden turde det derfor næppe være tilraadeligt at gaa videre end at anbefale, at der paa de til Klarering benyttede trykte Toldsedler opførtes Rubriker for et Antal Grupper af Frøsorter, som Havefrø, Skovfrø o. s. v., til Udfyldning, og at det paalagdes Modtageren at udfylde disse med størst mulig Nøjagtighed.

Redaktør Jacobsen slutter sig hertil og tilføjer kun et Par Oplysninger, 1) angaaende den ikke ubetydelige Indførsel af Svensk Frø af Rødkløver og Alsikekløver, der paa de svenske Fragtbreve sædvanlig betegnes som „*Gräsfrø*", 2) angaaende Sennepsfrø, den eneste Frøsort, hvorpaa Toldvæsenet har sin Opmærksomhed henvendt, da der af den i Følge Toldlov af 4. Juli 1863 betales en Told af 3 Sk. pr. Pd. Det er ogsaa hændet, at saadant Frø er indført som Del af større Frøsendinger uden i Tide at blive bemærket af Toldvæsenet, ligesom ogsaa Modtageren har overset det ejendommelige Forhold med denne enkelte Frøsort.

Disse Udtalelser opfordre ikke til gjennemgribende Forandringer. De bringe i Erindring en saadan Uregelmæssighed, som at der kræves Told af en enkelt Frøsort, hvis Indførsel ikke spiller nogen fremragende Rolle. De indskrænke sig i Virkeligheden til at udtale Ønsket om, at Toldvæsenet ved Udleveringen af Varerne, til senere Afbenyttelse for Statistiken, vil afkræve Modtageren en Fortegnelse over de Frømængder af visse Hovedgrupper, som Sendingen indeholder, og i dette Øjemed vil udlevere Toldsedler med paatrykte Rubriker og Opfordring til at gjøre dette med størst mulig Nøjagtighed. De Rubriker, der saaledes for Tiden særlig maatte ønskes opførte til Udfyldning, ere: Kløverfrø, Græsfrø, Rodfrugtfrø, Lupiner, Spergel, Skovfrø, Havefrø (eller hellere: Urtefrø, Blomsterfrø) og endelig Frø, der anvendes i industrielle Øjemed udenfor Oljepresning.

Forsøgshave. Det er et væsentligt Savn, at der ikke her i Landet findes en af Privatmands Flid uafhængig Forsøgshave, hvori dels forskjellige Sider af vore Kulturplanters Voxemaade og Ejendommeligheder kunne blive undersøgte, dels de nye Planter, der anbefales til Dyrkning, kunne blive underkastede en planmæssig Prøvelse. Denne Tanke, som fra Begyndelsen af er udtalt i Planen for Frøavlerforeningens Virksomhed som en af dens Opgaver, er det hidtil ikke lykkedes at virkeliggjøre. Enkelte Medlemmer af Foreningens Bestyrelse havde i denne Henseende knyttet Forventninger til den med Landbohøjskolen forbundne Landbrugshave, som i alle Henseender maatte anses for særdeles skikket hertil. Der afholdtes i dette Øjemed, efter Indbydelse af Prof. Jørgensen, i Foraaret 1878 nogle Møder, hvori Professorerne Jørgensen og Lange, foruden Sekretæren, deltoge. Forhandlingerne have dog ikke hidtil ført til det

ønskede Resultat. — Med ikke synderlig bedre Held havde Bestyrelsen allerede paa et tidligere Tidspunkt henvendt sig til Direktøren for Botanisk Have med Anmodning om at faa anvist til Dyrknings-forsøg et til Haven stødende Stykke Jord, som hidtil laa udyrket.

Der anstilles dog paa enkelte Steder i Landet forskjellige Forsøg til Kjendskab af vore Kulturplanter, hvorom ogsaa denne Beretning giver nogen Oplysning, og navnlig afgiver Hr. P. Nielsens Beretning, S. 32, Vidnesbyrd herom.

Plantesamling. For at muliggjøre et almindeligt Kjendskab til vore Kulturplanter, vil det være aldeles nødvendigt, at der erhverves en paalidelig og offentlig tilgængelig Samling af de dyrkede Planter paa deres forskjellige Udviklingstrin, fra Frø til fuldstændig udviklet Plante og opbevaret efter Omstændighederne i tørret Tilstand eller i Spiritus tillige med fornøden Oplysning om Formernes Ejendommeligheder, Hjemstavn, de forskjellige Anvendelser, der gjøres af Planterne, og Prøver herpaa, hvorefter der da ved Beskrivelser og Afbildninger kan bringes ud til Landbrugsskoler og til Jordbrugere i Almindelighed anskuelige Fremstillinger af de forskjellige Planteformer. Landmanden maa ikke nøjes med i Almindelighed at kjende de Former, han dyrker, han maa være fortrolig med deres Fortrin og Mangler, for at kunne bevare de vundne Fordele og muligvis fjærne de svage Sider. Han maa lære at dømme selvstændig om de Anbefalinger, som Handelsspekulationen kan fristes til at tillægge nye eller kun af Navn nye Former. Men den samme Kundskab vil ikke mindre komme Handelsmanden tilgode og derved ofte paa Forhaand bidrage til at bringe sikrere Meddelelser ud blandt Forbrugerne.

En Begyndelse blev gjort ved den systematiske Samling af Kulturplanter, som fandtes paa Tivoli-Udstillingen, og hvoraf en Del er opbevaret i Bot. Haves Musæum. Samtidig ere Rodfrugtformerne i stor Udstrækning gjengivne i naturtro, kolorerede Afbildninger.

Men det danske Landbrug kan ikke slaa sig til Ro hermed, det maa søge at erhverve sig en offentlig tilgængelig Samling af alle dets dyrkede Planter. En saadan vilde kunne danne et naturligt Grundlag for et virkeligt Landbrugs-Musæum, som Landbruget efter al Sandsynlighed i Længden hverken kan eller vil undvære. Et belejligt Tidspunkt til at gjøre en Begyndelse hermed vilde det muligvis være, naar man søgte at sætte Planen i Forbindelse med det Industri-Musæum, som paatænkes oprettet af Industriforeningen.

Udvalg. Foruden de to, S. 3, nævnte faste Udvalg i Bestyrelsen, overdroges det i Bestyrelsesmødet d. 14. Decbr. 1877 til Formand, Kasserer og Sekretær at sørge for den aarlige Offentliggjørelse af

Foreningens Virksomhed. — I samme Møde nedsattes et Udvalg, bestaaende af Professor B. S. Jørgensen, Gartner Fr. Wendt og Sekretæren, der skulde træde i Forbindelse med et af Haveselskabets Bestyrelse nedsat Udvalg, for at vedtage en fælles Plan for Udstillingen i Tivoli i Oktober 1878, saa at denne, ligesom i 1872, blev baade en Have- og en Landbrugs-Udstilling. Fællesudvalget maatte dog, efter at et Par Møder vare afholdte, hvori Grundtrækkene for de 2 Selskabers Samvirken vare vedtagne, opløse sig, fordi Haveselskabets Bestyrelse, af Hensyn til de trykkede Tider og den formentlig noget sildige Beslutning om Udstillingen, imidlertid havde opgivet Udstillingen for 1878, saa meget mere som Selskabet agtede i 1880 at fejre sit 50 Aars Jubilæum med en Udstilling. — Et til Tilvejebringelsen af et bedre statistisk Materiale nedsat Udvalg er omtalt under Frø-Indførselen, S. 144. — Til at sørge for Indkjøb af Præmier og Anskaffelsen af Diplomer til Tivoli-Udstillingen valgtes paa Generalforsamlingen i Svendborg, d. 3. Juli 1878, Redaktør Jacobsen, Professor Jørgensen og Gartner Wendt, hvilket Udvalg senere tilkaldte Sekretæren. — I Betragtning af, at de stedse voxende Krav til Foreningen gjøre det i høj Grad ønskeligt, at en Mand ofrede den sin hele Arbejdskraft, medens den hidtil værende Sekretærs øvrige Arbejder stadig lagde forøget Beslag paa hans Tid og Kræfter, og i Betragtning af, at Foreningen i Botanikeren E. Rostrup, som for sine botaniske Syslers Skyld netop ønskede at tage Ophold i Kjøbenhavn, maatte vente at finde den Hjælp, som den for Tiden særlig havde Brug for, nedsattes i Bestyrelsesmødet d. 17. Decbr. 1878 et Udvalg, bestaaende af Professorerne B. S. Jørgensen og Joh. Lange, Kmhr. Berner-Schilden og Sekretæren, til paa Foreningens Vegne at henvende sig til Direktionen for det Classenske Fideikommis med Begjæring om ved et aarligt Tilskud at sætte E. Rostrup i Stand til at opgive sin nuværende Stilling, for udelukkende at beskjæftige sig med Arbejder til Plantekulturens Fremme og deriblandt Foreningens Anliggender. Direktionen har derpaa efter en Brevvexling med det kgl. Landhusholdningsselskab, erklæret sig villig til foreløbig for 3 Aar at tilskyde 1000 Kr. aarlig som Fideikommissets Bidrag til denne Sags Fremme.

Generalforsamlinger har Frøavlerforeningen afholdt i 1877 paa Landbohøjskolen d. 21. Marts, hvorom Beretning findes i „Ugeskr. f. Ldmd.“ 1877, 1. B., S. 412, og i 1878 i Svendborg d. 3. Juli, under Landmandsmødet, hvorom Beretning findes i „Ugeskr. f. Ldmd.“ 1878, 2. B., S. 308. Paa den første Generalforsamling gjenvalgtes den samlede Bestyrelse, som havde troet i denne Henseende at burde give den først afholdte Generalforsamling aldeles frit Valg, og det vedtoges, at herefter skulde en Tredjedel af Bestyrelsen aarlig fratræde. Den

i Henhold hertil ved Lodtrækning udtraadte Tredjedel gjenvalgtes ligeledes ved sidste Generalforsamling, hvilket ogsaa var Tilfældet med Formand, Kasserer og Sekretær. Desuden valgtes Professor B. S. Jørgensen til Næst-Formand i Betragtning af, at Formanden havde opgivet at have fast Ophold i Kjøbenhavn.

Foreningens **Regnskab** stiller sig for de forløbne 3 Aar saaledes:

Indtægt.	Kr.	Øre.	Udgift.	Kr.	Øre.
1876—77. Medlemsbidrag.	105	„	Bekjendtgjørelser	12	55
Raben-Levetzauske Fond ..	300	„	Trykningsomkostninger...	37	52
Godtgjørelse for Udstilling	10	58	Postpenge	46	20
			Udstilling paa Landbohøjskolen.....	113	77
			Særtryk af Beretningen om Udstillingen	38	54
			Papir, Protokoller etc. ...	34	95
			Beholdning ved Aarets Udgang	132	05
	415	58		415	58
1877—78. Kassebeholdning	132	05	Redskaber	118	61
Medlemsbidrag.....	156	„	Trykningsomkostninger...	73	04
Raben-Levetzauske Fond ..	300	„	Postpenge	17	85
Classenske Fideikommis ...	300	„	Botaniske Rejser.....	300	„
Det kgl. Landhusholdningsselskab	300	„	Papir, Protokoller etc. ...	32	20
			Frø	123	81
Indvundne Renter.....	5	97	Beholdning ved Aarets Udgang	528	51
	1194	02		1194	02
1878—79. Kassebeholdning	528	51	Frø	16	43
Medlemsbidrag	222	„	Botaniske Rejser.....	300	„
Classenske Fideikommis ...	300	„	Vejledning i Frøavl.....	40	„
Det kgl. Landhusholdningsselskab	300	„	Saald	5	„
			Udstillingen i Svendborg.	52	88
Raben-Levetzauske Fond ..	300	„	Postpenge	55	12
Indvundne Renter	17	55	Bekjendtgjørelser	97	23
Godtgjørelse for Redskaber	97	39	Trykningsomkostninger...	353	31
Godtgjørelse for Frø.....	3	„	Signet.....	5	„
Salg af Kataloger i Tivoli.	72	50	Diplomer og Præmier	400	60
Godtgjørelse fra Udstillingen	45	05	Udlæg ved Udstillingen i Tivoli	638	83
Underskud.....	78	40			
	1964	40.		1964	40.

Foreningens **Medlemmer** i Sept. 1879:

Aaberg, Folkethingsmand. Møborg, Lemvig.
Andersen, J. B. H., Kammerraad. St. Knudsvej 5. Kjøbenhavn V.
Andersen, Landsthingsmand, Proprietær. Søvertorp, Rudkjøbing.
Berner-Schilden, Kammerherre. Clausholm, Randers.
Blædel, Forpagter, Vilhelmsborg, Assens.
Brohm, Forpagter. Bavelse, Ringsted.
Bruun, Slotsgartner. Bernstorff, Gjentofte.
Brønnum, Forpagter. Gudumlund, Aalborg.
Buchwald, Chr., Premierlieutenant, Proprietær. Estruplund, Ørsted.
Buus, N. P. J., Inspektør. Rosvang, Thisted.
Bøgh, G. J., Gartner. Horsens.
Bøgvad, Skovrider. Nørager, Slagelse.
Christiansen, Gartner. Svanholm, Skibby.
Clausen, Kapitain. Akasievej 1, Kjøbenhavn V.
Clausen, Forpagter. Sæbyholm, Nakskov.
Claussen, L. E., Proprietær. Rosendal, Hobro.
la Cour, A., Forstander. Næsgaard, Stubbekjøbing.
la Cour, J. C., Lieutenant, Forstander for Landboskolen i Lyngby.
Friis, Johannes, Jægermester. Lyngbygaard, Aarhus.
Frijs, Krag-Juel-Vind, Kammerherre, Greve. Juellinge, Nakskov.
Friis, Landbrugskandidat. Lille Kjøbelevgaard, Nakskov.
Frisenette, L. G., Gartner. V. Løwes Handelsgartneri, Kjøbenh., Ø.
Galschiøt, Gartner. Ledreborg, Lejre.
Glud, Forpagter. Nordfeldt, Stege.
Greve, J., Landbrugskandidat. Forhaabningsholms Allee 8, Kbhvn. V.
Hansen, Fr., Gartner. Oringe, Vordingborg.
Hansen, Forpagter. Nedergaard, Tranekjær.
Hansen, J., Dyrlæge. Nysted.
Hejde, H., Proprietær. Kjærsgaard, Horsens.
Hertel, J. V. T., Redaktør af „Ugeskr. f. Ldmd.“. Frydendalsvej 1, Kjøbenhavn V.
Hofman (Bang), N. E., Etatsraad, Stamhusbesidder. Hofmansgave, Odense.
Holm, Godsejer. Lerchenfeldt, Kallundborg.
Holsten-Carisius, Gehejmekonferensraad, Baron. Holstenshus, Faaborg.
Holstein-Holsteinborg, Overkammerherre, Lehnsgreve. Holsteinborg, Skjelskør.
Hvibæk, L., Havedyrker. Støvring Station.
Ingerslev, H. P., Godsejer. Marselisborg, Aarhus.
Iversen, H., Forstander. Dragebjærggaard, Faarevejle.
Jacobsen, Chr. P., Redaktør. Amaliegade 8, Kjøbenhavn K.
Jensen, Forvalter. Houlberg Præstegaard, Laurberg Station.
Jensen, J. L., Redaktør. Lindevej 3, Kjøbenhavn V.
Jensen & Co., Fritz, Frøhandler. Frederiksberggade, Kjøbenhavn K.
Jensen, Forpagter. Harrestedgaard, Fuglebjærg.

Jørgensen, B. S., Professor. Thorvaldsens Vej 12, Kjøbenhavn V.
Jørgensen, H., Proprietær. Lille Søholt, Maribo.
Kall, Inspektør. Marienborg, Stege.
Kjærschou, Cand. mag. Ryesgade 125 B., Kjøbenhavn Ø.
Koch, F. J., Gartner. Vesterbrogade 260, Kjøbenhavn V.
Krüger, Georg, Proprietær. Lidsø, Rødby.
Lange, Joh., Professor. Thorvaldsens Vej 5, Kjøbenhavn V.
Langkilde, Forpagter. Kjørup, Odense.
Lassen, Proprietær. Landsledgaard, Stege.
Lund, H. P., Proprietær. Bernstorff Hovmarkgaard, Charlottenlund.
Lund, K., Lærer. Bromme, Sorø.
Lund, Proprietær. Klonemose Teglværk, Himmelev, Roeskilde.
Lund, Samsøe, Cand. mag. Dosseringen 50, Kjøbenhavn N.
Løwe, V., Gartner. V. Løwes Handelsgartneri, Kjøbenhavn Ø.
Maag, Carl, Grosserer. Amaliegade 3, Kjøbenhavn K.
Moltke, E., Greve, Kammerherre. Nørager, Slagelse.
Møller-Holst, E., Redaktør. Frederiksberg Allee 15, Kjøbenhavn V.
Nielsen, P., Lærer. Ørslev, Skjelskør.
Nielsen, P., Forstander. Torup Landboskole, Ulstrup Station.
Pedersen, R., Docent. Klærkegade 9, Kjøbenhavn K.
Petersen, Forpagter. Maribo-Ladegaard, Maribo.
Petersen, Proprietær. Ødemark, Sorø.
Poulsen, D. T., Havebrugskandidat, Handelsgartner. Roeskilde Vej 70, Kjøbenhavn V.
Rager, O., Proprietær. Holbæk.
Rantzau, Kammerherre, Greve. Frederikslund, Aarup Station.
Rosenørn-Lehn, O. D., Lehnsbaron, Udenrigsminister. Orebygaard, Saxkjøbing.
Rostrup, A., Cand. theol., Forpagter. Stensgaard, Søllested Station.
Rostrup, E., Seminarielærer. Skaarup, Nyborg.
Rothe, Thyge, Slotsgartner. Rosenborg, Kjøbenhavn.
Schmidt, Wilh., Grosserer. Amaliegade 8, Kjøbenhavn K.
Schütte, Th., Godsejer. Eskjær, Skive.
Sehestedt-Juul, Kammerherre. Ravnholt, Odense.
Simonsen, O., Handelsgartner. Hobro.
Skeel, Kammerherre. Birkelse, Aalborg.
Skov, Forvalter. Aarslev-Skovgaard, Brabrand Station.
Stamer, J., Forpagter. Fusingø, Randers.
Tesdorpf, E., Etatsraad. Ourupgaard, Nykjøbing paa Falster.
Thalbitzer, Forpagter. Thurebyholm, Thureby Station.
Trier, Ernst, Forstander. Vallekilde, Svinninge.
Tuxen, S. C. A., Redaktør, Kjøbenhavn V.
Valentiner, H., Godsejer. Gjeddesdal, Taastrup.
Warming, Eugen, Dr. phil. Rosenvængets Hovedvej 19, Kbhvn. Ø.
Wedell-Wedellsborg, Baron. Overdrevsgaard, Borup St.
Wendt, Frantz, Gartner. St. Jørgensbjærg, Roeskilde.
Wichfeldt, J. de, Kammerherre, Stamhusbesidder. Engestoft, Maribo.